

**Центр
досліджень
визвольного
руху**

ВАРШАВСЬКИЙ АКТ ОБВИНУВАННЯ СТЕПАНА БАНДЕРИ ТА ТОВАРИШІВ

Упорядник
Микола Посівнич

Львів
2005

Варшавський акт обвинувачення Степана Бандери та товаришів / Упорядник Микола Посівнич. – Львів, 2005. – 204 с.

Пропоноване документальне видання висвітлює складний період історії українського визвольного руху між двома світовими війнами. Крізь призму обвинувального акта Варшавського процесу ОУН 1935–1936 рр. читач зможе поглянути на боротьбу українських націоналістичних організацій за незалежність України. Зокрема, він довідається про обставини створення, про структуру та діяльність ОУН у Польщі, Чехословаччині, Литві, Німеччині, США, Канаді та інших країнах. Особливу увагу в документі присвячено ролі Степана Бандери у згаданих політичних процесах.

Для фахівців та широкого кола зацікавлених.

The Warsaw Act of indictment against Stepan Bandera and his comrades / Ed. by Mykola Posivnych. Lviv, 2005. – 204 p.

Documentary edition covers difficult period of Ukrainian liberation movement during the period between the First and the Second World Wars, namely the Warsaw OUN's trial in 1935. The struggle of Ukrainian nationalistic organizations for the independence of Ukraine is demonstrated through the prism of this trial. The publication also with creation, structure and activity of the OUN in Poland and also in Czechoslovakia, Lithuania, Germany, USA, Canada and other countries, and with the role of Stepan Bandera in organization – building and political processes.

For the wide circle of readers and experts.

With a special thanks to the Ukrainian Cultural Center of Hamilton, Ontario, Canada for financial support of this publication.

**Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України**

*Рецензент – проф., д. і. н. Зашкільняк Леонід Опанасович,
завідувач кафедри історії слов'янських країн ЛНУ ім. І. Франка*

**Видання здійснено завдяки фінансовій підтримці
Українського Культурного Центру в м. Гамільтоні, Онтаріо, Канада**

© Центр досліджень визвольного руху
© Посівнич Микола, упорядник
© Сало Ольга, обкладинка

ISBN 966-8461-20-7

ПЕРЕДМОВА

Тривалий час дослідження тематики, пов'язаної з діяльністю Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії, підпорядковувалося панівній комуністичній ідеології, і лише нещодавно виникли умови для неупередженого аналізу та вивчення різноманітних аспектів діяльності українського визвольного руху.

Запорукою об'єктивності історичних досліджень, безперечно, є широка джерельна база. Однак, незважаючи на значну кількість, джерела до історії національно-визвольної боротьби міжвоєнного періоду на сьогодні залишаються маловивченими¹. Натомість чимало робіт про ОУН, які з'явилися останнім часом, мають обмежену джерельну базу. Чи не найдійовіший спосіб розв'язати цю проблему – публікувати невідомі архівні матеріали. Подібні видання є актуальними з низки причин: по-перше, матеріали розкидано по різних сховищах не лише України, але й цілого світу; по-друге, значну частину джерел ОУН, передусім архівних, збирали противники українського руху, через що, попри системне використання, ці матеріали не дають цілісної картини діяльності організації та її членів; по-третє, в умовах підпільної боротьби самі структури націоналістичного підпілля переховували, а то й знищували власні документи.

Чільне місце в комплексі джерел про український визвольний рух міжвоєнного періоду посідає «Акт обвинувачення Степана Бандери та товаришів». Археографічна цінність цього джерела полягає в тому, що воно надає можливість ліпше зрозуміти становище українського націоналістичного руху в Польщі, а також ставлення до нього польської влади й громадськості. Водночас, у документі подано велику кількість невідомої досі, проте дуже цінної інформації про діяльність ОУН. Зокрема, тут докладно описано: елементи тактики і засоби діяльності організації; підготовку і виконання замаху на міністра внутрішніх справ Польщі Броніслава Перацького; діяльність закордонних станиць ОУН у Гданську, Празі та Берліні; організаційне забезпечення й функціонування Крайової езекутиви (КЕ) ОУН; заснування і діяльність хімічної лабораторії ОУН; допомогу націоналістам з боку українських емігрантів з Північної Америки та литовського уряду.

Незважаючи на тенденційність викладу тогочасних подій, Акт чудово відображає усю складність ситуації, в якій відбувалася боротьба за дер-

¹ Як виняток можна назвати видання: Є. Коновалець. «Я б'ю у дзвін, щоб зрушити справу ОУН з мертвої точки...» Невідомі документи Організації Українських Націоналістів. Рік 1930: листування Голови Проводу ОУН Є. Коновальця і секретаря ПРУН В. Мартинця. Документально-наукове видання / Передм. А. Кентія, А. Лозинського. – Київ: Темпора, 2003. – 272 с., також Володимир Муравський готує до друку в Центрі досліджень визвольного руху спільно з ЛНБ ім. В. Стефаніка НАН України та Бібліотекою ім. О. Ольжича (м. Київ) документальне видання: Конгрес Українських Націоналістів 1929 рік. Документи і матеріали.

жавність, коли свідомо українська молодь, жертвуючи життям заради Батьківщини, гідно й безстрашно кидала виклик окупаційній системі.

«Акт обвинувачення Степана Бандери та товаришів» склали восени 1935 р. прокурори Варшавського апеляційного суду Казимир Рудницький та Владислав Желенський. Основою його доказової бази стали організаційні документи Проводу українських націоналістів (ПУН) з т. зв. «архіву Сеника», а також свідчення членів КЕ ОУН: Богдана Підгайного, Івана Малюци, Романа Мигалія, Євгена Качмарського, Ярослава Макарушки, Ярослава Спольського. До Акта було додано витяги з протоколів слідства, донесень поліції, свідчення й інші матеріали обвинувачення. 1935 р. документ було опубліковано окремою книжкою², а 1936 р. — надруковано й промову прокурора В. Желенського, яка була, по суті, переказом Акта обвинувачення³. Акт обвинувачення перекладали англійською та французькою мовами.

На початку Другої світової війни, у вересні 1939 р., за нез'ясованих обставин у Варшаві матеріали процесу було повністю знищено. Натомість копії цих матеріалів, які використовували як докази під час Львівського процесу ОУН 1936 р., частково збереглися в Центральному державному історичному архіві України у м. Львові, фонд 371 (Степана Шухевича), справи 74–78⁴.

Восени 1939 — на початку 1940 рр. спеціально для провідних активістів ОУН Акт обвинувачення було перекладено українською мовою⁵. Як згадує у своїх спогадах чільний діяч ОУН Олександр Матла⁶, 1942 р. під час арешту Григорія Галаджуна⁷ гестапо виявило в нього у Львові велику кількість примірників цього документа. Нині цей варіант документа зберігається у Львівському історичному музеї — у фондовій групі «Пам'ятки визвольних змагань» (ФГ ПВЗ ЛІМ) — № 788, куди його передав Богдан Казанівський⁸

² Akt oskarżenia przeciwko Stefanowi Banderze, Mikołajowi Łebedowi, Darji Hnatkowskiej, Jarosławowi Karpyniowski, Bohdanowi Pidahajnemu, Iwanowi Malucy, Jakóbowi Czornijowi, Eugeniuszowi Kaczmarowskiemu, Romanowi Myhalowi, Katarzynie Zaryckiej oraz Jarosławowi Rakowi. — Warszawa, 1935. — 110 s.

³ Żeleński W. Przemówienie w procesie o zabójstwo min. Pierackiego (w Sądzie Okręgowym w Warszawie). — Warszawa, 1936.

⁴ Świątek F. Czy t. zw. arhiwum Senyka było autentyczne, czy było to arhiwum falsyfikatów? // Najnowsze dzieje Polski 1914/1939. — 1965. — Т. IX. — S. 280; Wysocki R. Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów w Polsce w latach 1929-1939. Geneza. Struktura. Program. Ideologia. — Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2003. — S. 12–13, 416–417; Лист д-ра Романа Висоцького до Миколи Посівнича від 27 вересня 2005.

⁵ Цю інформацію упорядник уточнив під час зустрічі з Богданом Казанівським у м. Львові 31 жовтня 2005 р.

⁶ Матла О. Спогади // Архів Центру досліджень визвольного руху. — Фонд "Спогади". — С. 76.

⁷ Галаджун Григорій (??? — ???) — родом з Яворівщини. Член повітового проводу Яворівщини та кур'єр до КЕ ОУН. В 1930 рр. відбував тюремне покарання в тюрмі "Бригідки" (Львів). У 1940 р. працював в "Маслосоюзі" у м. Катовіце та переправляв членів ОУН до Німеччини та Чехословаччини. У 1941 р. нелегально перейшов радянський кордон, але був спійманий НКВД. Був важко поранений у голову і не міг говорити. У липні 1941 р. активно далі включається в діяльність ОУН. В 1942 був арештований гестапо і разом з іншими членами ОУН й жінкою Івана Равлика були розстріляні недалеко с. Винники біля Львова.

⁸ Казанівський Богдан — "Щетина" (3.II.1916, с. Нивиці Радехівського р-ну Львівської обл.) — чільний діяч ОУН. В організації з 1933 р. Повітовий провідник ОУН Радехівщини. У квітні 1937 р. провів антиколонізаційні виступи селян у своєму повіті, за це був заарештований поліцією. Засуджений на 12 років ув'язнення і 20 позбавлення громадянських прав. В'язень у тюрмах

(м. Бетезда, США) із архіву провідного члена ОУН Зенона Матли — «Дніпрового»⁹.

Загалом, український варіант документа дещо відрізняється від польськомовного оригіналу. Зокрема, в ньому бракує двох останніх технічних частин — «Списку осіб, яких слід викликати на судові засідання» та «Інших докази», — які перекладачі відкинули, мабуть, з огляду на їхню недостатню інформаційну цінність. Дотримуючись принципу цілісності документа, упорядник додав відсутні частини.

Також окремі речення в українському перекладі мають відмінне від оригіналу формулюванням. Крім того, деякі слова та речення тут пропущено. Найважливіші пропуски упорядник коментує в примітках.

Акт складається зі 119 сторінок дрібного машинопису, 28,4 x 21,5 см.; видрукований на тонкому цигарковому папері.

Структурно Акт обвинувачення наголошує на таких моментах:

1) Діяльність членів КЕ ОУН на чолі зі С. Бандерою у 1930–1934 рр. та їхні короткі біографії.

2) Підготовка і перебіг атентату на Броніслава Перацького у Варшаві та ставлення міністра до українського народу.

3) Коротка історія Української військової організації (УВО).

4) Створення ОУН, її устрій та засновники; її структура в Польщі, склад, завдання, пропаганда, військовий вишкіл, фінансування, закордонні станиці.

5) Допомога ОУН з боку українських емігрантів Північної Америки.

6) Функціонування лабораторії Ярослава Карпинця.

7) Організація мережі транспортування підпільних видань ОУН з території Чехословаччини, Литви і Вільного міста Данціга на західноукраїнські землі.

8) Бойова акція у м. Городку й Організаційний суд щодо її організаторів.

9) Степан Бандера — Крайовий провідник ОУН та організатор антирадянської діяльності.

Золочева, Дрогобича, Равіча, Седлец. Від вересня 1939 р. — на Холмщині. Член групи ОУН Степана Пшеничного, вярдженої в січні 1940 р. до України; майже всі учасники групи загинули. Пережив тортур та тюрми. У травні 1941 р. переведений до "Бригідок" у Львові. 25.VI.1941 р. викликаний на розстріл; зумів залишитися живим. Близький співробітник Івана Климівка — "Мармаша". Довгий час проживав у Філадельфії (США). Автор спогадів "Шляхом легенди" (1975).

⁹ Матла Зенон — "Чорний" (26.XI.1910, с. Містки Пустомитівського р-ну Львівської обл. — 23.IX.1993, Філадельфія, США) — провідний член ОУН. Студент математичного факультету Львівського університету. Надобласний провідник ОУН у 1933–1934 рр. (Перемишль–Львів–Бережани–Тернопіль). Іван Малюца під час слідства у Варшаві виказав його організаційну роботу і функції. 8.XI.1934 р. засуджений жовківським судом на смерть, кару замінили на довічне ув'язнення. Перебував у тюрмах "Святий Хрест", Равіча. 1941 р. — керівник Південної похідної групи. У 1941–1942 рр. — Крайовий провідник ПівдСУЗ. 1943 р. був відкликаний Проводом ОУН до Львова. Від травня 1943 р. — член Бюра Проводу ОУН. Арештований у липні 1943 р.; перебував у тюрмі на Лонцького, у концтаборах Монтепопіх, Авшвіц, Саксенгаузен. Звільнений восени 1944 р. Емігрував до Німеччини. Член Проводу ЗЧ ОУН, згодом — тереновий провідник у Франції. У США з 1952 р. Член редакції газети "Америка" у Філадельфії, а у 1971–1981 рр. — її головний редактор. Написав спогади "Південна похідна група", підписував свої публіцистичні статті псевдонімом "О. Львівський".

10) Справа вбивств Якова Бачинського та Івана Бабія, свідчення з цього приводу С. Бандери.

При підготовці до видання документ було максимально збережено – з усіма орфографічними, пунктуаційними та діалектичними особливостями. Усі доповнення до оригінального тексту позначено квадратними дужками. Тлумачення найхарактерніших слів іншомовного походження, діалектизмів та рідковживаних слів можна знайти в кінці книжки. Пояснення до окремих слів, зокрема написаних з одрукми, наведено в примітках унизу сторінки.

Тему Варшавського процесу 1935–1936 рр. детально було розглянуто у спогадах його безпосередніх учасників. У мемуарах Миколи Климишина¹⁰ відображено події, які передували процесові, атмосферу самого суду, а також проаналізовано та верифіковано Акт обвинувачення і матеріали «архіву Сеніка» як основу обвинувачення прокуратури. Водночас, погляди польської сторони на ці події – підготовку Акта, поведінку підсудних, тактику адвокатів і подальшу долю обвинувачених – представлено у спогадах колишнього прокурора В. Желенського¹¹. Також загальний перебіг Варшавського процесу описав у своїх споминах Іван Кедрин – акредитований журналіст львівської газети «Діло»¹².

В історіографії до питання Варшавського процесу першим звернувся Петро Мірчук у «Нарисі історії ОУН»¹³. Тут автор докладно зупинився на перебігові атентату на Б. Перацького у Варшаві та узагальнено висвітлив подальший судовий процес. Проте дослідник не зміг повністю розкрити проблему, оскільки, перебуваючи в еміграції, спирався лише на матеріали преси.

Найбільше дослідження – це робота Зиновія Книша¹⁴, в чю основу автор поклав офіційні комунікати Польської телеграфної агенції (РАТ) та кореспондентів львівської газети «Діло», що вели стенографічний запис процесу. Наведений у цьому виданні Акт обвинувачення¹⁵ є неповним та уривчастим, подекуди пропущено цілі фрагменти та параграфи (наприклад, свідчення Ярослава Спольського, Ярослава Макарушки, зізнання обвинувачених про вбивство Якова Бачинського; пункти “Степан Бандера – Крайовий Провідник”, “Антисоветська акція”, “Микола Лебедь організатор нападу в Городку Ягейлонським”)¹⁶.

У польській історіографії комуністичного періоду Варшавський процес ОУН 1936 р. детально розглянули у своїй праці Р. Юрис і Т. Шафар¹⁷. У розділі

«Постріли у Товариському Клубі» вони переказали Акт обвинувачення та подали деякі витяги й цитати з публікацій у польській пресі, що стосуються процесу, зокрема виступи суддів, прокурорів, адвокатів та обвинувачених.

У сучасній українській історіографії, на жаль, ця проблема не висвітлена належним чином. Дослідниця Леся Онишко, розглядаючи у своїй роботі діяльність ОУН крізь призму біографії Катерини Зарицької, розкрила роль та участь цієї особи в подіях 1934–1936 рр.¹⁸. Досить несподіваний погляд на розвиток ситуації довкола Варшавського процесу виклав Олександр Кучерук¹⁹. Автор висловив припущення, що за організацією атентату у Варшаві стояв Ріко Ярій (а не ПУН), який без відома інших членів ОУН, у згоді з Абвером і «Штальгаймом»²⁰, намагався не допустити до польсько-німецького порозуміння. Згідно з його планом, під час атентату на Перацького від вибуху бомби мав загинути і міністр пропаганди та інформації Й. Гебельс. Цим мало бути порушено попередній договір між двома країнами. Однак наведені у праці тези недостатньо обґрунтовані і не базуються на підтверджених фактах. Також тут подано дуже суперечливі відомості про виконавця замаху – Григорія Мацейка.

Питання Варшавського процесу порушували також у публіцистиці. Зокрема, відомий діяч ОУН і УПА Петро Дужий, характеризуючи роль Степана Бандери в національно-визвольному русі, присвятив цій події окремий розділ²¹.

15 червня 1934 р. у Варшаві на вул. Фоксаль № 3 за наказом Крайового провідника ОУН Степана Бандери бойовик Григорій Мацейко – «Гонта», здійснив вдалий замах на міністра внутрішніх справ Другої Речіпосполитої Броніслава Перацького. Протягом червня–листопада 1934 р. польська поліція заарештувала понад 800 осіб, серед них чимало членів ОУН, зокрема її чільних представників. У цей же час влада створила концентраційний табір у Березі Картузькій, де перебувало понад 120 оунівців²².

18 листопада 1935 р. у Варшаві розпочався судовий процес над членами ОУН. Він викликав жваве зацікавлення в Європі та Північній Америці, яке, до речі, підсилював суд над хорватськими усташами у Франції, котрі 9.XI.1934 р. вбили в Марселі короля Югославії Олександра І й міністра закордонних справ Франції Луї Барту. Іноземна преса активно коментувала співпрацю між ОУН та усташами, а також вказувала на Німеччину як на ініціатора цих двох подій.

Польська влада намагалася показати себе перед західним світом демократичною та правовою державою, дозволяючи публікувати у пресі промо-

¹⁰ Климишин М. В похіді до волі. – Торонто, 1975. – Т. 1. – С. 114–147.

¹¹ Zeleniński W. Zabójstwo ministra Pierackiego. – Warszawa, 1995.

¹² Кедрин І. Життя – події – люди. Спомини і коментарі. – Нью-Йорк, 1976. – С. 231–239.

¹³ Мірчук П. Нарис історії ОУН / За ред. Ленкавського С., Штикала Д., Чайківського Д. – Мюнхен–Лондон–Нью-Йорк: Українське Видавництво, 1968. – С. 373–398.

¹⁴ Книш З. Варшавський процес ОУН на підлозжі польсько-українських відносин тієї доби. – Торонто: Срібна Сурма, 1986. – Т. 1. – 674 С.; – Т. 2. – 535 с.

¹⁵ Книш З. Варшавський процес ОУН на підлозжі польсько-українських відносин тієї доби. – Торонто: Срібна Сурма, 1986. – Т. 1. – С. 63–205.

¹⁶ Там само. – С. 168–178, 182–184, 194.

¹⁷ Juryś R., Szafar T. Pitalow polityczny 1918 – 1939. – Warszawa, 1971. – S. 390–439.

¹⁸ Онишко Л. Катерина Зарицька: Молитва до сина. – Львів: Видавництво “Світ”, 2002. – С. 28–43.

¹⁹ Кучерук О. Ріко Ярій – загадка ОУН. – Львів: ЛА “Піраміда”, 2005. – С. 92–105.

²⁰ “Сталевий шолом” – німецька воєнізована організація колишніх ветеранів Першої світової війни, яку від 1918 р. очолював майор Зельде. Вона виступала на націоналістичних позиціях та закликала до встановлення “залізного порядку”. У грудні 1933 р. за наказом А. Гітлера була ліквідована.

²¹ Дужий П. Степан Бандера – символ нації. Ескізний нарис про життя і діяльність Провідника ОУН. Частина перша. – Львів: Галицька видавнича спілка, 1996. – С. 137–145.

²² Wysocki R. Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów w Polsce w latach 1929–1939. Geneza. Struktura. Program. Ideologia. – Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2003. – S. 299–300; Zeleniński W. Zabójstwo ministra Pierackiego. – Warszawa, 1995. – S. 97–99.

ви підсудних і матеріали процесу. Вона передчувала тріумф остаточного розгрому організаційного апарату ОУН та припускала, що промови її членів, які співпрацювали зі слідством, остаточно знищать авторитет організації в українському суспільстві. Крім того, самій організаційній структурі ОУН уже було завдано дуже вагомому удару.

Однак процес, який мав стати останньою крапкою в історії ОУН, відіграв зовсім іншу роль. Закордонна й місцева преса (польська та українська) подавала реферовані промови обвинувачених, які під час цих драматичних подій зуміли схилити на свій бік ще більше симпатиків і перетворити поразку на перемогу. Саме після цих двох гучних політичних процесів – Варшавського та Львівського – у 1935–1936 рр. почав формуватися певний революційний міф, що дав змогу ОУН на початку 1940-х рр. стати провідною політичною силою в Західній Україні, яка, налічуючи понад 20 тисяч членів, тривалий час протистояла двом імперіям.

У ході Варшавського процесу (18.XI.1935–13.I.1936) судили дванадцятьох членів ОУН: Степана Бандеру, Богдана Підгайного, Миколу Лебеда, Ярослава Карпинця, Миколу Климишина, Дарію Гнатківську, Ярослава Рака, Якова Чорнія, Катерину Зарицьку, Івана Малюца, Романа Мигалья і Євгена Качмарського²³. Оборонцями підсудних були: Володимир Горбовий (Бандери, Чорнія, Качмарського); Ярослав Шлапак (Карпинця, Малюца); Лев Ганкевич (Лебеда, Гнатківської, Рака, Підгайного); Олександр Павенцький (Климишина, Зарицької). Судові засідання проходили по вулиці Медовій, 15, провадив їх В. Посемкевич; допомагали йому судді С. Дембіцький і Вишневський. Офіційним стенографуванням процесу займалася Польська телеграфна агенція, а також акредитовані журналісти. Загалом матеріали слідства склали 25 томів, кожен з яких містив понад 400 сторінок машинопису²⁴. До процесу було залучено 144 свідки та 5 експертів²⁵.

С. Бандера та інші підсудні перетворили Варшавський процес на форум пропаганди ідеї національно-визвольної боротьби серед українського суспільства та світової громадськості, зокрема вони звинувачували Польщу в знущанні над українським народом. Приклад дав С. Бандера, який своїми демонстративними виступами надихав інших підсудних до активного спротиву. Він почав процес, за спогадами прокурора Желенського, із заяви: «Як український громадянин не підлягаю польським законам і це накинута на мене товаришам. Було видно, що він – їхній провідник та має від них абсолютний послух. За це (за заяви. – М. П.) Бандеру силою винесли з зали суду. Від нього була невичерпна енергія та фантастична сила»²⁶. На прикладі газети «Батьківщина» покажемо, яке загальне враження робив Бандера на українських журналістів під час процесу: «Він низенького, маленького росту, худорлявий, лице моло-

дого хлопчика, темноволосий, пристрижений, одягнений в чорне вбрання. Поводиться вільно й починає зізнавати зрівноваженим голосом. Думки виявляє у ясній формі, з них видно, що це інтелігентна людина. Його зізнання роблять помітне враження. Ціла зала із зацікавленням слідкує за зізнаннями Бандери. Відчувається, що ця людина цілком не подібна до більшості підсудних. На запит Бандера відповідає – до вини не почувається, свою революційну діяльність я вважав тільки сповненням мого обов'язку»²⁷. Своєю чергою кореспондент «Газети Польської» («Gazeta Polska») так описував Бандеру: «Він має досить непоказний вигляд, низького зросту, шуплий, мізерний. Виглядає шонайбільше на 20–22 роки. Втягнуте підборіддя, жорсткі риси, неприємний вираз обличчя, бігаючі очі з легким жалем, нервові рухи, замкнуті важкі уста»²⁸.

На Варшавському процесі, згідно з Актом, підсудних обвинувачували передовсім у належності до ОУН, а також у тому, що Степан Бандера – Крайовий провідник ОУН – наказав убити міністра внутрішніх справ Б. Перацького; Микола Лебедь підготував замах; Дарія Гнатківська допомагала Лебедеві в цьому; Ярослав Карпинець виготовив бомбу, яку мали використати при вбивстві; Микола Климишин допомагав Карпинцеві виготовляти хімічні прилади, розповсюджував підпільну літературу; Богдан Підгайний відповідав за координування атентату з боку бойової референтури; Іван Малюца, будучи організаційним референтом, пересилав гроші для виконання у Варшаві замаху й організував переховування Григорія Мацейка; Яків Чорний переховував Г. Мацейка у Любліні; Євген Качмарський допомагав Г. Мацейкові переховуватися у Львові; Роман Мигаль забезпечував організаційний зв'язок Г. Мацейка з І. Малюцою; Катерина Зарицька і Ярослав Рак організували Г. Мацейкові нелегальний перетин польсько-чехословацького кордону.

Початок процесу Микола Климишин у споминах описує так: «В дні 18-го листопада 1935 року варшавська поліція мала повні руки праці. Всі вулиці, якими нас везли на розправу, були густо обставлені “сторожами публічного ладу” – поліціантами. Нас везли кожного окремо і в будинку суду ізолювали, поки ми не ввійшли до зали. І на лавах обвинувачених нас порозділювано так, що ледве можна було привітатися, і це ми зробили тільки користуючись замішанням. Напереді в першій лаві сидів Бандера, на ліво від нього Лебідь, Гнатківська і Карпинець. В другій лаві за ними сидів я, а ліворуч від мене Підгайний, Малюца і Чорний. В третій лаві, за мною – Качмарський, Мигаль, Зарицька і Рак. Поміж нами сиділи поліцаї й уважали, щоб ми не говорили й не порозумівалися між собою, ані не оглядалися. Я привітався з Бандерою ще під час того, як входив до зали, і зразу таки нав'язав розмову з допомогою в'язничної азбуки. Я довідався, що і він протягом усього слідства сидів у кайданах, і що його арештовано у Львові... Я пояснив йому, що не хочу мати адвоката й що весь час буду ігнорувати суд, але він заявив, що з зарядження Крайової Екзекутиви моїм адвокатом буде д-р Павенцький. У судовій залі перед нами сиді-

²³ Мірчук П. Нарис ... – С. 375–376.

²⁴ Zeleński W. Zabójstwo ministra Pierackiego. – Warszawa, 1995. – S. 105, 116; Книш З. Варшавський процес ОУН на підложжі польсько – українських відносин тієї доби. – Торонто: Срібна Сурма, 1986. – Т. 1. – С. 209, 603.

²⁵ Juryś R., Szafar T. Pitaval polityczny 1918 – 1939. – Warszawa, 1971. – S. 413.

²⁶ Zeleński W. Zabójstwo ministra Pierackiego... – S. 106.

²⁷ Цит. за: Климишин М. В поході до волі. – Торонто, 1975. – Т. 1. – С. 148.

²⁸ Цит. за: Zeleński W. Zabójstwo ministra Pierackiego... – S. 106.

ли адвокати, а по протилежному боці, звернені до нас обличчям, сиділи журналісти. Їх було дуже багато, тому для них майже не вистачало місця в лавках. По лівому боці зали сиділи батьки і рідні тих, що мали бути суджені. Входячи до зали, ми вітали їх, а вони нас, але тільки здалека кивком голови»²⁹.

Перші дні судового процесу були присвячені офіційним заявам та справам, а згодом суд узявся до допиту підсудних. Їх вводили до зали засідань поодиноці, щоб вони не змогли почути свідчень одне одного³⁰. З початком процесу всі підсудні, окрім Мигаля, відмовилися відповідати польською мовою, заявляючи, що добре нею володіють, але вважають, що мають право говорити українською. В. Посемкевич, голова суду, заборонив їм це і надалі відбулося тільки зачитування протоколів поліційних допитів³¹. Так само, як і підсудні, повелися й свідки. Наприклад, Віра Свенціцька привітала підсудних окликом «Слава Україні!» і стала відповідати на запитання голови суду українською мовою. За таку поведінку В. Посемкевич оштрафував її на 200 злотих, а за привітання «Слава Україні!» покарав однією добою ув'язнення і наказав покинути залу суду. Виходячи, Свенціцька попрощалася тим-таки окликом. Так само повелися й інші свідки: Ірина Хомяк, Рома Чорна, Олена Чайківська, Роман Шухевич, Олександр Пашкевич, Дмитро Мирон, Осип Нидза, Осип Машак, яких було покарано, як і В. Свенціцьку³².

Деякі зі свідків-українців намагалися відповідати рідною мовою, але на вимогу голови суду погоджувалися говорити польською для того, щоб відкликати свої зізнання, складені під час слідства. Так, наприклад, Андріян Горницький (заступник референта пропаганди КЕ ОУН), погодившись виступати польською мовою, заявив: «Під час слідства я зробив зізнання, що ними звинуватив деяких підсудних. Тепер заявляю, що ті зізнання вибили з мене поліційними тортурами, а саме: під час допиту мене тримали чотири дні на морозі. Тепер мені соромно, що я був таким слабким і що зробив такі ганебні зізнання. Вважаю це за злочин». Після гучних націоналістичних заяв Посемкевич наказав вивести підсудного із зали, відтак Горницький вигукнув: «Хай живе українська національна революція!» — а з підсудними попрощався окликом «Слава Україні!» Так само вчинили й обвинувачувані, референти КЕ ОУН з пропаганди — Ярослав Спольський та з розвідки — Ярослав Макарушка³³.

З іншого боку, на процесі погодилися свідчити польською мовою Роман Мигаль та дещо згодом Іван Малюца. Перший описав замах ОУН на Якова Бачинського й Івана Бабія. Другий підтвердив свої попередні свідчення, які дав під час слідства. Його свідчення, друкуючи їх у великій кількості на циклостиллі, намагалася використувати поліція та деякі українські політичні партії, щоб дискредитувати ОУН в очах суспільства і цим відвернути молодь від революційних дій — «самоспалення»³⁴.

²⁹ Климишин М. В поході до волі. — Торонто, 1975. — Т. 1. — С. 139–140.

³⁰ Книш З. Варшавський процес ОУН на підложі польсько-українських відносин тієї доби. — Торонто: Срібна Сурма, 1986. — Т. 1. — С. 210–249.

³¹ Żeleński W. Zabójstwo ministra Pierackiego... — S. 104–105.

³² Книш З. Варшавський процес ОУН... — Т. 1. — С. 273, 340–341, 354.

³³ Книш З. Варшавський процес ОУН... — Т. 1. — С. 354–356; Мірчук П. Нарис... — С. 391–392.

³⁴ Ребет Л. Світла і тіні ОУН. — Мюнхен: В-во Український самостійник, 1964. — С. 62–63.

Ганкевич Лев

Горбовий Володимир

Старосольський Володимир

Шухевич Степан

Протягом усього Варшавського процесу основні обвинувачувані – Бандера, Лебедь, Гнатківська, Карпинець, Климишин – поводитися дуже виключно, пропагуючи ідеї та гасла ОУН. Варшавський суд багато разів силоміць усував із зали суду обвинувачених, карав свідків грошовими та тюремними ув'язненнями, відмовляв адвокатам та відхиляв їхні пропозиції й запитання до свідків і підсудних, тим самим забороняючи висловлювати власні думки³⁵. Так, наприклад, польська газета «Роботнік» («Robotnik») писала: «В історії польського судівництва ще ніколи не записано, щоб суд відкинув стільки внесків оборони; ще ніколи літанія відкинутих запитань оборони не займала цілих колонок у щоденниках. Суди не раз давали догану обороні, але рідкістю бувають так щедро присуджувані оборонцям грошові кари»³⁶.

Після двомісячного процесу у Варшаві суд виніс обвинуваченим такі вироки:

Степана Бандеру, Миколу Лебеда і Ярослава Карпинця засуджено на кару смерті, але згідно з урядовою амністією, вирок замінено на довічне ув'язнення;

Миколу Климишина і Богдана Підгайного засуджено на довічне ув'язнення;

Дарію Гнатківську засуджено на 15 років тюремного ув'язнення;

Івана Малюцу, Романа Мигалю і Євгена Качмарського – на 12 років тюремного ув'язнення;

Катерину Зарицьку – на 8 років тюремного ув'язнення;

Ярослава Рака і Якова Чорнію – на 7 років тюремного ув'язнення³⁷.

Суд також позбавив Д. Гнатківську, І. Малюцу, Є. Качмарського, Р. Мигалю, Я. Чорнію, Я. Рака і К. Зарицьку громадянських прав на 10 років та заарештував їм слідчий арешт до 13 січня 1935 р.

Усі обвинувачені прийняли вирок спокійно та виважено, а Степан Бандера та Микола Лебедь разом вигукнули: «Хай живе Україна!» За таку поведінку їх було усунуто із зали суду на час зачитування обґрунтування вироку³⁸.

У відповідь на вирок у Західній Україні з ініціативи ОУН було оголошено траур. Заходами референтури пропаганди КЕ ОУН було видано спеціальні листівки з портретами учасників процесу та з їхніми лаконічними висловами, сказаними під час судових засідань.

Хід процесу протягом двох місяців докладно висвітлювали в українській та закордонній пресі. Зокрема, львівська газета «Новий час» зазначала: «Преса цілого світу вислала до Варшави своїх кореспондентів. Як-не-як, а на лаві підсудних було 12-ть здогадних членів широко розгалуженої революційної організації. Всі відчули і зрозуміли, що Варшавський процес – це не тільки сенсація, але й історична подія»³⁹. Унаслідок проведення Варшав-

ського процесу над оунівцями дещо змінилася думка польського суспільства та преси, які відтепер об'єктивніше ставилися до українців та їхньої діяльності. Так, у «Літературних відомостях» («Wiadomości literackie») від 15.XII.1935 р. було вміщено статтю Ксаверія Прушинського, у якій зазначалося: «Ті люди вбили бажаючи служити справі свого народу. Ми не думаємо, що таким способом вони їй добре служили. Успішно служать вони їй щойно тепер: три четвертини польської преси, що протягом сімнадцяти років не хотіли знати слова “український”, протягом цих трьох тижнів навчилися цього слова і вже його не забудуть. А люди, які не писали інакше, як про “гайдамаків”, сьогодні соромляться того дурного баналу... 17 років товмачили нам, що поширювання, навіть з допомогою насильства, на окраїнах польської мови є рівнозначним із поширюванням польськості, заціплюванням любові до Польщі. А ось тут ці люди, хоч знають польську мову, не хочуть говорити по-польськи... Вчили нас, що ціла та «Україна» є штучним творивом, яке зникне з останніми слідами австрійської держави, твором якої вона була. А тим часом – це та «Україна» своєю ненавистю до нас бухає сьогодні сильніше, ніж за тих давніх, неспокойних часів... Треба, щоб усі в Польщі застановилися над загадкою тих контрастів. Звідомлення з процесу друкують всі щоденники в Польщі. Треба, щоб ми довгою чергою пройшли попри лаву обвинувачених, щоб заглянули глибоко в очі цих хлопців. Це мусіло бути щось важливе, коли уклад взаємин двох сусідніх народів і роля держави зуміли б знищити в цих людей захоплення молодістю й життям, і замість того зродити думку про вбивання та про самопожертву. Треба було багато речей, щоб вони почали влаштовувати ті “хати”, студіювати хемічні сполуки вибухових речовин. Це не хлопчики, що не мали грошей на кіно й на горілку. Це хлопець, в душі якого вкорінилась щороку пригадувана ненависть листопадових днів, горда погорда до польської “вишости” і до заперечування йому навіть права на національне ім'я»⁴⁰.

Орган польських народовців «Просто з мосту» («Prosto z mostu») надрукував статтю «Справа найважливіша з важливих», у якій підкреслювалося: «Ми, польські народовці, маємо обов'язок найголосніше казати про те, що існує український народ, що він живе і бореться за своє право на життя. Саме ми мусимо розуміти й цінити героїчне зусилля українського народу, який протягом сотень років не має своєї державности, що його русифікують, польонізують, роздирають, а він завжди триває. Хай українських націоналістів буде тільки жменька, проте напруження жертвности, посвяти й героїзму тієї жменьки таке наявне велике, що його вистачає не лише на те, щоб воскресити, а навіть створити націю»⁴¹.

Польська католицька газета «Полонія» («Polonia»), пишучи про Варшавський процес, визнала, що «...за доцільне є не писати «моральних поучень» про гріх «убивання ближнього», як це в той час робила частина української католицької преси, а звернула б увагу на конечність справжньої

³⁵ Книш З. Варшавський процес ОУН на підложі польсько – українських відносин тієї доби. – Торонто: Срібна Сурма, 1986. – Т. 1. – С. 354, 383, 489, 492.

* Під час процесу адвокатів суд оштрафував сукупно на 700 злотих, а обвинувачених на 600.

³⁶ Цит. за: Свобода. – 1936. – 10 січня.

³⁷ Мірчук П. Степан Бандери – символ революційної безкомпромісовости. – Нью-Йорк, 1961. – С. 49.

³⁸ Книш З. Варшавський процес ОУН... – Т. 1. – С. 516; Zeleni W. Zabójstwo ministra Pierackiego... – S. 129.

³⁹ Новий час. – 1935. – 1 грудня. – С. 1.

⁴⁰ Цит. за: Мірчук П. Нарис... – С. 397–398.

⁴¹ Цит. за: Мірчук П. Нарис... – С. 398.

«...До Організації вступив я добровільно...бо вважав, що обов'язком кожного українця є змагати до відбудови Української Самостійної Соборної Держави» (ЯРОСЛАВ СТЕПЬКО, член ОУН, засуджений у львівському процесі на 5 років тюрми)

МИКОЛА КЛИМУШИН засуджений львівським судом у Варшаві на смерть за дозовому в убивстві члена Українського Народу, Б. Перацького

МИКОЛА ЛЕБИДЬ засуджений львівським судом у Варшаві на смерть за приналежність до ОУН, за організацію вбивства члена Українського Народу, міністра внутрішніх справ Польщі, Б. Перацького

ДАРІЯ ГНАТКІВСЬКА засуджена львівським судом у Варшаві на 15 літ тюрми за дозовому в убивстві члена Українського Народу Б. Перацького

Листівки ОУН з нагоди Варшавського процесу

"Згинуть, а не зрадять!" "Нас розсудить заціло й кров!" (СТЕПАН БАНДЕРА, член ОУН, засуджений на досмерть тюрму в варшавському процесі)

об'єктивності й справедливості в підході суддів, кажучи, особливо в таких, як оцей, процес судді повинні пам'ятати, що мають судити людину, яка хоч і вчинила найважчий злочин, проте заслуговує на пошану, бо вона потоптала закони в боротьбі за ідею...»⁴².

На події процесу цікаво відреагувала Комуністична партія Західної України. На початку 1930-х рр. через комуністичні репресії у Східній Україні та активізацію діяльності ОУН КПЗУ стала втрачати вплив. Після масових арештів оунівців у 1934–1935 рр. комуністи, захочені тиском польської влади й поліції, вирішили й собі завдати націоналістам удару. Яскравим прикладом цього була відозва Комуністичного союзу молоді Західної України «Друзі! Товариші» від грудня 1935 р., де йдеться про події, які відбувалися під час Варшавського процесу над ОУН. У цій унікальній листівці комуністи фактично вимушені визнати членів ОУН борцями за свободу. «Молоді робітники, селяни, студенти — читаємо тут, — Ви йшли до ОУН, йшли з думкою боротьби за незалежну Україну, за Україну “без хлопа й пана”, про яку співав, за яку боровся наш великий бунтар Шевченко й тисячі безіменних борців»⁴³.

Українська емігрантська преса констатувала, що «вбивство міністра і голосний процес над дванадцятьма членами ОУН довели польській спільноті, що українська проблема таки існує, коли молоді люди готові покласти своє життя задля добра українського народу. З іншого боку, терористичний акт проти впливового урядовця продемонстрував рішучість намірів ОУН та продемонстрував, що окрім угодівців є ще Україна повстанських загонів та бойових п'ятірок»⁴⁴; а також, що цей процес показав: «Одним з головних слабких місць Польської держави є українська проблема»⁴⁵. Американська газета «Свобода» зазначала, що Варшавський процес мав бути наступом не тільки проти ОУН, але також проти цілого українства: «Але вже тепер поляки цей процес капітально програли. Бо до діла мають вони з сильним, організованим рухом, в авангарді якого ступає молодь»⁴⁶.

Логічним продовженням Варшавського процесу став Львівський (25.V.–26.VI.1936 р.), на якому Бандера та інші підсудні почали обвинувачувати польську владу у злочинах проти України й українців. На цьому процесі вони обрали тактику, за якою одна частина підсудних мала зізнатися в належності до ОУН і розкрити всі її ідеологічно-пропагандистські положення; інша повинна була повністю заперечувати свою причетність до ОУН. Через «грипси» (таємні листи. — М. П.) Бандера зв'язався з тими, хто дав свідчення поліції, щоб вони відкликали всі свої зізнання та пояснили свою поведінку українському суспільству⁴⁷.

Щодо цього процесу чільний діяч ОУН Микола Стіборський писав у паризькій газеті «Українське слово» (21.VII.1936 р.) у статті «Клонім голови»: «Героїчною поставою своїх представників — Бандери і товаришів — націоналізм продемонстрував перед цілим світом силу своєї моралі, ідейну непримиримість, внутрішню здоровість і організаційно-політичний розмах... А вже справді гігантською в своїй духовій силі, моральній красі, непримиримості й героїчності виростає постать — Провідника ОУН на ЗУЗ — Бандери! Того Бандери, що кинув гасло: “Згинути, а не зрадити!”»⁴⁸.

Про поведінку Бандери на процесі М. Климишин писав у своїх мемуарах: «Він не мав змоги належно виявитися на варшавському процесі, за те у Львові він виступив у всій своїй особовості, як революціонер-провідник. Це вже не був молодий хлопець. Це був провідник революційної організації, який не тільки знав, що він зробив і чому, а й умів це гідно, по державницькому вияснити, згідно з рацією поневоленого українського народу, який в безкомпромісовій боротьбі з окупантами української землі революційним шляхом іде до своєї державної самостійності. Він знав, що належить сказати, що промовчати, чого домагатися і від чого категорично відмовитися»⁴⁹.

По-різному склалася доля учасників Варшавського процесу. Головний виконавець замаху Григорій Мацейко виїхав за кордон і проживав у повній конспірації під іменем Петра Книша в Аргентині аж до смерті 1966 р. Микола Лебедь і Дарія Гнатківська одружились у в'язничній каплиці 1936 р.; після війни вони виїхали до США, де провадили активну суспільно-політичну діяльність. Ярослав Карпинець, Євген Качмарський, Іван Малюца, Роман Мигаль загинули на фронтах Другої світової війни в боротьбі за державність України. Микола Климишин та Ярослав Рак за антинімецьку діяльність перебували в концтаборі Освенцім, а після звільнення переїхали до США, де активно працювали в структурах ОУН. Катерина Зарицька і Яків Чорній стали чільними діячами ОУН і УПА в Україні та провадили боротьбу проти окупантів*.

Видавці переконані, що документ, пропонований увазі читачів, стане важливим джерелом для майбутніх дослідників діяльності Організації Українських Націоналістів. Проте його цінність не обмежується лише історичною вагою, він має чимале суспільне значення. Адже у народу, який плекає почуття національної гідності, борці за його свободу стають взірцем для виховання наступних поколінь.

⁴² Свобода. — 1936. — 30 січня.

⁴³ Документ зберігається в архіві Віталія Манзуренка у м. Львові. Відозва надрукована на газетному папері розміром 16,5x25 см.

⁴⁴ Український націоналіст. — 1934. — Ч. 5. — С. 2.

⁴⁵ Українське слово. — 1935. — 22 грудня. — С. 2.

⁴⁶ Свобода. — 1936. — 19 січня. — С. 3.

⁴⁷ Мірчук П. Степан Бандери — символ революційної безкомпромісовості. — Нью-Йорк, 1961. — С. 54–56.

⁴⁸ Говорять архівні знахідки // Воля і Батьківщина. — 1999. — Ч. 1 (14/30). — С. 66.

⁴⁹ Климишин М. В поході до волі. — Торонто, 1975. — Т. 1. — С. 144–145.

* Детальнішу інформацію про учасників Варшавського процесу див. у примітках у кінці документа.

проти

I 14,211

в городі повідомки Опольські, як воявода Владислав Бєліна Праз-
мовські, полк. Роман Абрагам Я інші, перескочили огорожу, шу-
тилися в погоню.

I 18

Група погоничів розтягнулася на довжину кулькадесять мет-
рів. Перший біг Давда, за ним Давда, Зайноц Я інші. На заклик
погоничів оперед йому ч. 10 забіг утікаччому дорого урядовця
Японської виваоди Францішек Визроцкі. Утікаччій, добувши з
правої кишені револьвер, вистріляв до Визроцкого, мимо того що
на пацілку Ного, спраччавши, до Визроцкі задержався. Рівночасно,
як він витягнув з кишені руку, Ному випала пачка яку він три-
мав під пазухою, випав так тяжко, що на хіднику спричинила ку-
ркуль. Від назального руху утікаччій загубив кишелю і газету,
яка Ному вихованулася в кишені плаща. Це все відник ЯН Давда,
який це все зробив в приміщенні Клубу.

I 6,109

Тимчасом утікаччій відбився не біляше від погоні та стрі-
лявши кілька разів перед і поза себе, біг дуже скоро, скрутивши
через брук наріг вулиці Коперника, де в тому часі стояв пост.
ІІІ Станіслав Багіноскі. Багіноскі почув кликання "тримай бак-
дита, зводія", але в цій хвилині їжав тигаровий віз, який засто-
нив Ному цілий зах погоні та заглушив відгук стріляв. Заки Ба-
гіноскій орієнтувався в ситуації, утікаччій перебіг біля нього
і допався до вулиці Коперника. Тут все скручалося біляше
людей і Багіноскій боявся стріляти за утікаччій щоб не поранив
когось з посторонніх людей. В тому моменті на протилежному розі
вулиці Фокоаль і Коперника, появилася приладжана ст. пост. ІІІІ
Владислав Обрескі і той, добувши револьвера "Наган", в бігу
вистріляв два рази до утікаччого, але марно. Утікаччій, який
від хвилени звуку з Визроцкім, тримав револьвер наповові,
протанув і вистріляв кілька разів до Обреского, ранив Ного в
сіглуб лівої руки. Обрескі вищопався з погоні, а утікаччій
не затриманий ніким забіг на вулицю Шгалась.

46,135

I 24,223

Тимчасом до погоні долучився автомат воєнер Вітульскі. Ко-
ли міністер зайшов був до незнамого дому "Клуб Товарижскі", Ві-
тульскі почав вищопувати авто до брами ч. 6, хотів закрутити
і повернути вулицю Фокоаль. Маневруючи автоматом, Вітульскій, який
не чув ніяких стріляв, побачив, як в дому ч. 8 виходив незна-
йомий мужчина, тримаючи під пазухою пачку. Коли на крик "мор-
дерца, тжмаць", утікаччій кинувся бігти. Вітульскій почав наг-
до простувати машинку. Коли вже наметі міг рушити автоматом, уті-
каччій і погоня добилися вже до вулиці Коперника. Спочатку ву-
лиця була пуста, за секунду збіглися люди і Вітульскій не міг
рушити автоматом, а тим біляше, що люди кинулися до рваного Об-
реского. Утікаччій забіг на вулицю Шгалась, а Вітульскій в'їхав
за ним але в оціненнєм. Біля авто біг поліцейст в револьвером,
Ного впереди Давда, а за ним решта погоні. До погоні долу-
чався пост. ІІІІІ Володслав Філіпчик, який також призначдню прилу-
чався до погоні. Утікаччому старався перетяти дорогу Вінциент
Кухарскі, однак гоменній втероризував Ного револьвером і побіг
далше. В одній хвилени поліцейст Багіноскі, на поклик Вітульско-
го скочив на підніжок авто і машина прискорила темпа. Тим-
часом гоменній допався до сходів, які провадили на вулицю Окуль-
нік і, на закруті тих сходів і вулиці Шгалась зник погоні в
очей. Коли Багіноскі, Давда, Філіпчик Я інші збігли сходями на
вулицю Окульнік застали місце зору пуста і спокійно працюючих
робітників. Офіцер який переходив тудю /незнамого прізвища,/
та робітники ствердили, що зі отороны сходів ніхто не прийшов

II 264 II

I 11,213

- 1/ СТЕПАНА БАНДЕРИ¹
- 2/ МИКОЛА ЛЕБЕДЬ^{2*}
- 3/ ДАРІЯ ГНАТКІВСЬКА³
- 4/ ЯРОСЛАВ КАРПИНЕЦЬ⁴
- 5/ МИКОЛА КЛИМИШИН⁵
- 6/ БОГДАН ПІДГАЙНИЙ⁶
- 7/ ІВАН МАЛЮЦА⁷
- 8/ ЯКІВ ЧОРНИЙ⁸
- 9/ ЄВГЕН КАЧМАРСЬКИЙ⁹
- 10/ РОМАН МИГАЛЬ¹⁰
- 11/ КАТЕРИНА ЗАРИЦЬКА¹¹
- 12/ ЯРОСЛАВ РАК¹²

обвинувачені з арт. 97 § 1 у зв'язку з арт. 93 § 1 К.К.** , з арт. 26 і 27 у зв'язку
з арт. 225 § 1 К.К.*** рівночасно з арт. 148 § 1 К.К.**** 1932 р.

/обвинувачені заарештовані: Бандера XII 2225, 2209, Лебедь VIII 1347,
IX 1673, Гнатківська XI 2008, XI 2033, Карпинець V 961, IX, 1669, Климишин
V 963, IX 1671, Підгайний XII 2286, 2355, Малюца XVI 2990, 2977, Чорний
X 1821, XVI 3018, Качмарський XIII 2368, 2533, Мигаль XIII 2414, 2385, За-
рицька XVII 3110, 3093, Рак 3152, 3148/*****.

* Тут і далі до кінця переліку замість називного відмінка вжито родовий.

** Злочини державної зради та змова з іншими особами через організаційні зв'язки відокре-
мити частину території від польської держави.

*** Намова, вбивство та допомога вбивці.

**** Підтримка, переховування вбивці та затирання слідів злочину.

***** Римські цифри в акті означають томи слідства, арабські числа – порядкові номери доку-
ментів.

Климишин Микола

Бандера Степан

Рак Ярослав

Гнатківська Дарія

Карпинець Ярослав

Лебедь Микола

Зарицька Катерина

Чорній Яків

Качмарський Євген

Прокуратура Апеляційного Суду в Варшаві обвинувачує 1/ СТЕПАНА БАНДЕРУ, літ 26, сина Андрія і Мирослави, 2/ Миколу Лебеда, літ 25, сина Михайла і Катарини, 3/ ДАРІЯ ГНАТКІВСЬКА, літ 23, дочка Омеляна і Александра, 4/ ЯРОСЛАВА КАРПИНЦЯ, літ 30, сина Петра і Павліни, 5/ МИКОЛИ КЛИМИШИНА, літ 26, сина Дмитра і Анни, 6/ БОГДАНА ПІДГАЙНОГО літ 31, сина Володимира і Марії, 7/ ІВАНА МАЛЮЦИ, літ 25, сина Івана і Олени, 8/ ЯКОВА ЧОРНІЯ, літ 28, сина Івана і Ксені, 9/ Евгена Качмарського, літ 25, сина Йосифа і Анни, 10/ РОМАНА МИГАЛЯ, літ 24, син Степана і Вероніки, 11/ КАТЕРИНА ЗАРИЦЬКА, літ 21, дочка Мирона і Володимири і 12/ ЯРОСЛАВА РАКА, літ 27, сина Антона і Зо... [фії]

А/ БАНДЕРА від 1929 до 14 червня 1934 року, Лебедь від 1931 до 23 червня 1934 року, ГНАТКІВСЬКА в 1934 до 9 жовтня, КАРПИНЕЦЬ від 1931 року до 14 червня 1934 року, КЛИМИШИН від 1931 до 14 червня 1934 року, ПІДГАЙНИЙ від 1926 до 14 червня 1934 року, МАЛЮЦА від 1932 до 10 серпня 1934 року, ЧОРНІЙ від 1933 до 27 вересня 1934 року, КАЧМАРСЬКИЙ від 5 липня 1933 до 25 вересня 1934 року, МИГАЛЬ від 1931 до 24 вересня 1934 року, ЗАРИЦЬКА від 1933 до 8 листопада 1934 року, РАК в 1934 до 25 вересня – на території Польщі, а БАНДЕРА, ЛЕБЕДЬ, ГНАТКІВСЬКА, КАРПИНЕЦЬ, КЛИМИШИН, ПІДГАЙНИЙ, МАЛЮЦА і РАК рівночасно поза границями брали активну участь в Організації Українських Націоналістів в цілі відірвання від Польщі полуднево-східні воевідства.

Б/ Вони, як члени згаданої Організації Українських Націоналістів

1/ БАНДЕРА – дав приказ в маю і червні 1934 року у Львові Григор[і]ю Мацейко¹³, сина Івана і Агафії, уродженого 7 серпня 1913 року вбити міністра внутрішніх справ, Жечипосполітей Польскей, Броніслава Перацкего¹⁴, доручив Мацейце* виїхати до Варшави в цілі виконання вбивства сам причинився до цього вбивства через це, що в часі від вересня до листопада 1933 року доставляв Лебедеві гроші і опіку організаційну для улегшення вступної розвідки щодо даного вбивства, рівночасно за посередництвом Малюци підготовляв місце для виїзду атентатчика, в маю і червні 1934 року доставляв Лебедеві і Гнатківській гроші, яві підготовляли атентат на міністра Перацкего, забезпечив Мацейка в автоматичну зброю системи «Гішпан» кал. 765 мм., в фальшиву особисту вказку і гроші, а рівночасно дав йому вказівки щодо стрічі з Лебедем в Варшаві і адресу місця укриття по вбивстві, – потім той же Григорій Мацейко в дні 15 червня 1934 року в Варшаві вбив міністра Перацкего зі згаданої зброї.

2/ ЛЕДЕДЬ – приказав Мацейкові в червні 1934 року вбити міністра Перацького через кинення бомби або вистрілу з пістолі, причинився до вищезгаданого вбивства тим, що від вересня до грудня 1933 року, а також в маю і червні 1934 року перевів розвідку, в цілі усталення способу життя міністра

Перацкего, вибрання місця, часу і найбільш підходячий момент для виконання атентату, причому забезпечив Мацейка бомбою та показав йому місце атентату і особу міністра Перацкего.

3/ ГНАТКІВСЬКА – в маю і червні 1934 року в Варшаві доставляла вказівки щодо вищезгаданого вбивства через те, що провадила розвідку і обсервацію в справі способу життя міністра Перацкего та вибрання часу і місця виконання атентату, а рівночасно через те, що втримувала зв'язок між Лебедем і Мацейком.

4/ КАРПИНЕЦЬ – в маю 1934 року в Кракові причинився до вищезгаданого вбивства тим, що зробив бомбу і доставив її Мацейкові за посередництвом Лебеда, призначену для вбивства міністра Перацкего.

5/ КЛИМИШИН – в маю 1934 року в Кракові причинився до вищезгаданого вбивства тим, що доставив Карпинцеві хльорану поташу, призначеного для спорядження згаданої бомби, а рівночасно через це, що нав'язав зв'язок між Карпинцем і Лебедем та був охороною Лебеда в часі його побуту в Кракові, щоб запевнити йому безпеку і можливість перевезення бомби до Варшави.

6/ ПІДГАЙНИЙ – в маю і червні 1934 року у Львові, причинився до вищезгаданого вбивства тим, що віддав під наказ Бандери і безпосередньо з ним запізнав Мацейка, забезпечив Мацейка в згадану пістолю «Гішпан» кал. 7. 65 мм., та втримував інформативний зв'язок з Лебедем в часі приготувань до атентату в Варшаві.

7/ МАЛЮЦА – від вересня до листопада 1933 і в маю 1934 року в Варшаві, у Львові, в Познані і в Люблині причинився до вищезгаданого вбивства тим, що забезпечив в гроші й інструкції Лебеда, який переводив розвідочні приготування в справі атентату, а рівночасно приготував місце укриття в Познані і Люблині, призначене для для улегшення зникнення атентатчика.

В/ Натомість, як члени згаданої Організації Українських Націоналістів, ці самі ЧОРНІЙ, КАЧМАРСЬКИЙ, МИГАЛЬ, ЗАРИЦЬКА і РАК допомогли Григорію Мацейце* по вбивстві через нього в дні 15 червня 1935 року міністра Перацкего, уникнути за повище вбивство карної відповідальності, через це, що:

1/ ЧОРНІЙ – в червні 1934 року в Люблині, в цілі уможливлення Мацейкові втечі, допоміг йому нічлігом в помешканні ч. 1, при вулиці Весолей ч. 10.

2/ КАЧМАРСЬКИЙ – в червні і липні 1934 року у Львові, в цілі уможливлення Мацейкові втечі, віддав його під опіку Малюци, рівночасно забезпечив Мацейка в гроші і зброю.

3/ МИГАЛЬ – в червні і липні 1934 року у Львові, в цілі уможливлення Мацейкові втечі, дворазово причинився до наладнання зв'язку організаційного з Малюкою.

4/ ЗАРИЦЬКА – 1–5 серпня 1934 року в «Малопольсьце Вєходней», на доручення Малюци, допомогла Мацейкові заїхати до Ясіни в Чехословаччину, укриваючи його в Ямній та додержувала йому товариства в дорозі до Ясіни.

* Мацейкові.

* Мацейкові.

5/ РАК — 4—5 серпня 1934 року в Малопольше Вихідній /Галичина/, на доручення Малюци, поміг Мацейкові перейти до Ясіни в Чехословаччину, відпровадив його поза границі Польщі і віддав під опіку домовленого там Ярослава Барановського¹⁵.

Вищезгадані проступки передбачені є щодо А/ в арт. 93 § 1 і 93 § К.К., щодо Б/ 1/а/, 2/ а/ в арт. 26 у зв'язку з арт. 225 § 1 К.К., щодо Б/- 1-б/ 2/ б/ в арт. 27 у зв'язку з арт. 225 § 1 К.К. ад Б/ 3/- 7/ в арт. 27 у зв'язку з арт. 225 § 1 К.К. щодо В/ в арт. 148 § 1 К.К. і на засаді арт. 19, 26 і 29 К.П.К. належать до Головного Суду у Варшаві.

ОБГРУНТУВАННЯ ОБВИНУВАЧЕННЯ

15 червня 1934 року, в годині 15.40 в Варшаві, в домі при вулиці Фоксаль ч. 3 докрано замаху револьверового на особі Міністра Справ Внутрішніх Броніслава Перацко, який внаслідок віднесених ран помер в годині 17. 15.

Вбивства докрано в наступних обставинах: ^{(124, 223)*}

В дні 15 червня міністр Перацкі по закінченні урядування вийшов з Міністерства Справ Внутрішніх, при вулиці Нови Свят ч. 69, їдучи в замкнутому авті до приміщення «Клюбу Товажиского» при вулиці Фоксаль ч. 3, де майже щоденно обідав. Дорогу з Міністерства до Клубу Міністр відбув вулицями Нови Свят, Ординацька, Коперника і Фоксаль. В авті, яке, як щоденно провадив шофер Станіслав Вітульські, нікого більше в товаристві міністра Перацко не було. Коли авто задержалося коло дому ч. 3, при вулиці Фоксаль, Міністр висі[в] і наказав шоферові в годині 17. 30 повернутися на це саме місце і зайшов до сіней дому. ^(XI 2119)

Дім цей знаходиться на самому початку вулиці Фоксаль — теперішня вулиця Перацко, причому вхід граничить з загородою, яке творить сліпе закінчення вулиці від сторони посіпостей Замойских /вул. Фоксаль ч. 1, 2, 4/; від хідника дім ч. 3 з відділений городом широкости біля 10 метрів, огорожений залізними штахетами, які недоходять до брами, заломлюються до муру дому і замикають доступ до городу, лишають перехід з вулиці до нутра дому через сіни.

Увійшовши до сіней, міністр Перацкі, через двері по правій руці повернув до галю, через який направо був вхід до Клубу, який містився в партері, на висоті 4-х низьких сходів. ^(11, II 654)

Службовець «Клубу Товажиского», Юзеф Зайонц, який в цій хвилині якраз був при вікні гардероби і бачив як міністр висідав з авта, на його прихід він відчинив двері з гардероби до галю, і в цій хвилині, через відкриті двері побачив, що в галю до входячого міністра, підбіг ззаду незнаний мужчина і вистрілив до нього з револьвера кілька разів. В наслідок тих стрілів міністр Перацкі зісунувся на поріг, лицем на долівку гардероби. ⁽¹¹⁷⁾

Юзеф Зайонц опам'ятався з першого враження, побіг через пусту читальню до салону Клубу, повідомив керівника Клубу Генрика Опольско-го, репетуючи, що «Міністра Перацко забили». На цей крик Опольскі і слуга Адам Давда разом з Зайонцем вибігли зі сальону до городу, прямуючи до штахет, якими був обгороджений город від вулиці Фоксаль. Першим до обгородження добіг Адам Давда. Він побачив, як хідником від сторони брами ішов незнайомий мужчина, убраний в літний зелений плащ; мужчина цей ішов собі спокійно, посвистуючи та тримав руку в кишені, причому під пахвою притискав до себе малу пачку, завинуту в папір. Коли цей мужчина знаходився у віддалі кілька метрів від брами, Юзеф Зайонц, добившись до штахет почав голосно репетувати — «То тен»*. Незнайомий тоді почав втікати. Зайонц і Давда перескочили обгородження /високе на 2.40 метрів/ кинулися в погоню. До погоні долучився наглядач дому ч. 3, Ян Дадас, який, будучи на подвір'ю, почув стріли і вибіг через браму на вулицю. В погоню кинулася вся служба Клубу та гості, яких при обіді на веранді в городі повідомив Опольскі, як воєвода Владислав Беліна Празмовські, полк. Роман Абрагам й інші, перескочивши огорожу, пустилися в погоню. ^(19, 113, 209)

Група погоничів розтягнулася на довжину кількадесять метрів. Перший біг Давда, за ним Дадас, Зайонц й інші. На заклик погоничів сперед дому ч. 10 забіг втікаючому дорого урядовець Японської амбасаді Францішек Вивроцкі. Утікаючий, добувши з правої кишені револьвер, вистрілив до Вивроцко, мимо того що не поціливі його, спричинив, що Вивроцкі задержався. Рівночасно, як він витягнув з кишені руку, йому випала пачка яку він тримав під пахвою, впала так тяжко, що на хіднику спричинила куряву. Від навального руху утікаючий загубив капелюх і газету, яка йому виховзнула з кишені плаща. Це все підняв Ян Дадас, який це все зложив в приміщенні Клубу. ^(114, 211, 113)

Тимчасом утікаючий відбився ще більше від погоні та стрілив кілька разів перед і поза себе, біг дуже скоро, скрутив через брук наріг вулиці Коперника, де в тому часі стояв пост. ПП Станіслав Багінські. Багінські почув кликання «тримай бандита, злодія», але в цій хвилі їхав тягаровий віз, який заслонив йому цілий вид погоні та заглушив відгук стрілів. Заки Багінський зорієнтувався в ситуації, утікаючий перебіг біля нього і допався до вулиці Коперника. Тут вже скупчилося більше людей і Багінський боявся стріляти за утікаючим щоб не поранити когось з посторонніх людей. В тому моменті на противному розі вулиці Фоксаль і Коперника, появився випадково ст. пост. ПП Владислав Обребські і той, добувши револьвера «Наган», в бігу вистрілив два рази до утікаючого, але марно. Утікаючий, який від хвилини зувару з Вивроцкім, тримав револьвер напоготові, пристанув і вистрілив кілька разів до Обребского, ранив його в

Перацький Броніслав

* Тут і далі покликання на томи й номери документів наводимо в дужках у кінці абзацу верхнім індексом. В оригіналі їх надруковано окремою колонкою ліворуч.

* З польської: "Це той".

суглоб лівої руки. Обребські вицофався з погоні, а утікаючий не затриманий ніким вбіг на вулицю Щигльон. (16, 106, 46, 135)

Тимчасом до погоні долучився автом шофер Вітульські. Коли міністр ввійшов був до нещасного дому «Клюб Товажискі», Вітульські почав вицофувати авто до брами ч. 5, хотів закрутити і повернути вулицею Фоксаль. Маневруючи автом, Вітульський, який не чув ніяких стрілів, побачив, як з дому ч. 3 виходив незнайомий мужчина, тримаючи під пахвою пачку. Коли на крик «мордерца, тжимаць»*, утікаючий кинувся бігти. Вітульський почав нагло простувати машину. Коли вже нарешті міг рушити автом, утікаючий і погоня добилися вже до вулиці Коперника. Спочатку вулиця була пуста, за секунду збіглися люди і Вітульський не міг рушити автом, а тим більше, що люди кинулися до раненого Обребського. Утікаючий вбіг на вулицю Щигльон, а Вітульський в'їхав за ним але з опізненням. Біля авта біг поліцист з револьвером, його випередив Давда, а за ним решта погоні. До погоні долучився пост. ПП Болеслав Філіпюк, який також принагідно прилучився до погоні. Втікаючому старався перетяти дорогу Вінценти Кухарські, однак гонений зтероризував його револьвером і побіг далі. В одній хвилині поліцист Багінські, на поклик Вітульського скочив на підніжок авта і машина прискорила темпа. Тимчасом гонений допався до сходів, які провадили на вулицю Окульнік і, на закруті тих сходів і вулиці Щигльон зник погоні з очей. Коли Багінські, Давда, Філіпюк й інші вбігли сходами на вулицю Окульнік застали місце зору пусте і спокійно працюючих робітників. Офіцер який переходив тудою /незнаного прізвища/ та робітники ствердили, що зі сторони сходів ніхто не прийшов. (124, 223, 11 264, 1, 11 11, 213)

З огляду вищесказаного погоничі прийшли до висновку, що утікач мусів заховатися біля сходів, в противному разі не тільки звернув би на себе увагу посторонніх осіб, але й вони самі завважили би його ще на вулиці Окульнік — як він доходив до сходів до вулиці Ординацкей, чи також наліво в напрямі Музеум Красінських. В тому переконанні погоничі задержалися біля сходів і почали перешукувати найближчий простір. Однак під впливом поради одного з присутніх звернено увагу на прилягаючий до сходів з правої сторони терен закладів кафлевих Стахевіча та нижче сходів на город закладів св. Кажімежа, але бадання виказали, що в цій порі ніхто там не дістався. Не звернено натомість уваги на дім ч. 5-ть при вулиці Окульнік, якого брама є віддалена, наліво від виходу сходів, ледви кілька метрів. (111, 24, 223, 213, 11 264, 1163)

Тимчасом на сходах, які провадили зі Щигльонд почали громадитися групи людей, прийшли також нові урядники поліції і серед загальної дезорієнтації, дальші пошукування спрямовано виключно направо від сходів, сягаючи щораз то глибше в найближчу місцевість. Показником для них було лише те, що незнайомий був убраний в літний плащ зеленкуватої краски.

В тому часі — а бігла це година менш більш 16-та — з брами дому ч. 5-ть при вулиці Окульнік вийшов спокійним кроком незнайомий мужчина, без плаща і накриття голови, він спрямував наліво, до Музеум Красінських. Його бачило за-

ледви дві особи: наглядкача дому ч. 5а, Софія Бандурска і брат згаданого вже Вінцентого Кухарського, Казімеж Кухарські, змилені збереженням спокою, а передусім убранням на яке вони мали орієнтуватися — ніхто його не задержав, а що більше — не повідомили нікого з поліцистів. Незнайомий перейшов серединою бруку до закруту вулиці Окульнік, напроти Музеум Красінських, потому звичайним кроком скрутив на вулицю Ординацку і в тому моменті його страчено з очей. Коли за хвилину прийшов на вулицю Окульнік Вінценти Кухарські і брат поділився з ним своїм спостереженням, Кухарські хотіли піти за ним, однак цього не зробили, а що більше — нікого про це не повідомили. (11 228, 110, 11, 213)

По прибутті поліції мундурової і слідчої заряджено методичне пошукування у всіх напрямках. Додому ч. 5-ть ввійшли урядники ПП роблячи ревізію в помешканнях. Поліцист слідчої служби Кароль Бартель, разом з наглядачем того дому, Казімежем Ринкевічем, зайшли до сходової клітки того дому і у висліді, Бартель і Ринкевіч знайшли у фронтівій клітці сходовій, на 4-му поверсі плащ, який погоничі: Дадас, Давда, Обребські, Багінські і Філіпюк пізнали, що це плащ проступника. (198, 86, 87, 88а, XVII 3229, 3230)

В тому плащі, в правій бічній кишені знайдено, крім двох звичайних записок від сорочки, білет з оплати крісла в публічних парках у Варшаві, з перечеркненою датою «9» та нову пом'яту синьо-жовту кокардку; такі кокардки, як стверджено, були кольпортовані в Галичині через українських націоналістів. (178, 83, 84)

Тимчасом до приміщення «Клубу Товажиского» прибула перша поміч лікарська. Стверджено, що міністр дістав смертельний постріл в голову. Від першої хвилини непритомного і який давав слабкі знаки життя, перевезено до військового шпиталю «Центрум Вишколеня Санітарного» при вулиці Піюса ХІ. Сейчас лікарі-хірургі, полк. Соколовські і майор Генрик-Юльюш Левіттукс приступили до операції. Вспіли лише витягнути зняряд і витягти рану в чашці, як міністр Броніслав Перацкі, не прийшовши до пам'яті, скінчив життя. (139)

Як виглядає з оглядин тіла та зізнань оперуючих лікарів і висновку проф. Живо-Домбровського, смерть наступила в наслідок рани пострілової чашки і мозку, куля ввійшла до чашки з-заду, зі сторони лівої, спричинила розірвання подовгастої затоки мозкової і тріснення кости та чашкової покривки. Повищі ушкодження очеркнули що вони були безсумніву смертельні. Крім того стверджено в помершого постріл і здертя шкіри з правої мушлі уха, а ці ушкодження були від інших пострілів. На засаді вигляду ран та отворів було стверджено, що постріли були дані у віддалі найменше 25 снт. (130, 36, 41)

На чолі і лиці померлого знайдено рани, а саме: здертя та пукнення шкіри внаслідок упадку на входові сходи до Клубу.

Як виказали дослідження, сейчас початі по атентаті в приміщенні «Клубу Товажиского», спричинник дав до міністра Перацкого 3 постріли. Ствердили це також свідки: Адам Давда, Ян Дадас і Станіслав Кусьмерські, який в тому часі був в городі Клубу. Крім зняряддя, яке витягнуто з голови міністра Перацкого, знайдено в залі два ідентичні зняряддя: один був вбитий в раму входових дверей з залі до гардероби Клубу, на висоті 1. 60 см., другий витягнуто з долівки гардероби, напроти дверей з залі, у віддалі 2 м. від них. (19, 13, 7, 214, 139, 62, 11, 57, 12, 55, 56)

* З польської: "Тримайте вбивцю".

В залі знайдено 3 гільзи, які відповідали зброям вище згаданим. ^(163, 65, 74, 75)

Крім того, поліцист слідчого відділу Кароль Бартель знайшов зброя на розі вулиці Коперніка і Шигльон, в решті п'ятий зброя витягнуто з передпліччя поліциста Обребского, як виказалось, був тяжко ранений. Крім того знайдено 4 гільзи того самого зброя, а саме дві на вулиці Фоксаль і дві на вулиці Коперніка на відтинку від вулиці Фоксаль до вулиці Шигльон. ^(158, 59, 167, 149, 52, 60, 61, 154, 67, 71, 89, 166)

Інститут Судових Експертиз, де віддано ці кулі і гільзи до дослідження ствердив, що вони є вистрілені з одного й того самого револьвера автоматичного, кал. 7. 65 мм.

Заразом Інститут ствердив, що гільзи мають знак «Д.В.А» і зірку, є походженням німецького, а в Польщі немає їх у продажі. Що до пістолі, Інститут на підставі знаків вистрілу не міг докладно очеркнути його системи, поза ствердженням, що пістоля ця є лівоскрутна і, може бути, походить з верстатів рушничних в Іспанії.

Тимчасом дальші дослідження виказали наступне: ^(III 665, 672)

В дні атентату, винуватця бачили на вулиці Фоксаль кілька разів, починаючи від години 10 рано. Він проходжувався недалеко дому ч. 3, заглядав через штахети до городу і постійно тримав під пахвою згадану пачку. Якраз перед приходом міністра Перацко, коли до Клубу заїхав вже презес Ради Міністрів Леон Козловскі, а за ним міністр Суспільної Опіки Єжи Пацьборковскі, винуватець проходжувався перед самим домом ч. 3. Остаточо в хвилині, коли міністр Перацкі висідав з авта і попрямував до сіней, згаданий мужчина пішов за ним у віддалі кілька кроків. Свідок Юзеф Зайонц, який це все бачив крізь вікно запримітив, що на розі брами цей мужчина витягнув з-під пахви згадану пачку, взяв її в ліву руку, а правою почав її м'яти, вкінці, входячи вже до сіней, взяв її назад під пахву. Зайонц почув грюкіт дверми з сіней до залі, відчинив двері і побачив, як той самий мужчина вистрілив до міністра з револьвера. ^(17, 214, 124, 211, 117)

Дослідження які були спрямовані для вияснення чи десь недалеко атентату не було завважено товариша терориста, не дали позитивного вислідку; одинокий, згаданий свідок Кусьмерскі зізнав, коли він бачив трикратно даного мужчину, який потому виконав атентат, рівночасно бачив іншого молодого чоловіка, який проходжувався вулицею Фоксаль /по стороні чисел паристих/ причому Кусьмерскі мав враження, що вони оба порозумілися поглядами.

Щодо вигляду самого винуватця, свідки згідно очеркнули його як блондина, регулярні черти лица, без заросту, cera загоріла, ріст вище-середній, убрання темніше від плаща. ^(17, 214)

Щодо капелюха, згубленого через винуватця стверджено, що це літний і таний капелюх, піскової краски, дуже мало ношений. Розвідка яка мала вияснити хто й де цей капелюх купив, не дала позитивного вислідку. ^(182, III 500)

БОМБОВИЙ ЗНАРЯД

Натомість виказалось, що покинута пачка через терориста, була завинута в папір з цукорні Гаєвского, містила з собою бомбовий зброя. Сейчас покликано досвідчених піротехніків, які приступили до розброєння бомби. По відкиненні кольорового паперу і гумок, якими була перев'язана пачка, стверджено, що в дальшому опакуванні міститься картонове пуделко з жовтими плямами. З цієї коробки витягнуто пушку форми шестикутної, розміру 12 X 10 X 5 см. сконструювана зі споеної чорної бляхи. Пушка була чотироразово перев'язана дротом. В вічку прикріпленим до пушки парафіною, зміцненим кавалком дерева, знаходився овальний отвір, з якого знутри пушки виставав підрильник у вигляді букви «Т». Збоку пушки, біля рукоятки на вічку був прикріплений валець, з ясножовтого матеріялу. Валець був розмірів 10,5 см. X 3 см., обвинувтий в пожовклий пергаминовий папір. По осуненні вальця і вічка з підрильником стверджено, що пушка є виповнена, в 4/5 своєї ширини, мілким темножовтим порошком, ваги біля півкілограма.

Сейчас підрильник, як також інші частини згаданого вальця і порошок з пушки перевезено на Цитаделю, до Лябораторіум Піротехнічного верштату озброєння амуніції школи «зброймістшув» у Варшаві, де приступлено до дослідження субстанцій вибухових і до розброєння підрильника. Як виказалось, підрильник бомби буз зроблений з двох рурок і був сконструюваний як товкач: рурка вужча виставила назовні зброя і була закінчена рукою, впущена була до рурки ширшої. В рурці ширшій /в колоді зброя/ була скляна ампулка, виповнена kwasом азотів /ампулка при розброєнні була ушкоджена/. Під ампулкою, в рурці знаходився в кількості біля 1,5 грама, хльоран потас з цукром, а вкінці під ним сіль гримучої кислоти, в кількості біля 25 грамів. Ділання підрильника було обчислене на удар, а саме: натиснення товкача мало роздаввити ампулку з kwasом азотів, який при злуці з хльораном потасу і цукром мав спричинити вибух соли гримучої кислоти ртуті, а в конеквенції цілої бомби. Як властивий вибуховий заряд мали служити: валець, будучи, як виказалось, був спресованою пікриновою кислотою, а також порошок який був вунтрі пушки, як стверджено, був пікриновий калій.

Для забезпечення зброя від передчасного вибуху, були застосовані слідуючі урядження: рукоять толчака був підпертий, на відповідній висоті, кавчуковою руркою, обі рурки /толчака і колоди/ були наскрізь передіравлені і через ті отвори перетягнений був дріт, який мав затримати толчок, вкінці обі рурки були вунтрі заляті парафіною. При розброєнні знайдено тільки кусник того дроту /в часі перевозження підрильника той кусник пропав/, натомість стверджено, що на рурках були сліди протинання дроту. Як виказалось, парафіна яка гальмувала натиск толчака, була сильно роздавлена. ^(178, 87, IV 681, VI 1044, 1046, 1049)

На підставі тих даних, визначні піротехніки пор. Ян Вайс, і майстри Владислав Вевюра та Францішек Ясінскі прийшли до переконання, що винуватець намагався — хоча даремно — викликати ділання підрильника, толчок натиснув, але не роздавнив ампулки з азотозою кислотою. На думку досвідчених [експертів] — винуватець стрівувався в механізмі розривника на опір з тої при-

чини, що ампулка була зроблена з грубого скла, а до того кавчук і парафіна затримали натиск толчка. Мимо того механізм розривника і ціла бомба були придатні до вжитку та вразі сильнішого натиску чи удару по рукоятці – розривник абсолютно був би викликав експлозію.

Досвідчені [експерти] признали, що бомба була сконструювана ручно і хатнім способом, її силу признали як дуже сильну і яка відповідала силі 4–5 ручних гранат. (IV 681)

Треба додати, що в часі слідства спричинено експлозію та стверджено силу бомби через ідентичне сконструювання розривника в цій цілі. На підставі цього експерименту, досвідчений [експерт] проф. Вайс ствердив, що сила вибуху на – вільному просторі як й на замкнутому, незалежно від ударів відламків пушки, спричинила би смерть людей на місці експлозії у віддалі кілька кроків.

Бомба, покинена через винуватця, дала першу нагоду до викриття вспіввинуватців злочину. (VI 1052–1060)

А саме, ще напередодні вбивства, в дні 14 червня, влада безпеки в Кракові і Львові, на основі розвідки і обсервації, зарядила масові ревізії і арештування серед підозрілих та приналежних до терористичної Організації Українських Націоналістів /ОУН/. В наслідок ревізій, в Кракові, в помешканні одного підозрілого Ярослава Карпинця на ринку Дембніцкім ч. 13, викрито лабораторію хемічне. (V 850)

У зв'язку з тим, бомбу яку знайдено в Варшаві, перевезено до Кракова, де визначні піротехніки зокрема порівняли її складові частини з частинами, які знайдено в даній лябораторії. У висліді слідства, серед річей забраних з помешкання Карпинця, знайдено рештки залізної бляхи, ідентичною з бляхою, з якої була сконструювана пушка зняряддя варшавського. По розпоєнні і вивірванні пушки виказалось, що роги її були нерівні і ручно тяті, ідеально приставали до берегів аркуша і потверджували брак цілости даного аркуша.

До того, в додатково перепровадженій ревізії в помешканні Карпинця знайдено в пачці на відпадки, малу заржавілу і пім'яту бляху, яка по вивірванні виказалась овальним і нерівних берегах отвором з вічка пушки варшавської.

В продовженні, знайдено у Карпинця ще інші відповідні складові частини цього зняряддя, а саме: мосяжні рурки з яких були зроблені рукоять толчка і толчок, як також колода розривника, дальше – залізні перстені, ідентичні з перстнями які були вживані для опори колоди розривника, вкінці дроти, шрубки, рурка гумова і гумки які відповідали даним частинам розривника. (IV 678–687, 691, 694, 704, 711, V 945, 949, VI 1033)

На основі даних досвідчені [експерти] в особах кпр. Стефана Дигоня, пор. Вайса і ст. майстра військового піротехніка Антонего Сендора, в дні 20 червня категорично ствердили, що складові частини розривника бомби варшавської і пушка були зроблені з матеріалів, знайдених в помешканні Карпинця.

Це установлення дало доказ, що спрчинників атентату треба шукати серед членів ОУН тому що, крім лябораторії, обшуки викрили в Кракові в дні 14 червня 1934 року, чисельні докази приналежності їх до тої організації. (IV 711)

Переслуханий в характері підозрілого, Карпинець не признався до приналежності ОУН і до того щоб він колинебудь робив якийсь зняряд. Щодо лябораторії то дав вияснення, що вона була йому потрібна лише до експериментів наукових. Коли йому показано частини з зняряддя знайденого у Варшаві, Карпинець заявив, що бляху, яку знайдено у нього при обшуку, він знайшов на проході. (VI 1031, V 959, IV 717)

Що до Климишина, то цей взагалі відмовився від всяких вияснень і не дав їх до кінця слідства. (VI 1038, 962, 970, IV 719, IX 1670)

«ВЛОДЗІМЕЖ ОЛЬШАНСЬКІ»

Тимчасом, в Варшаві 18 червня 1934 року, зголосився на поліцію якийсь Ізмаїл Чернов і заявив, що в нічному пристановищі в Варшаві при вулиці Вольскей ч. 42, в якому він тимчасово замешкав, через кілька день перебуває якийсь мужчина, котрий в день вбивства, ц. зн. 15 червня вийшов рано, залишив підручні речі і більше не зголосився.

Почате дослідження виявило слідуєче: (VII 1068, 1070, 1255, 1256, 1259)

Згадане пристановище, заложене в квітні 1934 року давало можливість замешкання за оплатою 1 злотий на добу. 12 червня 1934 року рано, прийшов якийсь молодий мужчина і розпитував за умовою і забажав осібної кімнати. Тому, що вільне місце було лише на загальній залі, він був нездецидований, але вечером повернувся і заняв місце, яке йому показала управителька, Марія Бегрова. Прибулий вручив Бегровій особисту виказку, на прізвище Владзімежа Ольшанського, гімназійного абсольтента, замешкалого у Львові при вулиці Карпінського ч. 21. На підставі цієї виказки, Багорова вписала його до мельдункової книжки пристановища, потому цю виказку Ольшанському віддала назад. Оскільки Бегрова пам'ятає, ця виказка була видана через Магістрат міста у Львові.

Хоча Ольшанський рано заповідав, що принесе речі, які залишив на станції колійовій – зі собою приніс лише бронзову шкір'яну течку. Був одягнений в убрання попелято-бежової краски в кратку, мав плащ літний, краски зеленкуватої і ясніший, піскової краски капелюх. Говорив галицьким акцентом та робив враження інтелегентної людини, літ 20–23. Не дав Бегровей пояснення на як довго і в якій цілі приїхав. Ольшанські заплатив згори належну суму у висоті 5-ть злотих та здепонував наніч у неї 57 злотих 80 грошів, годинник і згадану течку якої вмісту не переглянула, однак пам'ятає, що течка, мимо того що була досить виповнена, не була тяжка. 13 червня, рано, Ольшанські вибрав свій депозит за винятком течки, поснідав, вийшов і повернувся біля години 14-ї на обід, потому знова вийшов і прийшов аж в годині 23-ї, віддав годинник і гроші, яких Бегрова не почислила, а тільки завинула в папір; рівночасно Ольшанські забрав від Бегрової течку. Це саме повторилося в четвер, 14 червня з тим, що Ольшанські з міста повернувся доперва о годині 20-ї, скоро по вечеряв і знова вийшов, повернувся біля півночі.

Протягом тих двох днів Ольшанські допитувався в Бегрової чи все ще немає осібної кімнати, бо він почувався вільніше. З Бегровою і з співжителлями, Феліксом Меглем і Юзефом, сином Францішка Зайонца /який немає нічого спільного з Юзефом Зайонцем, урядником «Клюбу Товажискего»/, Ольшанські мало вдавався в розмову та взагалі був і поведився стримано. Одиноке, що питався Ольшанські – кудю йдеться на міст Кербедзія; оповідав, що купався в Віслі /як вона зрозуміла – поза містом Варшавою/. Коли Бегрова остерігала його, що Вісла є зрадлива ріка, Ольшанські хвалився, що досконало плаває і скаче до води та що взяв першу нагороду в пливанні. Коли 14 червня Ольшанські прийшов повечеряти він заявив Бегровій, що дуже спішиться, бо на нього чекає панна, з якою він має іти до кіна.

14 червня Ольшанські відмовив пропозицію Юзефові Зайонцові спільно перебути вечір, відмовляючися тим, що іде з панною до театру, з якою він має стрінутися і яку пізнав через свого приятеля в кавярні – «Італія». На запитання Зайонца, в який спосіб він довідався про приміщення при вулиці Вольскей, Ольшанські відповів, що йому поручили знайомі. /Треба згадати, що пристановище при вулиці Вольскей ч. 42, було рекламоване при допомозі роздавання летючок на залізничних двірцях, через слугу Блажея Жолондка/. Також говорив, що приїхав зі Львова, «щоб трошки забавитися».

Фелікс Мегль, якому Ольшанські виглядав особливо скритим і задуманим, чув від нього лише те, що приїхав до Варшави «в певних справах».

Дня 15 червня Ольшанські встав, як звичайно, біля години 8-ї поспідав та вибирався до міста. На запит Бегрової відповів, що на обід не прийде, а слугі Жолондкові заявив, що плащ і капелюх залишає і, що по ці речі до нього зголоситься одна пані. Коли Зайонц заявив, що без підпису цього не видасть, Ольшанські відповів, що, в такому разі ця пані покаже йому карточку, на якій по лівій стороні буде написане число «25». Однак потому Ольшанські повернувся і заявив, що він роздумався, що плащ і капелюх забирає. Коли Жолондек на доручення Бегрової видав йому всі ці речі, Ольшанські вийшов. Більше його вже ніхто не бачив. (VII 1154, 1164, 1171–3, 1265, 1160, 1176, 1185, XVII 3191)

Як вияснилося, в течії яку залишив Ольшанські не було нічого окрім дрібних тоалетових річей /паста до зубів львівської фірми «Альое»/ кілька часописів з датою 12, 13, 14 червня, витинки з «Вечору Варшавського» з датою 11 червня, дві спинки до сорочки та одна вживана денна сорочка, біла в ліля паски. (VII 1161)

Досвідчений сорочкар заявив, що ця сорочка різниться від звичайних фабричних сорочок способом шиття і особливими вимірами: рукави є закінчені пасками з 3-ма нитковими гузиками до припинання манжетів /манжетів до цієї сорочки в течії не знайдено/, широкість т. зв. нашійна у відношенні до рукавів, винятково велика. На основі того, досвідчений сорочкар заявив, що ця сорочка була пошита на індивідуальні виміри і була шита на замовлення. (VII 1163)

Вищезгадані свідки Мегль і Жолондек, на питання про капелюх і плащ, які мав згаданий Ольшанські /Зайонц цих річей не бачив, Бегрова не пригадувала собі, Чернов, який мешкав в осібній кімнаті, взагалі Ольшанського не стрічав/, дальший опис був згідний з виглядом капелюха згубленого через винуватця замаху на вул. Фоксаль та плаща знайденого вдома при вулиці Окульнік ч. 5-ть.

Мегль натомість всі ці річі впізнав, як ідентичні з тими які мав Ольшанські.

Щодо вигляду самого Ольшанського, відповіді всіх свідків є згідні з дадим описом через більшість свідків погоні. Вони підчеркнули, що Ольшанські робить враження людини виспортованої, цера з нього загоріла, ріст вище ніж середній, правильної будови, стрункий, регулярні черти, пишне, темно-блонд волосся, догори зачесане. Незалежно від таємничого зникнення, цей власне вигляд Ольшанського та краска плаща, саме були згідні з описом, які подала преса, а це й насунуло Бегровій та Черновові припущення, що це в одна й та сама особа, і це власне, штовхнуло Чернова зробити донесення до поліції. (VII 1264, XVII 3191)

Початі розшуки за Ольшанським виказали, що з Варшави він не був мельдований, у Львові, під адресою поданою у особистій виказці, це значить при вулиці Карпінського, ніякий Влодзімеж Ольшанські ніколи не мешкав, натомість дому ч. 21 взагалі на цій вулиці немає. (VII 1182–4, VII 1231)

Як виказалося, у Львові було двох мужчин відомих під прізвиськом Влодзімеж Ольшанські, один – син Валеріяна студент медицини, другий – син Володимира, нотаріальний концип'єнт в Щерчі* під Львовом, оба української національності. Цей перший навіть поліційно нотований, як підозрілий за приналежність до ОУН. Однак не стверджено, щоб котрийсь з них в тому часі був у Варшаві, або щоб згубив чи дав комусь свою особисту виказку, і врешті, не стверджено щоб котрийсь з них мав особисту виказку видану через Магістрат міста Львова, після чого всякі докозання супроти них припинено. (VII 1189–1254)

Так само, мимо довших розшуків, робітні в якій була шита сорочка не віднайдено. (VII 1275–1292)

«ЕВГЕНІУШ СКИБА» МИКОЛА ЛЕБЕДЬ

В тому часі дня 22 червня, начальник слідчої служби у Львові Юзеф Будни, який «по вбивстві був висланий до Гданьска, в справі обсервації тамошнього українського осередка та завваження чи немає там вбивника міністра. Він завважив, що в товаристві Андрія Федина¹⁶, визначного члена Організації Українських Націоналістів, перебуває незнаний для Будного українець, правдоподібно, що шойно до Гданьска приїхав бо в розкладі міста цілком не орієнтувався. Щодо Федина, то Будному було відомо, що він помагає членам ОУН скомпрометованим в Польщі, забезпечує їх фальшивими особистими виказками і грішми і в цей спосіб улегшує їм дальшу втечу.

Слідкуючи Федина та його нового товариша, Будний завважив, що вони оба конспірують контакт між собою – правдоподібно зі страху перед поліційною обсервацією, і що Федина дає новоприбулому вказівки щодо розкладу і руху міста. Вийшовши з помешкання Федина, на вигляд розійшлися і осібно, хоча рівночасно зайшли на обід до академічного дому. З академічно-

* Щирці.

го дому знова вийшли окремо, ідучи паралельно у певній віддалі, зійшлися і Федина показав йому дальшу дорогу. Ідучи за його вказівками, товариш Федина, за яким цілий час ішов Будни, пішов на вулицю Шлягер-штрассе ч. 13. У вікні цього дому вичікувала — рівнож Будному незнана жінка, яка, побачивши надходячого, вийшла на вулицю і привиталася з ним. Обоє пішли на залізничну станцію, всіли до потягу який їхав до Заппот. Будни сидів з ними в одному купе, він ствердив, що вони між собою говорять по-українськи та що мужчина виявляє змучення і апатію. В Заппотах обоє стежені сіли на лавці. Вкоротці прийшов Федина і запровадив обоїх на морський міл. Тут незнакомий попрощався з Фединою і жінкою, ввійшов на пароплав «Пройсен», який відпливав до Звінемінде. (X 1921, 1925)

У зв'язку з обставинами і поведенням цілої тої групи, в Будного виринула підозра, що згаданий мужчина може мати зв'язок з вбивством міністра. Свої спостереження негайно переказав до Варшави. Начальник Слідчого Уряду в Варшаві в дні 22 червня вечером, негайно звернувся телеграфічно до портової поліції в Звінемінде з проханням, задержати згаданого мужчину. (VIII 1295)

Відповідно до прохання, портова поліція в Звінемінде обставила вихід до порту і о годині 5.30, сейчас по приході пароплава «Пройсен», задержала мужчину вказаного в депеші. При задержці був присутній польський консул в Щеціне Гельйодор Штарка. Підозрілий українець зраджував особливе поде-нервування. На запит консула Штарка на який документ він їде, виказався документом «Вешайнігунг», виданий через Генеральний Консулат німецької держави в Гданьску, на прізвище «Евген Скиба», зі знимкою задержаного, який мав право відбути дорогу пароплавом на лінії Сопот—Звінемінде і назад, без пашпорта і візи. Притому Скиба заявив, що цей документ дістав від зна-мого українця і що на цей документ їде до Німеччини вже другий раз. Як кон-сул Штарк запримітив, підпис «Скиба» на документі був написаний несправ-но і штучно. На питання куди він їде, Скиба відповів, що до родини, яка живе в Берліні. Вся ця розмова відбулася по-українськи. В часі обшуку на місці кон-сул Штарк ствердив, що капелюх Скиби на підшевці мав вибитий знак фірми «Ляуер» у Варшаві, Маршалковска 114; капелюх був майже новий і невжива-ний. Мимо того, на питання, коли «Скиба» був останній раз у Варшаві, збен-тежено відповів, що в Варшаві він взагалі не був. «Скиба» був убраний в зелен-кувате убрання і мав чорний шератовий плащ, шкіряну брунатну виповнену течку. Всі речі, які були знайдені при «Скибі», були в Польському Консулаті в Щеціне, /радника Опіца/ через консуля Штарка і кримінального радника пе-реглянені і запечатані, потому німецька влада Скибу перевезла до Берліна. Пе-ред виходом, Скиба затривожено запитався в консула Штарка — «а що тепер буде», але коли зорієнтувався, що Штарк не є німцем, зажадав розмови з німецьким урядником. Радник Опіц відбув з ним розмову на самоті, опісля повідомив консула Штарка, що Скиба зі страхом його питався, чи Щецін ле-жить в Польщі. (VIII 1308–1316, 1350, 1352)

Сфотографований і здактилоскопований через німецьку поліцію в Бер-ліні, Скиба подав до карти тожності, що його знають і можуть за нього зар-учити: Андрій Федина, замешканий в Гданьску, Лянґфур, Остзеештрассе 58 і

ротмістр Ріко Яри¹⁷, Берлін—Фалькензее. Як вже згадано, перший — Федина є визначеним членом ОУН в Гданьску, натомість Яри займає передовий пост в цій організації, а як пристановища своєї діяльності мають Німеччину. (IX 1698)

Того самого дня у вечірних годинах Скибу літаком відіслано до Варшави. Допитуваний через начальника Слідчого Уряду в Варшаві, відмовився від всяких зізнань. При прийнятті речей «Скиби» виявлених в Щеціне ствердже-но, що в його капелюсі є видертий кусник шкіри на тому місці, де був випи-саний знак фірми «Ляуер», однак залишився слід кінцевої цифри «114». Допи-туваний в цій справі «Скиба» відповів, що цю шкіру видер вдома, а цей капе-люх купив в Гданьску. (VII 1297, 1304, 1306)

Негайно заряджена конфронтація зі свідками замаху і погоні виказала, що «Скиба» не є безпосереднім вбивником, а не пізнали також в нім Володи-мира Ольшанського, який мешкав на вулиці Вольскей 42. (VIII 1336–1339)

Натомість позитивним вислідом для розвідників Слідчого Уряду в Кра-кові була поява Скиби, Францішкові Капусьце, Адамові Чижевівчові, Макси-міянові Шкарадкові та Францішкові Сордильові, які переводили обсерва-цію Карпинця і Климишина, та Карольові Маршалікові, який в цій обсер-вації їм допомагав. Всі вони категорично пізнали Скибу, а саме як того, який 30-го мая від рана до півночі перебував в Кракові в помешканні Карпинця, будучи там впровадженим через Климишина.

Як виходить з зізнань згаданих розвідників і Маршаліка, Скиба мав це саме яснозелене убрання, той сам шератовий чорний плащ та ідентичну шкіря-ну течку. Додому Карпинця на Ринку Дембніцкім ч. 13 прийшов від сторони мосту, ц. зн. від сторони міста, в годині 8.15, в товаристві Климишина, який рухом руки запросив його першого до сіней. Розвідники Капуста і Сордиль, які обсервували цей дім через лорнет з помешкання Маршаліка, який був по противній стороні ринку, бачили, що, починаючи від години 9.40, з дому вихо-див лише Климишин, який правдоподібно долагоджував невеликі закупи, бо повертався додому Карпинця з малими пакуночками. Раз приніс зі склепу Чекаловей звій паперу, за хвилину малу пачку, яку купив в недалекій аптеці Горшковського. Як твердив розвідник Шкарадек, Климишин купив там 5 кг. каліхльорікум та пояснив Горшковському — який знав його з видження — що він це бере для товариша хеміка, то є Карпинця, якого Горшковські також знав.

О годині 17.15 Климишин вийшов зі Скибою, який тим разом не мав зі со-бою плаща і течки, оба обсервовані через розвідників Чижевівча зайшли до мо-лочарні на вулиці Крупнічей. Вийшовши з молочарні попрямували на т. зв. Блоня. О год. 20.15 повернулися знову до Карпинця, потому Климишин ще раз виходив в напрямі цього дому, а повернувся перед зачиненням воріт.

Біля години 23 розвідник Чижевівч вийшов з посту, передаючи обсерва-цію господареві дому, Маршалікові. 10 хвилин попівночі, Маршалік дивля-чись крізь вікно, завважив, що з дому Карпинця вийшов Скиба, а за ним Климишин і оба попрямували в напрямі мосту. Ніч була ясна і без руху, тому-то Маршалік легко розпізнав Климишина, якого вже не раз обсервував, а також добре затамив собі поставу його товариша, який тим разом мав зі со-бою плащ і течку. (VIII 1332–35, 1342–1349, XIV 2754, 2757)

Як стверджено, мужчина, який появився в Карпинця 30 мая, це є Скиба, не був попередньо ані також пізніше, в час інвіліяції Карпинця й інших обсервованим в Кракові, а проте безсумніву прибув до Кракова безпосередньо перед тими відвідинами, і сейчас потім від'їхав. У зв'язку з тим, перевірка розкладу потягів виказала, що вийшовши від Карпинця в годині 0.10, Скиба міг вспіти тільки до потягу який відходив до Варшави, в годині 0.45, тому що останній нічний потяг в напрямі Львова відходив о 0.15 годині, це значить — ледви 5-ть хвилин по виході Скиби від Карпинця, а на дорогу з Дембнік до двірця потрібно принайменше 25—30 хвилин. (VIII 930, IX 1605, 1608)

Рівночасно зі ствердженням контакту Скиби з Карпинцем, виявлено правдиве прізвище Скиби. А саме, розіслано до поліційних урядів в Галичині фотознімки Скиби, а рівночасно його поява допровадила до категоричного ствердження, що його правдиве прізвище є Микола Лебець, що він походить зі Стрільск Нових /пов. Бібрка в Галичині/, що його пошукується як підозрюлого в підготуванні, з рамені Організації Українських Націоналістів, кровавого нападу рабункового на уряд пошти в Городку Ягелонським в дні 30 листопада 1932 року. (VIII 1317—1328, 1359—1360)

Скиба-Лебець в часі арештування мав при собі різні політичні друки призначені до Варшави через німецьку владу, між іншим дві брошури французьку, — одна під заголовком «За свободу народів гноблених Польщею», з року 1924, в якій говорилося про взаємне обвинувачення проти «білого терору» в Польщі, в другій був меморіал Евгена Петрушевича¹⁸ до Ліги Народів з вимогою відібрати полуднево-східні землі від Польщі; далше — німецьку брошуру п. зал. «Україна вчорашня і нинішня» зі статтями членів ОУН/Організація Українських Націоналістів/ Ріко Ярого, О. Чучмана й ін. і в якій проголошувалися вимоги самостійности для України, примірники ч. 3—4 «Розбудова Нації» з 1934 року органу ОУН і летючку під заголовком «Український Народ», підписану Організацією Українських Націоналістів. (VIII 1375, 1377, 1381)

Крім того Лебець мав ще два записники в яких було багато видертих карток. В більшім записнику було написано таке:

«Акт його використання і скапіталізованя.

Концентраційні табори. Присуди а може й смерть неkotрих в краю, щоб протиставитися, мусимо створити групи людей бойових /приходить слово нечітке/ і яка навіть по виарештованні більшої кількості членів буде могли керувати роботою. Ще може прийти до зриву поодиноких сіл, повітів. Мала партизанка, до якої ми не є приготовані. Видати бюлетень короткий і довгий з насвітленням акту /за пімсту — Розповсюджувати в легальній пресі, якби це не вдалося летючками /на селах/». (VIII 1375, 1384)

В меншім записнику виявлено більшість записаних видатків причому звернено увагу на позиції: «12.00 капелюх», «24 плащ», «65 помешкання», «45.00 помешкання» 29 білет /двократно/ й ін. Також записано є від'їзд поїздів далекобіжних після розкладу їзди дня 15 мая 1934 року з врахуванням лінії до Гдині і Гелю, до Познаня і Берліна, до Кракова і Праги, врешті записане більше число /«870.00», «155»/, більшість зворотів і слів, які не давали логічного пов'язання, заголовки різних книжок й ін. (VIII 1385)

Микола Лебець з невідомим у Празі (?)

Микола Лебець з невідомим у Празі (?)

Поліційне фото Миколи Лебеця

З висновку визначного графолога — інж. Шиманкевича стверджено слідує: повищі записки в обох записниках були написані рукою Лебеда. ^(XII 2154)

В убранні Скиби-Лебеда знайдено лист, писаний по-польськи, недатований, в цьому листі не підписана авторка в сердечному тоні робить докори з причини неписання до неї часто листів, і нав'язуючи до останньо отриманого листа, зазначає: «Не знаю про яку зміну щодо себе думаєш та говорячи ширю, я в це не дуже вірю /мимо того, що Ти застерігався, що думаєш поважно/». ^(VIII 1385, 1387)

Щодо одягу Лебеда, в час арештування він був вдягнений в яснозеленкувате убрання з довгими штанами, капелюх з витягим кавалком шкірки і плащ цератовий чорний. Між гардеробою знайдено підв'язки зі знаком фірми «М. Роснер, Львів Коперника 7». В бронзовій течці знайдено дві беретки і короткі спортові штани /пумпи/ з того матеріалу що убрання. Врешті низку дрібних предметів м. ін. витинки з газет «Ілюстровани Кур'єр Подзєнни» з датою 16 червня 1934 року, /як відомо, ця газета була стало забезпечена датою з одним днем пізнішим/, одна консерва фірми варшавської й ін. ^(VIII 1388, VIII 1375)

«СВАРИЧЕВСЬКІ» – ЛЕБЕДЬ І «КВЕЦІНЬСКА» В ВАРШАВІ.

Бадання і розшуки щодо в'яснення обставин побуту Скиби-Лебеда у Варшаві, доправили до початкового твердження, що дійсно капелюх куплений через нього в фірмі Ляуер на вулиці Маршалковській 114, й то не скорше як 18 мая 1934 року. ^(VIII 1365, 1367)

Також на підставі знаку «М 5165» виявленого на сорочці Лебеда стверджено, що він віддавав білизну до прання до фір. «Аско», почавши від дня 16 мая 1934 року, подаючи своє прізвище як Годлевські, зам. при вулиці Злотей 6. ^(III 1403–1417, 1419)

Порівняння виписаних в записнику Лебеда заголовків і чисел книжок, з каталогами бібліотеки у Варшаві, дало підставу ствердити, що він користувався книжками з бібліотеки Чеслава Козловського, на вулиці Вспульней 44. ^(III 1429–1433)

Як виказалось, Лебедь відвідував ту бібліотеку в товаристві молоді жінки, на прізвище якої зголосив абонамент, подаючи її прізвище як Галина Зажецька, замешкала при вулиці Брацкей 6 м. 5. Абонамент починався з днем 22 мая 1934 р. потому в день 15 червня, це є якраз в день вбивства. Лебедь особисто звернув останню випожичену книжку, не вицофуючи кавці в сумі 3-х золотих. Як виказалось, Зажецька під згаданою адресою не була мельдована. ^(III 1482–3)

Дня 4 липня, внаслідок зарядження в цілій Варшаві розшуків з показуванням відбиток Лебеда стверджено, що його знає сторож дому ч. 19 при вулиці Кошиkowej. Рівночасно зголосилася до влади безпеки, замешкала в тому ж домі в помешканні ч. 7 Емілія Кашерова, заявляючи, що у неї мешкав через один місяць молодий мужчина під прізвищем Сваричевські, який 16 червня нагло опустив помешкання, лишаючи більшу скількість своїх речей, по які вже більше не зголосився. Коли показали її Лебеда, виказалось, що «Сваричевські» — це власне Микола Лебедь.

Як зізнали Кашерова та її співмешканка і сестра Ружа Гліценштайнова, Сваричевські-Лебедь зняв у них кімнату 15 мая 1934 року за посередництвом б'юра винайму помешкань під фірмою «Ролькоміс» Воштинського. Мешканець був її представлений як син земельного власника, студіює у Львові, до Варшави приїхав на літній час. Сваричевські платив за кімнату 65 зл. /ця сума була записана в його записнику/. Цілий час поводився спокійно. Відвідувала його одна молода жінка, котру називав нареченою. Ці відвідини були щоденні. Крім нареченої Сваричевські мав ще відвідини лише один раз, а саме, під кінець його побуту зголосився якийсь молодий чоловік, який не застав Сваричевського, але не питався Кашерової, коли Сваричевські буває вдома. Крім того Сваричевські з кінцем мая отримав з Львова газету, яка була прислана поштою під опаскою. ^(VII 1434–7, VIII 1442–53, 1439)

Дня 15 червня то є в день вбивства, Сваричевські як звичайно вийшов рано. Чи пополудні був вдома, того Кашерова і Гліценштайнова не запримітили. Гліценштайнова лише пам'ятає, що Сваричевські був вдома в товаристві нареченої біля години 19-ї. Тоді був дуже поденерований, несучи склянку з водою розляв її, потому оправдувався Гліценштайновій, що «взагалі нинішній день є страшний». Коли Гліценштайнова, не розуміючи про що ходить і не знаючи ще нічого про вбивство, запиталася що він має на думці, він відповів, що міністра Перацкого вбито. Що того дня Сваричевські робив і коли вийшов, ані вона ані Кашерова не завважили. Слідуючого дня, після зізнань тих же свідків, Сваричевські був рано в лазничці, але коли потому служниця, Юзефа Кушевська, принесла йому снідання, не застала його в кімнаті і ніхто вже більше Сваричевського не бачив. Дперва 18 червня прийшла від нього картка, вислана 17 червня з Гдині, в цій картці перепрошує за «студентський виїзд», повідомляє, що в Гдині він задержиться один місяць в цілі курації і просить о задержання речей аж до його приїзду.

На тему виїзду з Варшави в час замешкання Сваричевського, Кашерова і Гліценштайнова нічого не могли в'яснити, натомість їх служниця, згадана вже Юзефа Кушевська зізнала, що в середу, напередодні свята Божого Тіла, Сваричевські заповів свій виїзд з Варшави на один день, однак на другий день з'явився, так що його не було тільки через одну ніч. При кінці виїзду Сваричевського, він говорив Кушевській, що він «довідався в б'юрі, що його мати є тяжко хвора та питався чи не було для нього листа». Щодо відвідин Кушевська зізнала, що крім нареченої був раз в нього високий мужчина, убраний в літній ясний плащ. Сваричевські тоді був вдома і прийняв гостя у своїй кімнаті. ^(X 1912)

Речі Сваричевського, залишені у Кашерової та через неї вивидані, це є, як стверджено, різні підручні речі щоденного вжитку і гардероба. На двох сорочках стверджено знаки пральні «Аско» «М. 5165», ідентичні зі знаками сорочки, яку Лебедь мав на собі в часі арештування. Крім того знайдено ще шапку «циклістувку», згадану все в зізнаннях краківських розвідників з обсервації 30 мая. ^(VIII 1439, 1454–62)

Одна з залишених сорочок Сваричевського, яка мала легкий відтінь краски флотетної, як ствердив визначний підприємець сорочкарський, Францішек Ігнатовські, виміром, кроєм й індивідуальним способом шиття, ідеально відпові-

дає сорочці залишеній Ольшанським при вулиці Вольській 42, до того степеня, що на його думку, одна з тих сорочок була взором для шиття другої.

Серед предметів Сварчевського знайдено ще ковнірчик, зі знаком жеванської фірми. Згаданий сорочкар ствердив, що такі ковнірчики в Польщі не виробляються та не продаються. (IX 1803)

Вище цитовані зізнання Кашерової і Гліценштайнової, спрямували бадання на б'юро «Полькоміс» і доправили до ствердження, що Сварчевські, який 15 мая зголосився до б'юра і одержав кімнату у Кашерової, завтра за посередництвом того б'юра наняв другий покій, при вулиці Служевській 3, м. 5. для своєї – як він говорив – нареченої, причому оплати за цю кімнату в б'юрі заплатив сам та на своє прізвище. Розшук при вулиці Служевській виявив, що в помешканні ч. 5, яке належало до Ванди Шиманської, мешкала молода жінка, яка подавала себе за Ванду Квещінську і, яка також по місяці нагло виїхала, а свої речі залишила. Згадану Квещінську часто відвідував молодий чоловік, який подавався за її нареченого. Показання Лебеда ствердило, що це він відвідував Квещінську. (VIII 1463–72, VIII 1484, 1487, 1489)

Шиманської та її служниці, Любі Ярмолікувнє, Квещінська сказала, що мешкати буде місяць–півтора. Вошанському Лебедь відрекомендував її як учительку, а також вона сама перед Шиманською говорила, що хоче ходити на якісь курси. Натомість Ярмолікувнє Квещінська оповідала, що вона є студенткою та що в місті дає лекції. З Варшави думає назад повернутися до Львова. Під кінець побуту, на питання Ярмолікувнє заявила, що може бути, вона ще на тиждень або два залишиться, однак по кількох днях, /а могло це бути 15–17/ нагло заявила, що вона виходить до кіна, а післязавтра виїздить. Біля години 17 – виїшла та вже більше її ніхто не бачив. По кількох днях прийшла від неї картка з Гдині, подібного змісту і тої самої дати, яку вислав Сварчевські. (X 1911)

Дня 13 червня, Квещінська одержала переказом поштовим 100 злотих зі Львова. Як стверджено, цей переказ був наданий у Львові дня 12 червня, а адресант подався як Квещінські, замешкалий при вулиці Сапєги 69. Адресове б'юро у Львові ствердило, що ніякий Квещінський під даною адресою не був мельдований. (VIII 1479–81, 1514–15)

За кімнату при вулиці Служевській 3, згадана Квещінська Шиманської заплатила 45 злотих, значить суму, яка була записана в записнику Лебеда на кошт другого помешкання. (VIII 1385)

Оглядини всего залишеного через Квещінську у Шиманської виказали, що це є гардероба та дрібні речі щоденного вжитку. (VIII 1475, IX 2038)

Однаково Лебель-Сварчевські, як і мнима Квещінська-Зажецька, протягом цілого часу їх побуту у Варшаві не були мельдовані, мимо того, що обоє виказувалися особистими виказками на прізвище «Сварчевські» і «Квещінська». Виказка Квещінської не віднайшлася, натомість виказка на прізвище Сварчевського, Лебель залишив між своїми речами в помешканні Кашерової. (VIII 1443, 1489)

Ця виказка є посвідченням військовим на прізвище Антона Любомира Сварчевського, видана дня 18 червня 1929 року через ПКУ місто Львів. (X 1942, VIII 1443)

Як виказалось, дня 19 мая 1934 було зголошено через якогось Антонєго Любомира Сварчевського в У комісаріяті ПП у Львові про згублення, кілька день перед, військове засвідчення. (VIII 1518–21)

Переслуханий в цій справі, в характері свідка, автентичний Сварчевські, який, як стверджено, взагалі у Варшаві не був, пізнав показане йому засвідчення як своє та зізнав, що його згубив – правдоподібно у Львові – в першій половині мая 1934 року. (VIII 1541, 1542/1, 1546/6)

Дослідження переведене в цілі вияснення обставин згаданої згуби не дало ніякого вислідку. Однак виказалось, що згаданий Сварчевські є занотований у Львові, як підозрілий за приналежність до ОУН і, що є у контакті з арештованим під тим самим закидом Андроніком Копистіянським. (VIII 1518, 1542/14–41)

Натомість визначний графолог і хемік інж. Шиманкевіч виявив, що у засвідченні Сварчевського є характеристичні переробки, а саме, у рубриці віросповідання є вискрябане одне слово, а вписано на тому місці слово «жим»*, в рубриці національність, попередній напис «руска», перероблено на «польска»; в рубриці «взрост» попередній напис вискрябано а вписано число «166»**. Встановляючи повиші переробки, інж. Шиманкевіч, з огляду на скупість матеріялу, не міг висловитися про їх справника. (X 1908)

Що відноситься до «Зажицької» – «Квещінської», розшуки виказали лише одне, що оба ці прізвища є фікційні і ніяка жінка, яка тут входить в гру під таким прізвищем не існує. (X 1933–56)

Микола Лебель, переслуханий 2, 10, 22, 24, 25 серпня 1934 року признався до автентичного прізвища та вияснив слідує: (IX 1544, 1545, 1599, 1600, 1603)

Тому що в жовтні 1932 року, поліція впала на слід звіту про заворушення на Волині, пересланого за справою Лебеда під адресою одного з його сусідів в Стріликах Нових, сусід натомість обвинувачив Лебеда перед поліцією, тому то Лебель, зі страху перед всякими репресіями заховався у Львові, /де мешкав з товаришем Олександром Соколом/, потому в квітні 1933 року, через карпатський кордон перейшов до Чехословаччини, замешкав у Празі, а опісля в її околицях. В серпні 1933 року повернувся назад до Польщі щоб побачитися з родичами. Від родичів він довідався, що за ним дальше пошукують, через це він назад повернувся до Чех і замешкав під Прагою аж до грудня 1933 року. В тому часі чеська влада почала арештувати українців і господар виповів йому помешкання. Тоді він постановив перейти до Німеччини, але по переході кордону німецька поліція його придержала і засудила на 8 день арешту. По відбутті кари, вислано його назад до Чехословаччини. За посередництвом товаришів українців пробував виробити собі документи, однак, коли це виказалось неможливим, за їх порадою постановив дістатися до Гданьска, де сподівався отримати особисту виказку і спокійно мешкати. З тою думкою, в квітні 1934 року переправився з Чех до Польщі, з заміром поїхати до Гданьска. Спочатку мешкав у Карпатах в одного верховинця, якого не хоче виказати. Опісля 4–5 мая виїхав до Львова, де знова переховувався до 8 мая. Товариш порадив йому щоб почекав до «Свєнта можа»*** бо легше йому буде дістатися до Гданьска, а саме, в той час уряджують масові прогульки до Гдині. Ще кілька день побував в околицях Львова, де стрінувся зі своєю нареченою, потому в поро-

* З польської – скорочення від “римокатолик”.

** У перекладі пропущено речення: “Належить додати, що Микола Лебель є високим на 168 см.”

*** З польської: “Свято моря”.

зумінні з нею виїхав до Варшави, де прибув 15 мая; слідуючого дня, це є 16 мая приїхала до Варшави наречена. У Варшаві ніколи перед тим не був.

Запитаний о прізвище товариша, з яким він бачився у Львові, про місця в яких він переховувався, а передусім про прізвище нареченої, Лебедь відмовився від відповіді. (ІХ 1545, ІХ 1600)

Щодо перебування у Варшаві, Лебедь вияснив, що був там до 15 червня і вечером того самого дня, по смерті міністра Перацкоґо, виїхав, разом зі своєю нареченою, нічним потягом до Гдині. У Варшаві через цілий місяць мешкав тільки для того, щоб мати нагоду переїхати до Гданьска, наречена натомість приїхала лише для того щоб йому додержати товариства. Лебедь потвердив, що мешкав у Кашерової під прізвищем Сваричевського і вияснив, що військове засвідчення на це прізвище купив у Львові 8 мая і заплатив за нього 5 злотих, а ця людина є йому незнайома. Рівночасно потвердив, що його наречена мешкала на вулиці Служевскей під прізвищем Квеціньска і що була записана у бібліотеці під прізвищем Жажицка, та що оба ці прізвища є фальшиві лише з тої причини, щоб евентуально не навести поліції на слід Лебеда. В час їх перебування у Варшаві, Лебедь та його наречена спеціально нічим не занималися та з ніким не мали ніяких зв'язків. Однак в дальшому Лебедь це твердження спростував, пояснюючи, що з початком червня його відвідав якийсь незнакомий мужчина, якого він взагалі не знав. Цього мужчину до Лебеда спрямувала наречена Лебеда, бо не хотіла перед тим знакомим виявити, що вона є записана під іншим прізвищем. Здається, що цей мужчина у Лебеда був два рази, бо один раз Лебеда не застав. Цей мужчина приніс пачку/опісля Лебедь спростовуючи вияснив, що не пачку, а валізку або течку/ в якій було дві сукенки, одна біла і одна кольорова. Лебедь задержав цього мужчину у себе вдома, а сам пішов по наречену; по відібранню посилки, вони обоє вийшли разом зі згаданим мужчиною і на вулиці попрощалися з ним. Мужчину цього більше Лебедь вже не бачив. В дальшому переслуханні Лебедь однак додав, що може бути він того мужчину бачив ще раз, але подробиць він не пригадує собі. (ІХ 1599, ІХ 1600)

В час замешкання у Кашерової Лебедь одержав два листи, як потому він твердив — один лист зі Львова, дістав від «товариша», ці листи відносилися лише до справи одержання особистих виказок. Крім тої кореспонденції — яку Лебедь знищив, одержав від того ж знакового газету «Новий Час» зі Львова, а саме, число зі Зелених Свят. Лебедь, що сам ані разу з Варшави не писав, опісля спростував це та твердив, що до цього знайомого написав картку зі своєю адресою. (ІХ 1604)

Лебедь признав, що в час свого перебування у Варшаві був в Кракові, перед днем Божого Тіла /це свято припадало на день 31 мая/. Дорогу в обі сторони відбув ніччю. До Кракова вибрався тому щоб довідатися, чи може там мешкати без особистої виказки. В Кракові він нікого не знав, але цей товариш зі Львова поручив йому одного українця, який мешкав в Кракові. Цього українця Лебедь відвідав, але його прізвища і адреси не виявить. Своєї справи не полагодив бо цей студент українець поінформував його, що помешкання без документів не може полагодити. Мимо того, що Лебедь цього студента відвідав вже рано, задержався аж до вечора в Кракові. На питання де він через

цілий день перебував, він не міг дати вичерпуючої відповіді. На питання про Карпинця і Климшишина він заявив, що таких не знає, натомість признав, що в Кракові був одягнений в ясно-зелене убрання, може бути, що в короткі штани, що мав зі собою чорний цератовий плащ та бронзову течку. (ІХ 1549, 1603)

На питання як перебув останній день свого перебування у Варшаві, це значить 15 червня, Лебедь пояснив, що з нареченою стрінувся біля полудня, що вони проходилися по городі Саскім до години 14-ї. Опісля обоє з'їли обід в молочарні Агріль при вулиці Нови Свят і повернулися — кожне до себе біля години 15-ї. По годині знова стрінулися в Парку Уяздовскім, звідти пішли на вулицю Маршалковску, біля двірця, з наміром піти до кіна. По дорозі, біля години 17. 30, з надзвичайного видання довідалися про вбивство міністра Перацкоґо, після чого до кіна не пішли і по короткому проходжуваннюся, біля години 19-ї повернулися додому.

Біля години 20-ї відвідала Лебеда його наречена і в той час обоє почули телефонічну розмову господині, з якої виходило, що вбивства довершили українці. Почувши це, Лебедь рішився виїхати до Гданьска бо боявся, що поліція пошукуючи вбивника, може потрапити на його слід. Наречена, яка й так думала у слідуючий день виїздити до Львова, рішилася відвести Лебеда до Гданьска. Згідно з цим рішенням, обоє ще цього самого дня, вечірним потягом виїхали, забираючи зі собою найбільш потрібні речі, а щоб не було підозріння і виїзд задержати в таємниці — валізки з убранням залишили. До Гдині обоє приїхали рано дня 16 червня. Звідти Лебедь вже сам, пішки, без ніякої особистої виказки, пішов до Сопут, звідки потягом поїхав до Гданьска, де нав'язав зв'язок з чоловіком, якого йому поручила наречена. Цей чоловік виробив Лебедеві документи на прізвище Евген Скиба. Цього чоловіка Лебедь собі не пригадує, натомість в розмові чув з його уст прізвище подібне до прізвища Федина. Маючи вже особисту виказку Лебедь постановив поїхати до Берліна, але на перший пароплав, який плив з Сопут до Свінемінде, спізнився і сів на пароплав, який плив 22 червня. По приході пароплава до Свінемінде був арештований.

В дальшому перебігу Лебедь вияснив, що його наречена одержала з Варшави від своєї родини 100 злотих, признав, що в його записнику були випирані книжки з бібліотеки, розклад поїздів, різні видатки, що купив в Варшаві плащ і капелюх, а щодо решта записаних слів і цифр, він не може дати вияснення. Також признав це, що повитягав зі своєї гардероби всі знаки фірмові думаючи, що цим способом більше забезпечить себе. (ІХ 1601)

У зв'язку з вищеподаним виясненням, по переслуханні вдруге Люби Ярмолікувни стверджено, що Квеціньска, між своєю гардеробою білої сукенки взагалі не мала, і що не є правдою, щоби Квеціньска вдень свого сезнення, поверталася ще раз до кімнати пізно в полудне або вечірньою порою.

Свідок Гліценштайна категорично заперечила, щоб в часі телефонічної розмови — яку вона дійсно відбула — було сказане слово «українці», бо її таке припущення навіть на думку не прийшло. (ІХ 1609)

В дальшому слідстві був переслуханий Адам Кочик, шофер таксівки, попередньо старшина ПП. Кочик зізнав, що в день вбивства, між годиною 12-та а 16.30, коли стояв на місці таксівок на розі вулиці Солец і ал. 3 Мая, підійшов

до нього молодий чоловік і схвалюваним голосом казав себе завести на вулицю Тамке 44. По прибутті, незнайомий при виплаті належності був сильно поденервований та постійно довкруги розглядався, а переважно на сходи, які в тому місці, це є напроти дому ч. 44 при вулиці Тамка, провадили на вулицю Ординацку.

У зв'язку з вище сказаним Кочикові показано Миколу Лебеда і Кочик впізнав в нім, майже з цілою певністю, цього пасажира з дня 15 червня. (IX 1658-8)

Після цього усталення, відбуто оглядини цілого простору міста від сторони Вісли до місця вбивства і втечі. Оглядини виказали, що винуватець утікав вулицями Фоксаль, Коперника, Щигльон і Окульнік – в засаді він міг був вибрати іншу трасу, а саме, прямуючи з дому ч. 3 на вулиці Фоксаль не наліво від брами, але направо, зн. до городу Замойскіх, а звідтам без більших труднощів через город св. Кажімежа – на терен шпиталю Червоного Хреста, звідки вихід провадить на вулицю Солец і власне там, де всів в таксівку пасажир Кочика. Рівночасно стверджено, що дім ч. 44 при вулиці Тамка знаходиться при кінці сходків, які провадять вгору на вулицю Ординацку, і що ті сходи є напроти сходів чере які винуватець перейшов з вулиці Щиглей на вулицю Окульнік.

З повищого виходить, що безпосередньо по атентаті, Лебедь, всупереч своїм виясненням, був по черзі в двох місцях, через які вбивник, після всяких даних, міг був втікати. (III 658-660)

Після ствердження свідка Ежего Ставіцкего, секретаря міністра Перацкего, що померлий міністр часто та переважно в одній порі, бував в каварні Европейскей, в цій каварні переведено розвідку з показанням знимки Лебеда. У висліді стверджено, що весною Лебеда бачено в цій каварні кільканадцять разів і саме в тих годинах, коли каварню відвідував міністр Перацкі. По смерті міністра, Лебед[ь] вже не був ані разу в каварні. (XI 2119, XI 2106)

Також свідок Станіслав Тжінські, поліцист ПП пізнав Лебеда, якого кілька разів бачив в маю або червні 1934 року, на Краковскім Пшедмесьцю недалеко приміщення Міністерства Справ Внутрішніх, Лебедь через довшу хвилину приглядався до знімок, які були виставлені у вікні skleпу «Глюстрованого Кур'єра Цодзєнного», другий раз стояв на хіднику біля будинку Міністерства. (XI 2115)

Микола Лебедь, обвинувачений за приналежність до ОУН і співдію у вбивстві міністра Перацкего до закиненого йому злочину не признався, переслухуваних 20 вересня своє попереднє зізнання потвердив, а від дальших вияснень відмовився. (IX 1672)

ПЕРША ВІСТКА ПРО ГРИГОРІЯ МАЦЕЙКА ЯКІВ ЧОРНІЙ

Рівночасно з повищим усталенням відносно бов. Лебеда та його перебування у Варшаві, слідство натрапило на перший слід самого вбивника.

Дня 22 вересня 1934 року Слідчий Уряд у Львові переслав слідству знимки Григорія вел.[ичають] Гриця Мацейка, друкарського підмайстра у Львові

і доніс, що Мацейко, який стало замешкує при вулиці Театинській 5, вже від довшого часу є невідсутній. (X 1805-6)

Пред'явлення цієї знимки – Марії Бегровей, Юзефові Зайонцові синові Францішка і Феліксові Мегльові, допровадило до категоричного розпізнання в ній згаданого Владзімежа Ольшанського, замешкалого в днях 12–15 червня 1934 року в приміщенні при вулиці Вольскей 42. (X 1807-9)

Пред'явлення знимки Мацейка свідкам атентату і погоні виказало на томість, що всі вони, зі зрозумілих причин, запам'ятали лише замрячений образ вбивника, а деякі взагалі його лица не бачили. У висліді, лише трьох свідків, а саме, згаданий Вінценти Кухарскі, Гелена Андерсова, яка утікаючого бачила крізь вікно на вулиці Щиглонд та Ігнаци Татула який запримітив його на вулиці Коперника ствердили, що ця знимка відповідає подібності вбивника, причому всі свідки згідно підчеркнули, що лице на знімці є надто повновиде. (XI 2147-2159)

Цей закид є згідний з тим, що Григорій Мацейко, як стверджено, уроджений 1913 року, був сфотографований владою безпеки ще в 1933 році і то зі значним заростом лица та при слабому освітленні так що на знімці черти і характер лица є невивражені. (X 1806)

Враховуючи повище, а передусім беручи під увагу унетотоження Мацейка з Ольшанським – якого вигляд свідки запам'ятали більш спокійно і докладно, суддя слідчий, який переводив в цій справі слідство, в жовтні 1934 року зарядив розшуки за Мацейком тим більше, що в між часі конфіденціальні інформації Слідчого Уряду у Львові визнали його як вбивника міністра Перацкего.

Розшуки, при помочі державної поліції, граничної сторожі і Корпусу Охорони Кордону, не дали ніякого висліду; зрештою, згадана конфіденціальна інформація надмінила, що Мацейко, правдоподібно, вже успів перейти кордон і як виказалось, це припущення конкретно стверджено.

Тимчасом дальші пошукування були звернені в напрямі співвинуватців. (XI 2135-46)

У вересні 1934 року, Слідчий Уряд у Львові переказав нові інформації, що вбивник міністра Перацкего, втікаючи з Варшави, задержався накоротко в Люблині і ночував в домі ч. 10 при вулиці Весолей у якогось Чорній, а також, що Микола Лебедь вже раз був у Варшаві, а саме, в 1933 році, під прізвиськом Дацко та мешкав при вулиці Злотей.

Обі вищезгадані відомости виказалися згідні з правдою. (X 1805)

Щодо сховища вбивника в Люблині, стверджено, що воно існує, під згаданою адресою мешкає в Люблині студент тамошнього університету Яків Чорній, віросповідання г-кат., який в 1934 році перебував в тому помешканні аж до дня 21. Це помешкання належить до Францішка Мацеєвського, пост. ПП, який це помешкання віднаймає кільком українським студентам. (X 1813)

Переслухана в характері свідка жінка згаданого Францішка Мацеєвського, Катажина Мацеєвска зізнала, що в другій половині червня, вдень, коли Чорній відпровадив на залізничну станцію одного співмешканця і свого товариша Бурака або Гойсака, який виїздив з Люблина на вакації, пізнім вечером, вже по год. 22 приїхав автом до її дому якийсь чоловік, середнього росту, літ двадцять – кілька, з хвилястим, догори зачесаним і досить темним волос-

сям, з загорілим лицем. На голові мав берет. Його одяг Мацеєвска описала ідентично так як свідки з вулиці Вольскей у Варшаві: сіре, у клітку. Прибулий не мав зі собою валізки ані також течки і плаща. Він запитав Мацеєвску чи тут мешкає Чорній, а довідавшись що його немає вдома, попросив, щоб та дозволила йому почекати аж поки Чорній повернеться, на що вона погодилася і повела його до кімнати Чорній.

Коли Чорній повернувся і застав гостя, по бесіді з ним /короткій/ попросив Мацеєвску о дозвіл переночування його і вияснив, що це є учитель, що він є в переїзді через Люблин, а прізвища не сказав. Після згоди Мацеєвскої, незнакомий заночував з Чорнієм у його кімнаті, на другий день рано вийшов разом з Чорнієм і більше вже не повернувся. Заплату за цей нічліг Мацеєвска не прийняла. По якомусь часі, коли Мацеєвска натякнула Чорній, що цей гість приїхав автотом. Чорній обурився і сказав, що він замість піти до готелю ночувати, то прийшов до нього, при тому Чорній додав, що, властиво, він того учителя не знає. (X 1816, 1824)

В перебігу слідства, Яків Чорній загалом потвердив інформації Мацеєвскої, додаючи, що згаданого вечора – а це могло бути 16–17 червня – він відпровадив на залізничу станцію свого товариша, Бурака.

Чоловіка, який прибув він не знає і несподівався його застати. Коли вивтався, прибулий назвав своє прізвище, але невиразно, вияснив, що учителює десь під Люблином, а тепер повертається в околиці Львова. Чорній прийняв його наніч, але з ним взагалі не говорив. На другий день його зовсім не відпроваджував, противно, ще залишився в ліжку, а цей гість попрашався і вийшов. Щодо вигляду згаданого незнакомого, Чорній його очеркнув як високого, худого шатина, з густим, догори зачесаним волоссям, однак додав, що його черти затямив так мало, що не міг би його впізнати. Як прибулий був вдягнений того Чорній також не може сказати, напр. він не знає чи той мав якесь накриття на голові. (X 1827)

Слідство не змогло віднайти шофера, який привіз згаданого чоловіка до Чорній, натомість переслухання згаданого Володимира Бурака /також українця студента/ ствердило, що в день 15 червня, а це значить в день вбивства, Чорній відпровадив його на залізничу станцію в Люблині. Як стверджено, Чорній вже в 1930 році був підозрений за приналежність до ОУН і двократне підпалення стирт в околицях Львова, які належали до поляків-землевласників, однак слідство в цій справі було припинене. (X 1939, X 1849, X 1835)

ЛЕБЕДЬ ЯК «ДАЦКО» І «ВОЛОШАК» В 1933 РОЦІ

ВІДНОСНО ПОБУТУ Лебеда у Варшаві в 1933 році як «Дацка», передусім треба зазначити, що на самому початку слідства, при виявленні замешкання Лебеда у Кашерової, працівники б'юра «Полькоміс» в зізнаннях підчеркнули, що згаданий Сваричевскі вже раз, а саме в 1933 році, за посередництвом того б'юра, був найняв помешкання у Варшаві. Перепроваджена в цій справі розвідка спочатку не дала ніяких вислідів, тому, що ствердже-

но, що ніхто під прізвищем Сваричевского за рік 1933 не був занотований, натомість інше прізвище, під яким Лебеда тоді виступав, а також помешкання яке він найняв не можна було устійнити. (VIII 1465, 6, 1488, 1495, 1500–1502)

Щойно згадана вістка Слідчого Уряду зі Львова вказувала вулицю – Злоту, і прізвище – Дацко, дозволила ствердити, що Лебеда дійсно, за посередництвом «Полькомісу» мешкав від 6 вересня до 6 грудня 1933 року на вулиці Злотей 59 м. 28, як співмешканець якогось Генрика Вронцберга, при тому подавав себе і замельдувався /з 3 тижневим спізнанням/ як Юзеф Дацко, студент політехніки, прибулий зі Львова. Тотожність Лебеда з мнимим Дацком була категорично усталена розпізнанням його через Вронцберга та його служниці, як рівнож ствердженням, за посередництвом визначного [графолога] Шиманкевича, що карта замельдованя Дацка була виписана рукою Лебеда. (X 1852–1873, XI 2154)

Лебеда в 1933 році переводив спосіб життя подібно як в 1934 році лише з тою різницею, що був без нареченої. На кілька день перед виїздом /як говорив, що до Франції/ прийняв в передпокої, лише на одну хвилину, якусь молоду жінку, колись передтим відвідало його двох мужчин, з яких один у нього був два рази. Телефоном некористувався, натомість раз в час його неприсутності дзвонили до нього зі Львова, цей що говорив подався за батька «Дацка», просив Вронцбергову, щоб та повторила синові доручення щоб він свій побут у Варшаві продовжив на один до двох тижнів. Кілька разів Дацко з пошти одержував якісь листи, а два рази грошеві перекази. (X 1853, X 1864, X 1853)

Як стверджено, ці перекази на 200–250 злотих були надавані у Львові 20 вересня і 16 жовтня 1933 року, при тому адресант подавав себе за «Т. Кузьсисова», замешкалого у Львові на вулиці Оссолінських 10. Прізвище і адреса виказалися фікційними. (X 1892–4, 1897–9)

Як зізнав Хенрик Вронцберг, Лебеда, по впровадженню, на бажання Вронцберга, показав йому два документи, які були виписані на прізвище Юзефа Дацка, а саме, особиста виказка була видана магістратом міста Львова та військове засвідчення. Як опісля стверджено, ніякий документ на це прізвище через магістрат м. Львова не був виданий, а що відноситься до військового засвідчення, то його власник існує і є студентом Університету у Львові, національності української, Юзеф Дацко, якого персональні дані відповідають дослівно даним на мельдунковій карті Лебеда-Дацка. (X 1869)

У зв'язку з вищеподаним, автентичний Йосиф Дацко був арештований і відносно нього проведено осібне дослідження. В часі арештування, Дацко видав засвідчення військове, як це власне виказалося – напідставі якого в 1933 році був замельдований Лебеда. Шиманкевич виявив, що це засвідчення є перероблене подібно як засвідчення Сваричевського, а саме, механічним способом усунено написи в рубриках віросповідання, військовість і національність, лишаючи сліди склеєння і переробок. (X 1879–1885, 1901, X 1908)

Переслуханий в слідстві в характері свідка, Йосиф Дацко, непризнався до знайомости з Лебедем, зізнав, що в серпні 1933 року у Львові позичив своє військове засвідчення якомусь Богданови Лещце або Лещкему – прізвища він собі докладно не пригадує – якого припадкове запізнав в 1932 році на

з'їзді Сокола в Долині. Цей Лецько стрінув його у Львові і скаржився, що немає за що повернутися додому /де він мешкав того також Дацко не знає/, але mimo того пожертвував йому свою, невикористану залізничну знижку та разом з нею і карту пожичив йому військове засвідчення, щоб він міг ним виказатися в потягу. По двох місяцях Дацко засвідчення одержав назад, в конверті, на якій була печатка львівської пошти. Відіслане засвідчення мало обкладинку в кількох місцях приліплену до першої сторінки і віддираючи її мимоволі ушкодив деякі букви. (X 1886, 1902)

Незалежно від повищих устійнень щодо побуту Лебеда в Варшаві в 1933 році стверджено, що дня 7 грудня 1933 року /це значить, на другий день по вимельдуванні від Вронцберга — як було сказано до Франції/ був задержаний на залізничній станції в Зіттау, в Німеччині, за нелегальний перехід кордону чесько-німецького без особистих документів. Тоді Лебець подав себе за «Марко Волошак», родом з Львова, уроджений 11 грудня 1911 /Лебець є уроджений 11 грудня 1909/ і німецька влада 14 грудня 1933 року звернулася до Централі Слідчої Служби в Варшаві з проханням перевірити його персональні дані, потому переслали його знімку дактилоскопійну. Всі розшуки не дали вислідку, натомість порівняння знімків і відтисків дактилоскопійних «Волошака» і Лебеда в часі слідства виказали ідентичність Волошака, Скиби і Лебеда, де, зрештою, є відповідник в його власнім зізнанні з дня 10 серпня 1934 року.

Як виходить з кореспонденції саського краєвого слідчого уряду*, згаданий Волошак, по відбутті кари за перехід і за паспорт, був 18 грудня 1933 року, на особисте бажання, відісланий назад до Чехословаччини. (VIII 1330-1, IX 1689-1701)

В тому напрямі слідство узгіднило слідуюче: По арештуванні Лебеда в червні 1934 року, внаслідок інформації, що в 1933 році, по нападі на пошту в Городку Ягелонським, Лебець переховувався у Львові в сестер Марії і Зофії Кривих, з тої причини дня 7 липня 1934 року в їх помешканні вул. Яблоновських 12 у Львові переведено обшук. Між іншим при обшуку знайдено дві поштові картки з поздоровленням, адресовані до Марії Кривої з підписом «Марко». (IX 1704, IX 1705-1757)

Зізнанням Марії Кривої і з опінією визначного [графолога] Шиманкевіча устійнено, що обі ці картки написав Микола Лебець. (IX 1743, 1754, XI 2154)

Як виказалось, одна з тих карток має печатку поштового уряду з Праги Чеської, з дня 9 грудня 1933 року, а друга має печатку поштового уряду на колійовій лінії Берлін—Вроцлав, з дня 7 січня 1934 року, з того виходить, що по повороті з Зіттау до Чехословаччини, Лебець скоро знайшовся вдруге на території Німеччини. (X 1749-50)

Устійнено, що Микола Лебець, як гімназійний ученик мешкав у батьків Марії Кривої у Львові, а опісля залишився з нею та її сестрою Зофією у контакті. Властителька дому ч. 12 при вулиці Яблоновських у Львові зізнала, Кляра Пфортнер, яка знала Лебеда з відвідин у Кривих, що одного вечора літом 1933 року бачила, як Лебець, розглядаючися на всі сторони, поспішним кроком увійшов до помешкання Кривих, а по кількох хвилинах вийшов звідтам. Опісля в часі слідства Пфортнер зізнала, що останній раз Лебеда бачила, як

* У перекладі пропущено слова: "у Дрезні".

він входив до помешкання Кривих перед Великоднем 1934 року. Переслухані Марія і Зофія Криві, як також їх батьки, заперечили, щоб вони коли небудь від осені 1932 року Лебеда бачили. Натомість Марія Крива додала, що остання візита Лебеда припадав на день нападу на Городок Ягелонський, це є 30 листопада 1932 року. (IX 1738, 1765, IX 1743, 1754, 1745, 1756)

Заразом стверджено, що Маєр Каргін, робітник зі Стрілиськ Нових, з родинного села Лебеда, будучи у Львові, бачив його мимоходом весною 1934 року. (VIII 1508, IX 1762)

«СОЛЕЦКА» – ДАРІЯ ГНАТКІВСЬКА

В продовженні слідства натрапили на слід даної жінки, яка в маю і червні була в товаристві Лебеда. По переслуханні свідка Будного, /старшина служби слідчої/ стверджено, що опис українки, після його спостереження в Гданську дня 22 червня 1934 року, про що вище згадано, відповідає точно описові Квеціньска-Зажицка.

Той же свідок зізнав, що по виїзді Скиби-Лебеда до Свінемінде, розвідка устійнила, що ця жінка, яка замешкала на вул. Шлягерштрассе 14, у Августи Цімерманн, приписала себе під датою 23 червня, як Ірена Солецка.

В слідуючих днях перебування в Гданську, згадана Солецка контактувалася зі студенткою гданської політехніки, українкою, Галиною Чайківською, замешкалою на Брунскофервег 46. 26 червня 1934 року, коли гданська преса вже повідомила про арештування Скиби, Солецка була сильно поде-нервована. Федина також виявляв неспокій та перевіряв чи її помешкання не є під обсервацією. Більше Будний Солецкої вже не бачив, натомість 1 липня ствердив у Зерманової, що Солецка останній раз ночувала у неї 28 червня та що 30 червня до Зерманової зголосилася Чайковська, як в імені Солецкої заплавила за помешкання і забрала всі речі Солецкої.

Рівнож Будний устійнив, що перед замешкання у Зерман, Солецка задержалася від дня 17 до 19 червня в Оліве в готелі Дойчер Гоф. Порт'єрша готелю, Шарльоте Квельбе оповіла Будному, що Солецка прийшла тут в товаристві двох мужчин, яких Квельбе розпізнала на знімках Федина і Лебеда. Коли Квельбе зажадала особистої виказки, Солецка виразно збентежилася, натомість Федина заявив, що виказка їм є потрібна бо вони з прогулькою їдуть до Гдині. За помешкання в готелі за Солецку заплатив Федина, який два рази її відвідав. Врешті Будний ствердив, що в тому ж готелі Дойче Гоф, Ірена Солецка вписана була від дня 27 вересня до 30 вересня 1933 року. Будний постарався про всі три оригінальні карти вписання, які відносилися до замешкання Солецкої і ці картки передав до переслухання слідства. З написаного на картці виходить, що Солецка подала, що вона є роджена 15 квітня 1910 року в Ряшеві, студентка, замешкала у Львові вул. Косинерска 3. На картці мельдунковій в Дойче Гоф з 1934 року є записана, що прибула дня 17 червня, натомість в картці від Зерманової є записана, що прибула звідтам дня 21 червня. Як стверджено, подана дата уродження і замешкання є фікційні. (X 1921-1926, X 1930-1956)

Дня 7 жовтня 1934 року, Слідчий Уряд у Львові одержав конфіденційну вістку, що по довшій відсутності повернулася з Гданська до своїх батьків в Смонднем пов. Косів якась Дарія Гнатківська. (X 1200)

Гнатківська, переслухана слідчим суддею у Львові заявила, що до ОУН не належить, mimo того, що вона солідаризується з ідеями і є прихильницею революційних метод згаданої організації. На питання заявила, що почавши від 1932 року, стало перебувала у своїх батьків з Смонднем аж до арештування т. зн. до 9 жовтня 1934 року. В Варшаві вона ніколи не була. На питання про нареченого, спочатку відмовилася від виявлення його прізвища, опісля однак признала, що ним є Лебедь. Микола Лебедь писав до неї з Чехословаччини і Берліна, останній раз бачилася з ним в другій половині мая у Львові, де запросив її листовно. Тоді у Львові перебувала через 4-и тижні, він, однак, був лише два дні. В 1933 році Лебедь відвідав її в Смонднем з кінцем липня або спочатком серпня, задержуючися на два дні. (X 1206)

Привезена до Варшави і категорично розпізнана через Ярмолікувну, Каліновську і Бобовську як «Квещінська» і «Зажицка» — Гнатківська призналася, що під цими обома прізвищами була з Лебедем у Варшаві від 16 мая до 15 червня, замешкала у Шиманської, та що опісля під прізвищем Ірени Солецкої перебувала в Гданську.

В часі докладного переслухання, Гнатківська зізнала, що з кінцем квітня Лебедь повідомив її з Берліна про свій приїзд до Львова, після чого вона повідомила його, що буде очікувати його у Львові. Приїхавши до Львова, стрінула Лебеда вже на залізничній станції, — що зрештою, вона це приписує випадковій. У Львові вона не замельдувалася, а мешкала у далеких свояків і знайомих, змінюючи кількразово мешкання. З Лебедем в тому часі стрічалася кілька разів. Також стрічалася з Анною Чемеринською. Лебедь заповів її, що їде до Варшави — але не сказав їй на як довго і в якій цілі. Він запропонував їй, щоб через якийсь час була з ним — довільно довгий — в Варшаві, mimo того на другий день по його виїзді поїхала за ним. Цей виїзд задержала в тайні перед родиною і знайомими.

Виїжджаючи залишила одній товаришці три листи адресовані до родичів, а ця товаришка мала шокілька день вислати поштою, щоб в цей спосіб впевнити батьків Гнатківської, що вона є у Львові.

В Варшаві мешкала у Шиманської, це помешкання за посередництвом б'юра винайму помешкань знайшов для неї Лебедь. Місячно платила 45 злотих. Відрекомендувалася як Ванка Квещін бо Лебедь пояснив їй, що українців у Варшаві не знають і тому буде конечна виказка особиста, вона зі собою виказки не мала і тому скористала з виказки, яку дав їй Лебедь на прізвище Квещінська. Потому цю виказку по виїзді з Варшави вона Лебедеви звернула назад. В час свого перебування в Варшаві вона не одержала ніякої посилки крім переказу на 100 злотих, які їй прислали не для неї, а для Лебеда. Хто ці гроші надавав вона не знає, в кожному разі, прізвище адресанта було їй чуже. Шиманській подала себе за учительку бо хотіла заховати, що причина її побуту в Варшаві є та, що вона хоче бути в товаристві Лебеда, натомість не скривалася з т[и]м, що Лебедь є її нареченим. У Варшаві з ніким вона не бачилася,

крім Лебеда. Опісля це твердження Гнатківська спростувала, вияснюючи, що одного разу, Лебедь будучи в її товаристві стрінув якусь панну і обмінявся з нею кількома словами. Це була, як він потому говорив, його знайома, полька. Іншим разом, в ідентичних обставинах, Лебедь стрінувся з одним мужчиною, як опісля її говорив, що це є один старорусин. З тим чоловіком Гнатківська також не говорила. Прізвища «Ольшанські» ніколи не чула.

Ніхто ніколи до неї не приїздив і, ніхто ніколи її не привіз ніякої пачки з гардеробою. Білої сукенки вона взагалі не мала. На питання Гнатківська відповіла, що один раз Лебедь купив її коробку картонову з цукерками. За перебування платив її Лебедь. Не знає чи Лебедь з Варшави виїздив, але того не виключає бо щодня з ним не стрічалася. В день Божого Тіла була в Варшаві. Загалом перебування її в Варшаві пройшло її на ходженні до кіна і театру та на проходи, і ані вона, ані Лебедь спеціально нічим не занималися. З Варшави виїхала дня 15 червня нічним потягом о годині 21.30 цілком несподівано, бо ж в найближчих днях виїзд не був в пляні. Останнього дня перебування в Варшаві, аж до обіду була вдома і Лебеда не бачила. Опісля спростовуючи це, Гнатківська вияснила, що може бути, що того дня перед обідом вона була з Лебедем в Лазенках. Обід їли в громадській кухні на вулиці Крулевській, назад повернулися Маршалковскою і там перед домом Лебеда розійшлися, потому вона пішла до городу Уяздовского і там читала книжку. Біля години 16-ї згідно з умовленням, прийшов Лебедь і вони разом пішли до його помешкання. По дорозі купили надзвичайний додаток, з якого довідалися про вбивство міністра, Лебедь висловив побоювання, що поліція, пошукуючи винуватця, може трапити на нього. Коли вже був в помешканні у Кашерової, запропонував, щоби на якийсь час виїхати на Гель. В тому часі — біля години 19-ї — почули крізь двері телефонічну розмову господині. З розмови виходило, що вбивства доконав українець. Тоді обоє пішли до Орбісу на вулиці Маршалковській і Лебедь закупив два білети II-ї кляси на Гель. Повернувшись до помешкання, вона запакувала підручні речі до течки, яку їй позичив Лебедь і залишила дім біля години 20.30, не повідомляючи Шиманської ані служниці бо тоді їх не бачила, а ще крім того, не мала грошей щоб заплатити належності в сумі 7 злотих. Свої речі залишила бо думала по них вступити в поворотній дорозі до Смондного. На станцію приїхали дорожкою, потому поїздом виїхали прямо на Гель, до Гелю приїхали біля години 9-ї рано.

З Гелю Лебедь в обідовій порі виїхав до Гданська, обіцяючи доставити Гнатківській особисту виказку, яка дозволила б її переїхати кордон. Говорив, що в Гданську має знайомих і що Гданськ знає бо вже давніше там був. Після домовлення, Гнатківська поїхала до Гдині і ночувала там під ще іншим прізвищем. На другий день з'явився Лебедь і автобусом забрав її до Сопут, тут на кордоні вона виказувалася виказкою на прізвище Ірена Солецка, яку він привіз її з Гданська.

Опісля це твердження Гнатківська змінила остільки, що цю виказку з Гдині привіз її не Лебедь, а одна студентка українка, з якою опісля Гнатківська в Гдині була в контакті. Лебедь сам до Гдині не приїхав, а прислав цю студентку, умовивши попередньо з Гнатківською контакт, кличку і відзвів.

З Сопут Гнатківська поїхала до Оліви, де вже очікував її Лебедь в товаристві якогось чоловіка, з яким її познайомив. Щодо згаданої студентки українки, Гнатківська не знає чи вона Лебеда знала, бо вони зараз на станції в Оліві розійшлися. В Оліві Гнатківська замешкала в готелі, підписуючися на карті земельдування, яку виповняв товариш Лебеда. Гнатківська признає, що це є карта земельдування, яку її показано, це значить та, яку зложив до слідства Будни. В 1933 році в Оліві не була. Що до Лебеда, він замешкав в Гданську, однак з нею стрічався даліше. В Гданську також стрінулися зі згаданим товаришем Лебеда.

Лебедь мав в плані їхати до Берліна, не знає чому, однак на корабель спізнився, але мимо всього постановив від'їхати слідуючим кораблем. У зв'язку з тим, Гнатківська, яка задумала вже відїздити до Смондного, свій від'їзд продовжила, залишаючися в Гданську і замешкала у німки прізвища Зерман. Мешкання підшукав, умову винайму і формальности земельдування полагодив згаданий товариш Лебеда. Гнатківська признала, що показана її карта земельдування, яку зложив в слідстві Будни, підписала в Зермановій і вияснює, що вона там земельдувалася з кількадечним спізненням. Дня 22 червня разом зі згаданим знайомим відпровадила Лебеда до корабля, який відпливав з Сопут.

По від'їзді Лебеда, цей знайомий сконтактував її зі студенткою, яка, як виходить з другого звіту Гнатківської, перевезла її з Гдині до Оліви. Прізвища тої студентки Гнатківська не знає. Була з нею в контакті через це, бо не знала німецької мови. З Гданська виїхала 25 або 26 червня, без поспіху, признає, що у Зермановій залишила частину своїх річей і пояснює, що Лебедь свою течку забрав, а вона не мала валізки, щоб купити валізку чи течку, на це вона не мала грошей і врешті — не мала часу з міста вступити до Зермановій. З тої причини просила цю студентку, щоби та ці її речі забрала і відіслала до Смондного, /твердить, що цих річей потому не одержала/. Також просила її щоб вона заплатила Зермановій решта належних її грошей і для тої цілі дала її гроші. Додому від'їхала потягом, спочатку виїхала до Картуз, там висіла і купила білет до Катовіц, тут знова змінила потяг і купила білет до Львова і врешті звідтам через Коломию поїхала додому, де, як твердить, була вже 26 або 27 червня 1934 року. Чому їхала окружною дорогою і чому не купила таншого білету на цілу трасу — того пояснити не вміє. До Варшави по свої речі не вступала для того, бо їй на них не залежало, рахунків у Шиманської не полагодила бо думала, що це полагодив Лебедь. Врешті признає, що картка і лист писані до Шиманської і, які були знайдені у Лебеда, є писані нею. (XI 2014-19, XI 2020)

З висновку визначного графолога інж. Шиманкевича стверджено, що не тільки підписи на картках земельдування «Солецка» в Оліві і Гданську з 1934 року, але лист знайдений у Лебеда, як рівнож картка підписана прізвищем Сваричевського, переслана з Гдині до Кашерової, є писані Гнатківською. (XI 2154, 2156)

При переведенні обшуку у Гнатківської в Смонднім знайдено вірші Кравціва¹⁹, написані на тему в'язничного життя зі знаком тризуба і буквами ОУН. (XI 2005, 2040)

Переслухані в характері свідків родичі Гнатківської, всупереч її твердженні заперечили, щоб вони коли небудь знали та щоб він коли небудь у них мешкав. /Лебедь/. (XI 2044, 2046)

Натомість зізнання Мирослави Глинявської, Зеновії Мирослави Сушко, Михайла Волошина і Марти Корінець ствердили, що Гнатківська дійсно мешкала у згаданих осіб в маю 1934 року, це значить перед виїздом до Варшави, причому ніде не була приписана і щоразу змінювала помешкання. Врешті ніхто зі згаданих осіб не знав, чим властиво в тому часі Гнатківська займалася, і з ким контактувалася та коли і куда виїхала. (XI 2047-62)

Як виходить з зізнань Альбіна Єдлінського, «пошодовніка» служби слідчої та інформації Повітової Команди ПП в Косові, батько Гнатківської, священник Омелян Гнатківський є занотований як підозрілий за приналежність до ОУН, натомість вона сама була в контакті з українцями судово караними за приналежність до ОУН м. ін. з Михайлом Фединським, була за підозрена о перевезення зі Львова летючок, за кольпортажу яких один з її знайомих, Юрко Никорак, був засуджений на один рік тюрми. (XI 1860-1)

Переслухана в характері свідка Галина Чайківська, проти якої ведеться особне слідство за приналежність до ОУН, зізнала слідуюче:

Дня 23 червня 1934 року, вже її знаний Андрій Федина, на вулиці в Гданську познайомив її з жінкою, рекомендуючи її як Ірену Солецку. /Зі знимки, яку її показано, Чайківська розпізнала що це була Дарія Гнатківська/. Мимовільним рухом запропонувала її свою поміч і товариство, на що Солецка погодилася. Потому Солецка її оповіла, що думає на кілька день залишитися в Гданську, що 19 червня приїхала зі Львова, що хоче заізнатися з умовами життя в Гданську бо хоче там записатися на політехніку.

Протягом кількох днів, Чайківська часто стрічалася з Солецкою та взаємно себе відвідували. Солецка мешкала на Шлягетерштрассе 13 у Зермановій, яку Чайківська вже знала передтим.

Дня 28 червня Солецка заповіла Чайківській, що на кілька день виїжджає до Гогенштайн під Гданськом до знайомих і просила, щоби Чайківська забрала від Зермановій її валізу з речами бо вона, Солецка, не хоче непотрібно платити мешкання в часі її неприсутності.

Жадних грошей на заплата помешкання Солецка її не залишила. Чайківська зайшла до Зермановій доперва 30 червня, валізку з речами забрала, з власних грошей заплатила Зермановій 5 гульденів, які, як виказалось, Солецка завинила. Від дня 28 червня, це значить від згаданого виїзду до Гогенштайн, більше Чайківська Солецкої не бачила. Не знаючи її адреси і не маючи ніякої відомости від Солецкої, забрала її речі до себе.

Коли кілька день пізніше Чайківська стрінула Федину і повідомила його про виїзд Солецкої, Федина цю відомість прийняв мовчки.

Врешті Чайківська зізнала, що Лебеда не знає, не знає правдивого прізвища Солецкої, не посуджувала щоб це прізвище було фальшиве, Солецкій жадної особистої виказки не дала та не їздила по неї до Гдині. (XI 2065, 2073)

Даліше Дарія Гнатківська, переслухана дня 5 березня 1935 року, своє попереднє зізнання відкликала, будьто би Галина Чайківська привезла її до

Гдині на виказку з прізвищем Ірена Солецка і вияснила, що до Гданська приїхала сама на особисту виказку Ванда Квецінська і, що з Чайківською познайомилася доперва 23 червня 1934 року, коли вже подавалася за Ірену Солецку. На питання, що сталося з документами на це прізвище та взагалі на всі інші питання, Гнатківська відмовилася від відповіді. ^(XI 2075–78)

ВИЯСНЕННЯ КАРПИНЦЯ, ЗНАРЯДДА ЗЛОЧИНУ.

Що відноситься до обвинуваченого Ярослава Карпинця, він, спростовуючи своє попереднє вияснення, 15 і 16 серпня 1934 року зізнав, що дійсно він є членом ОУН, до Організації вступив доперва літом 1933 року в Станіславові, заприсяг безоглядний послух у виконанні кожного наказу, присягаючи, положив два пальці на револьвер. ^(V 978, 980)

Карпинець також признався до того, що зробив розривне знаряддя, яке знайдено в Варшаві, однак твердить, що згідно з наказом, він до того знаряддя зробив лише бляшану пушку і розривник, який забезпечив склянною ампулкою і як твердить, що ані пушки ані розривника не виповняв ніяким розривним матеріалом. Згадані частини знаряддя виконав з кінцем мая 1934 року, протягом двох днів на наказ ОУН, однак не хоче виявити – хто цей приказ йому дав та кому він бомбові частини вручив. ^(V 980)

На питання про Лебеда, Карпинець заявив, що його не знає, відмовляється від виявлення прізвища особи, яка перебувала в його помешканні на Ринку Дембцік 13 протягом цілого дня 30 мая, потому додав, що бляшану пушку і частини розривника він відніс на умовлене місце і віддав чоловікові, який не є Лебедь. Від дальших вияснень Карпинець відмовився.

Тимчасом слідство натрапило на слід співвинуватців вбивства. ^(IX 1668, VI 1129)

Вже вишеподані устійнення виказали, що атентат приготовлявся у Львові, звідки прибули Мацейко фал. Ольшанські, Лебедь і Гнатківська, де, як відомо, концентруються головні осередки Організації Українських Націоналістів і де, подібно як в Кракові, були dokonані попередні вбивства, дня 14 червня 1934 року, а також пізніше, масові арештування серед місцевих працівників організаційних.

Крім того, у Львові почато слідство в справі вбивства абсолювента гімназії, українця, Якова Бачинського, застріленого дня 3 мая 1934 року в Стрийським Парку у Львові, через невідомих осіб. ^(XII 2204)

Бадаючи гільзи і знаряддя, знайдені на місці даного злочину та видобути з тіла Бачинського, Інститут Судових Експертиз в листопаді 1934 року ствердив, що вони є ідентичні з тими, які були вживані у Варшаві дня 15 червня і що мають такі самі вистрілові знаки. Інститут ствердив, що в загальному серед 8-х гільз надісланих до збадання, п'ять, кал. 7. 65, мають фабричні знаки «Д.В.А» і зірку, ідентичну як в гільзах варшавських відтиски замкнення люфи, форма і величина вглиблення від спиці, відтиски дроту спиці і викидача. Щодо знаряддя, Інститут ствердив, що всі 4 знаряддя кал. 7. 65 знайдені

у Львові, є такі самі, які були вжиті в Варшаві, це значить, мають по шість лівоскрутних відтисків в однаковій, в обох випадках, ширині.

На основі тих даних, Інститут Судових Експертиз визнав, що до вбивства Якова Бачинського і до вбивства міністра Броніслава Перацкокого була вжита одна й та сама автоматична пістоля та ті самі набой з фабричним знаком «Д.В.А» і зіркою.

Повищий висновок в дальшому слідстві був вповні потверджений. ^(XII 2171–2171/12)

Внаслідок розшуків і досліджень у Львові стверджено, що вбивство Якова Бачинського було dokonане через Організацію Українських Націоналістів, на підставі підозри Бачинського як конфідента. Забір виконати атентат на Бачинського був дворазовий: 31 березня, у Великодню Суботу, на вулиці Декарта, Бачинського поранено ножами, однак мав лише легке ушкодження тіл, опісля дня 9 мая кількома револьверовими вистрілами вбито його в Стрийським Парку.

Як слідство виказало, в першому замаху участь брав Євген Качмарський, а дня 9 мая вбивства довершили Роман Мигаль і Роман Сеньків. Всі вони, арештовані у вересні 1934 року у Львові, поступенно призналися до вини, а Мигаль ще до того зізнав, що пістолю кал. 7. 65, з якого він вбив Бачинського, опісля був в посіданні Богдана Підгайного.

Той же Підгайний, кількакратно нотований член ОУН, як стверджено, постійно був в безпосередньому контакті зі Степаном Бандерою, арештований рівночасно з ним дня 14 червня 1934 року.

Крім того, дня 25 липня 1934 року у Львові, бойовик ОУН Михайло Цар²⁰ фал. Павло Савчук, – застрілив Івана Бабія, директора державної гімназії з українською мовою навчання. У зв'язку з цим вбивством, дня 10 серпня 1934 року у Львові був арештований Іван Малюца, студент Політехніки, ур. 1910 року.

Той же Іван Малюца, в часі слідства признався до приналежности до ОУН та до співучасті вбивства Бабія, а рівночасно в справі варшавського замаху вияснив слідуюче: ^(XII 2204)

ЗІЗНАННЯ МАЛЮЦИ ПРО РОЛЮ ЛЕБЕДЯ В ВАРШАВІ

В жовтні 1933 року, Степан Бандера, будучи Краєвим Провідником ОУН, доручив Малюці, який тоді був на пості Організаційного референта, поїхати до Люблина і до Познаня, там підняти хату, це значить, конспіративну хату для вжитку Організації. Рівночасно Бандера доручив Малюці поступити до Варшави, де як заявив, під прізвищем Юзефа Дацка, мешкав Микола Лебедь, і перевірити чи Лебедеві потрібна поміч. ^(XVI 2972)

Малюца запізнав Лебеда ще в 1932 році, як члена ОУН та знав від Бандери і від нього самого, що виступає під псевдом «Марко». Знав також, що Лебедь

приїхав до Варшави з-за кордону та що укривається у зв'язку з нападом на уряд в Городку Ягейлонським. Щодо Бандери то той вживав псевда «Баба», «Лис», «Степан», «Степанко», а сам Малюца називав його «Крук». (XVI 2978, 3035, 3039, 3089)

Бандера, скеровуючи Малюцу до Лебеда в Варшаві запитав його, чи він, як організаційний референт, не знає в Варшаві жінки, яку можна би приділити Лебедеві в цій цілі, щоб він, в часі ведення розвідки міг свобідно прохажуватися і тим самим, не звертати на себе уваги. Однак Малюца в Варшаві Лебедеві не приділив ніякої жінки до помочі. Про яку розвідку ходило, він в Варшаві довідався від Лебеда в час його відвідин, тоді Лебедь мешкав у якогось Вронцберга, адреси Малюца не пам'ятає. Між іншим в Варшаві, Лебедь показав Малюці вивішені на вулиці знімки прем'єра Єнджеєвіча, міністра Міхаловського та інших осіб, яких Малюца вже не пам'ятав, і говорив, що знає хто ці люди є /значить, прем. Єнджеєвіч, мін. Міхаловскі й інші/, де вони мешкають і бувають, також говорив, що знає де мешкає радник Івахов²¹ /бувший заступник начальника уряду безпеки у Львові/ і що ствердив, що доступ до Івахова є легкий. На підставі цих слів Малюца прийшов до висновку, що Лебедь відносно тих людей провадить «бойову розвідку».

Лебедь від Бандери домагався грошей, і рівночасно зі своєї сторони домагався для себе помічника в Варшаві. У зв'язку з тим, Малюца старався притягнути до ОУН якогось Магденка, замешкалого в Варшаві на вулиці Мньодовей 16, однак стрінувся з відмовою. Крім того Лебедь говорив, що хотів би бути з Варшави вже відкликаним і в цій справі домагався вияснення з Бандерою.

Малюца опісля їздив до Познаня, а в поворотній дорозі знова бачив Лебеда в Варшаві.

В Познані Малюца говорив, згідно з дорученням Бандери, зі Степаном Зошук, українцем, перебуваючим там на студіях. З Зошук Малюца договорився, що його помешкання буде організаційною хатою, і що він має дати схоронище кожному, хто тільки зголоситься до нього по кличці. Кличка була «Булан-Верхи». Повертаючись з Варшави до Львова, Малюца вступив до Люблина і там зорганізував хату під цим самим кутом і тою самою кличкою, в студента Чорнія, замешкалого на вулиці Весолей 10, м. 1. Чорнія Малюца уважав за члена ОУН, на підставі даних йому вказівок через Василя Кука²², який опісля був обвинувачений за приналежність до ОУН.

По приїзді до Львова, Малюца здав Бандері звіт зі своєї подорожі, і на його бажання вислав Лебедеві-Дацко 200 злотих, рівночасно телефонував до нього зі Львова ранньою порою з поштового уряду, переказуючи йому, залишитися ще в Варшаві.

Як довго Лебедь перебував в Варшаві в 1933 році — Малюца докладно не пам'ятає, знає лише одне, що Лебедь залишився аж до зими. (XVI 2971, 3976, 2978, 3038)

Повищі вияснення, потверджені Малюцою через розпізнання Лебеда і Чорнія, рівночасно згідні з вищесказаним і вже скорше устійнене слідством щодо побуту Лебеда-Дацка в Варшаві 1933 року та до особи Чорнія в Люблині стверджено слідуючими даними: (XVI 3041)

Стверджено, що в Познані 1932 року, дійсно під адресою сказаною Малюцою, мешкав студент медицини Степан Зошук, національності україн-

ської, голова студентської громади «Громада», кількакратно нотований в картотеці підозрілих в приналежності до ОУН. (XVI 3030, Додаток ч. 5)

Щодо Василя Магденка, він заперечив, що з Малюцою на тему вступлення до ОУН він ніколи не говорив, а між іншим стверджено, що від 1932 року він мешкав в Варшаві на вулиці Мньодовей 16, це значить, під сказаною адресою через Малюцу. Магденко є національності української. (XVI 3014, 3015)

Василь Кук дійсно в 1934 році був засуджений на 2 роки тюрми за приналежність до ОУН і саботажні дії. Переслуханий в цій справі як свідок заперечив, що знає Чорнія і Малюцу, а між іншим вияснив, що в Люблині він був і що через рік студіював право на тамошньому університеті. (XVI 3020, 3048)

Вспуреч Кукові, обвинувачений Яків Чорній заперечив, щоб коли небудь знав Малюцу, щодо приналежності до ОУН і віддання свого помешкання для розпорядження Організації вияснив, що Василя Кука знає з Люблина, з часу його студіїв в 1932/33 років. (XVI 3017, 3019, 3089)

Як виказує денник телефонічного руху на лінії Львів—Варшава, вже перед тим виявлена у зізнанням Вронцбергової розмова дійсно відбулася з приміщення поштового Уряду у Львові, в ранніх годинах, дня 14 листопада 1933 року. (X 1888—1891)

Переказ на 200 злотих з дня 16 жовтня 1933 року, адресований до Дацка, а наданий через згаданого Т. Косніцова, був виповнений, після висновку визначного інж. Шиманкевіча, рукою Малюци — подібно зрештою, як ідентичний переказ на 250 злотих, дня 20 вересня 1933 року — до якого Малюца не хоче признатися. (XII 3026, 2978)

З дальших вияснень Малюци виходить, що опісля бачився з Лебедем у Львові між 10 а 15 мая 1934 року, й то двічі, зі справою Бандери, який в цій цілі визначив йому з Лебедем стрічу. На першій стрічі Лебедь оповів йому, що приїхав з Берліна, що закордоном рішено перейти від «ексів» /це значить, від нападів експропріаційних/, до «роботи мокрої». Говорив, що в Берліні бачився з Ярим /це є з тим, на якого по арештуванні в Берліні покликувався/. Оповідав, що був в Бельгії і в Женеві, з чого Малюца прийшов до висновку, що в Женеві він бачився з Евгеном Коновальцем. В Берліні Лебедь стрінувся у Ярого з Павелічем, провідником «Усташі»²³ /це є терористичної хорватської організації/ і потому, на пропозицію того ж Павеліча, поїхав до «Фольварку» «Усташі» в Італії, де відбувалися вправи оружжям. Врешті заявив Малюці, що тепер їде до Варшави, — Малюца зрозумів в тому сенсі, що їде там в подібних цілях, як їхав в 1933 році, це значить в цілях боєвих.

Другого дня Малюца стрінувся з Лебедем на мості, на Замарстинові, де згідно з умовою Бандери, довів до зустрічі Лебеда з Богданом Підгайним, опісля, по короткій розмові, сам відійшов. З ким ще більше Лебедь стрічався у Львові — Малюца не знає. (XVI 2971, 3036, 3038, 3044а, 3089а)

Що до Підгайного, Малюца від половини 1933 року був стало з ним в контакті в справах, які відносилися до бойового ресорту. Підгайний мав псевдо «Бик». З розмови нав'язаної через Лебеда з Підгайним, Малюца переконався, що вони оба знайомі. (XVI 2991, 3036, 3044а)

В тому часі, в маю 1934 року, коли Лебедь був у Львові, Бандера заявив Малюці, що Лебедеві на час його побуту в Варшаві треба приділити якусь жінку. Бандера вибирав між двома кандидатками: Дарією Гнатківською і Анною Чемеринською, /яка є тіточною сестрою Малюци/, і остаточно zdecydувався, що поїде Гнатківська, що теж сталося. Малюца не знає які завдання Гнатківська мала в Варшаві і яку роль вона там відіграла, однак пригадує собі, що в 1933 році ходило о поміч в переведенні розвідки. (XVI 2976, 3039)

По виїзді Лебеда в 1934 році з Варшави, Бандера поїхав до Кракова. Опісля Малюца знова був свідком, як Бандера переглядав грубий розклад їзди і говорив, що хотів би якнайтанше «скомбінувати» якусь подорож в дводенному періоді, в сумі сто золотих, і Малюца мав вражіння, що Бандера хоче бути в кількох місцях. Коли Бандера по дводенній неприсутності повернувся до Львова, говорив що є змучений бо їхав цілу ніч. Чи Бандера тоді був в Варшаві, того Малюца не знає. (XVI 2979, 3039)

В періоді виїзду Лебеда з Варшави в маю 1934 року, а навіть, здається, вже по виїзді, Бандера ще раз зажадав від Малюци показання йому організаційних хат в Познані і Люблині, і Малюца подав йому адреси Зошука і Чорнія. На який тиждень перед арештуванням /це є перед днем 14 червня 1934 року/, Бандера скаржився до Малюци, що мусить Лебедеві вислати гроші до Варшави, а бракує йому фондів. (XVI 3039, XVI 3044a)

З висновку визначного графолога інж. Шиманкевіча стверджено, що переказ на 100 злотих, адресований до «Ванди Квецінської» в Варшаві і наданий через згаданого Квецінського у Львові, дня 12 червня 1934 року, був вивчений рукою Степана Бандери. (X 1897, 1910, 1914, XVI 3026)

У вищеподаних зізнаннях, Малюца не признався до вини у вспівдї вбивства міністра Перацкего і вияснив, що поодинокі функції виконав не-свідомо. (XVI 3089a)

Всупереч устійненню, Степан Бандера, ур. 1909 року, студент рольничо-лісного факультету на Політехніці у Львові, не признався до приналежності в ОУН і до подання допомоги у вбивстві міністра Броніслава Перацко-го та вияснив, що нічого в цій справі не знає. (XII 2208–2247a)

Натомість Богдан Підгайний, ур. 1906 року, інженер, признався до приналежності в ОУН, і як він твердить, що до Організації вступив в 1933 році, за ініціативою Андрія Федина, який прибув з Гданська. У зв'язку зі замахом на міністра Перацко-го Підгайний вияснив слідує: (XII 2309)

ЗІЗНАННЯ ПІДГАЙНОГО ПРО РОЛЮ ЛЕБЕДЯ І ПРО МАЦЕЙКА

На доручення Бандери, псевдо «Баба», «Малий», — якого Підгайний уважав за визначного члена ОУН, але про котрого не знав, що він є Краєвим Провідником, Підгайний восени 1933 року обняв керівництво одного з двох бойових відділів ОУН у Львові. До того відділу належав Євген Качмарський, якому підлягала «трійка». До трійки належали: Мирон Королишин, Григорій Мацей-

ко і якийсь мужчина малого росту, під псевдом «Залізник». Крім того до відділу належав Іван Ярош. Шефом боєвої розвідки цього відділу був Роман Мигаль, який був в контакті з Підгайним і з Бандерою. Мигалеві підлягала розвідка жіноча, очолювана Марією Кос²⁴ і яка в 1934 році* померла. До тої розвідки належало більшість дівчат, а серед них Катарина Зарицька. Підгайний як він твердив — в Організації не мав ніякого псевда, лиш Мигаль називав його «доктором», а натомість Качмарський «куфою». Качмарський був названий Бандерою — «Генек», Григорій Мацейко мав псевдо «Гонта». (XII 2305, 2325, 2374)

Весною 1934 року, Бандера повідомив Підгайного що керівництво ОУН закордоном вимагає від Крайового Проводу виявлення бойової роботи. У зв'язку з тим, Бандера заявив Підгайному, що Організація слідить комісара Біллевича²⁵ /теперішнього начальника Слідчого Уряду в Кракові/, в Варшаві натомість провадить розвідку відносно міністра Наконічнікоффа-Клюковського і радника Івахова, в цілі виконання атентату. Хто цю розвідку провадить, того Бандера Підгайному не сказав. (XII 2375)

Опісля в половині мая 1934 року, а саме в часі перебування Лебеда у Львові, Бандера дав Підгайному до пізнання, що в плані є якась поважніша «робота», але десьдальше, не на тому терені, це значить, що не в Галичині. Бандера також говорив, що у зв'язку з тою роботою, а радше внаслідок її, будуть застосовані репресії супроти українців. Передбачував навіть, що польська влада створить концентраційні табори для українців, і говорив, щоб не допустити до арештувань і ув'язнення української молоді в тих таборах, треба буде сформувати «зелені кадри» з молодих українців. При помочі тих кадр, молодь мала б не тільки ховатися по лісах, але також вести партизанську боротьбу. (XII 2320–21)

Підгайний категорично заперечує, щоби в 1934 році в маю він мав контакт і розмову з Лебедем, однак признає, що чув, що в тому часі Лебедь був у Львові, а навіть стрінув на «Сагарі» це є на пляжі на Замарстинові, чоловіка подібного до Лебеда і мав вражіння, що, це власне є Лебедь. Цей чоловік був в товаристві Бандери, до якого Підгайний прийшов на стрічу. Крім того ще був там присутний комендант другого боєвого відділу у Львові, а накінець з'явився Мигаль, який однак Лебеда не бачив.

Коли Підгайний запитався Бандери, чи цей чоловік є Лебедь, Бандера виведений з рівноваги запитався — чому він так припускає. Підгайний відповів, що чув що Лебедь є у Львові. Ця вістка збентежила Бандеру, після чого Підгайний був певний, що цей чоловік, це дійсно є Лебедь. Пізніше Бандера заявив Підгайному, що цей чоловік, якого він називав «Лебедем», приніс пістолу «Ортгес» кал. 7. 65 і хоче його виміняти за пістолу кал. 6. 35. Згідно з дорученням Підгайний за кілька день доручив Бандері для згаданого «Лебеда» пістолу «Ф. Н.» кал. 6. 35, куплений Качмарським за 40 злотих. (XII 2311, 2355, 2353–54, 2356, 2381)

Це устійнення є згідне з виясненням обвинуваченого Євгена Качмарського, який признав, що в тому часі він цю пістолу постарався для Підгайного. (XIII 2529, 2547, 2568)

Підгайний пояснює, що почавши від грудня 1933 року, він, на приказ Бандери організував атентат на підкомісара в'язничної сторожі у Львові Владислава Коссобудзкего, за знущання над українськими в'язнями.

* У польському оригіналі: «в серпні 1934року».

Кількакратна спроба вбити Коссобудзкого в вигідних умовах, які б дали шанси втечі атентатчикові, не повелися, після чого, в маю 1934 року, Бандера доручив виконати атентат на вулиці, перед будинком тюрми, хоч би з нараженням зловлення винуватця і в цій цілі наказав Підгайному розпитатися в людей Качмарського, хто з них зголоситься на охотника. Підгайний доручення виконав і «трійці» Качмарського представив небезпеку виконання такого нападу. Мимо того, на охотника зголосився Григорій Мацейко, який вияснив Підгайному, що хоче перед Організацією зреабілізуватися, бо свого часу, він мимоволі допоміг поліції застати Івана Мицика²⁶, вбивника Євгена Березницького. (XII 2301, 2334)

У зв'язку з повищим зізнанням Підгайного стверджено, що дійсно Мацейко причинився до зловлення згаданого Мицика. Як виходить зі судових актів, Іван Мицик дня 16 червня 1931 року у Львові на вулиці Гродзких, застрілив з револьвера Євгена Бережницького. Утікаючи вулицею Підваля, Мицик пострілив тяжко робітника Євгена Сьвідзінського, який хотів його задержати. Коли тільки після цього Мицик завернув на вулицю Домініканську, проходячи туди Григорій Мацейко, який чув стріли, допався до Мицика, зловив його з-заду за руки і передав поліцестові, який до них добігав. Переслуханий опісля Мицик вияснив, що він є членом ОУН-УВО Українська Військова Організація, і що Бережницького вбив на наказ Провідника тої організації за те, що Бережницький був провокатором. Мацейко в перебігу слідства був переслуханий в ролі свідка, заявив, що винуватця не знав, а задержав його, бо чув стріли та говорення, що він застрілив чоловіка і поранив двох людей. Як виходить з зізнань Мацейка, він випередив в бігу поліциста. Опісля покликаний два рази в цілі переслухання, Мацейко не явився і не був переслуханий.

Мицик за вбиття Березницького, засуджений був на 15 літ тюрми. (XVIII 3406)

ВІЌД МАЦЕЙКА ДО ВАРШАВИ І ВБИВСТВО

Про зголошення Мацейка на охотника, Підгайний повідомив Бандеру, той однак заявив, що замах під тюрмою є неактуальний, бо Провід не погоджується на посвяту члена Організації для того вбивства. Рівночасно Бандера заявив, що хоче вжити «Гонту» /Бандера і Підгайний тоді ще прізвища Мацейка не знали/, до іншої роботи і доручив запитати Гонту, чи евентуально він міг би виїхати зі Львова протяг[ом] двох тижнів, однак так, щоб на його неприсутність ніхто не звернув уваги. На випадок позитивної відповіді, доручив взяти від Гонти його знимку в цілі зроблення документу та визначити йому стрічу з Бандерою. Гонта погодився і заповів, що «візьме відпустку у свого вуйка і скаже йому, що їде на вакації до своїх родичів».

На стрічі Бандера з Мацейком прийшли до порозуміння, в присутності Підгайного. Це було при кінці мая, в годині 21 на вулиці Вулицей, що також потверджує і Качмарський.

Бандера, який тоді ще не знав Мацейка, попровадив розмову на обоятні теми і видно, що хотів його вибадати. Накінець взяв від Мацейка знимку і визначив йому стрічу на слідуочий день. Бандера заявив Підгайному, що не виніс корисного враження, особливо нарікав на мало — як твердив — інтелегентний вигляд «Гонти».

Бандера згадував, що крім Гонти зголосилося ще двох, але один з них вже вицофався, як заявили йому, що можливо, буде мусіти стратити життя.

При слідуочій стрічі Бандери з Гонтою, Підгайний був неприсутний, натомість кілька день пізніше, з початком червня Бандера казав йому зірвати зв'язок з Гонтою і це саме розпорядження дав Качмарському, причому додав: «Гонта від нас відходить», з чого Підгайний догадався, що Мацейко виїздить «на роботу».

На питання, як Гонта є озброєний, Підгайний заявив Бандері, що Гонта має револьвер Стеер кал. 8 мм. На питання які ще револьвери має група Підгайного, він вичислив які револьвери є в посіданні його групи, а м. ін. пістоля, з якої Мигаль вбив Бачинського, це значить Гішпан 7. 65. Цю пістолю Бандера доручив принести собі того дня о годині 21 на Гору Страчення.

Того ж дня Качмарський телефонічно повідомив Підгайного, що прийшов «Гонта», віддав «велику машину» /зн. Стеера/ і каже, що має дістати «малу». Підгайний зорієнтувався, що бажання Мацейка є зв'язане з дорученням Бандери доставити пістолю «Гішпан» на Гору Страчення, і для того заявив Качмарському, що Мацейко все дістане. Рівночасно Підгайний зажадав від Качмарського пістолю «Гішпан», що Качмарський зробив, доручив пістолю Підгайному за посередництвом псевдо Залізняка. (XII 2321, 2381г, і)

Подобиці ці є потвержені у виясненнях Мигалья, а саме, що з кінцем мая 1934 року Підгайний згадував йому, що вже має у себе і вичистив пістолю «Гішпан» кал. 7. 65, з якого Мигаль дня 9 мая вбив Бачинського. (XIII 2444)

Як дальше Підгайний зізнає, цю пістолю, по докладному вичищенні, Підгайний заніс разом з двома повними 9-ма стрільними магазинками на визначену стрічу з Бандерою і там йому віддав. Бандера Підгайного задержав заповідаючи, що зараз прийде Мигаль, а сам підійшов до якогось чоловіка, який стояв на віддалі 15—20 кроків; тому чоловікові Бандера дав пістолю, а від нього забрав дві гранати, які зараз віддав Підгайному, а цей чоловік відійшов.

Підгайний догадався, що цей мужчина це й є Мацейко, у зв'язку з телефонічною розмовою яку мав з Качмарським і факту, що, власне, Гонта мав у себе ті дві гранати, які тепер віддав. Коли Підгайний зі своїм спостереженням зрадився перед Бандерою і покликався на розмову з Качмарським, Бандера поденервувавшись закинув йому, що він не придержується конспірації. Подібно як було на «Сагарі» з Лебедем так і тепер щодо «Гонти», а реакція Бандери ще більш впевнила Підгайного, що цей чоловік це дійсно Гонта.

Дальшу розмову на цю тему перервав прихід Мигалья, який прийшов на умовлену стрічу з Бандерою і почали нараду в справах організаційних. (XII 2321—23, 2330, 2393)

Факт стрічі в згаданих обставинах Бандери з Підгайним і тему розмови передану Підгайним, обвинувачений Мигаль потверджує у всіх подобицях. (XIII 2463)

Треба додати, що спочатку Підгайний в цій справі зізнав, що цю пістоллю доручив на Горі Страчення не Бандері, але безпосередньо Гонті, з яким він там стрінувся на наказ Бандери. (XIII 2306, 07)

По стрічі на Горі Страчення, «Гонта» вже більше з боєвим відділом не був в контакті. По якомусь часі, Бандера заявив Підгайному, що Гонта, правдоподібно більше вже не повернеться, і дав вяснення в кількох словах, з яких Підгайний зрозумів, що Гонта має брати участь в «роботі», при якій може згинути або буде запланий та що сам Бандера бадав терен, значить, був в Варшаві. (XIII 2339, 2353)

Вкоротці Качмарський дав Підгайному до зрозуміння що знає, що «Гонта» /також званий Грицем/ виїхав до Варшави «на Перацкокого». Натомість Бандера звернувся до Підгайного з питанням о прізвище «Гонти» і як виказалось, Бандера довідався, що Гриць Мацейко залишив вдома у свого вуйка картку з повідомленням, що він їде на прогульку, з якої вже більше не повернеться. Бандера хотів ствердити чи цей Мацейко є «Гонтою», а коли йому це потвердили то «мало не здурів зі злости».

На найближчій стрічі з Бандерою, Підгайний повторив йому інформації Качмарського. Тою розмовою Бандера дуже зденервувався. Доказував, що Качмарський не смів про це знати бо сам Мацейко знав лише те, що їде до Варшави і там шойно дістане дальші розпорядження. У зв'язку зі згаданою карткою, яку залишив Мацейко, Бандера відгрожувався, що «того дурня» /тобто Мацейка/ треба буде з Варшави стягати назад. (XIII 2324, XIII 2570, 2465)

Вкінці обвинувачений Підгайний вяснив, що в часі інспекції Перацкокого в Галичині /це було від 3 до 9 червня 1934 року/ Мигаль повідомив його, що один чоловік привіз вістку про приїзд міністра до Стрия і запитує, чи не можна би там «щось зробити». На цю тему говорив з Бандерою Мигаль і Підгайний, але Бандера заявив, що справа є неактуальна бо міністр зі Стрия вже виїхав, а що більше — не знати куди буде переїжджати. (XII 2320, 2358, XII 2570, 2465)

У зв'язку зі зізнанням Підгайного, Мигаль дня 8 червня 1935 року зізнав, що не є правдою, щоб він коли небудь таку пропозицію зі Стрия дістав і щоб він на цю тему говорив з Бандерою. Натомість Мигаль стверджує, що дійсно сказав Підгайному про перебування мін. Перацкокого в Галичині, нащо Підгайний заявив йому, що ця вістка є в деннику «Век Нови», казав Мигалеві це повідомлення витягти і в конверті переслати до Варшави, адресуючи до «Любомира Сваричевського» при вулиці Кошиkowej, числа Мигаль не пам'ятає. Це доручення Мигаль виконав. (XIII 2463)

/Як відомо, на вулиці Кошиkowej 19 під прізвищем Любомира Сваричевського в тому часі мешкав Микола Лебедь/. (VIII 1449)

Що відноситься до побуту міністра Перацкокого на інспекції в Галичині, стверджено, що дійсно таке повідомлення було поміщене у «Веку Новим» дня 6 червня 1934 року. (XII 2488-9)

Переслуханий в цій справі Підгайний, спочатку твердження Мигалья заперечив, опісля однак признався, що дійсно таке доручення дав йому, а саме в слідуючих обставинах: У зв'язку з виїздом міністра Перацкокого до Галичини, Бандера доручив Підгайному, постаратися пресові звідомлення в цій

справі і передати їх Степанові Долинському²⁷, який тоді заступав Бандеру. Цей Долинський, псевдо «Комар» є, як вяснює Підгайний, комендантом другої боєвої групи, який був на «Сагарі» рівночасно з Лебедем. /Попередньо Підгайний твердив, що його прізвища не знає/. В ОУН «Комар» відігравав визначну ролю. Він провадив напад в Городку Ягейлонським /цей напад, під оглядом технічним приготував Лебедь /приятель Долинського/, останньо, крім того що керував другим бойовим відділом у Львові, керував також боєвою роботою на провінції. Коли на доручення Бандери, Підгайний сконтактувався з Долинським, якого знав особисто, — Долинський доручив йому пресове повідомлення про побут міністра вислати на адресу, про яку зізнає Мигаль. Підгайний це доручення виконав, але не особисто, а виручився Мигалем. (XII 2372, 2374, 2380 r)

В цьому слідстві Степана Долинського не переслухано тому, що його арештовано шойно 23 вересня 1935 року після чого, відносно нього слідство приділено окремо. (XII 2377-81, XIII 2486)

Дня 14 червня 1934 року рано Бандера і Підгайний були арештовані. Роман Мигаль, ур. 1911 року, студент права, переслуханий в характері обвинуваченого, зізнав, що у зв'язку з тим арештованням, нав'язав з ним контакт Роман Шухевич²⁸. Стріча відбулася дня 15 червня надвечір, коли вже появилися надзвичайні видання щоденних часописів з повідомленням про вбивство в Варшаві. Шухевич видав організаційне розпорядження для Мигалья і Качмарського заявляючи, що перебирає функції по Підгайним. Згадуючи про варшавський замах висловився: «це є наш найкращий подвиг», сейчас казав повідомити Малюцу, відкликати виїзд до Варшави. (XIII 2451, 2574)

В цій справі Малюца вяснив, що він і Шухевич врадили повідомити Лебеда в Варшаві про арештування Бандери, однак, оба не знали адреси Лебеда у Варшаві і Малюца про це хотів довідатися в Чемеринської²⁹. Тимчасом прийшла вістка про вбивство міністра Перацкокого і справа стала неактуальною, з тою власне радою залишення пляну прислав Шухевич Мигалья до Малюци. (XVI 3036)

Згаданий Роман Шухевич, проти якого провадиться окреме слідство, є після усталення слідства одним з найвизначніших членів Організації і належить до неї від ряду літ. В світлі вяснень його приятеля — Підгайного, а також вяснень Малюци та після інших даних, Роман Шухевич був боєвим референтом ОУН, однак останньо, від половини 1933 року був на «урльопі організаційному» і через те не брав участі, після чого сам Провідник Бандера керував безпосередньо роботою в тій референтурі. (XII 2342, 2344, 2375, XVI 2994, 3039)

Переслуханий в цій справі як свідок, Роман Шухевич зізнав, що вправді говорив з Малюцою, що про арештування Бандери треба повідомити «людей в Варшаві», однак не знав хто з Організації і в якій цілі перебуває в Варшаві, а особливо не знав яку місію має Лебедь.

Відносно втечі Мацейка по атентаті в Варшаві, обширні вяснення зложили згадані Іван Малюца, Роман Мигаль і Евген Качмарський, робітник у фабриці цикорії. (XIII 2582)

Подібно як Малюца, оба останні, переслухані в характері обвинувачених, призналися що належать до ОУН. Мигаль від 1931 року, Качмарський

від липня 1933 року. Треба згадати, що Качмарський до дня 4 липня 1933 року відсиджував кару 5 літнього ув'язнення, засуджений в 1928 році за напад боївкарів УВО на уряд пошти у Львові. (XIII 2382, 2464, 2579, XVII 3245, 3396, XIII 2411)

Оба вони потвердили вияснення Підгайного щодо функції, яку вони займали в боевій референтурі ОУН та що Бандера мав псевдо «Баба». Мигаль вияснив – згідно з Малюцюю – що Підгайний мав псевдо «Бик», а що до Мацейка, Мигаль називав його «Гриць», Качмарський натомість твердить, що псевдо Мацейка було «Гонта». (XIII 2393, 2420, 2662, XIII 2391, 2411, 23865, 2557, 2580)

ПОВОРОТ МАЦЕЙКА ДО ЛЬВОВА.

Мигаль і Качмарський твердять, що вони нічого не знали про приготування атентату. Мигаль вияснює, що Мацейка запізнав доперва по вбивстві, Качмарський натомість, що останній раз перед атентатом бачив Мацейка при кінці мая або з початком червня, коли на доручення Підгайного визначив Мацейкові контакт на вулиці Вулєцкей /зн. контакт з Бандерою і Підгайним/. (XIII 2411, XIII 2540)

Опісля, Качмарський перший раз побачив Мацейка з кінцем червня або в перших днях липня 1934 року у Львові. В часі слідства Качмарський спочатку твердив, що ця стріча була випадкова, опісля, однак, дня 10 червня 1935 року виявив, що вона відбулася за посередництвом Мирона Королишина, бо до нього першого Мацейко зголосився. (XIII 2411, 2540, XIII 2579)

/Треба сказати, що той же Королишин переховувався і в часі слідства не був переслуханий/. (XIII 2483–5)

Мацейко з «таємничою міною» заявив Качмарському, що повернувся з подорожі, що був в Варшаві і брав участь у вбивстві Перацко; з ним був ще один чоловік, з яким, по вбивстві Мацейко в Варшаві мав стрітунися, але тому, що Мацейко на означеному місці не застав його тому ще того самого дня виїхав з Варшави. Мацейко говорив, що має викиди совісті з причини, що поміг злапати Івана Мицика, вбивника Бережницького і, що у варшавському вбивстві тому взяв участь, бо хотів зреабілітуватися перед Організацією. Качмарський не питався і не знає коли Мацейко повернувся до Львова. Мацейко лише сказав йому, що мешкає у родини і що того дня має визначену організаційну стрічу на вулиці Сербській. Незабаром Мацейко знова повернувся і заявив, що на вулиці Сербській нікого не було і просив, щоби Качмарський пов'язав його з кимось з Організації. Тому що Підгайний, як також Роман Шухевич були арештовані, Качмарський звернувся до Мигалю і заявив, «що приїхав чоловік з Варшави і шукає зв'язку». (XIII 2412, 2530, 2579)

Обвинувачений Мигаль цей факт потверджує, заявляючи, що Качмарський наполегливо наставляв на цей зв'язок, і Мигаль, на підставі вияснення Качмарського прийшов до переконання, що цей «чоловік з Варшави» є вбивником міністра Перацко. На бажання Качмарського, Мигаль звернувся до Марії Косівної і за її посередництвом мав розмову зі знаним йому членом ОУН, Малюцюю, якому сказав, що «приїхав чоловік з Варшави» і

шукає зв'язку з Організацією. Як Малюца зазначає, ця розмова відбулася дня 25 червня 1934 року. (XIII 2382)

В дальшому перебігу Качмарський, Мигаль і Малюца вияснюють, що Малюца через Мигалю визначив «чоловікові з Варшави» стрічу в домі при вулиці Підваля 7, де міститься тов. «Дністер». На цю стрічу Качмарський не прийшов з Мацейком, а сам, тому, що не міг його, за посередництвом Королишина³⁰ повідомити. Тоді Малюца визначив стрічу на наступний день, год. 10 рано, на т. зв. Червоним Мості, цю диспозицію Качмарський, знова через Королишина, переказав Мацейкові. (XIII 2531, 2383, XVI 2971, 3036)

І дійсно, слідуючого дня на умовленому місці явилися Качмарський, Мацейко і Малюца. Качмарський, не знаючи добре Малюци боявся довірити йому Мацейка, цього останнього задержав і підійшов до Малюци з вимогою, щоби цей виказався розпізнавчими даними, які би свідчили, що він має право в імені Організації прийняти Мацейка. На це Малюца подав йому адресу «Люблин, Весола 10, м. 1». /Качмарський зізнає, що Малюца тоді подав, поза любельським ще інші адреси, яких Качмарський не пригадає собі/. Мацейко, якому Качмарський ці дані повторив признав за достаточні і нав'язав з Малюцюю розмову. (XIII 2412, 2531, 2541, XVI 2971)

Як зізнає Малюца, Мацейко заявив йому /Качмарський не був до тої розмови допущений/, що повертається з Варшави і що опис його втечі по атентаті, поданий в пресі, є згідний з дійсністю. Він мав кинути бомбу у хвилині коли міністр буде висідати з авта. Однак, як він говорив, в тому моменті робив все щоб бомба вибухла, ствердив, «що в бомбі нічого не робиться», тоді він зрозумів, що вона не вибухне, заховав її, пішов за міністром до будинку і там вбив його з револьвера.

Потім спокійно вийшов на вулицю, викинув бомбу, а коли з-за рогу вибіг поліцист, він стрілив до нього і втік даліше.

Заявив також, що револьвер кинув в місті до ріки або в брамі до смітника. Цих подробиць звітування Малюца не пригадає собі. У Варшаві був разом з «Тадкем» фал. «Скиба» /тими псевдами Мацейко висловлювався про одну й ту саму особу/, як Малюца догадався – про Лебеда;/ спочатку мешкав в якомусь готелі, під прізвищем Степана Калінського, потому в іншому місці, як Володимир Ольшанський. День атентату не був назначений і тому Мацейко часто ходив на намічену вулицю щоб вбивство виконати при догідних обставинах. В останній хвилині рішено замах приспішити, у зв'язку з повідомленням в пресі про арештування українців в Кракові. (XVI 2972, 2979)

/Дійсно дня 15 червня варшавська преса повідомила про викриття лабораторії і о арештуваннях в Кракові/. (IX 1686)

Хто рішив приспішити атентат, Мацейко не говорив, але Малюца з його оповідання прийшов до висновку, що Тадек-Скиба був зверхником Мацейка. По атентаті, Мацейко півгодини даремно чекав на Скибу на якійсь вулиці вже попередньо визначеній. Коли Скиба не явився, Мацейко постановив втікати на власну руку. Вийшов з міста і через кілька годин пішки перейшов 50 кл. Опісля потягом поїхав до Люблина, однак, не розповів Малюці, як довго він там був і в яких обставинах дістався до Львова. Фактом неприсут-

ности Скиби в Варшаві на домовленому контактi Мацейко не був здивований, бо він і Скиба були приготовані на те, що вибух бомби спричинить смерть не тільки міністра але й Мацейка.

Мацейко просив Малюцу щоб цей підшукав йому якийсь помешкання, бо з дотеперішного він незадоволений, а також просив про гроші і поміч в переході до Чехословаччини.

Запитувався, що сталося зі Скибою. (XVI 2972, 2979)

Про останнього і Гнатківську, кілька день пізніше Малюца довідався від Чемеринської, що Лебеда затримано в Німеччині, а Гнатківська повернулася з Гданська до краю. (XVI 2976)

Після дальших вияснень Малюци, Мацейко домовився з ним, що він на власну руку, в околицях Славська, перейде до Чехословаччини. Дня 4 липня, Малюца виїхав до Синовіцька*, а Мацейко натомість мав зараз за ним поїхати. Перед виїздом вони бачилися кілька разів і Малюца дав Мацейкові з організаційного фонду 35 золотих. (XVI 2971, 3038, 3041, XIII 2580)

З зізнань Мигаля і Качмарського виходить, що Мацейко дійсно в тому часі виїздив десь на село, однак, вже 12 липня повернувся і скаржився Качмарському, що йому там було зле, що не мав там з чого жити, почувався непевно, бо не може віднайти Малюци і навіть не має револьверу. (XVI 2383, 3531, 2580)

Качмарський постарався про нічліг для Мацейка, дав йому кілька золотих і в присутності Мигаля, пістолю Ортгієс кал. 7. 65, потому, знова через Мигаля пов'язав Мацейка з Малюцою, який тимчасом /дня 13–14 липня/ повернувся до Львова. (XVI 2974, 3041)

Наступна стріча Малюци з Мацейком відбулася дня 14 липня, на рогу вулиць Потоцького і Шимоновича. Як зізнає Малюца, Мацейко вияснив йому, що мусів повернутися бо перехід до Чех в околицях Славська є не вигідний.

Малюца постановив сам зайнятися переходом Мацейка закордон, а тимчасом підшукати йому помешкання у Львові. Рішено, що Мацейко буде послуговуватися особистою виказкою на прізвище Степана Калінського, бо таку виказку він вже мав. /Показуючи Малюци свою знимку на цій виказці, Мацейко сказав: «газети пишуть, що маю інтелегентний вигляд, а так не є»/. (XVI 2974–76, 3041)

Виказка ця – подібно як й та, яка була виписана на прізвище Ольшанського, була безперечно фальшива, тому що стверджено, що Магістрат Львова ніколи документу на це прізвище не видавав. (Додаток ч. 1)

Згідно з проханням Мацейка, Малюца підшукав йому помешкання у Львові спочатку у якоїсь Яніни Бегей, вулиця Пекарська 39, де Мацейко перебував через 2 доби. Опісля Бегей постаралася за нічліг для нього у свого товариша Юрія Цьонки, вулиця Декарта 4, врешті Мацейко замешкав в невиявленому локалю, який йому, на доручення Малюци, підшукав Мирон Богун, апліконт адвоката Степана Шухевича³¹, засуджений дня 8 листопада 1934 року на 7 літ тюрми за приналежність до ОУН. (XVI 2974, 3009, XVI 3012, XVI 2974, 3075–85)

* Синьовидного.

ВТЕЧА МАЦЕЙКА ДО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ

Через те, що Мацейко нарікав, що у Львові чується непевно, Малюца по-радив йому повернутися назад в сторони Славська і там чекати на дальші рішення і визначив йому стрічу на мості між Желенянкою і Гребеновом. (XVI 2974)

Рівночасно Малюца робив приготування вислати «Гонту» до Чехословаччини. В цій цілі звернувся до згаданої вже Анни Чемеринської о нав'язання контакту з закордонними діячами ОУН. Анна Чемеринська, після даних слідства, є визначною діячкою Організації, і в часі перед замахом дня 15 червня входила в склад Краєвої Екзекутиви. Як вияснює Малюца, дня 25 липня 1934 року, згадана Чемеринська повідомила його в Синовіцьку, що в найближчих днях сподіється мати стрічу по чеській стороні в Ясіні, з Ярославом Барановським. (XVI 3038, 3889а, XVI 3038)

Належить додати, що Барановський, наречений Чемеринської, є також визначним діячем ОУН, і перебуваючи стало на Чехословаччині має зв'язок між закордонним Проводом і Краєвою Екзекутивою. (XVI 3035)

Ясіна це підгірська місцевість, яка лежить в Чехословаччині, на Східньому Підкарпатті, у віддалі біля 10 кл. від польської границі, на залізничній лінії яка веде зі Станиславова через Надвірну, Яремче, Ямну, Микуличин і Ворохту. (Додаток ч. 2, 3)

Малюца і Чемеринська вирушили до Ясіни дня 25 липня з Синовіцька. В дорозі до Ямної задержалися в пансіонаті родичів обвинуваченої Катерини Зарицької. До Ясіни Малюца і Чемеринська добилися дня 26 липня, кордон перейшли горами нелегально.

В Ясіні обоє зайшли до ресторану Клемпуша, де, випереджуючи питання, заявили Чемеринській – як виходить вже знали, її, що Барановський вже був і просив почекати на його поворот. Ярослав Барановський дійсно дня 29 липня явився у Клемпуша. (XVI 2974)

Барановський виказав згоду прийняти «Гонту» і рішив, що сам особисто дня 5 серпня буде в Ясіні чекати на нього і що його туди має привести Ярослав Рак, який, як вияснює Малюца, в липні 1934 року займав одну з керівних позицій в референтурі пропаганди ОУН у Львові. (XVI 3000, 3089д)

По устійненні контакту, Малюца з Барановським обговорив ряд організаційних справ у зв'язку з конечністю скомплектування нової Крайової Екзекутиви, на місці Бандери й інших арештованих членів в Галичині.

Крім того Барановський запитував Малюцу чи він не має чоловіка, якого можна би через Чехословаччину вислати до «Усташі» – організація хорватських націоналістів, в цілі зазнайомлення її з ідеологією ОУН – на це питання Малюца відповів, що такого кандидата не має³².

Чемеринська з Барановським залишилася в Ясіні. Малюца дня 31 липня повернувся назад щоб зорганізувати домовлений перехід Мацейка закордон.

Спочатку приїхав до Ямної, де так як передше ночував в пансіонаті Зарицьких і стрінувся з їх дочкою Катериною. Наступного дня згадана Зарицька пішла – нібито на прогульку – до Косова, і Малюца дав їй доручення, щоб та переказала Гнатківській, що «він її остереігає і радить щоб вона була обережною».

Рівночасно Малюца пішов на міст на умовлену стрічу з Мацейком і казав йому явитися в суботу дня 4 серпня в Ямній і чекати на залізничному двірці, або в пансіонаті Зарицьких на знайомого вже йому Рака Ярослава. Тут ще раз Малюца вручив Мацейкові 25 злотих.

Опісля Малюца повернувся до Львова і зайшов до Рака. Доручення яке, покликаючися на Ярослава Барановського, дав Ракові звучало: що дня 4 серпня вечором має явитися в Ямній, на залізничній станції стрінеться зі знайомим чоловіком, опісля того чоловіка під претекстом прогульки має перевести на чеську сторону до Ясіни і там «віддати» його в руки Барановського.

Як зізнає Малюца, Рак на повище погодився, опісля дня 8 серпня повідомив його, що доручення виконав і згаданого чоловіка «передав» Барановському. (XVI 2975, 3038)

Переслухані в характері обвинувачених Катерина Зарицька, ур. 1914 року, студентка Політехніки і Ярослав Рак, ур. 1908 року, аплікант адвокатський, до приналежности в ОУН не призналися всякий зв'язок з тою справою, однак, опісля признали слідуєчі факти: (XVII 3109, 3152)

Як зізнала Зарицька, — Малюца і Чемеринська дійсно на кілька день перед 31 липня ночували у її родичів в Ямній, опісля пішли на прогульку на Говерлю. У вівторок дня 31 липня повернувся сам Малюца і говорив, що Чемеринська залишилася в Ворохті. Малюца переночував в Ямній а потому повернувся до Львова, вона пішла на прогульку до Косова. Малюца просив її щоб поздоровила Дарію Гнатківську і порадила її аби «не засиджувалася вдома». Зарицька це доручення Гнатківській повторила, коли зайшла до неї з Косова до Смондного, однак твердить, що, мимо того, що Гнатківську знає дуже мало, відвідала її мимо просьби Малюци. (XVII 3090, 3127)

З Косова до Ямної Зарицька повернулася дня 3 серпня. Вдома застала свою товаришку, Віру Свенціцьку³³, яка згідно з домовленням приїхала до неї з візитою вже 1 серпня. На питання в слідстві, чому Зарицька виїхала до Косова мимо домовленої візити, задовольняється відповіддю, що не була певна терміну її приїзду.

Дальше Зарицька зізнає, що в суботу 1 серпня вполудне відвідав її в пансіоні молодий чоловік, який відрекомендувався її як «Богдан». Того чоловіка вона знала передтим тільки з видження, зі спортової площі у Львові, а на пропозицію відбути спільну прогульку, запросила його до пансіонату родичів на обід і вечерю, не беручи за це ніякої винагороди.

Чоловік цей, як виходить з розпізнання знимки Зарицькою, був Григорій Мацейко. (XVII 3233а)

Треба додати, що спочатку Зарицька зізнала, що цей «Богдан» відвідав її вже в середу 1 серпня, ще перед її виїздом до Косова, і що в суботу був у неї другий раз, опісля це твердження Зарицька відкликала, вияснюючи, що перше свідомо зізнавала неправду. (XVII 3112, 3233а)

Вечором 4 серпня Зарицька, «Богдан» і Свенціцька вийшли на залізничну станцію, до потягу який приїздив зі Львова, але не для того щоб когось очікувати, а тільки з простої цікавості. Як виказалось, тим потягом приїхав її знайомий Ярослав Рак. По привитанні всі четверо зайшли до пансіону, умовляю-

чися, що завтра, в неділю 5 серпня, підуть на прогульку на гору Кукул. Зарицька приготувала «Богданові» і Ракові спільний нічліг на піддашу, наступного дня рано о годині 4-й збудила їх і всі четверо поїхали потягом до Ворохти, звідки пішки пішли до Вороненкі. Звідтам, всупереч попередньому пляну, завернули не вліво, на шпиль Кукула, але в противному напрямі — направо, до «Пшеленчи Татарскей». Хто змінив програму прогульки, Зарицька не знала, бо її було обоятно доки вони зайдуть. Однак, коли вже зайшли до знаків трикуляційних, вона і Свенціцька почуваючи втому, залишилися на місці. Рак з «Богданом» пішли дальше заповідаючи, що за годину будуть назад. Мимо того, що почав падати дощ, вони чекали біля 5-ть годин марно, і остаточно повернувся тільки Рак, який вияснив, коли він ішов з «Богданом», в лісі з другої сторони кордону вибіг якийсь чоловік і закликав до них «гальо», після чого «Богдан» перейшов кордон і залишився зі знайомим.

Зарицька, Свенціцька і Рак опісля зійшли до Вороненки і потягом повернулися до Ямної, а натомість Рак поїхав дальше до Львова. Коли після того зони стрінулися в вересні у Львові, Рак просив її, щоб вона нікому не оповідала за ту прогульку, «бо Богдан йому не подобався» і було би краще, якби він був згубився у Ворохті. (XVII 3091, 3102-3121, 3233)

Повищі вияснення потвердила згадана Віра Свенціцька, яка була переслухана в характері свідка і додала, що вона і Зарицька в часі прогульки задержалися не для того що були змучені, але тому, що так їм наказав Ярослав. Той же Рак, коли повернувся вияснив їм, що цей незнайомий «Богдан» попровадив його до чеського кордону, де, як він говорив, має стрінутися зі своїм братом. Ішли вони довго, аж врешті з'явився якийсь чоловік. На його вид, «Богдан» попросив Рака щоб він хвилинку почекав, сам получився з прибулим і оба пішли в сторону Чехословаччини. Коли Рак не міг його дочекатися, повернувся назад до Зарицької і Свенціцької.

Рак вже тоді був неспокійний з приводу цього випадку і радив, щоб вони не признавалися, що «Богдан» був в їх товаристві і було б краще, якби він був вже відлучився від них у Ворохті. Треба додати, що Зарицька дійсно спочатку в слідстві твердили, що «Богдан» віддалилися вже в Ворохті і десь пропав. Щодо Свенціцької то слідство виявило, що вона була членом ОУН і спільно з Зарицькою провадила боеву розвідку, яка була під наглядом Мигалія, через Марію Косів. Проти Свенціцької провадиться осібне слідство у Львові.

Що відноситься до Ярослава Рака, він дав слідуєче вияснення: (XVII 3133)

Івана Малюцу знає, але від 31 липня до 4 серпня небачив його і є неправдою, щоби Малюца або хто небудь давав йому доручення поїхати до Ямної і когось перепровадити через кордон. До Ямної Рак приїхав дня 4 серпня вечором, але з власної ініціативи і лише тому, щоб відвідати Зарицьку. Дня 5 серпня вибрався з нею і її товаришкою Свенціцькою на прогульку і були на шпилі Кукула. Нікого в їх товаристві не було і ніхто в дорозі не розлучався. (XVII 3152-8)

Опісля Ярослав Рак своє вияснення змінив і признав, що на залізничній станції в Ямній він привитався з якимсь чоловіком, подібним до того що є на знімці, яку йому показали в часі слідства — це значить до Мацейка. З цим чоловіком, якого знав з видження, разом ночував, між собою замінили лише

кілька слів на тему спорту. Наступного дня, Рак, Зарицька і Свенціцька пішли на Кукул, Мацейко прилучився до їх товариства і в дорозі рішив, що підуть іншою дорогою, а не тою якою задумував Рак, Рак уступив бо не уважав себе за провідника прогульки. Коли вже дійшли до чесько-польського кордону, Мацейко попросив Рака щоб той пішов з ним до Пшеленчи Татарській /тим самим в напрямі Ясіни/. Хоча дорога на Пшеленч провадить в протилежному напрямі як на Кукул, Рак погодився, бо Мацейко заповів, що в дорозі до кордону він мав стрінутися зі своїм братом який перебуває в Чехословаччині. На прохання Мацейка, Рак заявив товаришкам щоб вони залишилися на місці і почекали, а вони за годину повернуться назад, потому з Мацейком пішли далше.

Після вияснень Рака, коли вони вдвох вже перейшли біля 10 кл., а «брат» Мацейка не явився, Рак постановив повертатися. Тоді Мацейко взяв від нього мапу і заявив, що до Ясіни піде сам. Мимо того в поворотній дорозі ще якийсь час шов з Раком і цілий час розглядався. Коли вже зблизилися до місця, де залишилися жінки на 5 кл., з ліса вийшов якийсь чоловік, який закликав до Мацейка «гало». Мацейко дуже втішився і сей час пішов до нього, пропонуючи, щоб Рак привитався з ним. Рак, однак, як твердить, не хотів переходити кордону і сказав, що буде чекати в лісі по стороні польській. Чекав дві години, Мацейко не повертався. Тоді Рак пішов до жінок і разом пішли до Вороненку, звідки прямо потягом поїхав до Львова. Рак признає, що ця переправа з незнайомим товаришем видалася йому /ретроспективною/ досить підозріла і радив товаришкам, щоби, на випадок чийх-небудь питань говорили, що товариш цей зник у Ворохті, де мабуть його арештовано.

До повищих вияснень належить додати слідуочий факт: ^(XVII 3144)

Дня 7 квітня 1935 року один з працівників П.П. переслухував в тюрмі у Львові Броніславу Коцінську, яка була арештована у зв'язку з крадіжкою в Перемішлі. Коцінська зізнала, що перед дверима тюрми чула, що «українка Зарицька» призналася, що перепровадила закордон вбивника міністра Перацко-го. ^(XVII 3139)

Переслухана в характері свідка Коцінська зізнала, що в березні, перебуваючи з Зарицькою в одній келії тюрмного шпиталю, чула розмову, як говорила Зарицька на коридорі шпиталю з Ромою Чорною, відсиджуючи кару 6 літ ув'язнення за участь в ОУН. Зарицька півголосом звірилася Чорній, що вона є під закидом перепровадження через польсько-чеський кордон вбивника міністра Перацко-го; додала, що вона дійсно це зробила, але того їй не докажуть бо вона виправдується тим, що до пансіону її родичів приходять різні люди, що вона пішла з якимсь чоловіком в більшому товаристві на прогульку, в часі якої один відлучився і десь зник. ^(XVII 3141)

Як стверджено, Коцінська, Зарицька і Чорна в березні 1935 року перебували рівночасно в тюрмнім шпиталі. ^(XVII 3142-3, Додаток ч. 4)

ГРИГОРІЙ МАЦЕЙКО ВБИВНИК МІНІСТРА ПЕРАЦКОГО

Відносно самого Григорія Мацейка слідство зібрало слідуочі дані:

Григорій Мацейко, ур. 8 серпня 1913 року в Щерці, пов. Львів, син Івана і Агафії Мацейків, віросповідання грек.-кат. і там замешкалий. Маги Григорія закінчила 7 клас початкової школи, натомість батько, господар і є анальфабетною. Крім Григорія, Мацейки мають ще двох молодших синів, Василя і Ярослава, які, в противенстві до Григорія, уважалися за недорозвинених.

Григорій Мацейко закінчив 7 клас вселюдної школи і у Львові перейшов від 1929 до червня 1933 року 3 літній курс вечірної фахової школи в відділі металевім.

Від 1929 року Мацейко мешкав і був на одержанні своєї тітки /сестра матері/ Анни Чучман і її чоловіка Євгена Чучмана, замешкалих у Львові, вулиця Театинська 5. Спочатку працював як практикант музичних інструментів, однак звільнено його з причини сталого занедбування праці. В 1933 році дістав працю в закладі цинко-літографічним «Унія», який належав до Маріяна Чучмана, брата Євгена Чучмана. Пильнований через обох Чучманів, Мацейко сповняв там обов'язки практиканта, інкасента а навіть хлопця до посилок — з тижневою заплаатою 5 золотих. ^(XVII 3193-32204, 3218, 3226)

Від 1 жовтня 1933 року до 15 лютого 1934 року, Григорій Мацейко був у Львові арештований під закидом приналежности до ОУН, розповсюдження летючок і знищення державного герба, однак слідство відносно нього і ще кількох співбвинувачених дня 14 марта 1934 року було припинено з браку доказів. ^(XVII 3404)

По тім арештованню, поліція перепровадила розвідку щодо його особи і поліцейці кількакратно заходив до помешкання Чучманів; Мацейко був сильно тим поденерований, оправдувався що є невинним, однак на всі перестороги і втінення тети не реагував, а твердив, що «поліція взагалі арештує всіх молодих українців». Як виходить з зізнань Чучманів, Мацейко ще давніше звівся, що через непорозуміння причинився до зловлення Мищика, який по доконанні вбивства втік. Назагал був скритий і неговіркий, робив враження второпного. Занимався спортом і навіть похвалився Чучманові, що в бігу взяв перше місце.

Як зізнають Чучмани, в перших днях червня 1934 року, Мацейко несподівано вийшов з дому і більше вони його не бачили. Від кількох тижнів був поденерований і збудливий. На пару день перед зникненням, заповів теті, що хоче поїхати на відпустку. Чучманова на це не хотіла зіволити, порадила йому іти на відпустку за кілька тижнів до табору Українського Гігієнічного Українського Товариства. Однак Мацейко приставав на свійому, Чучманова поденерована сказала йому, що, коли він не думає залишитися то може взагалі з дому забиратися. Того самого дня Мацейко заповів, що додому повернеться вечором, однак, більше вже не показався, натомість вдома Чучмани знайшли картку, в якій просить вибачення, що без дозволу вуйка /Євгена Чучмана/ від'їжджає на відпустку. Цю картку, як твердить Чучманова, згубила або знищила, але ані вона, ані

також Чучман не признаються, щоб кому-небудь про неї згадували і щоб в ній було сповіщення, що Мацейко вже більше не повернеться. Чучмани не знають куди їх сестрінок в червні подався, але ствердили, що до батьків він не поїхав.

Залишаючи Чучманів, Мацейко взяв зі собою попелясте убрання, а крім того дві пари штанів, одні чорні в паски і одні короткі, з. вз. «пумпи». /Треба згадати, що власне в тих спортових штанах Мацейка у Львові бачили: Качмарський, Мигаль і Малюца, а опісля в Ямній Рак та його товаришки/. Знищеного капелюха не брав а вийшов без накриття голови. Натомість зі собою взяв ясний, зеленкуватий літний плащ з паском, який весною купила йому Чучманова. Взяв кілька сорочок, між іншим стару сорочку Чучмана, яка була йому подарована. Чучман заявив, що сорочки були шиті на замовлення, в закладі св. Вінцентега & Павльо у Львові; ці сорочки були з манжетами до припинання на 3 ниткові гузики, це значить такі, які були знайдені в течці Ольшанського і Лебеда. При переслуханні, таку одну сорочку Чучман віддав для порівняння тих, які носив Мацейко. (XVII 3195–3203)

Стверджено з участю визначного [графолога] Францішка Ігнатовського, що обі згадані сорочки, виявлені в Варшаві, є під оглядом крою, способу шиття і вимірів ідентичні зі сорочкою, яку в слідстві передав Чучман: на підставі порівняння сорочок, знавєць прийшов до переконання, що всі вони походять з одної робітни і були призначені для одної й тої самої особи. (XVII 3233c)

Евген Чучман та його жінка Анна Чучман розпізнали сорочку, знайдену в приміщенні на вулиці Вольскей 42 в Варшаві, як сорочку Чучмана, подаровану Мацейкові. Щодо сорочки виявленої у Лебеда, а ідентичної під оглядом крою і шиття з тамтими сорочками, обоє ствердили, що Мацейко мав таку саму сорочку, лише не білу, а лільйову, однак коли вона полиняла, безперечно належить до Мацейка. (XVII 3199, 3203)

У зв'язку з тим, згідно з опінією знавців Кароля Гебера і Францішка Ігнатовського /кожного зосібна/, стверджено, що ця сорочка дійсно засадничу краску ясно-ліля мала, але внаслідок прання стратила її. (XVII 3228, 3233c)

Треба додати, що крім того Чучманова розпізнала рушник який залишив в течці Ольшанський, як свою власність і врешті, Чучмани і Макс Адлер, у якого був куплений плащ Мацейка, розпізнали плащ знайдений на сходах дому ч. 5 вулиця Окульнік, як ідентичний з плащем Мацейка. (XVII 3199, 9203, 3203, 3207)

Щодо дальшої судьби Мацейка від залишення їх дому, Чучмани зізнали лише, що під кінець липня, під час їх неприсутности Мацейко несподівано прийшов до помешкання, і в присутності мешканки дому, Ядвігі Рутковскей, забрав свою білизну, заповідаючи, що прийде відвідати тету. Одного разу, в тому самому часі телефонував до Чучмана, що в найближчу неділю жєнїться – і потому слухавку відложив. (XVII 3195, 3200, 3203)

Брат Григорія, Василь Мацейко зізнає, що пару тижнів по залишенню Чучманів, Григорій прийшов і заявив, що приїхав з 2-тижневої відпустки запізно, яку дістав від вуйка, і тому йому нема чого повертатися назад до Чучманів, він їде дальше шукати праці. (XVII 3226)

Врешті товариш Григорія Мацейка, Олекса Книш зізнав, що в тому часі бачив Мацейка у Львові, як він переходив вулицею. Одягнений був в штани

«пумпи», а волосся було в нього коротко стрижене хоч давніше носив довге. Це устійнення відповідав виясненням Малюци, який також твердить, що по повороті з Варшави, Мацейко мав волосся коротко стрижене. (XVII 3226)

Мати Григорія Мацейка зізнала, що останній раз син був у неї в Шерці в першій половині мая 1934 року. Вона не знає і від нікого не чула, що сталося з ним від часу, коли він в таємничий спосіб покинув дім Чучманів. (XVII 3220)

Обшук переведений в батьків Григорія Мацейка в Шерці не дав доказів вини, знайдено лише серед особистих документів Мацейка «книжечку спортивно-лікарську», в якій були занотовані розпізнавчі дані, а між іншим висота Мацейка на 1. 72 м. Ця висота відповідав пересічному описові свідків втечі в Варшаві. (XVII 3216–19, 3222)

Крім того знайдено 3 групові знімки, на яких крім інших мужчин був також Мацейко. Знімки ці, по побільшенні були ще раз показані свідком погоні. Серед тих свідків, Вінценти Кухарські і Станіслав Багінські ствердили на тих знімках незвичайну подібність, натомість Болеслав Філіпок категорично розпізнав винуватця з погоні в дні 15 червня на вулицях Варшави.

На підставі всіх вищеподаних даних треба визнати, що вбивником міністра Броніслава Перацкого є згаданий Григорій Мацейко.

Заразом треба признати, що вбивства доконав Мацейко як член Організації Українських Націоналістів, і на приказ Організації з доручення Бандери і Лебеда, в цій цілі користав з їхньої помочі, а також з помочі Мацейка, Підгайного, Гнатківської, Карпинця і Климишина, врешті – той же Мацейко заховався при помочі Малюци, Чорнія, Мигалья, Качмарського, Рака і Зарицької.

Крім того виказано, що, даючи Мацейкові наказ і поміч у вбивстві, а заразом і втечі, всі повищі обвинувачені брали участь як члени ОУН і виконували доручення дане їм Організацією.

А щоб виявити ролю, яку в цій справі вони відіграли, належить вияснити, на чому полягає їх участь в цій Організації і, передусім, чим властиво є Організація Українських Націоналістів /ОУН/, яка давніше була під назвою Українська Військова Організація /УВО/. (XVII 3229–3230)

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ /УВО/

Маючи намір вияснити історію, ціль і методи тої організації, а заразом висвітлити її зв'язок з цим вбивством, слідство зібрало і збадало в першій мірі офіційальну літературу ОУН і УВО. Врахували видання періодичні, брошури і летючки, і то однаково ті, які Організація опублікувала як свій офіціоз, як і ті, з яких організаційний характер виникав безспірно з їх змісту й з осередків кольпортажі. (IV 748, V 1058, 1071, VIII 1377, 1381, XIV 2613, 2769д, XV 2839, 2846, 2944, 2955, XVI 3051, XVII 3162)

Подруге, в 1935 році Міністерство Справ Внутрішніх і Відділ II Штабу Головного дали доступ слідству до актів, які походили з тайних архівів ОУН і УВО, а саме 418 оригіналів і 2055 фотокопій оригіналів – машинописів і ру-

кописів, являючихся листами діяльності, протоколи, рахунки й інші організаційні документи³⁴. Ці акта були виявлені восени 1933 і 1934 роках на Чехословаччині, в час обшуку перепровадженого тамошніми властями у діячів УВО і ОУН, Омеляна Сеніка³⁵, Володимира Забавського³⁶, Ярослава Барановського, Володимира Мартинця³⁷, Остапа Чучкевича, Дмитра Равича³⁸ і Євгена Кульчицького. (XX 3629, 3630, XXIII 4152, XXIV 4373, 4374)

Врешті був переслуханий в характері свідка начальник відділу безпеки Міністерства Справ Внутрішніх, Вацлав Станіслав Жиборські, виконуючий в роках від 1929 до 1935 становище начальника Відділу Безпеки в Уряді воевідським в Тернополі, а тому обізнаний з діяльністю ОУН на тлі власних обсервацій і службового досвіду.

Стан речей виникаючий з повищих трьох даних: з літератури ОУН і УВО, з організаційного архіву, та з зізнань свідка Жиборського, є слідуючий: (XX 3579)

Українська Військова Організація повстала в Галичині в час переломових війн польсько-совітських в 1920 рр. Засновники її, вербуючися з розпорешеної по краю української армії, т. зв. галицької, скупчили різні групи бувших військовиків, покликуючи тайне «Начальне колегіум військових організацій». /Наказ ч. 1 з дня 2 вересня 1920 року/. Нав'язуючи до традиції боротьби з 1918–1919 рр. Начальне Колегіум виступило з закликком підготовки збройного повстання у відповідний час, «в цілі визволення українського народу», і створило в Галичині, в короткому часі ряд узброєних боївков, т. зв. роїв, підлягаючих «колегіом повітовим і окружним».

Повищі збройні підготування в краю, знайшли відповідник в дипломатичній акції бувшого уряду Євгена Петрушевича, який, по упадку «Західньої Української Народньої Республіки», заховався до Відня і, негуючи стан правний повсталий через Трактат Руський, підняв на міжнародньому ґрунті заходи відібрання Польщі землі полуднево-східні і створити з них українську державу.

УВО виступило на арену перший раз по влаштуванні замаху на прибулого до Львова, Начальника Держави, Юзефа Пілсудського³⁹. Дня 25 вересня, боєвик Степан Федак⁴⁰, син адвоката і директора тов. «Дністер» у Львові, стрілив з револьвера до Маршалка Пілсудського ранивши львівського воеводу, Грабовського, який був в його товаристві.

Арештування Федака і виявлення сітки змовників, на якийсь час спаралізувало діяльність УВО. Одночасно адже на чолі руху конспіраційного вису-нувся, свіжо прибулий до краю полк. Євген Коновалець⁴¹, бувший командував Січових Стрільців на Україні. Коновалець, мимо нехоті Петрушевича, зміг в короткому часі здобути собі довір'я давних військовиків Галицької Армії, і через одруження з дочкою згаданого адвоката Федака дістати доступ до політичних кіл в краю. Піднесений на становище Головного Коменданта УВО, — на якому залишився безперервно по нинішний день — Коновалець перетворив Організацію на взір військових формацій, з герархічним керівництвом одноособовим округ і відділів, і в 1922 році штовхнув УВО до нової акції.

Нагода по тому дали заряджені пораз перший на землях полуднево-східних Польщі, вибори до Сейму і Сенату. «Уряд» Петрушевича і покірнай йому частина угруповань українських в краю, на знак протесту проти

«анексії» Галичини, виступили з гаслом бойкоту виборчого. УВО перебрало ролю виконавця тої проклямації, застосовуючи примусовий опір саботажний і терор. Від кулі терориста згинув тоді Сидор Твердохліб⁴², представник позитивного відношення до польської держави і засновник українського виборчого блоку «Хлібороб».

Повторне арештування склонило Коновальця і його найближчих підкомандних до втечі закордон, де «Начальне Колегіум» залишилося вже настало, керуючи з безпечного місця роботою Організації за посередництвом підлеглого Коновальця, «Крайового Коменданта УВО».

Дальшої заколотницької акції не перервала децизія Ради Амбасадорів з дня 15 марта 1923 року, яка остаточно признала суверенність Польщі на землях бувшої Східньої Галичини, ані навіть тоді, коли прийшла ліквідація «уряду» Петрушевича і його опертя, всупереч Коновальцеві, на чинники комуністичні.

Акція УВО в краю розтягнулася в непереривний тяг нападів і вбивств. Ділом тайних боївков заосмотрених ззакордону фондами і зброєю, було ряд замахів на опірних агітації українців, невдалий повторний замах у Львові на Голову Держави /на Президента Войцеховського в дні 5 вересня 1924 року/, збройні напади на амбулянси і поштові уряди /Дунаїв, Калуш, Богородчани, Львів/, напад на касу повітового Відділу в Долині, врешті, дня 19 жовтня 1926 р. вбивство шкільного куратора у Львові, Собінського.

Заразом в численних процесах судових вийшло на яв, що УВО в своїй діяльності, зв'язалася з чужою розвідкою, проводячи в Польщі шпигунську роботу в користь постороннього чинника. Факт той виявлюючи дійсну фінансову підставу Організації й її політичну залежність, збудив від'ємне ехо навіть в колах скрайних націоналістів. Коновалець, обороняючися перед закидами, пробував заперечити виявленим доказам, однак признав на шпальтах органу УВО «Сурма»⁴³, що Організація провадить розвідку військово-інформаційну, але, якби для своєї цілі.

У висліді однак, прийшов для УВО критичний час. Односторонний характер військово-боєвий, впливаючи вже з самої назви, зміцнення діяльності а навіть програми, до дії антипольської /т. зв. галицьке УВО/, врешті вищезгаданий зв'язок з чужою розвідкою, діяли щораз відпихаючо на українське суспільство в краю і на осередки еміграційні, культивуючи особливо сильну традицію боротьби о так звану Велику Україну.

В такому стані справи, революційні українські елементи, щораз частіше почали шукати відрубних середників, засновуючи власні організації, оперті на інших засадах діяння.

В 1924 році повстала в Празі організація Української Національної Молоді⁴⁴, яка вкоротці здобула собі чисельні круги академічної молоді в Галичині і в 1927 році покликала до життя власний орган — «Національну Думку». Воднораз, в 1925 році ряд товариств зосереджених емігрантів так званих «наддніпрянців», получилися в Празі, в «Лігу Українських Націоналістів»⁴⁵, висуваючи в своїй програмі, відмінно від УВО, на перший плян засаду т. зв. соборности України. Накінець, обі ці групи, це значить, «Українська Національна Молодь» і «Ліга Українських Націоналістів», створили спільну репрезентацію

під назвою «Союз Організацій Українських Націоналістів»⁴⁶, /1927 року/ і виступили з гаслом скликання великого Конгресу Націоналістичного, який би зосередив цілість українського революційного руху.

Факти ці свідчать о непопулярності УВО, змусили Коновальця шукати компромісу. Схоплюючи тенденцію «Союзу», сам стався основником ідеї конгресу і поширення цілоти руху в новій організації. В цей спосіб УВО примирилася з амбіцією охоплення у власні організаційні рами всі революційні елементи, однак відкрила собі можливість фактичного їх опанування. Ця можливість була через УВО вповні використана.

ПОСТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ /ОУН/ ЇЇ УСТРІЙ І ЗАКОРДОННЕ КЕРІВНИЦТВО.

В повзятій тактичній боротьбі за місце і впливи в новій організації, Коновалець, диспонує більшою свободою рухів на терені закордонному, і, передусім, перевага фінансових можливостей – на джерело яке вже вказано вище – в короткому часі зміг охопити новий рух у свої руки і поступенно підпорядкувати його собі. В результаті, Конгрес Націоналістів, який відбувся в днях від 27 січня до 3 лютого 1929 року у Відні, приніс УВО фактичну перемогу, і покликана до життя Організація Українських Націоналістів, обдумана початково через її ініціаторів як протиположна для УВО, стала новим і надмірно догідним інструментом її дій.

В ОУН, Коновалець – вибраний Головою т. зв. Проводу або управління – виграв ряд можливостей і користи. Опановано тенденцію у відношенні до УВО відцентровання і зліквідовано спробу провадження в краю тайної організації конкурентної. Водночас були притягнені до співпраці з Коновальцем еміграційний елемент, т. зв. наддніпрянці, які дотепер сторонили від «галицької» УВО. Водночас нова організація, через факт сполучення ряду об'єднань давала вигляд одинокій репрезентації народньої, і через свій шильд політично-ідейний, краще ніж терористична і дискредитована УВО, надавала до підняття дій і забігів на міжнародньому ґрунті. Врешті, оскільки всі вищезгадані суперницькі організації з тою хвилиною перестали існувати і поступили в поглинення ОУН, остільки УВО, непримирилася з дальшого існування, заховуючи власні і задрісні збереження середників диспозиції фінансової, політичної і боєвої.

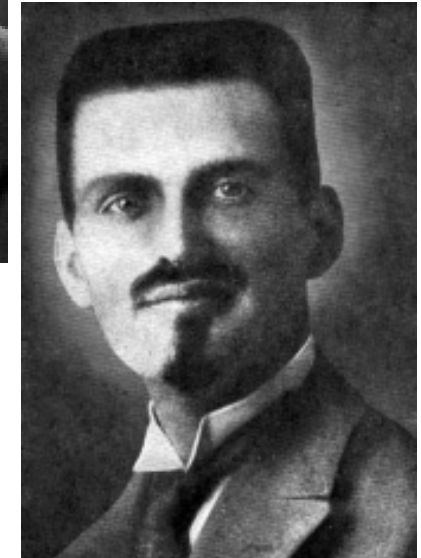
В особі Коновальця була скупчена зверхність над обома організаціями, під двома титулами: Голова Проводу Українських Націоналістів і Головного Команданта УВО /т. зв. Спілка/. Рівнож й дуже децидуюче становище обняв чоловік УВО, довірений Коновальця Володимир Мартинець. Інші пости в Проводі розділено на вигляд з перевагою наддніпрянців, але поступенно Коновалець зміг змінити уклад сил, перетягаючи на свою сторону деяких /напр. інж. Микола Сціборського⁴⁷, то знова усуваючи інших з організацій /Кожевніков⁴⁸,

Коновалець Євген

Сеник Омелян

Кушнір Макар

Провід українських націоналістів

Ляхович Євген

Онацький Євген

Барановський Ярослав

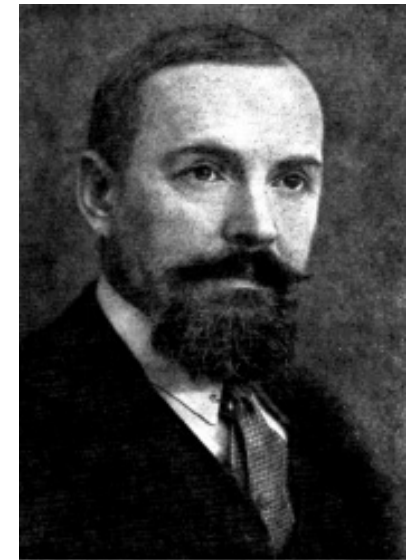
Сушко Роман

Вассиян Юліан

Мартинець Володимир

Капустянський Микола

Костарів⁴⁹, Моралевич⁵⁰/, врешті, впроваджуючи до Проводу дорогою неформальною, — визначного діяча УВО Емілія Сеника. Осягнення так далеко йдучої зверхности, уможливила Коновальцеві не тільки зіцплення групи «Спілчан», які стояли проти менш вироблених і часто розсварених наддніпрянців, але, передусім, впровадження до Проводу системи сталих і лише від волі Коновальця залежних наділень грошевих, які нераз сягали поважної висоти.

Опановання Проводу через групу УВО сталося можливим — передусім на тлі особливих форм організаційних, встановлених для ОУН Конгресом з 1929 року. (XX 3579)

Після засад того «Устрою» найвища влада праводавча є «Зібрання Українських Націоналістів», які мають відбувати сесію що 2 роки. /В практиці від Конгресу з 1929 року, який був таким першим зібранням, сесії вже не були скликувані. Участь в Зібранню припадає членам Проводу і Організаційного Суду, Головному Контрольному, т. зв. секретарям округ і теренів, членом ОУН, на яких наложені самодіяльні завдання. Тому що призначення секретарів і доручення тих самодіяльних завдань, є фактично залежні від самого Голови, тому й склад учасників «зібрання» підлягав в значній мірі його рішенню.

Подібно зрештою є домінуюча позиція Голови в Проводі Українських Націоналістів /т. зв. ПУН/, маючи найвищу виконавчу владу ОУН. Після засад «Устрою», Голова розділяє поміж членів Проводу /в числі вісьмох/ референтури і вибирає свого заступника, референти натомість є тільки його дорадниками, з цим однак застереженням, що «дві треті членів Проводу можуть жадати стримання впровадження в життя даної постанови. (XXIV 4385)

Як виказало слідство, склад Проводу в періоді попереджувачим вбивство міністра Перацко, був слідуючий: Голова — Євген Коновалець, секретар — Володимир Мартинець, референти: організаційний — інж. Микола Сціборський, політичний — інж. Дмитро Андрієвський⁵¹, військовий — ген. Микола Капустянський⁵², ідеологічний — др. Дмитро Демчук⁵³, пропаганди — згаданий Мартинець, зв'язку — Макар Кушнір⁵⁴, фінансовий — Еміль Сеник.

При Проводі є чинний Суд ОУН, в склад якого входять: Головний Суддя — Кушнір, судді — Андрієвський і Демчук, генеральний прокуратор — Мартинець.

При тому слідство виявило, що при Проводі був створений, непередбачений в «Устрою», Штаб військовий ПУН-у. В Штаб той входять: ген. Віктор Курманович⁵⁵, як шеф штабу, Олекса Бойків⁵⁶ — як шеф вишколення, Роман Сушко⁵⁷ — шеф канцелярії й інші інж. Михайло Селешко⁵⁸ і згаданий ген. Капустянський.

Інституція та, вказуюча на усунення пункту важкости самого військового реферату — провадженого через «наддніпрянця» ген. Капустянського, не є адже дійсним центром військових справ, бо ті фактично скупчуються в руках Головної Команди УВО.

Склад її, в тому самому часі був слідуючий: Комендант Євген Коновалець, секретар — Мартинець, референти: бойовий — Еміліян Сеник, зв'язку і розвідки та кадровий — Ришард Ярій, вишколення — Роман Сушко, фінансовий — Андрій Федина, а також референт до справ Буковини і Підкарпаття — Ярослав Барановський.

Крім повищої влади, встановлені є закордоном т. зв. секретарі, це значить, представники ПУН-у, які стало перебувають в окремих столицях і мають завдання репрезентувати інтереси ОУН перед місцевими чинниками. Цими «Секретарями», в періоді перед вбивством з дня 15 червня 1934 року були: в Італії Євген Онацький⁵⁹, в Бельгії — Андрієвський, у Франції — Олекса Бойків /член УВО/, в Австрії — Микола Сушко, в Болгарії — Іван Шиманський⁶⁰, а заступник інж. Микола Ніцкевич, в Швейцарії — сам Коновалець /який в 1930 році перенісся з Берліна до Женевы/, в Англії — Ляхович⁶¹, на Литві — Осип* Ревюк⁶² /член УВО/, в Німеччині — Ярій зі своїм заступником Сидором Чучманом⁶³ /член УВО/, в Гданську — Андрій Федина, зі своїм заступником Александром Згорлякевичом⁶⁴ /член УВО/.

/Згаданий Федина є власне тим, який опікувався Лебедем по його втечі з Варшави до Гданська. На Федину а також на Ярого покликуювався Лебеде, будучи арештованим дня 23 червня 1934 року в Берліні/.

Як це виразно стверджують документи виявлені у Сеника, значна кількість повищих репрезентацій, а в першій мірі: ковенська, берлінська, гданська і пражка, мають характер «експозитури розвідочної».

Діяльність всьої повищої влади закордоном ОУН і УВО є строго законспірована не тільки перед т. зв. Базою, але й у відношеннях обопільних. В першій мірі знаходиться це в уживанні домовлених шифрів, висловів, а також псевд.

З документів Сеника й інших, а також з зізнань свідка Жиборського виходить, що вчислені керівники і представники Організації, послугоувалися в даному періоді такими псевдами:

КОНОВАЛЕЦЬ — Віра, Вірські, Вірленко, Полковник, Євген; МАРТИНЕЦЬ — Туратті, Тур, Трибкович, Волянський, Сокирка, Редактор; СЦІБОРСЬКИЙ — Органський; АНДРІЄВСЬКИЙ — Стобар, Ідеаліст; КАПУСТЯНСЬКИЙ — Низола, Александрович; ДМИТРО ДЕМЧУК — Д.Д.; КУШНІР — І. Дуб, Богуш; СЕНИК — Канцлер, Грибівський, Кашук, Брошак, Мілько, Урбані; КУРМАНОВИЧ — Торк, Курма; БОЙКІВ — Дубчак, Ігор, Граніт; РОМАН СУШКО — Сич, Сичевський, Микола Мельничук, Гіполіт, Борис, Київський, Кіндрат; СЕЛЕШКО — Обероку; ЯРІЙ — Ріко, Карпат; ФЕДИНА — Сак, Саковскі, Мойсей; ЯРОСЛАВ БАРАНОВСЬКИЙ — Славко, Фіялко, Фіялкович; ЧУЧМАН — Степняк; РЕВЮК — Понас, Іван Бартович, Йонас Бартовіціюш; ОНАЦЬКИЙ — Кінь, Італ, Винар; МИКОЛА СУШКО — Вінтер; ЗГОРЛЯКЕВИЧ — Вуйко.

Спеціальні назви очеркують також місце перебування експозитур організаційних. І так називаються: Прага — Володівка, Берлін — Карпатівка, Оберша; Женева — Зеннія, Ковно — Казань, Ленівка; Брюкселя — Стобарівка; Гданськ — Мімозівка, Саківка, Пристань /Пшистань/; Рим — Ромка; Париж — Дубівка.

* Має бути "Іван".

ОУН В ПОЛЬЩІ*

Оскільки на так званій чужині, ОУН була поділена на терени і «держави», з секретарями на чолі, остільки на «території України», Конгрес постановив застосувати поділ на 10 країв. В практиці адже, створено лише один «край», охоплюючий організацію на землях Польщі. «Край той, це так звана «База» або «ЗЗУ» /Західні Землі України/. (XX 3579)

Нема натовість країв ані в ЗСРР, ані в Румунії чи Чехословаччині. Намагання перекинути організаційну сітку на терен Великої України /на т. зв. СУЗ/ не дали дотепер вислід, всякі спроби під тим оглядом скупчувалися при владі організаційній в Польщі, як самотньої діючої влади на «території України».

В порівнянні з УВО, Організація Українських Націоналістів значно поширила засяг діяння, покликуючи у свої ряди молодь навіть найнижчих літ. (XXII 3993)

Після постанов Конгресу відбутого у Відні в 1929 році, членами ОУН можуть бути українці і українки, починаючи від 8 року життя. В періоді від 8 до 15 літ належать до так званого Доросту, опісля – до 25 року до «Юнацтва», членами натовість властивого ОУН можуть бути по скінченні 21 року життя. Як виказало слідство, ця остання умова не є стисло придержувана і у відношенні до неких кандидатів, границя віку може бути закінчення середньої школи. (XXIV 4374)

З закінченням 25 літ, члени ОУН можуть бути записані, присягаючи вони тоді «безоглядний послуг всім наказам керівників» і заховання в таємниці організаційних справ з тим, що за зламання присяги підлягають організаційному Судові і це значить – найвищій карі. (XX 4024)

Хоча рота присяги не очеркає виразно, на чому полягає та найвища кара, належить визнати на підставі цілоти усталень слідства, що тут ходить про кару смерті. (XV 2909)

Рівночасно треба додати, що поділу на членів звичайних і записаних немає, в світлі слідства, більшого значення і записанення, тим більше в «Базі» рідко застосовується. Зрештою, звертає увагу припис, що так одні як й другі члени, можуть з Організації виступити тільки за згодою Проводу. (XXIV 4375)

Рівнож в однаковим степені членів в'яже безоглядний послух і конспірація. Обов'язок задержання таємниці не тільки самої Організації, але й також всіх її намірів, контактів і способів діяння, прищеплюється членам ОУН стало і методично. Втім наміренні видано навіть обширні приписи і поучення в спеціальних публікаціях. Вже УВО в 1929 році кольпортувала брошуру о конспірації, а видану, для улегшення кольпортажі, під різними фальшивими заголовками як наприклад «Руханка і її впливи на здоров'я», «Сільське господарство» і т. п. Слідом за УВО, також ОУН розповсюджувала подібні видання. Вони поучують про способи приміювання шифрів і умовних очеркнень, про змилення поліційних властей, і з особливим натиском вщеплюють засаду, що перед судом, а спеціально в слідстві, не можна зізнавати правди і признаватися до вини.

Що відноситься до структури ОУН на землях польської держави, прибрала слідуочу систему: (XX 3582, 3592, 3626)

На чолі т. зв. ЗУЗ стоїть Провідник з Крайовою Екзекутивою, як органом дорадчим і допоміжним. Провідника вибирає і відкликає, формально цілий Провід ОУН, а фактично – його Голова, то є Коновалець. Членів Крайової Екзекутиви /в скороченні – КЕ/ іменує Провідник, він також їх звільняє. З його іменування є діяльні також Провідники Округ дібрані собою через Окружні Екзекутиви /ОЕ/, ці останні покликають Провідників повітових з Повітовими Екзекутивами /ПЕ/. В деяких округах діють виділені екзекутиви місцеві /Районові/. Найнижчою організаційною клітиною є – гурток, де як не можна його доповнити, є визначені «мужі довір'я». (XXIV 4375, XX 3588, 3591, XXII 4066, XXIII 4248, 4303)

Повищий устрій на ЗУЗ /відбігаючий зрештою від постанов конгресу з 1929 року/ витворився поступенно, тому, що в противенстві до закордону, вспівдія УВО і ОУН привели тут до поважних розбіжностей і спорів. Основи нової організації створили справді члени УВО – т. зв. спілчани, і вони встановили першу її владу. Рівночасно задержали вони свої організаційні ячейки, з Краєвим Комендантом на чолі, пристосовуючи й надалі свою власну і єдину фірму – УВО.

Поступено однак, нова формація більше, під оглядом агітаційним, догідна і атракційна, почала проникати в молодь і випирати стару назву, до чого у великій мірі причинився вплив заграничних видань Проводу. Але, одночасно ПУН вже скоро вповні стала показником впливу УВО, постала потреба заховання в Краю організаційної дволичности.

Остаточо знищено спроби відокремлення ОУН від акції терористичної, як незалеженення керівництва поділу боевого від її влади герархічної. Назовні однак залишено обі назви, за вийком лише поділу політично-пропагандивного, який застережено виключно фірмі ОУН. (XX 3589)

Повищий стан справи встановлено на організаційній конференції, яка відбулася в Празі в липні 1932 року в присутності представників ПУНу і КЕ і прийняли слідуочі постанови:

З постановою створення якнайбільш догідних умов для дальшого поширення революційної акції на ЗУЗ, Спілка /це є УВО/ підпорядкується КЕ ОУН на ЗУЗ.

«Боеву акцію на ЗУЗ провадить Спілка, як референтура військових справ при КЕ ОУН. Вона складається з відділу боевого і кадрового і може, в разі потреби, творити свої підреферентури /розвідочну й інші/. Бойовий Референт, а заразом кадровий входять в склад КЕ ОУН. В справах військово-технічних, вони мають безпосередний контакт з референтом військовим і бойовим при ПУН». (XXII 4066)

Повищі схвалення впроваджено в життя, що знайшло вияви в новому оформленні оповіщення «офіційного» про акти терору й так, Бюлетень Краєвої Екзекутиви в 1933 році оголосив*:

«Дня 2 мая біжучого року УВО, боевий відділ ОУН, доконала замаху на приміщення редакції... Праця». Узалеженення «Спілки» на ґрунті краєвим від КЕ ОУН, рівнож висловилося про знесення титулу Краєвого Коменданта і прийняття його зверхних функцій через «Провідника Краю». (XXIII 4330, XX 3930, 3623, XIV 2639)

* У перекладі пропущено два речення: «Минає перша річниця славного виступу УВО, бойового відділу ОУН в Городку Ягейлонському. В 1934 році голосив:».

* Польщі.

Відносно інших референтур, цю справу урегулювала згадана пражська конференція з липня 1932 року, установляючи такий склад КЕ:

«Провідник Краю 1/ референт ідеологічно-політичний, 2/ референт політично-тактичний, 3/ організаційний, 4/ пропагандивний, 5/ фінансовий, 6/ ревізійно-розвідочний, 7/ військовий, 8/ боєвий, 9/ референт зв'язку. Поодинокі референти для діючої праці творять свої підреферентури». ^(XXII 4066)

Такі підреферентури дійсно були створені, а особливо: 1/ для справ ПЗУЗ /Північно-західних Українських Земель», це є Холмщини і Волині/, 2/ для справ СУЗ, /це є, Великої України – совітської території/, 3/ для справ Юнацтва й інші. ^(XXII 4066, 4041)

Треба додати, що з уваги тактичної і конспіративної, «Розбудова Нації» не згідно з правдою оголосила слідує, нібито конференція та, дебатуюча в днях 25–30 липня 1932 року в Празі, відбулася в червні 1932 року у Відні. Услід за «Розбудовою Нації», також деякі організаційні документи стосують умовне визначення – «конференція віденська».

На основі представленої підвищої організаційної структури ОУН в Польщі і закордоном, належить розглянути завдання і методи діяння тої організації. ^(XX 3590, 3737, 3740–44, 3746, XXI 3942–44)

ЗАВДАННЯ ОУН.

Ціль Організації Українських Націоналістів очеркнена була авторитетно в постановках прийнятих на Конгресі в 1929 році. Офіційний орган «Проводу Українських Націоналістів» – «Розбудова Нації»⁶⁵ в ч. 1–3 за 1929 рік подала короткий зміст слідує такими словами:

«Маючи за ціль відбудову, упорядкування, оборону і поширення Незалежності З'єдинення Української Держави, українці націоналісти будуть зміряти до зібрання творчих сил всередині народу, і до зміцнення його відпорності назовні. Тільки цілковите усунення кожного окупанта з українських земель відкриє можливості для широкого розвитку українського народу в кордонах власної держави. Відкидаючи орієнтацію на історичних ворогів українського Народу, але будуть в замиренні жити з Народом, які ворожо відносяться до окупанта України, народня диктатура, яка повстане в час народньої революції, забезпечить тяжкий час боротьби і сили української держави». «В своїй діяльності політично-закордонній, Українська Держава буде зміряти до досягнення кордонів, які будуть обхоплювати всі українські етнографічні терени і забезпечити їм відповідну самостачальність господарчу, а також відпорність стратегічну». ^(XX 3614)

Ухвалений через той же Конгрес, «Устрій Організації Українських Націоналістів у своїх «політичних засадах» голосить:

«Для Української Нації, в стані її політичної неволі, першим постулатом є створення політично-правної організації, означеної: Українська Самостійна З'єдинена Держава».

Члени КЕ ОУН 1930-х рр.

Головінський Юліан

Спольський Ярослав

Шухевич Роман

Габрусевич Іван

Янів Володимир

Стецько Ярослав

«Приймаючи ідею Української Самостійної З'єдиненої Держави за підставу свого політичного діяння, а теж невизнання тих всіх міжнародних актів, умов і постанов, які створили і закріпили стан українського народно-державного поділу, Організація Українських Націоналістів категорично протиставиться всім тим силам, своїх або чужих, які тому становищі українських націоналістів чинно або пасивно протиставляться, а теж протидіє всім політичним забігам одиниць і збірноти, які будуть виказувати відхилення від повищих засад»*.

«Не обмежуючися до того чи іншого терену, але прямуючи до опановання української національної дійсності на всіх українських землях, як теж й на чужих теренах, замешкалих українцями, Організація Українських Націоналістів буде провадити всеукраїнську державну політику...» Як з повищого виходить, ціллю ОУН є створити українську Державу на українських землях, які тепер належать до інших держав. (XXIV 4376, 4381)

Постанова Конгресу виразно не підчеркає, до яких земель ОУН має аспірації, однак, з цілостої організаційної літератури виходить, що тут ідеться про: Галичину, Холмщину, Волинь, Велику Україну аж по Кавказ, Буковину, Бессарабію і Підкарпаття. Найбільш ляпідарно це підчеркає гимн Українських Націоналістів, в словах:

«Для нас найвищим ідеалом і наказом
З'єднання Української Держави
Могутньої, від Сяну аж по Кавказ» (XX 3628, XIV 2621, 2627)

Хоч, завдання ОУН є звернені проти чотирьох сусідніх зі собою держав: Польщі, Советів, Румунії і Чехословаччини і прямують до зменшення їх території в користь — поміж ними — повстання Української Держави, в практиці, діяльність УВО і ОУН є звернена виключно проти польської Держави і є зачеркнена його полуднево-східними кордонами.

Як вже згадано перед тим, що т. зв. галицькість була предметом закидів проти УВО, і що цьому обмеженні протиставлено — особливо зі сторони наддніпрянців, ідею соборності Україні, це є її загальної території, яка сягає на всі землі без огляду на їх актуальну приналежність державну. Задовольняючи постуляти, Конгрес Націоналістів з 1929 року, а теж організаційна література, дійсно голосять свою засаду, однак, факти не йдуть з нею впарі, бо по-давньому повинності про обмеження діяльності на території польській, з тою лише зміною, що розтягнуто її вже на терен воевідств любельського і волинського. (XXII 3993)

Щойно протягом кількох останніх літ, ОУН і УВО, спрямувала своє вістря проти ССРСР, а саме, у зв'язку зі скаргами на переслідування українців під совітським режимом, однак, в тому випадку націоналісти взяли собі за терен дії — Польську Державу. /Дня 21 жовтня 1933 року вбивство урядника совітського консуляту у Львові Майлова виконане бовіком Лемиком⁶⁶, дня 2 мая 1934 року бомбовий замах на друкарню «Праця» у Львові, яка друкувала в українській мові прихильні тенденції для ССРСР й інші акти/. (XIV 2624, XX 3623, XXII 3993)

Коли ходить про Румунію і Чехословаччину, брак агресії зі сторони ОУН, належить приписати поглядам тактичним. Особливо виразно це вид-

но з документів виявлених в архівах Сеника, а тим більше з протоколу згаданої вже конференції, яка відбулася в Празі у липні 1932 року, коли провідниками ОУН і УВО були піднесені слідуючі тези:

«СТОБАР /Дмитро Андрієвський/: Україна, здобувши самостійність, безперечно, що тих земель незрічеться, але, однак, тепер ті землі треба використати як базу для інтенсивного приготування революції, але неможливою є боротьба на всі чотири фронти...»

«ФІЯЛКОВИЧ /Ярослав Барановський/: Не можна погодитися з концепцією залишення збоку Закарпаття чи Буковини, бо це протиставиться засадничим принципам націоналізму — з'єдначого»

«БОГУШ /Макар Кушнір/: Концепція часового залишення Буковини — Румунії, практично є подиктована з уваги на союз Польщі з Румунією, який внеможливує протиставлення обом державам.»

«ГОЛОВА /Євген Коновалець/: стверджує з уряду, що зі сторони Проводу жадного зречення не було. Оскільки Провід застосовувався інакше до чехів як до поляків, то з огляду на малосвідомість закарпатських українців, як і з огляду на досить шире відношення чехів до українців. Крім того про ставлення справи закарпатських українців-націоналістів можна довідатися з меморіалу, в якому говориться, що чехи повинні попірати український рух на Закарпатті, щоб тим самим можна інтенсивно вести боротьбу з мадяризмом. Незалежно від того справа Закарпаття вирішиться в належний час.»

«ОРКО: пропонує розпочати діяльність як на Буковині так й на Закарпатті».

«Голова: вияснює, що на Буковині і Закарпатті націоналісти вже почали свою діяльність, яка, однак, не може бути так інтенсивна як на ЗУЗ. Націоналістичний рух на Закарпатті спричинює, що, власне, в Празі знаходяться націоналістичні легальні видавництва. Однак, не можна думати про яку небудь резигнацію з українських земель. Розуміється, що Провід старасться тепер перекинути свою діяльність на територію неутральну. Зрештою не можна судити, що чехи під кожним оглядом поставляться ворожо до української справи. Безперечно, що вони мають інтерес в Українській Державі, бо через неї мали би відчинену дорогу до Чорного моря». (XXII 4060)

В майбутньому однак, погляди тактичні мають уступити перед засадничими; в тайнім організаційним рефераті, а виявленим в згаданому слідстві, який походить з 1934 року, є висловлений погляд, що в разі конфлікту Польщі з ЗСРСР, українці мусять стати не тільки проти тих обох держав, але повинні виступити також проти Румунії і Чехословаччини, і то навіть тоді, якби ті держави задержали неутральність.

Прагнучи заволодіти землями, які мають на будуче ввійти в склад української держави, український націоналізм вже згори голосить засаду імперіалізму. Виданий і розповсюджений через ОУН «Декалог Українського Націоналіста», в своїй десятій заповіді голосить:

«Змагатимеш до поширення Української Держави, сили і багатства дорогою поневолення інших народів /поневолення чужинців/. (XIV 2628)

* У перекладі пропущено речення: "В подальшому дана ухвала говорить:".

Найбільшою ознакою УВО і ОУН є поширювання засади, що українську державу треба творити в спосіб революційний і при помочі «Розбудови Нації» з року 1930, яка з'ясує:

«Нині на щастя шораз більше починають розуміти справу, що український народ не буде мати своєї держави доти, поки сам собі її не здобуде. Значить, боротьба неминуха. Але якого характеру? «Одиною формою боротьби для нас може бути виключно народня революція, повстання». Заки буде нагода підняти революцію, УВО і ОУН підготовляють її через агітацію, терор, вишколення і узброєння воєнне. (XX 3617)

ПРОПАГАНДА.

В «Бюлетені Крайової Екзекутиви ОУН»⁶⁷ з 1931 року читаємо:

«Психічне зреволюціонізованя широких народніх мас, та перший етап підготовки до загального революційного вибуху. З уваги на те, революційна пропаганда є одна з перших і найважливіших завдань Організації, яка підготовляє вибух революційних мас». (XX 3629)

Агітація зміряє передусім до викликання непослуху законам і владі, поширює ненависть до Польщі і поляків. Той же «Бюлетень» голосить: (XX 3620)

«Не визнаємо чужої держави на наших землях. Коли не визнаємо держави окупанта, то ясним є, що не визнаємо жадних її законів». «Провадимо боротьбу не з постановами уряду в польській державі, а з цілою Польською Державою і з польським народом». (XX 3620)

Натомість брошура під заголовком «Наша боротьба, її ціль, дорога і методи»⁶⁸ поучає:

«Нашим національним ворогом, який нас нищить і недопускає до створення самостійної держави, є не тільки уряди, які стоять на чолі держави, які скуповують наші землі і поневолюють нас українців. Нашими ворогами є й ті, з волі яких ті уряди панують, конкретно кажучи в Польщі — поляки». (XX 3626)

«Немає різниці у відношенні польського уряду і польського народу до українців — тому теж не може бути різниці в трактуванні їх українцями».

В який спосіб українці мають трактувати поляків, повчає згаданий «Декалог» в заповідях:

«Ненавистю і підступом будеш приймати ворогів свого народу».

«Незавагаєшся сповнити найбільшого злочину, коли того буде вимагати добро справи». (XX 3592, 3627)

Орган ОУН «Український Націоналіст»⁶⁹ пише прямо:

«... Український націоналізм не числиться з жадними загально-людськими приписами солідарности, справедливости, милосердія і гуманности». (XIV 2336)

Інше видавництво знова пише:

«Кожда дорога, яка провадить до найвищої цілі, є нашою дорогою без огляду на це, чи у других це буде називатися героїзмом, чи підлотою». (XX 3626)

Література ОУН узнає за національних героїв і ставить їх за взір для майбутніх, героїв, які стратили життя при доконуванні терористичних замахів, «бо були сказані судом на кару смерти». Кольпортуються знимки тих героїв і на їх інтенцію упоряджуються жалібні панахиди, причому наві черковні брешуть революційну пісню. (XIV 2619, 2625, 2629, XV 2839, XIX 3422)

По негайному процесі в справі нападу на Городок Ягейлонський, Коновалець особисто інтересується використанням для агітаційних цілей, факту страчення Біласа і Данилишина і теж пересилає і Мартинцеві власний проєкт вшанування їх пам'яті. (XXIII 4189)

Коли натомість вища влада церковна обряду гр.-католицького представляється зловживанню церков до пропагування революції, стрічаються з органами ОУН з грубим і гострим виступом і погрозами. (XIV 2624, 2625, 2640, XIX 3422)

До глорифікації злочину використовується також судову залю. В спеціальних виданнях говориться, що кожний процес проти членів Організації повинен причинитися до посилення агітації. Організація прямує до того, «щоб в часі судової розправи, при помочі преси, розповсюдити кличі серед широких мас народу і розвинути пропаганду проти ворога перед цілим світом». (XX 3626, 3582)

За посередництвом «Доросту» і «Юнацтва» і заразом у спеціальних брошурах і летючках, кольпортованих серед дітей і батьків, ОУН підбурює також проти польської школи — обоятно — з польського чи з українською мовою навчання. Завданням тої боротьби є «вирвання ворогові з рук і знищення того великого середника, яким є школа і виховання молодого покоління», завданням є також, впоіти в дитячі душі ненависть до всього ворожого. Боротьба має полягати на тому, щоб діти вимагали в школі викладової мови української і учителів «щирих і правдивих» українців, щоб не відповідали на питання по-польськи, не співали польських пісень, щоб нищили підручники про Польщу, державні відзнаки і портрети королів та державних достойників. (XIV 2638–9, 2618, XX 3627)

Та т. зв. акція антишкільна, перепроваджена через ОУН спочатком кожного року шкільного, дійшла до найвищого посилення в 1933 році. Про засяг тої акції свідчать тайні справоздання в архівах Сеника, начисляюча, що розкольпортовано тоді 92.000 відозв і 6.000 брошур, присвячених цій справі. Агітація була поперта активними виступами, а передусім, замахом боївкара Северина Маді⁷⁰ на шкільного куратора Гадомського /дня 27 серпня 1933 року у Львові/. (XXIII 4302, XXII 4041, XIV 2633)

Як твердить свідок Жиборський, антишкільна агітація в малім тільки відсотку місцевости мала хвилевий осяг. (XX 3595)

Середником пропаганди є рівнож т. зв. акція антимонопольна, яка полягає на тому, що заохочують до бойкотування, в цілі шкодження скарбового уряду, виробів тютюнних і спирту. Також й та акція для ОУН закінчилася програюю. (XX 3594, XXI 3846, 3851, XXII 3993, XXIII 4199, 4269)

Крім випадкових видань і акцій, агітація проваджена є за посередництвом сталих пресових органів, видаваних і розповсюджуваних конспіративно. Цими виданнями є: орган УВО «Сурма», присвячений переважно військовим справам, боєвими і розвідочним, «Розбудова Нації» орган ПУН-у, який поміщує програмові публікації політичні, «Український Націоналіст» популяр-

СУРМА
Української Військової Організації
№ 101 ПРАВО 1932

БОЄВНИКИ!
Героїчною смертю згинув Ваш Товариш
найкращі часи
У. В. О.
Миколай Юрій ПЕРЕДІСЬКИЙ Володимир СТАВЕН
† 30 листопада 1932 р. у Горішній Майдановій вулиці
м. Києва після важкої хвороби.
Дмитро ДИМИШИН Василь ГАЛОС
† 23 грудня 1932 р. у Львові, на вулиці Струтинській
після важкої хвороби.

Вічна пам'ять. Лицарям-навідрядцем Силам України
і Дух буде нас провадити на шляху боротьби
за волю України.

**Команда
Української Військової
Організації.**

**Додаток „Сурми“
для законників українців.**

№ 6-7 ЧЕРГОВІ — ЛІСТВИЦІ 1932

Старшинський корпус.

Ваша мила і знайома війна, в якій і людина загинула героїчною смертю, і вояк загинув героїчною смертю, і вояк загинув героїчною смертю, і вояк загинув героїчною смертю...

Фальшиві грачі.

Зрадять проти вас тільки ті, в кого немає совісті. Зрадять проти вас тільки ті, в кого немає совісті. Зрадять проти вас тільки ті, в кого немає совісті...

**РОЗБУДОВА
НАЦІИ**

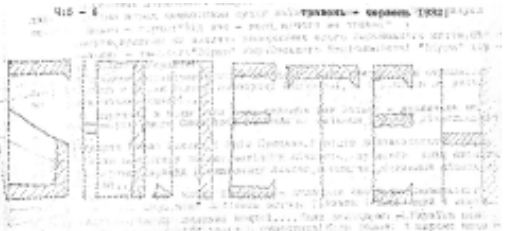
**ОРГАН ПРОВІДУ
УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛІСТІВ**

Український націоналіст

Марш.

22. I. 1932 — 19. II — 23. I. 1934.

Ваша мила і знайома війна, в якій і людина загинула героїчною смертю, і вояк загинув героїчною смертю, і вояк загинув героїчною смертю...

**НОВОМУ ПОСВЯТЛЕНУ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ НА ЗАХІДНОМУ
УКРАЇНСЬКОМУ ЗЕМЛІ.**

Дієтор:

- ✓ Костянтин Діє...
- ✓ Володимир Діє...
- ✓ Петро Діє...
- ✓ Василь Діє...

У К Р

Д І К

НА ШЛЯХУ НАЦІОНАЛІЗМУ: ПІСНЯ ДЛЯ ЧИСТОЇ ПРАВИДИ.

Дієтор: О. О. [Name]

Угода: [Name]

Г. О. О. О. О.

В СВЕТО СЛОВОІ ІСТОРІИ

Ваша мила і знайома війна, в якій і людина загинула героїчною смертю, і вояк загинув героїчною смертю, і вояк загинув героїчною смертю...

558-30

ний орган в характері виключно агітаційним, «Бюлетень Крайової Екзекутиви ОУН на ЗУЗ», видаваний референтурою пропаганди, і врешті: «Юнак»⁷¹, призначений для шкільної молоді і «Юнацтво», видання для молоді робітничо-ремісничої, оба останні видаються підреферентурою КЕ для справ Юнацтва.

Серед тих видань, «Сурма», «Розбудова Нації», «Український Націоналіст», перекидаються до Польщі з-за кордону, інші натомість відбиваються на циклостил в краю.

З-за кордону перекидаються також ще інші українські видання, видавані в Америці, про що ще буде мова. (ХХ 3579)

Осібне місце займає пропаганда протипольська закордоном. Як правило тут є: «понижати Польщу в очах світу». До послуг того є чисельні українські пресові бюро, утримувані через ОУН. Бюро /агенції/ ці є чинні: в Берліні /Остєвропейше Кореспонденц/, видавана Р. Ярим і «Україніше Пресоседінст» за співпрацею др. Чучмана й інж. Селешки/, в Лондоні, Харбіні і передусім в Женеві, де бюро це є проваджене під безпосереднім наглядом Коновальця. Всі ці агенції поширюють пропаганду проти Польщі, при помочі періодичних комунікатів, розсиланих до видань і до політичних урядів в поодиноких європейських державах.

ТЕРОР. ВІЙСЬКОВИЙ ВИШКІЛ

Головним середником пропаганди в понятті УВО і ОУН є, застосування терору в Польщі. Під тим оглядом період зв'язаний з постановам ОУН і скріпленням акції, позначився більшою кількістю виступів. (ХХІ 4064, ХХ 3606, ХХІІІ 4315)

По вбивстві куратора Собінського в 1926 році, в 1927 році вбито українця Гука, в 1928 dokonano нападу на уряд пошти, в 1929 — напад на листоноша, в 1929 — замах на «Таргі Вєходне», а всі ці акції зосереджувалися у Львові.

В дальших роках хроніка занотує наступні акти. В 1930 році, дня 30 липня dokonano рабункового нападу на поштовий віз під Бібркою, притому вбито поліциста ПП і пограбовано 26.000 зл. В тому ж році, в літніх місяцях, УВО розвинула саботажну акцію /т. зв. частинні виступи УВО/, підпалюючи значну кількість забудовань, стирт і господарчого інвентаря, які належали до поляків, зривали телефонічні і телеграфічні проводи, нищили приміщення ПП і т. п.⁷²

В 1931 році, коли ввійшла вже в життя назва ОУН, поза рядом смертельних замахів на українців, або противників революційної акції, або тих, яких посуджувано за донощицтво органам поліції, боєва акція підняла рабункові напади: на поштовий віз коло Бірчи, причому вбито поліциста і ранено візника, на жидівський «Банк Людови» в Бориславі /винними були між іншим Василь Білас⁷³ і Дмитро Данилишин⁷⁴, на уряд пошти в Трускавці, на поштовий віз під Печеніжином /вбито поліциста і ранено візника/, напад грабунку, з участю згаданого Василя Біласа на помешкання Креппля в Трускавці. Врешті, цей рік увіковічнився вбивством посла Тадеуша Голувкі в Трускавці /дня 29 серпня/, причому безпосередніми вбивниками були, як опісля виказалось, згаданий Василь Білас і Дмитро Данилишин, помічника-

ми їх були Олександр Буній⁷⁵, Микола Мотика⁷⁶, Роман Барановський⁷⁷ і втікач закордон Михайло Гнатів⁷⁸ /псевдо «Залізник» і «Оса»/.

В 1932 році знова вбито ряд українців, дворазово побито директора української державної гімназії у Львові, Бабія, вбито підкомісара ПП /українського відділу/ Юзефа Чеховського, накінець, дня 30 листопада dokonano грабункового й кровавого нападу на Уряд пошти і скарбу в Городку Ягейлонським, в тому нападі активну участь взяли Василь Білас і Дмитро Данилишин, вбивники посла Голувкі.

В 1933 році, поза сталими замахами на українців, був виконаний напад на гмінну касу в Корчині, намагане вбивство аспіранта ПП /з українського відділу/ Єжеза Цесельчука, намагане вбивство шкільного куратора Гадомського /винуватець пострілів розвідника ПП, який охороняв жертву/, і врешті, згаданий атентат на совітського консула у Львові, причому боевик Лемик вбив урядника Майлова і поранив возного Джуґая.

В 1934 році вбито трьох поліцистів, двох гмінних сторожів, кілька українців «конфідентів» /між іншим дня 9 мая у Львові студента Якова Бачинського, про що вже була мова/, дня 25 липня у Львові застрілено директора Бабія, /вбивник — Михайло Цар, брав участь в нападі в Корчині в 1933 році/, врешті, протягом того року, був вжитий дворазово до замахів вибуховий матеріал, раз у вигляді бомби підложеної дня 2 мая в друкарні «Праця» у Львові. (ХХ 3607)

Кривавим тим виступам, стало вторує агітація, яка голосить «перманентне кіпіння революції». На тему саботажної акції в 1930 році «Сурма» оголосила наступнє:

«Чому звернено спеціальну увагу на нищення посілостей дідичів і колоністів? Передусім для того, що колонізація наших земель польськими прибудами, є для нас найбільш небезпечною, й тому треба відстрашити польських колоністів від поселення на українських землях, подруге — це є найкращий спосіб психічного впливу на маси українського селянського народу /при масовій акції/: пожежі, які наочно бачить кілька або кільканадцять сіл, пожежі посілостей безпосередних наших ворогів і ворогів нашого селянства, ворогів які забирають йому його землю, більше переконують селянина і мають на нього вплив, ніж напр. терористичні акти на органи державної влади, на особах йому ближче невідомих».

Для переконання мас служать не тільки нищення посілостей, але й вбивання людей. (ХХ 3611)

«Акти терору на найвизначніших представників влади», «то приклад акцій, яких безпосередній ефект і політично-пропагандивний капітал, «ставимо нарівні», пише Бюлетень КЕ в 1932 р. (ХХ 3613, 3621)

Згаданий Бюлетень КЕ повчав, що акти терору є конечні також тоді, коли «є ціллію самим в собі» /напр. усунення конфідента, провокатора або дуже діяльного представника поліції в цілі опущення терену, виконання експропріації/, але тоді, коли одиноким або головним їх завданням є викликати ефект серед своїх, серед поляків і закордоном. (ХХ 3620)

По нападі в Городку Ягейлонським, той же Бюлетень оголосив.

«Дня 30 листопада ц. р. відділ боевиків виконав на приказ Організації Українських Націоналістів бравурного нападу на поштовий уряд в Город-

Данилишин Дмитро

Федик Степан

Білас Василь

Бойовики УВО та ОУН

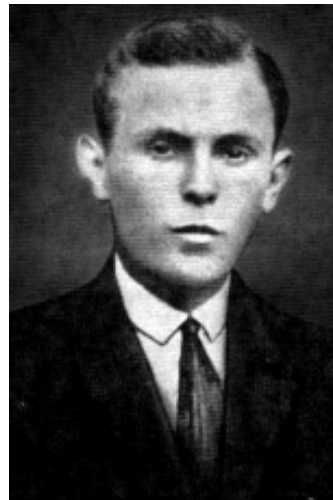
Лемик Микола

Мацейко Григорій

Березинський Юрій

Старик Володимир

Долинський Степан

ку Ягейлонським. Сама акція мала замір консеквентного, слідуєчого огнища в бойовій діяльності, яка є одинокою галуззю революційної роботи. Через консеквентне тероризування ворога і звернення уваги масам в напрямі безпосередньої боротьби, витворюється стан, який зближує остаточний момент повстання. Рівночасно ряд таких акцій стало послаблює окупанта морально і фізично, і підриває його авторитет». (XVIII 3270, XX 3623)

Інший знова орган /»Юнак» 1933 року/ у зв'язку з тим нападом писав: «Ці революційні акти вдаряють по всіх угодових химерах, витворюють в душах мас ворожість і ненависть до окупанта, і копають непроходиму прірву поміж нами і ними». (XX 3624)

Подібно програмово й офіційно є примінюваний терор проти українців, оскільки вони є проти ідеї і метод ОУН. Коли в 1929 році внаслідок отруєння помер Микола Величковський, редактор позитивно настроєного часопису «Селянин», «Сурма» оголосила, що отруєння довершило УВО, і додала:

«Признаємося до того вчинку і підчеркаємо, що так як дотепер, так й на майбутнє будемо придержуватися засади – собаці, собача смерть». (XX 3695, XIV 2625, XX 3610)

Однак, паралельно з програмою і терором, УВО «звертає пильно увагу на всі ті можливості, з якими український народ буде мусити стрінутися, як на випадок власного повстання, як теж при внутрішніх замішаннях в самій Польщі, а теж на випадок конфлікту Польщі з її сусідами, чи при вибуху щораз більше дозріваючого конфлікту світового. УВО на всі ці випадки, а старається мати не тільки готовий, випрацьований плян, але щобільше, перевести підготовчу працю над цілою кадрою людей, котрі були б здібні охопити сейчас повстанчі маси, zorganizувати їх і попровадити народню революцію до переможного кінця».

Кадрою тою є члени Організації, а впершій мірі боєвики УВО, які переходять військовий вишкіл, з особливим узглядненням засад боротьби партизанської і саботажної.

В тій цілі організаційні видавництва поміщують докладні військові інструкції, обзнайомлюють з системою сучасної зброї, заохочують до індивідуальних військових студій і впоюють засаду розвідки серед армії і серед влади безпеки. (XX 3613)

Орган УВО «Сурма», який виключно посвячує свої шпальги тій темі, зивають українців, які відбувають службу при польським війську, щоби, складаючи військову присягу, рівночасно присягали в душі, що того мундур і тої зброї вжиють у відповідний час проти Польщі і, що кріси звернуть проти польських старшин. Не можна вам – пише «Сурма» – дезертирувати з польської армії, а противно.

«Всьому добре там приглядаетесь і прислуховуйтесь, що поляк робить або задумує робити. Плекайте у своїх серцях ненависть до Польщі».

Що відноситься до відділів в яких немає українців, належить там сіяти «анархізм», комунізм, товстоївство, пацифізм і т. п. бо це послаблює духа армії і знищує її боєву здатність». (XX 35 83)

В архіві Сеніка виявлено ряд приготованих відозв, призначених для кольпортажі в час війни. Відозви ці були звернені або до українських вояків,

або до української суспільности, то знова до польських вояків, німецьких і білоруських, які відбували військову службу в польській армії, врешті – «До народів в Польщі», деклярують, що «уряд український» звільняє старшин, жовнірів і урядників українців від присяги зложеної Польщі, наказують нищити середники комунікації, фабрики і об'єкти військові, і закликають до боротьби з польською збройною силою. (XXII 4116, XX III 4203)

Організація приготувала також докладний плян заложення тайної білоруської армії в Польщі, яка мала за завдання підняти в середній і північно-східній Польщі саботажно-диверсійну акцію. (XXII 4029)

Врешті знайдено документи, які вказують на докладні студія і відомості про організацію, склад, озброєння і розміщення польської армії. (XX 3657, XXII 4123, 4125, XXIII 4224, 4284, 4328)

Збоку тих приготовань обчислених на випадок збройного повстання, УВО переводить негайне військове вишколення своїх членів. Як вже зазначено, праська конференція з липня 1932 року установила при Краєвій Екзекутиві, спеціальну військову референтуру /кадрову/. Її праця має полягати на «військове самовишколенню штабу», опрацювання плянів мобілізаційних і оперативних, на військовій пропаганді і військовому вишколенні, врешті – на підготовці мас до самооборони і до акції агресивної. (XX 4066)

Для вишколення є уряджені курси і учбові табори, уряджені Організацією, як теж кольпортовані підручники й інструкції польської армії або власні. Як виходить зі звіту Військової референтури КЕ за період 1932 року і перше півріччя 1933, в Галичині було створених кільканадцять /у Львові 10/ загонів інструкторських, з участю 9-ть людей в кожному. Був також створений відділ жіночий. Загони переробляли військову літературу і переходили практичний вишкіл в терені, висліди були перевірювані на іспитах, які уряджувано що пів року. (XXIV 4403)

Теренові вправи відбувалися з ужиттям оружжя і спорядженням польовим. Цей факт безпосередньо був виявлений через арештування дня 18 серпня 1933 року коло Надвірної, 17 озброєних і споряджених боєвиків, з Юрком Онишкевичом на чолі. (XXIV 4441, 4423, 4424)

Як виходить з архівів Сеніка, в тому самому часі /10–15 серпня 1933/ відбувся на терені «Мімозівки» /Вільного Міста Гданська/, тайний військовий курс для інструкторів вишколення військового ОУН на ЗУЗ». На тому курсі взяло участь в характері слухачів, 13 визначних бойовиків з Бази, як лектори виступали м. ін. ген. Курманович, полк. Роман Сушко, кпт. Юрій Ярій, Федина та інж. Селешко. (XXIV 4400)

Заразом, до Берліна був скликаний на серпень 1933 року, курс радіотелеграфічний /бездротників/ залишаючийся у зв'язку з впровадженням в Польщі радієвої служби зв'язку, наділена в коротко-хвильові апарати надавчі.

Врешті є впроваджені спеціальні курси військові кореспонденційні /Централа в Парижі/ і ряд інших. Взагалі, вишколення майбутніх старшин революційної армії, займає в працях організаційних, в краю і закордоном, почесне місце. (XX 3990, 3700–1, 3715, 3741, XXI 3771, 373, 3810, 3813, 3816, 3817, 3840, 3873, 3875, 3892, 3907–8, 3929–32, XXII 3964, 3980, 1041, 4056, 4060–78, 4095, 4123–4, 4137, 4142, 4145–51, XXIII 4208, 4233, 4270, 4328, 4303)

ДОПОМОГА АМЕРИКАНСЬКИХ ЕМІГРАНТІВ

Вся повища організаційна діяльність пожирає суми грошей, тому постійною турботою керівництва є боротьба за фонди. Тому, що Організація часом мусіла залишити провадження розвідки в користь чужих, натомість напади, уряджувані на державні каси в Польщі, майже все під оглядом грошевим розчаровують, однак звернено розшуки в іншому напрямі.

Одним з джерел тої допомоги, протягом останніх років була українська еміграція з Північної Америки. На її організацію Коновалець майже від самого початку звернув пильну увагу, і з бігом часу, зміг через своїх висланників, здобути їх для своїх цілей. В цей спосіб УВО, не засновуючи своїх відділів, створила там фактично свою експозитуру, зв'язану з Головною Командою щільними вузлами організаційними і спільними політичними замірами. Експозитурами тими є передусім: 1/ ОДВУ /Організація Державного Відродження України/ поділена на 17-ть відділів в 3'єдинених Штатах А. П., яка видає свій орган «Вісник ОДВУ», 2/»Об'єднання Українських Націоналістів», які також діють в 3'єдинених Штатах і 3/УНО «Українське Національне Об'єднання» в Канаді, зі своїм органом «Новий Шлях». /Згадані видання є тайно кольпортовані також в Польщі/.

Ці організації вдержують контакт з керівництвом УВО і ОУН, перепрошують надіслані їм примірники «Сурми», «Розбудови Нації» і т. д. і в першій мірі, посилюють організаційні каси в Європі сталими переказами, які походять з членських збірок, зі спеціальних збірок і з доходів з нагоди імпрез. Справа характеристична, що та допомога приділюється лише для УВО, і заклич служить їй «Бойовий фонд УВО в краю».

Зі своєї сторони УВО, розуміється, енергійно старається грошово експлуатувати американську еміграцію. Кожного разу приїздять там найсильніші агітатори, як Сенік, Роман Сушко, а передусім сам Коновалець, який об'їздить головні осередки, щоб своїм особистим впливом, сіянням ненависти до Польщі, і передвіщенням скорих ефектів, побудити почуття жертвенности.

Чисельні документи Сеніка, яскраво наświetлюють методи тої грошової агітації. Своєрідним атутом в ній є, виказування овочами підпільної праці в Базі. В понятті Нач. колегіум, на жертвенність еміграції найкраще впливають акти терору в Польщі, то кожним кривавим виступам, вбивствам, грабунком вторують заклики за долляри. Що більше, надія отримати їх, є поштовхом і рацією до поновлення терору. (XX 3661-3692, 3702, 3705, 3717, 2726, 3737, 3749, 3753-55, 3757, 3760, XXI 3762, 3763, 3780-1, 3785, 3803, 3813, 3816, 3912-3926, 3929, 3935, XXII 4023, 4079-82, 4085, 4108, 4144, XXIII 4195, 4197, 4205, 4214, 4217, 4219, 4221-4223, 4234, 4236, 4240-4242, 4246, 4248, 4276-79, 4283, 4286, 4288-4290, 4296, 4308, 4316, 4222, 4341-42, XXIV 4345, 4350-4355)

Дня 29 вересня 1932 року, Коновалець в листі до боевого референта ПУН-у, Сеніка, скаржучися на зменшення доходів з Америки, і накликаючи, аби якнайскорше «обробити» еміграційних діячів, пише прямо:

«В міжчасі мусимо звернути пильну увагу на базу і там приготувати акцію, з тим, що негайно, в її часі або по, Ви мали би поїхати до США і там старатися справу виступу відповідно капіталізувати».

Зустріч Євгена Коновальця з Управою Української Стрілецької Громади у Вінніпезі (Канада), червень 1929

Зустріч Євгена Коновальця з Українською Стрілецькою Громадою в Едмонтоні (Канада), червень 1929

Як відомо, два місяці потому був доконаний збройний напад в Городку Ягейлонським. (XX 3760)

В березні 1932 року «Мімосівка», це є Гданськ повідомляє секретаря ОДВУ Скоцька, спеціальною телеграмою:

«У Львові вбито ляцького комісара Чеховського – розголосити повідомлення дальше».

У зв'язку з тим, Голова ОДВУ Герман, поручає негайно Скоцькі:

«Належить конечно звернутися з відозвами до Відділів і до суспільства, щоб прискіпити пожертви на УВО».

Помимо доходів з Америки, УВО могло би з труднощами втримувати свій адміністративний апарат закордоном і продовжувати приступну діяльність в Польщі, якби не поміч призначена їй урядом Литовською Республікою. (XXI 3919, 3920, 3955)

ДОПОМОГА ЛИТОВСЬКОГО УРЯДУ

Знайдені акти в Сеніка, виявили незапер[е]чний факт, що протягом минулих літ литовський уряд піддержував Українську Військову Організацію, Організацію Українських Націоналістів через подання її сталої грошевої субвенції, через виставлення її фальшивих паспортів і облегшення виїздів під фікційними прізвищами на агітаційні кампанії до Америки, і в решті – через подання гостини видавництву УВО «Сурма» в Ковні.

В світлі тих документів, стан справи в періоді попереджувачим вбивство міністра Перацко, був слідуєчий: (XX 3579, 3702, 3710, 3717, 3723, 3737, 3753, 3758–60, XXI, 3762–67, 3771, 3779–80, 3782, 3796, 3806–7, 3902, 3910, 3954)

В Ковні містилося представництво видавництва УВО /т. зв. Ленівка/, до якого входило кількох боеківів тої організації. Керівником її був колишній сотник Української Армії, Осип Ревюк /псевдо Понас, Іван Бартович/, який виступав в Ковні під литовським прізвищем Йонас Бартовіцюш.

Ревюк в Ковні заряджував виданням «Сурми» і більшістю антипольських брошур Організації. Матеріяли редакційні були надслані з Праги /де містилася редакція під керівництвом Володимира Мартинця/, в Ковні натомість, в місці строго законспірованім, виконувано друки, брошуровання і експедиція видавництва. Головно числа «Сурми» були вислані частинно до Праги й інших осередків української еміграції, частини натомість були перекидані безпосередньо до Польщі, дорогою на Вільно, в чому безперечно брали участь бойовики «Ленівки».

Однак, головним завданням Ревюка було запобігати в ковенських властей о грошову дотацію для Організації й інкасування їх. Та справа часто перепо-відається в секретній кореспонденції членів ПУН-у, а передуміс в листах Коновальця, Ревюка і Сеніка. Також не бракує згадки на цю тему в бюджетових обчисленнях Організації. В цих документах, з обережності вживано умовних очеркнень, як напр. «Казань» замість – Ковно, «Казанці» замість –

литовський «мир», як паспорт, не бракує також зворотів, відносно правдивої назви без жадної заслони.

На основі тих документів, визнати треба за певне, що уряд литовський виплатив Ревюкови квартално для Організації 1500–2000 долярів нездевалюваних. З тої суми Ревюк брав на видання «Сурми» і на утримання експозитури ковенської біля 200 долярів місячно, решта передавав Коновальцеві, предкладаючи йому обчислення в долярах або літах.

Як виказує обчислення за 1930 рік, в тому періоді Коновалець заінкасував від «Понаса», 6.476,63 долярів нетто, це значить, вже по відтягненні коштів «Ленівки» і «Сурми».

Ця сума, однак, не дозволяла Організації, і, у зв'язку з нестачею, була в половині 1932 року розважана думка, вистаратися в литовському уряді спеціальну допомогу, або позичку.

Відносно фікційних паспортів, їх одержали: Ревюк, Євген Коновалець і члени Начколегіум: референт вишколення Роман Сушко і референт бойовий Еміл Сенік, оба польські громадяне, які укривалися закордоном. Сушко одержав паспорт на прізвище «Ніколас Мельничук», Сенік як «Омелян Грибаускас». На бажання Ревюка, литовське Міністерство справ закордонних виробило на тих паспортах візи ряд європейських держав, а також Канади і З'єдинених Штатів А. П. Щодо Сушка то відомо, що в своїм паспорті був поданий, як урядник міністерства справ внутрішніх Литви.

Тими паспортами Сушко і Сенік, а також інші діячі Організації послуговувалися ноторично в кількох державах Європи середньої і у В. М. Гданську. Однак, передусім тих паспортів, за відомом литовських властей вжили вдаючися почерзі до Пів. Америки, в цілі об'їздів пропагандивних в тамошніх осередках еміграційних. В допомозі подорожувань литовські власти посунулися так далеко, що, коли в 1932 році еміграційний уряд З'єдинених Штатів А. П. у Вінніпегу не дозволив полк. Сушкови в'їзду з Канади до США доки не предложить посвідки, що він дійсно є урядником литовського міністерства справ внутрішніх, литовський консул в Нью Йорку інтерв'ював в цій справі спеціальною телеграмою, зверненою до уряду в Вінніпегу.

В тому самому часі, коли згаданий Ніколас Мельничук агітував в Америці, до Польщі прибув, за відомом ОУН тайний агент литовського уряду і нав'язав в Галичині контакт з українськими політичними кругами.

Вся ця опіка була поширена за відомом і справою найвищих урядових чинників Литви, Ревюк, як й сам Коновалець були в безпосередних відносинах з міністром справ закордонних Литви. Тим міністром в періоді 1928 до дня 12 червня 1934 року був, в кабінеті прем'єра Тибуліуса др. Зауніус, передше генеральний секретар литовського МСЗ за уряду Вальдемараса.

З кінцем вересня 1932 року Євген Коновалець скомунікувався з міністром Зауніусом листовно за посередництвом консула литовського в Цюріху, потім дня 3 жовтня заповів Сенікові: (XXII 4026, 4090, 4123–24, 4127, 4144, 4147, XXIII 4190, 4197, 4107, 4217, 4236, 4262, 4269, 4284, 4318)

«Хочу тут говорити з Зауніусом».

Це бажання здійснилося. Прибувши на Зібрання Ліги Народів міністр Литви відбув з Коновальцем дня 6 жовтня особисту нараду. Про цю стрічу Коновалець писав до Сеника: (XXI 3764)

«Саме повернувся з розмови з п. З[ауніюсом]. Розмова тривала майже півтора години. Провелась в надзвичайно щирому й приязному тоні. Я переконався, що відносини п. З. [ауніюсом] до нас є наскрізь позитивні й прихильні».

Що вражіння Коновальця було зуasadнене, свідчить перебіг розмови, описаний в тому ж листі в слідуєчих словах:

«В розмові порушено – пише Коновалець – наступні теми: 1/ Не зменшувати нам останньої рати, бо в нас тепер є досить тяжке фінансове положення з того приводу, що пожертви з Америки і Канади в останніх часах видатно зменшилися. 2/ Признати нам, щонайменше в цій самій висоті що дотепер, допомогу також на слідуєчий рік. 3/ Зізволити видати паспорт нашому делегатові, якого хочемо ще тої осені вислати до Америки, як також постаратися про американську візу на цей паспорт; при тому я підчеркнув, що сама американська віза, як нас вже навчив досвід /мова йде про повищий інцидент з Романом Сушком фал. Ніколясом Мельничуком/ не вистачає, і тому просимо, щоби крім пашпорту видати нашому делегатові якийсь документ в яких справах він їде до Америки.

«Відповіді його» /це Завнюса/ «на порушені мною питання були слідуєчі: Ад* 1/ Буде старатися зробити все, що тільки буде в його силах, однак зазначив, що це не залежить виключно від нього, але в цій справі має багато до сказання Тубіліс. 2/ Заявив, що вставив вже до бюджету ту саму суму, але чи вона втримається буде залежати від того, чи й як буде зрівноважений бюджет. Та справа буде також залежати від міністра Скарбу. На всякий випадок обіцяв свою поміч. Ад 3/ Пашпорт видасть, а радше накаже видати. Рівнож постарається про американську візу. Однак зазначає, що ця справа потриває щонайменше два місяці.

З дальшого опису виходить, що міністр Завнюс здавав собі справу, що таке поступовання є ризиковне і може викликати неприємні консеквенції для Литви.

«Говорив, що поляки напевно за цею справою слідають і можуть американському урядові доставити докази, що в Казаню є така система, що видають пашпорти людям, які виїздять до Америки провадити революційну роботу проти Польщі і то, при помочі польського громадянина. Коли б ця справа була поляками доказана перед американським урядом, то тоді в очах американців казанські пашпорти взагалі стратили б вартість і він тоді навіть для самих казанців не міг би дістати зізволєння на виїзд».

Коновалець, однак, заспокоїв др. Завнюса запевненням, що всі середники обережності будуть заховані.

«Я ще підчеркнув – пише – що всі наші делегати, які дотепер виїжджали на ці казанські пашпорти до Америки, це є конкретно Гіполіт і Гріб,

не виїздили на правдиві прізвища, тому полякам було б тяжко доказати, що це їхні громадяни».

Остаточнo, литовський міністр вдруге заявив, що скаже видати пашпорти і постарається про візу» і про «журналістичну посвідку для делегата потверджену щєраз через міністерство».

Опісля розмова перейшла на справу побуту Коновальця в Женеві. /Треба сказати, а рівночасно вяснити, що власті швайцарські виступили в тому часі з застереженням щодо дальшого побуту Коновальця і Коновальцеві грозило виселєння зі Швайцарії/. Міністр Завнюс – пише Коновалець:

«сам навіть порушив справу дальшого мого побуту і кoнечности, щоб я легалізувався на тутешньому ґрунті». «Я тоді відповів, що по полагодженні моєї паспортної справи і остаточного вяснення, що я є литовським громадянином, нічого не стоїть в цій хвилині на перешкодї, щоб я зарєструвався як литовський журналіст при Л. Н. В цій хвилині стоїть на перешкодї тільки та обставина, що не можу в ніякий спосіб дістати виказки від якогось литовського щоденника».

/Належить вяснити, що, як виходить з інших листів, Коновалець дійсно старався в тому часі, через Осипа Рєвюка, про виказку жєневського журналіста якогось щоденника ковенського/.

Звіт Коновальця дальше звучить:

«Просив його /Завнюса/ в цій справі допомогти мені. Відповів, що моє прохання є цілком виправдане і що він в цій справі буде говорити...»

Міністр Завнюс розмірковуючи цю справу, опісля висунув проєкт щоби таку виказку виставила /оскільки Коновалець добре запам'ятає/ «Лєтувос Жініос», однак в тому випадку відчув побоювання.

«Висунув ряд застережень й побоювань, що поляки при першій нагоді напевне цю справу витягнуть перед Л. Н. і тому мушу бути дуже обережним. Питався мене, як є полагоджена справа моєї кореспондєнції і перєсилок грошових, в тому напрямі я йому дав успокоюєчі інформації. Взагалі, з його сторони я завважив охоту дійсно допомогти...».

Домовлено «справу їх подорожі, це є делегата Литви до «Бази». Коновалець виявив занепокоєння, чи цей делегат є в належний спосіб зорієнтований у відносинах, однак, «в цій справі не було довшої розмови, бо він /Завнюс/ заявив, що

«про подорож їх делегата вправді знав, але звіту про це ще не дістав».

Вкінці Коновалець порушив справу міжнародної політики, а головнo взаїмне відношення казансько-копулівське /це значить, литовсько-німецьке/.

Литовський державний муж підхопив цю тему, нав'язалася «дуже щира й довга розмова». Міністр Завнюс, пише Коновалець

«просив нас, щоб ми в нашій пропаганді надаліше впливали в напрямі лагодження тих відносин».

Закінчена тим акордом, нарада для УВО дала позитивні висліди. Гроші дальше були виплачувані, «Сурма» в Ковні друкована, пашпорти відновлені.

(XXI 3766, 67)

* Тут і надалі вживається калька з латинської: Ad. – До.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФІНАНСИ

Як вже зазначено, грошова поміч Литви відіграла важну роль у формуванні б'юджету Організації. В 1932 році, в критичному періоді для ОУН, коли доходи з Америки значно зменшилися і Коновалець наполягав на урядження в Базі нової «акції», яка могла б скапіталізуватися серед еміграції, субсидія ковенська, після обчислень Коновальця досягали 50 процент цілого доходу Організації.

Що відноситься цілоти б'юджету в останніх роках, архів Сеника не відслоняє всіх джерел, з яких Організація черпала сталий або невідкличний доплив фондів. Галузь та, утримувана навіть в надрі Проводу, у винятковій таємниці, доступна була, тільки найвизначнішим співкерівникам, і то виключно членам Нач-Колегіум, тому що всі доходи інкасує лише УВО, а ОУН, як така, є виключно на її утриманні.

В тих відносинах зрозумілим є, що Коновалець, сполучуючи в собі неперервне зверхництво обох Організацій, зміг силою наростаючої традиції «вождівства» і особистою запобігливістю, дійти до ролі самовладного ключника змовницьких фондів. З його руки походять всі попередні б'юджети, він власне, а не фінансовий референт, громадить і перепроводжує контролю рахункових звітів, він наділяє виплати, признає позички і допомоги, він, врешті один редикує поодинокі виплати і виповідає пости, як визнає, що даний пост є замало важний, а доходи натомість за недостаточні.

В тому стані справи, ролі: Сеника як фінансового референта Проводу, і Федина, як фінансового референта УВО, були раче формальні ніж фактичні, і обчислення dokonані на підставі документів знайдених у Сеника заледви дають дробове поняття про зужиття фондів Організації в Польщі і закордоном.

З тим застереженням належить подати слідуючі дані:

Доходи з Америки впливали до Організації переважно на руки Федина в «Мимозівці», яка служила за «станцію роздільчу», переказуючи, відповідно до інструкції Коновальця, частину надходжень до Базі, частину натомість до Коновальця або до інших, вказаних ним, членів керівництва. Доходи з Литви й інших впливали прямо до Коновальця і він зі своєї сторони розділяв їх на головні фонди, призначаючи також якусь частину до Базі. (XXIII 4198)

Обчислення за 1930 рік охоплююча з цілою очевидністю тільки частину доходів і видатків, виказує, що вплинуло: через Гданськ 15.595.77 доларів, через Коновальця натомість 713 доларів. Все разом з переказами нетто з Ковна, дохід з 1930 році вказаний є на 22.784.77 доларів /біля 202.750.00 зл/. В тому періоді Федина переслав до «Краю» 3.960 дол. Коновалець 365 дол. значить, все разом 4.325 дол. /ок. 37.250.00 зл/. (XXIV 4363-66)

В 1934 році, через «Саківку», це значить через експозитуру в Гданську, для Організації з Америки вплинуло 16.516.54 доларів /133.780.00 зл./. З той суми, на доручення Коновальця, Федина переслав до Польщі 7.425 доларів /ок. 66.000 зл./. (XXI 3878-89)

В 1932 році б'юджет виказує значний упадок доходів з Америки, у зв'язку з тим перекази з Гданська до Базі обмежилися протягом перших трьох кварталів до 2.740 доларів /ок. 24.250 зл./, це значить, менш-більш до половини. (XXI 3893-3901)

Однак вже 1933 рік позначився поправою фінансів Організації, у зв'язку з тим Коновалець призначив для Базі суму біля 81.500 зл., складаючи крім того на кошта «транспорту і зв'язку» біля 20.000 зл. (XXI 3907)

Треба додати, що крім сталих грошових переказів «База» посилювана була спеціальними дотаціями на кошти більших процесів і безплатними пересилками бібулі і зброї, а теж Організація для себе збирала в краю вкладки і фінансувала видавництва, відділи боєві ще на власну руку шукали фондів, доконуючи передше згаданих нападів грабункових. (XXI 3911)

Певна світло на господарку Базі – в границях суми одержаної з-закордону – дає знайдений у Сеника звіт касовий КЕ за перше півріччя 1931 року. В тому періоді дохід Базі є вказаний на 30.580.90 зл., розхід натомість Екзекутива предсталає: ОУН 15.091 зл., «Бе-рат» /це значить, боєва референтура, або УВО/ 2.326 зл., процеси 8.925 зл., допомога в'язням й різні 4.530 зл., значить разом 30.872 зл.

З головних рубрик виходить, що в поділі ОУН видано 6.700 на субвенцію для легального видання «Український Голос» і 3.385 на допомоги і виплату для найвизначніших членів.

У відділі боєвої референтури є вичислені видатки на курси, підручники, виїзди і закупи револьверів.

Перекази готівкою до Базі, пожирали пересічно 25 процент доходів Організації. Закордонний б'юджет був укладаний осібно для УВО і для ОУН, з тим, що б'юджет ОУН /тоє Проводу/ являв собою одну з позицій загального б'юджету УВО. В обох відділах, львину часть закордонного б'юджету пожирали наділення членів Нач. Колегіум і Проводу. Розмах тих приділів був дуже великий, однак, певні пенсії не були офіційно вказувані, а крилися під «спеціальними фондами» /напр. Яри, Понас/ інші знова припадали некотрим членам подвійно: з б'юджету УВО і з б'юджету ОУН /напр. Мартинець і Сеник/, інші, зрештою смішно малі, лучилися з більшими виплатами. Найвище упосаження припадало Коновальцеві, який, як «Верховний Комендант» УВО одержував місячно 150 нездевальвованих доларів, не числячи коштів «адміністрації», «канцелярії», «подорожі» і «секретаріату». (XXI 3875)

Рівночасно більшість «секретарів» на нижчих постах одержували платню дуже скромну. Один з «секретарів», Іван Шиманський, висланий до Болгарії, розвинув серед тамошньої української колонії поживлену діяльність, але, одержуючи лише 5 дол. місячно, знайшовся в такій тяжкій нужді і, коли всяка просьба на рятунок, а навіть інтервенція Сціборського у Коновальця не принесла позитивного наслідку, покінчив самогубством /май 1933 рік/. (XX 3602, XXI 3844, 3863, 3892, XXII 4001, XXIII 4227, 4235, 4310)

Крім випосажень особистих, доходи Організації пожерали: кошти видавництв, конференції і з'їзди /оплачувано подорож й діету/, утримання або допомоги для бойовиків, які втікли з Польщі, врешті допомоги для організацій легальних, опанованих й інспірованих через ОУН, напр. ЦЕСУС /Центральний Союз Українського Студентства/ з осідком в Празі, якого головою був Ярослав Барановський. (XXII 4015, 4019, XX 3663)

З видавництв Організації, крім «Сурми», яку оплачував литовський уряд, найбільші суми поглинала «Розбудова Нації», друкована в Празі й «Український Націоналіст» видаваний в Празі і Відні.

Терен, на якому хоронилися утікачі з Польщі, з якого перекидувалося все організаційне до Польщі, першим був: Вільне Місто Гданськ і Чехословаччина. (XX 3579)

«ЕКСПОЗИТУРИ» ОУН В ГДАНЬСКУ І ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Архів Сеника виказав понад всякий сумнів, що представництво гданське давало схоронище, не раз через довший час, скомпромітованим діячам в Польщі, які ухилялися від виміру справедливості. Між іншим стверджено, що під опікою Федина перебував в Гданську від жовтня 1931 року через цілий 1932 рік Михайло Гнатів, псевдо Залізник або Оса, пошукуваний гончими листами, організатор замаху на посла Голувку.

Роля «Саківки» обіймала всі галузі співпраці закордонного керівництва з «базою». Федина був в сталому контакті з «Краєм» при допомозі кур'єрів /дяків/ і наглих стріч, на які сам виїздив тайно до Польщі або на які делегати з «базис» приїздили до Гданська, або через Гданськ – при допомозі Федина – до Берліна. В Гданську також «відбувалися періодичні конференції, на які з'їздилися найвидатніші керівники з Ковна, Праги, Відня і Женев. Там відбувалися наради з «казанцями», то є з групою ковенською, хіба що литовські власті, з огляду осторожності, вимагали на перенесення даного контакту до Берліна. (XX 3579, XXI 3888–9, 3893, 3901)

Гданськ рівнож відіграв ролю, як місце грошових висилок, які скеровувало через кур'єрів або переказами на Земельний Банк /»Пшеничні Кветнік»/ і на Товариства Дністер, оба у Львові, рівночасно як військова експозитура, про що вже була мова вище. Звідтам врешті були перекидані більша кількість револьверів. (XX 3727, 3756, XXI 3882, XXII 3956, 4129, XXIII 4325)

У Сеника знайдено інструкції, опрацьовані Фединою, відносно способів і місць переходу кордону Вільного Міста Гданська і порозуміння з Фединою в Гданську. Одна з тих інструкцій поручає оминати Тчев, де, як твердить, вся гранична сторожа є наставлена на вилапання «розбишак» /то є членів Організації/, і поручає дорогу через Варшаву – Млаву – Дзядово, й то конечно поїздом особовим, з тим, що треба буде пересісти до потягу який їде окріжною дорогою до Гдині через Лясковіце, Косьцежине і Каргузи, або висісти в Тчеве і перейти пішки кордон Вільного Міста. (XXII 4129, XX 3706)

Як відомо, Лебедь і Гнатківська втікали з Варшави особовим потягом на Млаву, натомість, що до способу проникнення до Гданська дають вияснення заперечне і неясне.

Згадана інструкція приписує альтернативну другу трасу, а саме через Краків /де конечно поручав пересідку/ – Познань–Бидгощ–Косьцежине–Каргузи і Гдиня.

Як відомо, це є знова траса, якою у відворотному напрямі – Гнатківська повернулася з Гданська до Косова. (IX 1599, 1605, XI 2014)

Що відноситься до Чехословаччини, резидуючих в ній властей УВО і ОУН з Базою, обіймали всі організаційні поділи.

Перше місце припало транспортів бібули, чим спеціально займався Володимир Забавський, псевдо «Щасний», «Влодко», адміністратор «Розбудови Нації». Біля Забавського, сталий контакт з Базою здержували: Сеник, як боевий референт, Ярослав Барановський, як референт Закарпаття, а зарозом організатор зв'язку з краєм, врешті доривочно, Мартинець, Сушко і Сціборський, цей останній з титулу керівництва референтури організаційної.

Як виходить з актів Сеника, стрічі й наради з представниками Базис відбувалися або в місцях надкордонних /в чеським Цешине і в Карпатах/, або навіть в самій Празі, де головню порозумівалися в справах бойових і де відбувалися ширші конференції з участю Коновальця і т. д.

Кордони переходилися переважно нелегально, однак вживалися також кордонні перепустки напр. «Товажества Татшанського» й інші. При збірнях переправах кордону, напр. коли в липні 1932 року на конференцію з Проводом відправилось шість делегатів КЕ, були застосовані спеціальні середники обережності і делегати про місце з'їзду довідалися доперва по переході кордону. Треба додати, що конференція в Празі також була оповита спеціальною таємницею і приїзд ряд визначних членів Проводу з інших держав, надано виглядом нарад одної з легальних організацій.

На підставі цілоти документів Сеника можна взагалі твердити, що між Базою і поодинокими пунктами організаційними на Чехословаччині, був сталий і дуже оживлений переїздовий рух. Були періоди, що контакту з заграничними властями на Чехословаччині на власну руку шукали поодинокі референти КЕ, що навіть було темою реклямацій Провідника, як одинокого, правного представника краю. В Чехословаччині врешті знаходили схоронище члени ОУН, які втікли з Польщі, пошукувані або загрожені пошукуванням властей. Значна частина організаційних документів торкається головню укриття учасників кривавого нападу під Бірчою, Володимира Терешки і братів Йосифа і Романа Куцаків⁷⁹. Рівнож говориться про визначного члена ОУН Івана Габрусевича⁸⁰, псевдо Іртен, який в 1932 році заховався в Празі і займався організаційною роботою на тамошньому терені, був учасником найважливіших нарад і відігравав поважну ролю в діяльності тамошньої експозитури, врешті про багато інших діячів з Польщі, які перебували перелетню або стало в Чехословаччині. (XX 3579, 3706, 3734, 3736, 3746, XXII 3840, XXII 4110, XXII 4200–1, 4285)

Акти Сеника рівнож відслонили головні пункти перекиду на кордоні. Знайдено ряд нотаток і поштових розписок, які виявляють адреси деяких надкордонних місцевостей, до яких, як виходить з записок, скеровували були поштові висилки і листи, призначені для перенесення в Польщу. Між іншими повторяється кількакратно місцевість «Ясіна» і адресат «Клемпуш», – згідно з зізнаннями Малюци щодо стрічі Барановського і втечі Мацейка.

ОБШУК В КРАКОВІ

Переходячи з черги до представлення усталень слідства, яке безпосередньо торкається осіб охоплених тим оскарженням, передусім належить обговорити про дані, які відносяться до експозитури ОУН в Кракові, яка, як відомо, доставила бомбовий знаряд, який був вжитий до замаху дня 15 червня.

Як вже зазначено, що, на думку визначних піротехніків, що конструкційні частини запальника тої бомби були зроблені з матеріялу, який знайдено в помешканні Ярослава Карпинця.

У зв'язку з тим насуваються питання: чи бомба була зроблена особисто через Карпинця, чи також й вміст хемічна тої бомби походить з тої лябораторії, яку ролю відносно лябораторії і бомби сповнив Климишин, і на чому полягала організаційна діяльність обох оскаржених, в току слідства знайшли слідуєче вияснення: (XX 3745, XXIII 4238, 4297, 4312, 4323, 4329)

Як виказалось, вже на короткий час перед арештуваннями дня 14 червня 1934 року, власті безпеки ствердили, що в Кракові серед академіків національності української, яка студювала в тамошніх вищих училищах, Організація Українських Націоналістів створила свою експозитуру. Розпочата обсервація виказала, що ролю керівництва в цій експозитурі відіграв Микола Климишин, який походить з Калужького повіту, воев. Станиславське, замешкалий в Кракові від дня 14 жовтня 1930 року, записаний аж до 1932–1933 на філософічному факультеті Університету Ягейлонського. Крім Климишина, діяльний був також Ярослав Карпинець, який походить зі Станиславова, бувший студент хемії на Політехніці у Львові, замешкалий в Кракові від дня 16 жовтня 1931 року, записаний в 1931 році як студент хемії на Університеті Ягейлонським.

Обшук, доконаний дня 14 червня 1934 року в помешканні Карпинця і Климишина дали слідуєчий вислід: (XVIII 3384–86)

В Карпинця, в однокімнатним мешканню на Ринку Дембніцкім 13, знайдено ряд знаряддя і матеріялу, призначеного для продукції середників і вибухових знарядь. В кімнаті Карпинця було ряд слоїв, реторт, кельб, бутлів, ліюк і пробірок, з яких частина були ще виповнена різними субстанціями хемічними. Також знайдено дроти, бляхи, рурки і т. п., поламану форму до відливання овальних ручних гранатів, а також рисунок, який представляє конструкцію таких гранат, а врешті механізм ручної роботи, який, як опісля твердили визначні піротехніки, по зложенню з іншими, осібно знайденими в кімнаті частинами, які мали влятати собою бомбовий механізм, опертий на інших засадах конструкції, ніж знаряд варшавський. (IV 795, 704, V 945, 940, VI 1033, 1123, 1149, IV 801–2)

Крім того обшук викрив в Карпинця дуже багато нотаток, взорів і обчислень хемічних, та ряд доказів, які вказували на участь Карпинця в ОУН, а саме, листи і записки в українській мові і на тему націоналістично-революційну, уривко реферату о конечности конспірації політичних переконань, кальку зі слідами відбитого тексту про українську пропаганду ревізіоністичну, нотатки про акцію антимонопольну; про бойову лябораторію для вжитку Організації, про оружжя, підслухових урядженнях і газовій боротьбі. Се-

ред знайдених річей при обшуку, знайдено боксер, мапа околиць Кракова, записки про розклад поїздів на лінії Цешин–Дзедзіце–Краків–Львів, дві особисті виказки Університету Ягейлонського і виказка випозичальні книжок – всі на прізвище Миколи Климишина, картки з нотатками о контакті з «Миколою», це є з тим же Климишином, виказка Польського Товариства Татшанського, зі знімкою Карпинця, а виставлена на Григорія Івонюка, картка підписана псевдом «Бір» зі словами: «Іду до хати, дай, дай Вам Боже здоров'я», листи і записки, які свідчать, що Карпинець вживав прізвиска «Циган», поштівка переслана до Карпинця з Чехословащини і підписана м. ін. Чемеринською Н. то є прізвищем згаданим попередньо Анни /«Нусі»/ Чемеринської, нотатки в яких містився шифровий ключ.

Врншті* звертає увагу подання Карпинця про дозвіл на змонтовання станції радієвої коротко-хвильну, в тому поданні Карпинець подає себе за громадянина польської національності. (IV 748)

В тому самому часі, в помешканні Миколи Климишина на вулиці Пуласского 15а, поліція застала сплячого молодого мужчину, який подав себе за Тадеуша Клодніцкего, а яким, як опісля стверджено, був Осип Николишин⁸¹, діяльний й занотований член ОУН. Як виказалось, Николишин, фальшивий Клодніцкі, мешкав від ряду днів у Климишина, який укривався перед властями безпеки у зв'язку з розпочатим проти нього у Львові в березні 1934 році доходженням за приналежність до ОУН; Николишин в Організації мав псевдо «Голота». (X 930, XIV 2688)

Обшук у Климишина викрив конспіративний лист, написаний на сигаретній бібулці, підписаний псевдом «Бір» це є тим самим псевдом, який є виявлений на картці у Карпинця. В тому листі, зверненим до «Незвизяжного» /Непоборного/, «Бір» питається про «Голоту», поручає «добре його примістити ще на липень», і передати «Бірові» адресу, на яку можна буде писати і висилати гроші до «Голоти». Крім того, автор подає доручення щодо транспорту літератури, а особливо домагається вислати покищо лише 2 валізи з літературою, по упередженні автора спеціальним листом, решта натомість, мав би забрати «якийсь краківський гість», їдучи на ферії, для якого автор визначає контакт у Львові, кличку й відозву.

Крім того знайдено у Климишина: три його виказки видані Товариством Татшанським, три пляшки з пліном для виведення чорнила, підручник про машиновий кріс, шифровані записки, докази втримування контакту зі Станіславою Карпинець сестрою Ярослава Карпинця, вірш на тему революційно-націоналістичну, написаний Климишином, пробку лябораторійну, шкіряну течку занечиснену відпадками заліза і воску, мідяний друт, набиту автоматичну пістолу «Бресія» з 8 набоями, 18-ть пустих черепів до гранат-бомб у формі валка та пуделко з написом «Е. К.» Сведен», в яким містилася салітра змішана з дерев'яним вуглем. Треба додати, що в Карпинця знайдено пасок до опакування з ідентичним написом: «Е. К. Сведен».

Заразом у Климишина виявлено: по одному примірнику ч. 2–3 з 1933 року і ч. 5 з 1934 року «Українського Націоналіста», ч. 8–9 з 1933 року «Юнака», ч. 1

*Врешті.

з 1931 року «Молоде Життя» орган на тему революційну, виданий Українським Пластом в Празі, ч. 3–4 з 1934 року «Розбудова Нації» та надпалені рештки згаданого ч. «Юнака», знайдені в печі кімнати Климишина. (IV 781, 806, VI 1041, XIV 2688)

В тому часі, коли поліція перевела обшук в Кракові у Карпинця, Климишина й інших студентів української національності, які були з Карпинцем і Климишином в контакті, «глісаци» наткнулися на березі Вісли, від сторони Денбнік, на кілька пачок зложених плитко у воді, правдоподібно на час тимчасового укриття. Визвана поліція ствердила, що в тих пачках містилося 173 примірників під заг. «Політика реальна чи визвольна», видана в Празі «Розбудовою Нації», 27 примірників тижневика «Новий Шлях», орган Українського Національного Об'єднання в Америці, рукопис реферату, не можна відчитати з причини замокнення, кусники примірника націоналістичного «Український Голос» з Вінніпегу, та 16 прим. видання ОУН виданого в Празі в 1930 році, під заг. «Реп'ях». (V 860, VI 1070, 1071)

У висліді дальших розшуків натрапили у Віслі на березі денбнічкім, на коробку з написом «К. С. Сведен» такий сам, як знайдено у Климишина. Як виказалось, ця коробка була виповнена пікриновим квасом, значить, матеріалом ідентичним, яким була виповнена бомба варшавська. Крім того витягнуто з Вісли комплет українських шрифтів друкарських, та 10-ть гранатних черепів, які різняться від черепів знайдених у Климишина лише тим, що гранати видобуті з Вісли мають отвори гвинтовані і є виповнені чорним пошком. (IV 808, V 860, 951)

Врешті дня 23 червня 1934 року знайдено недалеко Денбнік, в комишах над Віслою, валізку виповнену 48 прим., ч. 3–4 з 1934 року «Розбудови Нації» та 794 прим. «Українського Націоналіста» ч. 2–3 з 1933 року і ч. 5 з 1934 року. (VI 1063–1069, 1079, 1084)

Щодо предметів знайдених у Віслі й над її берегами слідство ствердило що слідує: на вулиці Ружаній 25, в найближчому сусідстві Карпинця і Климишина а zarazом недалеко Вісли, була колонія студентів-українців, які віднаймали кілька кімнат в домі Ірени Тушинської. У зв'язку з твердженням через обсервацію поліції, що ці студенти були в живому контакті з Карпинцем і, передусім, з Климишином, дня 14 червня надранком переведено в тому домі обшук, який, всупереч сподіванням, не дав обтяжуючих доказів.

В цій справі Слідчий Уряд в Кракові добув опісля, зі секретного джерела, відомість, що знайдені матеріали у воді і в комишах, передше були переховувані вдома на вулиці Ружаней 25, в кімнаті одного з підозрілих, Богдана Назара, у якого на кілька день перед тим зложив їх Микола Климишин. Ці матеріали Назар виніс і заховав при допомозі товариша, також українця, Євгена Савчинського, дня 13 червня пізніш вечером, значить, ледви кілька годин перед обшуком, з тої причини, що між господинею, Тушанською, а одним з співмешканцем, Альойзим Брахлем виникла якась колотнеча, і Назар налякався, що може прийти поліція і це все викрити. (V 930)

Переслуханий в характері свідка Богдан Назар, проти якого почато особне слідство за приналежність до ОУН, потвердив повищу інформацію, ззначаючи, що дня 10 червня Климишин зложив у нього в кімнаті 3 тяжкі валізки і

одну пачку обвинуту в папір, і просив Назара, щоб він ці речі задержав у себе до вечера. Назар на це пристав, але з поведінки Климишина зорієнтувався, що валізи і пакунок є підозрілі. Вечором, повернувшись додому, застав вже тільки одну валізку і пачку, після чого догадався, що залишені валізи Климишин забрав. Коли Климишин не приходив по решта речей, поміж Тушинською і Брахлем виникли спори і Брахель відгрожувався, що покличе поліцію, і Назар, дня 13 червня 1934 року по годині 23 виніс крізь вікно спочатку пачку і вкинув її до Вісли, потому, при допомозі співлокатора Савчинського, виніс — знова крізь вікно — валізку, заховуючи її в корчах над Віслою. Це була та валізка, яку опісля знайшла поліція. По захованні валізки, Назар повернувся зі Савчинським додому, дзвонячи до сторожа... (VI 1063)

Переслуханий в характері свідка Євстахій Савчинський, який рівнож залишається під особним слідством під закидом приналежности до ОУН, відперся, щоб він виносив разом з Назаром які небудь валізки, але потвердив, що дня 10 червня Климишин при допомозі Карпинця приніс до нього на переховання 3 валізки й один пакунок, які опісля зложив в кімнаті Назара. (VI 1112)

Належить додати, що розвідники Адам Чижевеч і Францішек Капуста дійсно заобсервували, що дня 10 червня, Климишин і Карпинець вносили до цього дому, згадані 3 валізки і один пакунок. (XIV 2679, 2699)

Зізнаннями Ірени Тушинської і сторожа дому на вулиці Ружаней 25, Якуба Льюрка, стверджено, що Савчинський і Назар, дійсно разом повернулися додому дня 13 червня по годині 23-й без плащів і капелюхів. (V 926, 954)

У відмінному світлі представив заховування тих локаторів, згаданий передше Альойзи Брахель, з професії ремісник, Брахель, якого приміщення було за стіною з кімнатами занятыми через українців, зізнав, що вже від довгого часу звернув увагу на підозріле поведіння тих студентів, на кілька день перед обшуком, бачив, що один з них вивіз дорожкою 4-и тяжкі валізки. Попереднього вечора, перед приїздом поліції, Брахель чув, що в тих кімнатах раптово пересовувано всі предмети і палено в печі більшу кількість паперу. Рівночасно більшість серед студентів-українців, а м. ін. Назар, кілька разів носили в напрямі Вісли тяжкі пакунки. (V 957)

ЛАБОРАТОРІЯ КАРПИНЦЯ.

Зізнаннями кількадесять купців і склепових працівників в Кракові, усталено, що Карпинець вже від 1933 року, купував більшу кількість хемікалій, лабораторійних приладів та залізних матеріалів. (XIV 2678, 2688, 2690, 2695, 2699, V 858, 861–76, 886, 897, 902–4, 908, 913, 920, 925, 933, 935)

Роблячи повищі закупи, Карпинець в деяких склепах подав себе за Юзефа Романського, студента чи абсолювента відділу хемії, сина багатого батька — адвоката /в дісності, його батько є емиритованим колійовим майстром/. Оповідав, що працює над винайденням барвника анілінового і тим пояснював жовті плями на лиці і на руках. Коли співвластитель складу хемікалій п. ф. «Фарбаніль», Александер Спац, в часі розмови, хотів йому показати карту взорів анілін вифар-

бованих, Карпинець змішався і сказав, що працює тільки над жовтою краскою, і Спац мав вражіння, що це не є фахівець і що плями на руках Романсько-го як надто темні не є від анілін. Треба додати, що оба вибухові середники, застосовані в варшавській бомбі, то є пікриніан поташу і пікринова кислота, при дотику залишають виразні і тривалі плями ясно-жовтої краски. (V 868, 870, 902-4)

Карпинець стало конспірував перед доставцями хемікалій свою адресу. Коли лаборант дрогерії Гофштеттера, Юзеф Гузік заніс йому зі склепу 15 кл. сіркової кислоти, Карпинець не впустив його до своєї кімнати, а відібрав пакунок на коридорі. Коли знова, дня 20 квітня 1934 року, Карпинець купив 50 кл. сіркової кислоти в склепі ф. Фарбаніль, подав фальшиву адресу на вул. Ружаній 25 /власне дім Тушинської/, опісля чекав на вулиці на післанця Петра Овсянку, переніс з ним пересилку до свого дому і там відібрав її в снігах. (V 863, 865, 902-4, 929)

Свідок Роман Гольштайн вияснив пошукував в нього протягом мая 1934 року «тінолю», це є лісочок циново-олов'яних, які служать до лотування металі. Гольштайн не мав тінолю, а по двох тижнях Карпинець згадав йому, що тіноль закупив деінде. /Як відомо, пушка бомби варшавської була споєна/. (V 889, 935)

Зізнаннями свідка Миколи Каспшика стверджено, що з кінцем мая, або початком червня 1934 року Карпинець наполегливо пошукував мосяжної рурки, такої власне, як та, яку опісля виявлено в варшавській бомбі. (V 920, 936)

Свідок Юзеф Горжковскі, який є властителем аптеки на Ринку Дембніцкім, власне в сусідстві мешкання Карпинця і Климишина, зізнав, що вони оба в нього часто закупували різні хемікалії і звернули на себе увагу особливим захованням, до того степеня, що Горжковскі почав занотовувати їхні закупи. Карпинець оповідав Горжковському про закупи і вимінив йому тих самих постачальників, яких виявлено обсервацією і переслуханням свідків. До того Горжковскі вияснив, згідно з зізнанням свідка Шкарадка, що дня 30 мая 1934 року, це значить, коли у Карпинця був Лебедь, Климишин закупив в аптеці 5 дк. каліхльорікум і говорив, що бере це для свого «другого хеміка», це є для Карпинця.

Загально стверджено, що Карпинець, правдоподібно, для відвернення уваги, користав рівночасно з більше склепів і закупи робив нерегулярно, на томість переважно трактував їх як дуже пильні.

На підставі зізнань свідків можна обчислити, що Карпинець закупив не менше як 100 кл. сіркової кислоти, кілька кл. салітри калійової, 1,5 кл. каліхльорікум /хлористий калій/, 30 кл. азолової кислоти, 1 кл. залізеціянку калії, 2 кл. хлорку, кількадесять гр. содового лугу, 10–15 кл. салітри содової, 3 кл. амоняку, кілька, кл. соленої кислоти, більшу кількість карболевої кислоти /феноло/ і спирту, врешті гліцерини, жовтий залізоціянок потасу і ртуть.

У зв'язку з тими усталеннями, збадано ще інші предмети вибухові, які вже скоріше були з помешкання Карпинця винесені, а які внаслідок обсервації, були в дорозі поліцією перехоплені. Ця справа виглядала в наступний спосіб. (V 894)

Дня 20 Березня 1934 року, рано, розвідники Адам Чижевіч і Францішек Сордил завважили з товаристві Климишина, незнайомого молодого чоловіка, як опісля виказалось – Ярослава Спольського⁸² зі Львова. Того ж дня, в

полудне, Спольський від'їхав потягом до Львова, забираючи зі собою валізку краски темно-гранатової з ясними берегами, яку йому на станцію відніс Карпинець. Оба розвідники їхали в товаристві Спольського до Львова і в дорозі, за посередництвом кондуктора, якому Спольський показав білет вільної їзди і виказку колійову, власне виявили його прізвище. (XIV 2684, 2696)

У Львові, дальшою обсервацією, яку перебрали розвідники Ян Панка і Альфонс Гринчака, стверджено, що Спольський валізку залишив на двірці, сам пішов на місто. Назавтра, дня 21 березня, валізку відібрало двох мужчин, як виказалось, Юзеф Феник і Олекса Скропка, студенти, які замешкали в Українським Академічним домі у Львові. Задержані перед входом того дому, ствердили, що у валізі є книжки, однак виказалась, що в валізі є предмети, які походили з лабораторії Карпинця. (XV 2801, 2796, 2792, 2786-89)

Оглядини зроблені визначними хеміком і піротехніком ствердили, що це є слідуючі предмети:

1/ незнаного призначення конверта спеціально заклеїна, получаина дротиком і шнурком, з закроплювачем, в якім міститься сіркова кислота з мосяжною руркою, в якій була мішанина хлорану калії і цукру;

2/ балон склеєний з тонкої білої бібули, довгий біля 1.85 метр[ів], і широкій в найширшому обводі біля 3 м., і напевно призначений до вжитку в получені з якимсь транспарентом – в агітаційних цілях в час згромадження під відкритим небом; (IV 723, VI 1127, XV 2786-94)

3/ бомбовий знаряд ручної роботи, призначений для здетонування якогось вибухового матеріалу, якого властиво у валізі не було. (IV 798, 817)

В перебігу дальшої обсервації в Кракові, дня 6 мая розвідники Адам Чижевіч і Францішек Капуста завважили, що з помешкання Карпинця вийшов знаний їм з попередньо стверджених контактів Володимир Івасик⁸³, студент Університету у Львові. Івасик ніс тяжку, випхану шкіряну течку, пішов прямо на станцію, звідки, все інвігільований двома розвідниками від'їхав до Львова. (XIV 2681, 2701)

У висліді обсервації, яку перебрали у Львові розвідники Кажімеж Тшемзальскі і Ян Панка, задержано Івасика, як він виходив з двірця, потому стверджено, що в течці містився механізм подібний до знайденого дня 21 березня з тим однак, що крім механізму тим разом виявлено 10 запальних гільз до самозапального шпурка і 12 запальних гільз електричних. (XV 2792-95, 2797, 2801, IV 725, 795)

В бігу цього слідства, повищі предмети забрані Феникові й Івасикові, порівняно, за посередництвом визначних піротехніків, з матеріалами знайденими в Кракові і з подібним механізмом вибуховим, виявлених в кількох не зложених частинах в помешканні Карпинця. (IV 688, 720, 721, 801-2)

ЕКСПЕРТИЗИ ПІРОТЕХНІЧНІ І ХЕМІЧНІ.

На підставі особливих оглядин визначні [експерти] ствердили, що всі ці три механізми є одного типу, ідентичні засади діяння і всі нефахової продукції. Спільна їхня конструкція – відмінна від будови знаряддя варшав-

ського — полягає на ужитю, як сили ініціюючої, енергії електричних батарей від ляпок кишенькових. Получення електричних проносів настає внаслідок розкручення гумки по винятті відповідної затички. В цілі опізнання руху гумки, на осі з нею полушеною є прикріплений вітрачок в замкнутому укритті, який виповнено мазюкою з мила і парафіни. Звільнення в цей спосіб розкручення гумки, повинно була допровадити до получения проносів протягом 1/4 до 1/2 хвилини, числячи від хвилини витягнення затички. Получення проносів мало викликати іскру, детонуючи займання. (IV 817)

До тої цілі можуть власне служити займання, знайдені в течці Івасика. Ті займання, як стверджено, є виповнені піорунієм ртуті, нефабричної продукції, і мають значну силу детонаційну, рівну принайменше силі підривної кабулі військової, вживаній при війську до детонування матеріалів вибухових при праці мінерській /підривній/. До кожного з обговорюваних трьох механізмів вибухових, даються вжити один або два такі займання. (IV 847, VI 1027)

Повищі займання мали безсумніву служити за ланку посередньо між механізмом а самим матеріалом вибуховим, таким напр., як мішанина хлорану каліюм, вугля і сірки, якою були наповнені чотири гранати знайдені в Віслі. (IV 817, 828)

Визначні [експерти] ствердили, що займання знайдені при Івасику у Львові, діаметром і своєю довжиною відповідає отворам видовбаним в тих черепах, і, тим самим, могли бути застосовані до здетонування тих гранатів. (IV 820)

Тому що з поодиноким механізмом можна получить один або два займання, тому, кожний з механізмів знайдених у Львові і в Кракові міг спричинити вибух двох гранат. Гранати видобуті з Вісли, мають, на думку визначного [експерта], вибухову силу. Надаються вони до вжитку однаково в полуценню з тими механізмами, як також, як гранати ручні, або бомби до збурення муру, мостів і т. п. (VI 1127)

При порівнанні бомбових механізмів і займань виявлених у Львові і Кракові, з предметами знайденими в лабораторії Карпинця, визнавці ствердили — подібно як відносно бомби варшавської — ряд обопільних відповідників. Знайдено в лабораторії вирізки дерева і бляхи, а також рурки, втички, дроти і коробки, які цілком певне відповідають, а нераз пряме лучаться зі складовими частинами тих механізмів. Знайдено рівнож, на скляній плиті, сліди ляку, які докладно відповідають контурам — берегам коробки бомби Івасика і берегам коробки бомби, виявленої в помешканні Карпинця; однак треба додати, що крім того знайдено у Карпинця чорний лякер.

У зв'язку з тим визначні фахівці прийшли до висновку, що всі три обговорені бомбові механізми, походять з матеріалів знайдених у Карпинця і зроблені були одною й тою самою особою. (IV 817)

Що відноситься до походження черепів, то хоч в лабораторії не знайдено прилядів кінечних до їх зроблення, проте з піротехнічної експертизи виходить, що Карпинець міг був їх сам відляти без більшої трудности бо для того вистачали йому: кокс, міх і форма, подібно зрештою до тої, яку у нього виявлено. Незалежно від того, стверджено, що гвинти гранат видобутих з Вісли, згоджуються з гвинтами знайденими у Карпинця. (IV 820, VI 1127)

В такому стані справ, всі повище обговорювані хемічні матеріали віддано, за посередництвом Закладу хемії органічній Ягейлонського Університету в Кракові, лучшій експертизі хемічній. Рівночасно тому ж закладові показано протоколи переслухання свідків на тему закупів зроблених Карпинцем, а також — записки і хемічні взори виявлені у Карпинця і в світлі експертизи каліграфічній, які походили з його руки. (XIV 2767)

Зі свого висновку, заклад хемії, в особі п[р]оф. др. Кароля Дзевонського, передусім потвердив опінію дану визначними піротехніками щодо вмісту бомби варшавської, і згідно з ними очеркнув, що, як властиві середники вибухові мали служити пікрініан калії і пікринова кислота, однак, як середники запальні /детонаційні/: хлоран калії, азотова кислота й піоруніан ртуті.

Бадаючи матеріали, які входили в склад лабораторії, Заклад хемії усталив серед них присутність субстанцій ідентичних з повище згаданими середниками вибуховими, вжитими в знярядді варшавському, це значить, пікрініану калії й пікринова кислота. /Цей останній був знайдений у Карпинця і у Віслі/. Вправді бадання виказало, що пікрініан калії і пікринова кислота з варшавської бомби, є краще очищені від аналогічних субстанцій викритих в Кракові, однак, на думку експертизи, й ті субстанції можна би при докладному перекристалізуванні механічним, допровадити до вигляду, які мали складники зняряддя варшавського.

Щодо середників запальних, експертиза викрила в Кракові й азотову кислоту і хлоран калій, значить, матеріали, які являли складники запальника зняряддя варшавського. Не знайдено лише піоруніану ртуті. Однак, на думку експертизи, цей останній середник міг бути легко спрепарований з ртуті, азотової кислоти і спірту, такі-то середники Карпинець дійсно купував і які у нього знайдено. (IV 827, VI 1147)

Належить додати, що піоруніан ртуті в готовому стані, експертиза виявила в займаннях знайдених у Івасика, які, на думку піротехніків — також походять від Карпинця.

Крім того хемічна експертиза виказала ще ряд інших сирівців, які могли служити до осягнення тих власне субстанцій, які, як готові продукти виявлено в лабораторії і в знярядді варшавському. Ці сирівці, крім ртуті, жовтової кислоти і спірту, про які вже була згадка, є крім того сіркова кислота, хлоран калій, салітра содова і фенель /карболева кислота/. Як відомо, всі ці сирівці закуповував Карпинець.

Врешті, експертиза хемічна вказала на знайдену у Карпинця парафіну, як середник, який міг відіграти допоміжну роль до створення бомбового механізму. В дійсності, до ущільнення зняряддя варшавського, була взята така сама парафіна, яка була знайдена в лабораторії.

В конклюдії, Заклад хемії прийшов до висновку, що які-небудь складники варшавської бомби /пікрініан калії і пікринова кислота, різняться, від знайдених в Кракові, більш прецизійним виконанням лабораторійним, як також вся вмістимість тої бомби могла бути зроблена при помочі препаратів і прирядів виявлених у Карпинця.

Відносно оцінки всіх матеріалів набутих Карпинцем й частинно знайдених в Кракові, Заклад хемії прийшов до висновку, що ці матеріали в головній мірі являють субстанцію вибухову або готові такі, які можуть до виконання тих субстанцій служити. Також приряди знайдені у Карпинця мають такий сам характер. Крім того експертиза виявила в лабораторії значну частину ціянок калії, який містив в собі наглий трійливий середник і залізоціянк/ калій, який може також бути складником матеріалу запального /в сполученні з хлоран-калій/, як й складником симпатетичного чорнила.

Порівнюючи кількість матеріалів викритих при обшуку і вміст варшавської бомби зі скількістю матеріалів закуплених Карпинцем, експертиза визнала, що обвинувачений знищив або заховав значну частину матеріалів перед обшуком, або зміг ще вислати їх комусь іншому, готові розривні приряди або їх складники.

Бадаючи з черги зв'язок між матеріалами Карпинця і гранатами видубутими з Вісли, експертиза ствердила присутність в лабораторії чорного пороку ідентичного з вмістом тих гранат, й які мали ту саму характеристичну ціху, що на місці звичайного складника в чорнім пороху /димним/, салітри, в обох випадках застосований є хлоран калій /каліхлорікум/. (VI 1127)

Рівночасно експертиза ствердила, що записки, рисунки і обчислення, знайдені в помешканні Карпинця, є стисло пов'язані з матеріалами розривними, які походили з обговорюваного лабораторіум. На думку Закладу Хемії Органічної У. Я. в Кракові, записки ці доказують, що Карпинець приготувався до закупу матеріалів, які мали служити до спорядження запальних середників, розривних і отруєння, а також робив обчислення щодо отримання тих власне продуктів, які потому, в готовому або в півготовому стані виявлено в лабораторії і в приладах розривних. Поміж ними записки, які відносилися до цін матеріалу, з яких можна зладити піоруніан ртуті, хлоран калій, пікринову кислоту т. д. значить, складники варшавської бомби.

З загальної точки зору — на думку експертизи — записки ці доказують, що Карпинець займався докладними студіями спеціально в цій галузі хемії, які відносяться до отримання матеріалів розривних і отруйних газів, застосовуваних в хемічній війні. Ці студія провадив з точки погляду не теоретичного, але практичного, бадаючи техніку і кошти отримання продуктів приготуваючися до виконання експериментів й обдумуючи потрібну апаратуру.

Треба додати, що записники і зошити, знайдені у Карпинця в багатьох місцях мають характеристичні жовті плями, які походять, як виказало бадання — від пікринової кислоти. (VI 1138)

Слідство ствердило, що вже в 1932 році Карпинець тримав в теперішнім своїм помешканні, на вулиці Барска 64 м. 5, яке віднаймав в Яніни Банасувні — пробірки й слізі з різними їдкими плинами. (V 969)

У всіх опісля винаймуваних помешканнях Карпинець мав урядження і матеріали лабораторійні, над якими працював тільки при зачинених дверях. В кількох останньо замешкалих кімнатах, Карпинець, виконуючи свою працю, знищив і занечистив хемікаліями долівки. Гела Фінгер, у якої в періоді від 25 жовтня до 1 грудня 1933 року, Карпинець мешкав на вулиці Конфедер-

рацкей 27 м. 17, звідки безпосередньо перепровадився до мешкання на Ринку Дембніцкім 13, зізнала, що була змушена виповісти Карпинцеві помешкання, бо він поплямив її долівку і меблі, kwasом краски жовтої.

У зв'язку з повищими установленнями, належить ствердити, що в світлі архіву Сеника, приготування лабораторійно-хемічні ОУН були вже актуальні в 1931 році, і з року на рік прибирали на силі. (V 912, XVII 3386, 3389)

З документів тих виходить, а саме, що слідує: в січні 1931 року, на «препарати хемічні і книжки» видано 18 долярів. В 1932 році в часі наради висланника КЕ, з боєвим референтом ПУН-у Сеником, договорювано закордоном «справу приїзду на якийсь час з Бази, хеміка, а саме, керівника завідуючого матеріалами, до диспозиції якого мусить бути призначена сума 25 долярів місячно для здобуття необхідних прирядів». В тому самому часі, диспозиції опрацьовані для краю у зв'язку з празькою конференцією в 1932 році, згадують, що хемік-піротехнік має «приїхати в часі ферій», і що будуть виділені дві групи бойово-хемічні. Дійсно, з кінцем червня 1932 року Федина доносить Сеникові, що до Гданська прибув «спец від хемічних історій», на 6—10 день, й то в цілі запізнення з справами «опанованими вже через групу «Федини», і в цілі «перепровадження всяких можливих проб», потому в рахунках Мімозівки вміщено під датою 1 липня 1932 року суму 23 доляри як «видатки курсу хемічного». (XXI 3878, XXI 3851, XXII 4047, XX 3733, XXI 3899)

Звіт крайової влади ОУН з 1931—1932 року вказує заразом, що «на конспіративно-розвідочному вишколі викладено» між іншим «о хемії, розривних матеріалах». На цю саму тему Федина мав виклад на інструкторськмі курсі в серпні 1933 році на терені Вільного Міста Гданська. (XXII 3981, XXVI 4410)

В схематі боевого відділу, опрацьованим в 1933 році, є мова про те, що «боевий відділ має свого хеміка і лабораторію закордоном або в краю», а на маргінесі натомість додано, що «про нього знає голова К. Е». (XXIII 4338)

В тому ж 1933 році плановане є заложення закордоном інституту, який би під претекстом іншої роботи перевозив «дослідні поля» з хемічною лабораторією і т. п., в краю натомість б'юджет «хеміка» очеркнений є на 1000 злотих. (XXI 3813, XXIII 4271)

Накінєць треба додати, що в архівах Сеника знайдено реферати о ртуті громової і про хемічну війну. (XXIII 4285, 4285)

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ПАЧКАРСТВО З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ ДО КРАКОВА

Що відноситься до Климишина, то він вже від ряду літ жив з Карпинцем по дружньому. В періоді від осені 1933 до грудня 1933 року, майже без перерви мешкали оба в одній кімнаті. З 1934 році мали помешкання осібно, однак віддалене від себе заледви кількадесять кроків. Як зізнають локатори, які віднаймали їм кімнати, Климишин і Карпинець відвідували себе майже щоденно і провадили таємничі, притишині розмови, нераз також поверталися

додому пізно в ночі. Ядвіга Крипфельова, в якій Климишин віднаймив кімнату на вулиці Пулавського 15а, зізнала, що Климишин кількакратно в 1934 році виїздив, раз натомість привіз зі собою кошик, який однак, скоро з помешкання виніс.

Слідство ствердило, що Климишин і Карпинець, дійсно часто виїздили з Кракова, а саме, до Цешина, де стрічалися з закордонними діячами ОУН і звідтам привозили перекидані з Чехословаччини організаційні транспорти. (V906-7, 915, 918-19)

З початком січня 1934 року, підінспектор ПП Маріян Хомранські, Начальник Слідчого Уряду в Катовіцах, одержав з тайного джерела інформацію, що дня 9 січня вислано з Праги до Чеського Цешина, в цілі перекинення до Польщі пачку ваги 60 кл. в якій містилися числа «Сурми» й «Українського Голосу» — націоналістичні видання, які виходять в Канаді.

Заряджена обсервація чесько-польського кордону в Цешині, дійсно виявила, що дня 14 січня незнаний мужчина перейшов річку Ользу і передав якусь пачку молодим людям, які опісля таксівою від'їхали в сторону Бельска.

Той сам інформатор, в січні і в лютому 1934 року, повідомив підінспектора Хомранського, що подібні транспорти відбуваються вже від 1930 року. Початково пересилки надходили з Праги під адресою якогось Домініка Ключевіча, опісля на адресу іншої, невиявленої особи. Нагляд над пачкуванням був в руках Ярослава Барановського. Почавши від останніх місяців 1931 року, по стороні польській транспорти приймав м. ін. Микола Климишин, маючи часто до помочі Ярослава Карпинця, який виступав під фальшивим прізвищем Григорія Іванюка, /це є прізвище, на яке є виставлена знайдена потому у Карпинця виказка Товариства Татшанського/. Пачкарство була розвинуте на велику скалю, про що доказує факт, що в самому періоді від червня до грудня 1933 року перенесено і вислано до Польщі біля 600 кл. бібули ОУН. По чеській стороні транспорти пересилані були до чеського Цешина, цілком одверто, за переказом поштовим, на котрім неоднаразово, як надавець подана була «Розбудова Нації», Прага Смірнов, поштова скринка 37». Надіслання кожної пересилки повідомлювано Климишина в Кракові і тоді Климишин приходив відбирати сам або в товаристві Карпинця, фальш. Івонюк — з Цешині, відбирав пересилку з рук певного чоловіка замешкалого по стороні чеській і перевозив таксівою до Бельска, а звідтам потягом до Кракова.

Як виходить з тих інформацій, Климишин і Карпинець нераз переходили кордон і там по чеській стороні стрічалася з різними діячами ОУН, а м. ін. зі згаданим Ярославом Барановським, інж. Сціборським і якийсь мужчина, який скривався під псевдом Ярослава Полянського. Ці стрічі відбувалися в чеським Цешині, або в Моравській Острове, Богуміне а навіть в Празі, і відносилися також до перепачкування і кольпортажі літератури ОУН, як також транспорту оружжя і амуніції. Одна з таких нарад відбулася в чеськім Цешині в кінці вересня або на початку жовтня 1933 року, присутні на ній були зі сторони польської Климишин і невиявлений з прізвища діяч, який скривався під псевдом «Орсик»*, в характері господарів — Барановський і

* Можливо, це псевдо Степана Бандери.

Сціборський. В часі тої наради, обговорено плян замаху на консулят ЗСРР у Львові, потому Барановський і Сціборський доручили тому ж «Орсикові» дві малі пачки з амуніцією і оружжям, серед яких знаходилася пістоля системи «Ортгієс», призначена для виконання згаданого атентату. (XIV 2605)

У зв'язку з повищими інформаціями, повтореними в часі слідства свідком Хомранським, належить ствердити, що до атентату на Майлова в консуляті ЗСРР у Львові, дня 21 жовтня 1933 року, дійсно була вжита боєвиком Лемиком пістоля автоматична системи «Ортгієс», та що, як виходить з архіву Сеніка, постановлення виконання того атентату, запало на конференції ОУН, яка відбулася дня 3 червня 1933 року зі співучастю згаданого інж. Миколи Сціборського. (XVII 3225, XXII 3993)

Дані інформатора про транспорти до Цешина знаходять потвердження в архівах Сеніка. Слідство виявило серед тих актів адреси і й поштові потвердження з 1931 і 1933 року, з пересилок наданих з Праги до Цешина, а м. ін. потвердження [на] транспорт 20,5 кл. ваги з дня 13 мая 1933 року, адресований на прізвище Ключевіча, надмінений в цитованій інформації; також знайдено письмо, яке вказує на ще інші пункти перепачкування через польсько-чеський кордон /напр. коло місцевости Вісла, біля Криниць і т. д./, означують умовлене гасло для контактів і вимінює як «Адрес Краковского», прізвище «М. Климишин, Краків, Університет». (XXIII 4238, 4242, 4297, XXIV 4348, XXII 3966)

Інформація одержана свідком Хомровським, рівнож потверджує зізнання Атонего Войціка, шофера таксівки в Бельску, в серпні або у вересні 1933 року. (XIV 2669)

Крім того, переслуханням свідка Францішка Борського, ревізора Польських Колеї Державних стверджено слідуєчий факт: 6 вересня 1933 року при контролі білетів в потягу на лінії Цешин—Бельско, Микола Климишин показав Борському, при знижковому білеті, студентську виказку з багатьма відтисками штемплів кас білетових; ті штемплі були зі станцій, положених над кордоном чесько-польським. Як завважив Борскі, виказка та, на тому місці де було виписане прізвище Климишина, були сліди виведення іншого прізвища. Борскі відписав число виказки і думав покликати поліциста, але Климишин змилив його увагу і зник на найближчій станції. Виказка Климишина дійсно була фальшива, бо, як це Борскі ствердив опісля в квестіонарі Університету, ця виказка була, видана на інше прізвище. (XIV 2603-4)

Що відноситься до інформацій одержаних в 1934 році через свідка Хомранського, треба надімити ще вістку, що дня 2 лютого 1934 року прийшов з Чехословаччини до Цешина, в товаристві незнаного чоловіка, Ярослав Барановський, який опісля, разом з очікуєчим його Климишином, від'їхав в напрямі Бельска, потому дня 12 лютого 1934 року повернувся до Чехословаччини, виказуючися на кордоні в Цешині виказкою татшанською на прізвище Григорія Івонюка. (XIV 2605)

Виказка ця, опісля знайдена у Карпинця, як стверджено, є заосмотрена візою Чеського консуляту в Кракові з тої ж дати 12 лютого 1934 року. Знаток Шиманкевіч устійнив, що підпис на цій виказці, а також деклярації позірнього Івонюка, на підставі якої Товариство Татшанске видало цю виказку, є писані рукою Ярослава Карпинця.

Відносно пачкарства транспорту ОУН, інформації одержані свідком Хомранським, врешті знайшли повне потвердження в висліді поліційної обсервації, яка була розгорнена в Цешині, почавши від половини лютого 1934 року. ^(XIV 1150–1153/5)

Дня 17 лютого 1934 року інформатор доніс підінспекторові Хомранському, що з Праги надійшла пересилка з літературою, по яку зголоситься кур'єр з Кракова. ^(XIV 2607)

Дійсно, дня 18 лютого Климишин був бачений в поворотній дорозі з Чеського Цешина, потому інвігільований старшиною ПП Станіславом Грабовським, навантажив в Цешині до таксівки, яка прибула з Бельска, кілька більших пачок, які йому приніс зі сторони чеської якийсь чоловік. Ці пачки опісля Климишин відвіз до Вапенниці, там їх перепакував до двох кошів і потому перевіз до Бельска, а звідтам потягом до Кракова. Протягам цілої дороги Климишин був інвігільований старшиною Грабовським і розвідниками ПП Яна Слуген і Яна Кондерле. В Кракові обсервацію перебрали розвідники Адам Чижевіч, Кароль Мацьол і Максиміліян Шкарадек. Вони ствердили, що на двірці на Климишина чекав Карпинець і що вони оба перевезли ці два коші до помешкання Климишина на вулиці Пулаского 15а.

Ідентичною обсервацією стверджено дальші транспорти, а саме: ^(XIV 2646, 2949, 2653, 2678, 2688, 2690)

Дня 26 березня 1934 року, Климишин був коротко в чеським Цешині, по стороні польській йому вручено пачки з літературою, які він перевіз в двох валізках до Кракова. В Кракові, вівночі очікував його Карпинець і поміг йому ці валізки перенести на вулицю Пулаского 15а. ^(XIV 2646, 2649, 2653, 2657, 2678, 2690, 2695)

Дня 31 березня 1934 року, Климишин приїхав з Кракова до Цешина з пачкою, яку переніс на сторону чеську. ^(XIV 2605, 2657, 2678)

Після інформації конфіденційної, та пачка, адресована до «Розбудови Нації» в Празі, містила в собі 159 ч. Бюлетену КЕ «Юнака» і «Юнацтва», як відомо — красві видавництва ОУН. ^(XIV 2610)

Дня 20 мая Климишин був в чеськім Цешині, потому, по стороні польській відібрав від незнамого обсерваторові чоловіка, невелику конверту і пачки з літературою, які перевіз до Кракова. ^(XIV 2611, 2647)

Накінець обсервація ствердила, що дня 9 червня Климишин з Карпинцем забрали в Цешині і перевезли до Кракова дня 10 червня ці три валізки і одну пачку, які, як це признають Богдан Назар і Евстахій Савчинські, зложили в домі на вулиці Ружаней 25. ^(XIV 2611, 2679, 2699)

В міру надходження до Цешина згаданих пачок літератури, які опісля вручувано Климишинові інформатор* доставив підінспекторові Хомранському поединчі примірники видання з тих пересилок. ^(XIV 2605)

Переслуханий в характері свідка, підінспектор Хомранські, примірники ці або їх відбитки фотографічні, передав слідству, як стверджено, є це різні брошури, відозви і числа органів ОУН і УВО в числі 43 примірників — всі на тему агітаційно революційну, звернені проти Польської Держави. Серед тих

примірників є м. ін.: ч. 3–4 «Розбудови Нації» з 1934 року, ч. 2–3 «Українського Націоналіста» з 1933 року, брошура «Політика реальна чи визвольна» і ч. 5 тижневика «Новий Шлях» з 1934 року, ідентичні зі знайденими в Кракові у Климишина, в Вісьле й над Віслою. ^(XIV 2613, 2769, ц. а. е)

Транспорти літератури ОУН, призначені для кольпортажі в Польщі, надсилані були до Чеського Цешина ще через якийсь час по арештуванні Климишина і Карпинця. Після інформацій конфіденційних повторених свідком Хомранським, Барановський спочатку пояснював застій пачкування хворобою Климишина, в вересні 1934 року вже однак не таїв, що Климишин є арештований й оповідав в певних колах Організації, що Климишин повідомив його з тюрми «грипсом», що нічого не зрадив і Цешина не виявив.

КРАКІВСЬКА ЕКСПОЗИТУРА ОУН.

Слідство ствердило, що література ОУН перевозувана Климишином і Карпинцем з Цешина до Кракова, опісля була транспортована до Львова, звідки була кольпортована до головних осередків організаційних. ^(XIV 2612)

Дня 22 лютого 1934 року виявлено обсервацією, що згаданий передше Володимир Івасик перевіз до Львова кошик принесений йому на двірці в Кракові через Карпинця. У Львові дальшою обсервацією стверджено, що цей кошик був зложений в помешканні на вулиці Св. Зофії 22, який віднаймала Іванна Чарнецька, а виступала під прізвищем Магдалени Ястшемскей. Дня 24 лютого, з цього помешкання виніс валізку Александер Фединський, і попрямував до Українського Академічного Дому, в дорозі Фединського заарештовано; як опісля виказалось, валізка виповнена літературою ОУН, містила м. ін. ті власне організаційні видання, після інформацій отриманих через свідка Хомранського, перепачковані були в Цешині в дні 14 січня і 18 лютого 1934 року. Присудом Суду присяглих у Львові, дня 15 червня 1934 року, Александер Фединський був засуджений за переховування тих видань на 2 роки тюрми. ^(XII 2204, XIV 2679, XV 2802, 2846, 2867)

Той же Володимир Івасик, дня 25 лютого 1934 року був вдруге в Кракові і при помочі Климишина виніс з його помешкання на двірці два коші, потому привіз їх до Львова, і ці коші були зложені в помешканні Марії Сосенко на вулиці 29 Листопада, ч. 7. В цьому локалі, як виказалось, був один зі складів бібули ОУН. Нн. 1 березня цей склад перенесено до помешкання Теодозії Адріанович, на вулиці Кривчицькій 95. Обшук доконаний в той же Адріановичівній, дня 14 березня 1934 року, викрив значну кількість різних видань ОУН. Серед тих видань виявлено значну частину транспортів, відібраних в Цешині через Климишина. Крім бібули, ревізія викрила біля тисяча кокардок синьо-жовтих, ідентичних з тою, яку опісля, дня 15 червня знайдено в плащі покинутим через вбивника міністра Перацкого в Варшаві на вулиці Окульнік 5; також знайдено більшу частину матриц, рукописів і машинописів організаційних. Серед тих машинописів виявлено три примірники опрацювання вмісту на 21 картках

* В оригіналі під цим словом рукою написано: «Чи не сам Я. Барановський?»

і підписаного прізвиськом «Ізидор»;!* це опрацювання містить головно інструкцію хемічно-бомбову, вияснюючи лабораторійну систему індивідуальної продукції розривних знарядь. (XII 2204, XIV 2699, XV 2834–2845, XV 2804)

В току цього слідства, висновком Закладу Хемії Органічної Університету Ягейлонського, стверджено, що змість його інструкції стисло відповідає запискам виявленим у Карпинця і, як вже згадано, писаним його рукою. (XV 1138)

Дальша обсервація транспортів на лінії Краків–Львів виказала, що той сам Володимир Івасик дня 28 лютого був в Кракові вже пораз третій, і бачився з Карпинцем, як й з Климишином, однак, до Львова повернувся без жадного багажу.

Дня 21 березня, як вже згадано, був перелапаний транспорт бомбовий, привезений від Карпинця через Спольського. (XIV 2680, 2700)

Дня 22 березня бачено в Кракові організаційну кур'єрку, Емілія Ліниця, яка опісля перевезла до Львова підручну теяку**, дану її Климишином. (XIV 2681, XV 2802)

Дня 31 березня 1934 року, таку течку перевіз з Кракова до Львова, цитований Володимир Івасик. (XIV 2700)

Дня 10 квітня той же Івасик був в Кракові п'ятий раз, обсервація ствердила, що Карпинець і Климишин зложили того дня в переховальні двірця, дві валізки однакової ваги біля 80 кл. В неприсутності Карпинця і Климишина виявлено, що в цих валізках міститься література ОУН, а саме, видання, які після інформації свідка Хомранського, були переслані до Цешина з кінцем лютого й на початку березня, і які поодичі примірники були вже тоді Хомранському через інформатора вручені. Дня 11 квітня впріч, Івасик відпроваджений через Климишина, відібрав на двірці обі валізки, і перевіз їх опісля до Львова.

Згаданий Івасик, як вже зазначено, був опісля в Кракові дня 6 мая і перевіз до Львова течку, в якій виявлено предмети розривні. (XIV 2680, 2700, XIV 2753, XIV 2609)

Поліційна обсервація рівнож виказала, що Климишин і Карпинець були в Кракові в контакт з перебуваючою там від 19 березня до 19 квітня діячкою ОУН у Львові Іреною Хомяк, нареченою Івана Малюци. Хомяківна переховувалася в Кракові під опікою Миколи Климишина і занимала по черзі різні помешкання як «Зофія Ольшевска». М. ін. Хомяківна мешкала через кілька днів у Ярослава Карпинця. (XIV 2690, 2695, 2682)

Крім того, дня 16 березня, бачено в Кракові в товаристві Миколи Климишина, Анну Чемеринську, яка опісля від'їхала потягом до Цешина, перейшла кордон на виказку Товариства Татшанського і по стороні чеській стрінулася з очікуючим її Ярославом Барановським. (IV 2682, 2609, а, б, XIV 2609, 2657)

Дня 25 березня бачили також в Кракові, в товаристві Климишина і Карпинця, незнаного організаційного діяча. Дня 19 квітня, появився крім цього ще інший мужчина, до якого Карпинець і Климишин відносилися з особливою пошаною, трактуючи його, як свого зверхника. Оба пришельці були того дня рівночасно у Карпинця, опісля, разом з Климишином відвідали помешкання Савчинського, де після всіх даних відбулися організаційні сходи-

* Так в оригіналі.

** Течку.

ни, — опісля, відпроваджені Карпинцем і Климишином на двірць, від'їхали, кожний осібно, нічним поїздом до Львова. В дорозі, за посередництвом поїздового контролера, розвідчики Чижевч і Кагуста переконалися з виказки показаної через того мужчину, прибулого дня 19 квітня, що ним є Степан Бандера. Щодо його товариша, стверджено у Львові, через перевірку документів, що ним є Степан /певно Ярослав/ Стецько⁸⁴, — як опісля виказалося, ідеологічний референт Крайової Екзекутиви ОУН. (XIV 2702, 2683, 2687)

Дня 12 мая був рівнож бачений в товаристві Карпинця і Климишина згаданий передше Ярослав Спольський, врешті в часі цілого періоду обсервації, аж до дня 14 червня, встановлено сталий організаційний контакт Карпинця і Климишина з Геленою Недзвецкою, Євгенією Лотоцькою і з багатьма іншими особами з української оселі академічної в Кракові. (XIV 2673, 2678, 2690, 2695, 2699)

Всі українці, яких організаційні контакти з Карпинцем і Климишином виявлено обсервацією, — за винятком одної Чемеринської, яка вспіла заховатися — були дня 14 червня, або скорше, арештовані в Кракові або у Львові і є заторкнені слідством, початим у Львові за приналежність до ОУН. (XII 2204, XIV 2673)

Переслуханий в цій справі в характері слідства Володимир Івасик признав, що в 1934 році був кількакратно /як твердить — 5-ть разів/ в Кракові. Івасик зізнає, що їздив там на прохання Ярослава Спольського, який подав йому адресу і прізвище Климишина і просив о привезення якихсь річей. Дійсно Івасик перевіз в цей спосіб кілька валіз з Кракова до Львова, і віддав їх незаним йому мужчинам, які на двірці виказалися сказаним через Спольського, розпізнавчим знаком. Крім того раз Івасик перевіз від Спольського до Климишина запечатаного листа, а потому знова відповідь Климишина до Спольського, зголосився до Ярослава Карпинця, від якого відібрав течку з незаним йому вмістом. З тою течкою, призначеною для Спольського був опісля у Львові дня 6 мая арештований поліцією. (XV 2799)

ЗІЗНАННЯ ЯРОСЛАВА СПОЛЬСЬКОГО.

Вище вказаний Ярослав Спольський, переслуханий в цій справі рівнож в характері свідка, виясвив, що від 1933 року був членом ОУН і, що від 1933 аж до арештування, це є до дня 14 червня 1934 року, був на становищі референта пропаганди і в тому характері входив в склад Крайової Екзекутиви. До його референтури належало видавання і кольпортування організаційної літератури. В провадженні тої роботи, Спольський мав двох помічників: видавничими справами займався Адріян Горницький⁸⁵, натомість справами кольпортажі — Осип Николишин /псевдо Голота/, це є той власне, який під фальшивим прізвиськом Тадеуша Клодницького переховувався в Кракові у Миколи Климишина. Спольський признав, що Климишин і Карпинець належали до ОУН і вияснює, що він сам мав псевдо «Бір», Климишин — «Непоборний» Карпинець натомість — «Ізидор». /Як відомо, цим власне останнім псевдом є підписана згадана інструкція бомбова, знайдена у Теодозії Адріанович/.

Спольський вияснив, що Климишин дійсно займався транспортом організаційної літератури з Чехословаччини до Польщі, в чому допомагав йому Карпинець, і твердить, що ця функція Климишина датується від початку 1933 року. Кошти транспорту покривав Спольський, з фондів, призначених йому на ту ціль Краєвим Провідником, з яким Спольським був в безпосереднім контакті. Хто був тим Провідником, Спольський не хоче виявити. (XV 2849–52)

Спольський зізнав, що гроші для Карпинця і Климишина пересилав на руки цього останнього, але не виявив, які призначення мали ці гроші, плачені Карпинцеві. Позатим признає, що щомісяця, а нераз й частіше, забирав через кур'єрів, а також й особисто, пересилки літератури закордоної, привезенні там через Климишина. Ці пересилки складав у Львові в різних складах, а між іншим в тих власне приміщеннях, які виявила, обсервація, це є на вулиці Св. Зофії 22, на вулиці 29 Листопада ч. 7., і на вулиці Кривчицькій 95. Крім літератури, перепачкуванню з закордону, були кольпортовані також видання, відбивані в краю на циклостилі. Літературу закордону у краєву Спольський розсилав до головних округ і повітів, відповідно до інструкції, даної йому організаційним референтом. Прізвища того референта Спольський також не хоче виявити, однак стверджує, що псевдо цей референт мав «Чорний». (XV 2850)

Що відноситься до кур'єрів висланих до Кракова, Спольський признає, що кількакратно їздив там, на його доручення, Володимир Івасик, який мав псевдо «Скілла». З початком мая 1934 року, Івасик перевіз до Кракова, для «Ізидора» записку, яка була від Краєвого Провідника і відносилася певної пересилки, яку Івасик мав забрати з Кракова. Цю записку Івасик мав вручити «Ізидорові» за посередництвом Климишина. Івасик забрав з Кракова цю пересилку, але у Львові був арештований. Спольський заперечує, щоб ця пересилка була призначена для нього і твердить, що Івасик мав її передати комусь через Провідника. (XV 2859)

На тему бомбової пересилки, привезену самим особисто дня 19 березня 1934 року, Спольський вияснює, ще йому її повірив Карпинець для псевда «Бик». Спольський валізу залишив у Львові в переховальні, а посвідку від неї вручив Провідникові з проханням, переказати «Бикові». (XV 2860)

Як відомо зі згідних вияснень Малюци і Мигаля, псевдо «Бик» вказує на обвинуваченого Богдана Підгайного. (XIII 2391, 2419, XIV 3036)

Що до Ірени Хомяк, Спольський вияснює, що через місяць переховував під її опікою Климишина в Кракові, тому, що по обшуку доконанім у Адріяновичівної, побоювався, що Хомяківна, яка була активна в діянні кольпортажі, могла бути у Львові арештована. В часі її побуту в Кракові, переслав Климишинові, через Емілію Ліницю, лист і машину до писання. Опісля, в маю їздив особисто до Карпинця і Климишана у зв'язку з арештуванням Івасика, натомість в червні висилав там дворазово на адресу Гелени Недзьвецької кур'єра, який мав псевдо «Руперт», цей кур'єр привіз листи і валізку з літературою. (XV 2860)

Накінець Спольський признав, що знайдений у Климишина лист, підписаний псевдом «Бір», а який відносився до переховання «Голоти» і пересланню літератури, є писаний його рукою. (XV 2862)

У зв'язку з зізнанням Спольського, старшина слідчої служби Владислав Хімяк і старший поліцист слідчої служби Тадеуш Шчесни, перед якими в току слідства Спольський дня 17 липня 1934 року зложив своє вияснення, виявили в тому слідстві що слідує: Будучи переслухуваний Спольський зізнав їм, що Краєвим Провідником був Степан Бандера, організаційним референтом — Іван Малюца /псевдо — Чорний/, референтом боєвим чоловік, який мав псевдо «Бик». Однак Спольський спротивився зазначенню тих подробиць в протоколі зізнав і вияснив, що не хоче бути посуджуваний товаришами, що «всипуючи» Бандеру числить на меншу кару. При тому зазначив, що ці факти виявляє в цій цілі, щоб улатвити властям безпеки «ліквідацію ОУН, якої діяльність уважав за дуже шкідливу для українського народу».

Зізнання Спольського були потверджені дальшими устійненнями слідства. (XV 2863)

Серед вичислених через Спольського його помічників, Осип Николишин відказався від вияснень, Адріян Горницький натомість, признався до приналежности до ОУН і до виконання вищевказаного посту, та потвердив, що Спольський мав псевдо «Бір» і, що Николишин працював в Організації під наказами Спольського. (XV 2865, XII 3163, 3168)

Визначний знаток графолог інж. Шиманкевіч ствердив, що грипс знайдений у Климишина, є дійсно писаний рукою Спольського. (XIV 2767)

Емілія Ліниця признала, що на його доручення привезла до Климишина лист і машину до писання. (XV 2868)

Ірена Хомяк зізнала що до себе факти вище через Спольського вказані і крім того додала що слідує: В Кракові Климишин доставив їй невиповнену виказку з печатками Університету Ягейлонського. Цю виказку, Хомяківна в його присутності забезпечила своєю знимкою і виповнила фікційним, про що він знав, прізвищем Софії Ольшанської. На підставі тої виказки Хомяківна замельдовувалася в Кракові в кількох по черзі винаймуваних помешканнях, які їй поручав Климишин. В часі побуту в Кракові, переписувала на машині /тій, яку привезла Ліниця/ рукописи статей, призначених для краєвих видань ОУН; ці рукописи доставляв їй також Климишин. Врешті Хомяківна признала, що в Кракові стрічалася також з Недзьвецькою і Карпинцем, що в того Карпинця через кілька день мешкала, притому завважила в нього різні хемічні прибори, врешті, що стрінула в Кракові в товаристві Карпинця і Климишина чоловіка, якого пізнає з показаної їй знимки Ярослава Стецька. (XV 2877, XV 2885–89)

Треба зазначити, що Хомяківна опісля вицофала це останнє своє твердження, однак зізнанням свідка Леонії Шінагель устійнено, що Хомяківна мешкала у неї в Кракові в кімнаті віднаймленій в березні 1934 року через Ярослава Стецька і була там через нього впроваджена. Зі зізнав свідка Шінагельової виходить, що так як Хомяківною так й Стецьком в часі їх побуту в Кракові, опікувався також Климишин.

ЗІЗНАННЯ ЯРОСЛАВА МАКАРУШКИ.

Щодо організаційної діяльності решти обвинувачених, слідство устійнило що слідує: (XV 2891, VI 1088)

Один з організаційних діячів, арештований дня 14 червня 1934 року, Ярослав Макарушка⁸⁶, абсолювент медицини, переслуханий у Львові в току розпочатого там слідства, признався до приналежності в ОУН і виявив багато даних, які торкалися діяльності тої Організації. В тих зізнаннях Макарушка потвердив особливо, що Краєвим Провідникам був Степан Бандера, натомість організаційним референтом – Іван Малюца. Щодо решти членів КЕ Макарушка вияснив, що референтом пропанди був Ярослав Спольський, референтом ідеологічно-політичним Володимир Янів⁸⁷, останньо натомість Ярослав Стецько. Він сам – Макарушка був, спільно з Александром Пашкевичем⁸⁸, керівником референтури розвідочної. Врешті, в засіданнях КЕ брала також участь Анна Чемеринська, а також був кількакратно присутній Роман Шухевич, який, як, Макарушка припускає, був боєвий референтом. Ця остання референтура була на правах автономних і була оточена особливою конспірацією. Щодо Провідника, Макарушка його владу очеркує згідно з попередньо наведеними устійненнями слідства: Провідник /в даному випадку – Степан Бандера/ був іменований закордонними властями ОУН, і був керівником цілої революційної акції на т. зв. ЗУЗ. Підлягав Проводові закордонному і від нього одержував інструкції і прикази, однак в краю мав найвищу розказодавчу владу; Краєва Екзекутива мала лише голос дорадчий, її члени були виконавцями завдань, поручених їм Провідником, і були з ним в сталому контакті.

Завданням організаційного референта /в даному випадку Малюца/ було організування округ, повітів, районів і гуртків і вдержування з ними сталого контакту. (XV 2915–2939, XV 2937)

Референт політично-ідеологічний провадив ідеологічне вишколення членів Організації і мав надзир над темами краєвих видань ОУН. (XV 5937)

Референт розвідки обхоплював школення розвідочно-конспіративні членів ОУН і Юнацтва та провадження розвідки назовні Організації і серед її членів. Розвідка зовнішня зміряла до ствердження чисельности і розміщення властей безпеки і польських військ, особливо в Галичині і на Волині, займався об'єктами користі публічної і самоуправлінні, проникав до різних польських організацій, робив мапи і пляни, статистичні дані т. д. Розвідка внутрішня мала за завдання перевірювання активности і чесноти членства ОУН і Юнацтва, переведення слідства в разі деконспірації і «всипи» і т. д.

Повища розвідка була проваджена віддільно і незалежно від розвідки боєвої референтури. (XV 2922–5)

В ділянці розвідки, Макарушка мав до помочі членів ОУН, приділених йому в цій цілі організаційним референтом. Почавши від літа 1933 року керівництво референтури було поділено: Макарушка провадив обов'язки у Львові, його приятель натомість, Александер Пашкевич, мав доручені функції на провінції. (XV 2923, 2924)

Макарушка вияснив, що в Організації перепроваджувано дуже багато слідств. Між іншим він, Пашкевич і Спольський перепроваджували слідство в справі неурядження, мимо приказу, демонстрації українських студентів перед будинком совітського консуляту; також було слідство в справі арештовань і ревізій у відділі кольпортажі ОУН, /це є в справі арештовання Фединського, Адріяновичівної й інш./, а також багато інших. (XV 2928)

Щодо вишколення членів, Макарушка вияснює, що крім вишколу ідеологічного і розвідочно-конспіративного, був переведений військовий вишкіл. Він сам, в 1931 році перейшов такий конспіративний курс в обсягу вишколення фахового підстаршини і переробив засади тактики, полеву службу, картографію й науку про оружжя. По закінченні курсу був підданий до екзамену. (XV 2920)

В періоді, коли Макарушка входив в склад КЕ, на її засіданнях були обговорювані різні виступи політичного характеру, як акція антишкільна, антисовітська і т. д. Що відноситься до атентату на консулят ЗСРР у Львові, був про нього упереджений Бандерою на кілька тижнів перед вбивством Майлова. Навесні 1934 року Краєва Екзекутива обговорювала справу чуток о замірах створення концентраційних таборів і постановила зорганізувати т. зв. «Зелені Кадри», це є відділи, які мали укриватися по лісах і звіздам підняти боротьбу партизанську. На тому засіданні брали участь: Бандера, Малюца, Стецько, Спольський, Пашкевич і Макарушка. (XV 2937)

В квітні 1934 року Макарушка передав всю працю Пашкевичові і взяв в Організації відпустку, в намірі цілковитого з неї виступлення, бо не погоджувався з її методами, а особливо з антишкільною акцією, з ворожим відношенням до УНДО та з терором.

Взагалі Макарушка прийшов до висновку, що діяльність ОУН є згубна для української молоді і, що «конспірація виробляє в ній песимізм, амбіціонерство, односторонність в думанні, нетоварискість і доносництво». Врешті мав застереження проти навчання демагогії і терору супроти власного суспільства. (XV 2926–8)

Повищі устійнення Макарушки, згідні з багатьма засадничими деталями з зізнаннями Спольського, потвердив крім того обвинувачений Іван Малюца, який вияснив, що в склад Краєвої Екзекутиви останньо входили: Бандера як Провідник, він – Малюца, як організаційний референт, Спольський – референт пропаганди, Пашкевич – референт розвідки, Чемеринська – без референтури, врешті політичний референт, яким в дійсності спочатку був Володимир Янів, його наступника Малюца не хоче виявити. Щодо Романа Шухевича, Малюца, як вже згадано, зізнав, що він був боєвим референтом, останньо однак звільнений на «організаційну відпустку». (XV 2991, XIV 3000, XIV 2994)

Малюца потвердив також вияснення Макарушки щодо устрою і компетенцій властей ОУН в Польщі та щодо вишколу членів Організації, Краєва Екзекутива дійсно обговорювала тему акцій антишкільної і антисовітської, крім того раз обговорювано про відносини, які запанували у львівській тюрмі, притому, оскільки Малюца пригадує собі, була мова на тему проекту якогось атентату. (XIV 2992, 2995, XIV 3000, XIV 2992)

Щодо своєї власної діяльності на пості організаційного референта, Малюца вияснив, що йому підлягали Провідники округ і що він вдержував з

ними сталий особистий і листовний контакт. У зв'язку зі своїми обов'язками, відбув ряд подорожей до різних міст Польщі, за винятком однак Кракова, якого експозитура підлягала референтові пропаганди, /це є Спольському/, бо як Малюца додає — до того міста напливала нелегальна література з-за кордону. Крім того Краківською експозитурою займався особисто Бандера, який до Кракова нераз їздив. Врешті Малюца потверджує, що приділяв членів ОУН до диспозиції Макарушці в провадженні розвідки, та що дійсно, згідно з зізнанням Макарушки, переведено в Організації слідство за неурядження демонстрації під совітським консулятом. (XIV 3000)

Згаданий повище Ярослав Стецько, всупереч зізнанням Макарушки, та категоричним устійненням краківських розвідників і свідка Леонії Шінагель, не признався до приналежности в ОУН та заперечив, щоб коли небув був в Кракові і знав Климишина, Карпинця, Хомяківну і Бандеру. (XV 2940)

Однак, достовірність зізнає Макарушки, Спольського і Малюца потверджена була зізнанням Александра Пашкевича, який признався, що він дійсно був референтом розвідки тої Організації і що сповняв ряд функцій, про які зізнає Макарушка. Крім того, щодо сліцтв переведених в Організації, Пашкевич зізнав, що у відношенні до членів ОУН найвищий вимір кари — це є кара смерті, владна була ухвалити Краєва Екзекутива. (XV 2898–2913, XV 2909)

Пашкевич заперечує одинако, щоб він був членом Краєвої Екзекутиви і мав контакти з Бандерою, однак, в тому пункті це зізнання не відповідає правді, тим більше в світлі зізнає Підгайного, який такий контакт сам обсервував, і якому Бандера, на випадок арештовання заповів, що його заступником буде Пашкевич. (XV 2911, XII 2339)

Що врешті відноситься до Романа Шухевича, він також признався в приналежности до ОУН та потвердив — згідно з Макарушкою, — що в червні 1933 року брав участь в засіданні КЕ, присвяченім антишкільній акції. Шухевич додає, що на тих нарадах був присутній Іван Малюца, інших однак членів КЕ не хоче вимінити. (XIII 2582, XV 2937)

СТЕПАН БАНДЕРА КРАЄВИЙ ПРОВІДНИК.

Як вияснює Малюца, — Бандера початково був референтом пропаганди, потому, в 1932 році крім заступника Краєвого Провідника, в першій половині 1933 року провізорично повнив функції саме Провідника. Пост Краєвого Провідника було формально йому поручено в літі 1933 року і тоді Бандера референтуру пропаганди передав Ярославові Спольському. (XIV 2991, 3032)

Ці вияснення є згідні з зізнаннями самого Спольського, а крім того знаходить устійнення в інших твердженнях слідства. (XV 2849)

Переслуханий в характері свідка Евген Онишук виявив, що в 1931 році і в першій половині 1932 року разом з Романом Мигалем, перепачковував, під керівництвом Степана Бандери, літературу ОУН з Ясіни до Польщі. Степан Бандера в той час був «пресовим референтом», /це є пропагандивним/ і вживав псевда «Баба» і «Рих». В тому перепачкуванні Мигаль і Онишук були

діяльні до дня 12 червня 1932 року, коли їх арештовано під закидом приналежности до ОУН, Мигаль звільнено з тюрми дня 3 червня 1933 року, Онишук однак, був засуджений на півтора року тюрми. (XVII 3177)

Повищі дані, згідні з актами відносної судової справи, потвердив обвинувачений Роман Мигаль, виявляючи крім того, що в Ясіні організаційна бібула була в той час переховувана у братів Клемпушів, властителів місцевого ресторану.

Як відомо, в тому ресторані, в липні 1934 року Малюца порозумівся з Ярославом Барановським щодо перепровадження закордон Григорія Мачейка. (XVI 3369–3383, XIII 2382, 2465)

Мигаль додає, що Бандера обняв владу в Організації при помочі «замаху стану», — усунув з керівництва багато людей і радикально змінив відношення ОУН до терору. На думку Мигала, від того власне часу, ОУН, як така, перейшла до засобів, терору через те УВО, як він твердить, сталася вже зайвою. (XIII 2466)

Степан Бандера схоплений поліційною евіденцією вже від ряду літ, дня 14 листопада 1928 року, був разом зі своїм батьком, Андрієм Бандерою⁸⁹, грек.-кат. священиком, арештований під закидом розповсюдження відозв УВО, однак, після браку достаточних доказів, був вкоротці звільнений. Дня 10 березня 1932 року був задержаний в Цешині в поворотній дорозі з Чехословаччини і за нелегальний перехід кордону покараний був на 10 злотих кари. Вкоротці потім, в березні 1932 року Бандера був арештований у Львові, у зв'язку з вбивством підкомісара ПП Чеховского, однак й тим разом, знайшовся, по трьох місяцях на волі.

Дня 2 червня 1933 року був хвилево задержаний в Тчеве в часі подорожі зі Львова до Гданська. (XVIII 3249, 3668, XVIII 3250, 3361–63, XVII 3250, XII 2218, XVIII 3365)

Переслуханий в цій справі Бандера непризнався в приналежности до ОУН і вияснив, що в березні 1932 року перейшов лише до Чеського Цешина, і то тільки тому, що хотів оглянути тамошні промислові осередки, в червні натомість 1933 року їздив до Гданська, щоб особисто запросити кузина, Павла Турулу, на вінчання своєї сестри; Турула відмовився від приїзду він остаточно також не був присутній на вінчанні, бо внаслідок перестуди, був змушений через тиждень залишитися в Гданську.

Повищі викручуючі зізнання, знаходять пояснення в документах виявлених у Сеника. Архів цей ряд разів згадує чоловіка з псевдом «Баба» і «Лис» /або відмінно — «Ліс»/, котрі то псевдо, як це слідство ствердило, власне очеркують Степана Бандеру.

Зіставлення цих згадок о «Лисі» з повище згаданими поїздками Бандери, виказують, що в дійсності в обох випадках виїздив він за кордон в справах організаційних. (XII 2208, 2217–2228)

Касовий звіт закордонних властей, докладно випишує за березень 1932 рік позиції «побут Лиса» в сумі 99 чеських корон, знова інший документ вияснює, що з дня 8—9 березня 1932 року, відбулася в Празі організаційна нарада, на яку були покликані чотирьох представників Бази. Що відноситься до другої, рівнож признаної Бандерою поїздки, акти Сеника вказують, що дня 3 червня 1932 року відбулася в Берліні конференція ОУН в якій крім Коновальця й

інших найвизначніший членів Проводу взяли участь делегати КЕ з пс. Лисом на чолі, причому на думку спеціальної інструкції, вони прибули на цю конференцію через Гданськ, це є власне тою дорогою, на якій Бандера був бачений день перед нарадою, дня 2 червня. (XXIII 4207, XXI 3936, XXII 3993, 4128–4137, XXIII 4246, 4295)

Взагалі, в світлі документів Сеника, Лис-Баба-Бандера, відігравав в Організації досить високу роллю. Брав участь в згаданій вже попередньо засадничій конференції, яка відбулася в липні 1932 року в Празі, притому, як виходить з цитованого передше протоколу нарад, забирав голос в найважливіших політичних справах і організаційних. Згідно з вивченням Малюци, Мигалья й інших, в 1932 році виступає в документах Сеника як «заступник Провідника» і аж до берлінської конференції з червня 1933 року є вказаний як провізоричний керівник КЕ, потому вже є дійсно іменованій Краєвим Провідником. Через цілий цей період часу, Бандера, був в постійному контакті — листовним і особистим, з закордонними властями ОУН. В квітні 1933 року мав стрічу з Коновальцем, яка саме задецидувала скликання берлінської конференції і остаточним довіренні краєвого керівництва ОУН Бандері в дорозі формальної номінації. В липні 1933 року мав стрічу з Сеником, з початком жовтня 1933 року з невиявленим діячем організації, якому здав звіт з антишкільної акції і з атентату на куратора Гадомського /атентат цей був доконаний дня 23 вересня 1933 року/. (XXI 4060, XXIII 4201, 4293, XXII 3967, XXII 3973, 4127–4137, XXII 4127, XXII 4142, XXIII 4302)

Бандера є згадуваний в багатьох інших документах, частинно зашифрованих, а які відносяться м. ін. грошових пересилок і оружжя і т. д. (XXII 3970, 4143, XXIII 4242, 4262, 4277, 4306, 4307, XXI 3845, XXII 4041)

Згідно з цитованим зізнанням Мигалья, Бандера як Провідник Краєвий спеціальну увагу звертав на боєві справи ОУН. Як вияснює Малюца, в літі 1933 року Бандера зарядив, щоб окружні і повітові ексекутиви визначили з підлягаючих їм членів, людей, які б надавалися до боєвих справ і, які б могли відтоді перейти до диспозиції боєвого референта КЕ. (XVI 2994)

ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНИХ О «АКЦІЇ АНТИСОВІТСЬКІЙ»

Докладні устійнення цього слідства виявили діяльність боєвої референтури у Львові з періоду від половини 1933 року, це є від коли в терористичній акції взяли участь обвинувачені Підгайний, Мигаль і Качмарський. Що відноситься часу ранішого, стверджено лише, що в березні і квітні 1932 року, Мигаль співпрацював з розвідкою боєвою та доставляв револьверів й амуніції Іванові Малюці, та, що Підгайний був запідозрений в кругах Організації, що він разом з Романом Шухевичем, взяв в 1926 році участь у вбивстві куратора Собінського. /Підгайний до того замаху не признається/. Аж до половини 1933 року Мигаль і Качмарський, як вже згадано, були ув'язнені. (XIII 2454, XII 2298)

Щодо Підгайного, то він від 1926 до 1932 року студіював Політехніку в Гданську, де як секретар брав участь в справах військового «Союзу Україн-

ських Старшин», /Комендантом Централі того «Союзу» був Євген Коновалець, а його заступником — Ріко Ярий/. «Союз» мав характер революційно-військовий і вишколював своїх членів на будучих старшин військових української армії. По закінченні курсів, які переводив Згорлякевич, Підгайний був підданий військовому екзаменові. В тому часі, як виходить з документів Сеника, і що Підгайний признає, був він на приказ Коновальця, висланий Фединою з Гданська до Львова, з місією до тамошніх українських політичних діячів, щоб стараннями в посольстві швайцарським в Варшаві запобігти виселенню Коновальця з Женеви. (XII 2668–2272, 2285–2291, XX 3798, 3710, 3723, XII/1)

По закінченні студіїв, Підгайний повернувся до Львова дня 3 листопада 1932 року, на кілька день по нападі на пошту в Городку Ягейлонським і був через кілька тижнів арештований в підозрінні, що був присланий по гроші з того нападу, якийто закид, як Підгайний твердить, був неслухний. Треба додати, що в архіві Сеника згадується його на списку членів ОУН, в тому часі прибулих настало до Краю.

Підгайний твердить, що в першій половині 1933 року мешкав на селі і в організаційній роботі не брав участі. В порозумінні з Бандерою ввійшов доперва літом 1933 року. Від того часу почалась співпраця Бандери з Підгайним і Мигалем, якого саме випущено на волю.

На доручення Бандери, Підгайний обняв керівництво одного з боєвих відділів у Львові — якого теперішних учасників не хоче видати, Мигаль натомість керівництво розвідки боєвої при тому відділі. Крім того оба мали доручення скуповувати для Організації оружжя і амуніцію.

Перші, обняті Підгайним і Мигалем боєві функції, були пов'язані з підготовкою атентату на совітський консулят у Львові. (XXI 3805, XXII 4013)

Як вже згадано, цей атентат був виконаний дня 21 жовтня 1933 року. Того дня, 18-ти літній Микола Лемик прийшов до консуляту і зажадав розмови з консулем, запроваджений до секретаря, Алексея Майлова, забив його з револьвера, опісля поранив возного Яна Джугая і намагався втекти, однак був зловлений. Поставленний перед наглий Суд, Лемик вияснив, що він мав намір вбити представника властей ЗСРР і, що робив це на приказ ОУН. За повище вбивство Лемика засуджено на досмертну тюрму, натомість справу поранення Джугая зачислено до порядку звичайного. В току розпочатого слідства опісля виявлено, що револьвер, призначений для виконання атентату Лемик одержав від незнаного йому чоловіка, члена ОУН, який йому представився як «Ксавери Брудас», і що приказ зголоситися до того ж «Ксаверого Брудаса» дали Лемикові, Володимир Нидза⁹⁰ і Володимир Маєвські, оба члени ОУН, однак не викрито автентичне прізвища того «Брудаса» ані не натрапили на слід інших співдіячів атентату.

Ближчі дані того злочину виявлено доперва через Підгайного і Мигалья по їх арештуванні в 1934 році. (XXIII 3325–3355)

Підгайний вияснив, що був поінформований Бандерою, що у зв'язку з замірами УНДО-м протестаційною акцією проти переслідування Українців в ССРСР, Організація постановила цю демонстрацію випередити доконанням атентату на совітського консуля у Львові. Бандера зажадав анкети серед

боєвиків ОУН, пошукуючи добровольця готового виконати цей атентат, причому згори було застережено, що винуватець має дати себе зловити й через це дати можливість відбуття судового процесу. Між іншим цю анкету перепровадив також Підгайний, звертаючися до трьох боєвиків свого відділу. Як вияснює Підгайний, відповіді були зголошені на прізвище «Ксаверого Брудаса», який йому опісля переказав; тим «Ксаверим Брудасом» був боєвий референт ОУН, Роман Шухевич.

З висліду анкет Бандера був вдоволенний, бо — як говорив — виказала вона готовість 75% боєвиків до підняття до даного завдання. З відділу Підгайного зголосилося двох бойовиків, жоден з них однак, як твердить Підгайний, до атентату не був вжитий. (XI 2340–43, 2345, 2349–50)

Роман Мигаль вияснив, що в серпні або вересні 1933 року Бандера запізнав його з Марією Косівною, і при її допомозі, Мигаль на приказ Бандери, перевів розвідку щодо охорони і способу життя совітського консуля у Львові. Опісля на доручення Мигалю, пішов до консуляту приятель Мигалю, Роман Сеньків⁹¹, який розпитуючися про умови виїзду до СРСР, зробив обсервації щодо розкладу б'юрових кімнат в консуляті. Свої спостереження Сеньків переказав Мигалеві, ілюструючи йому плян кімнат та роблячи ескіз портрету урядника, якого помилково взяв за самого консуля, а якимто урядником і опісля виявився Алексей Майлов.

Повищі вияснення потвердив Підгайний, додаючи крім того, що ці ескізи, перед тим атентатом, взяв Мигаль і доручив Бандері.

Дальше Мигаль зізнав, що в підготовці до атентату, брано до уваги евентуальність підкинення в консуляті бомби, й що Підгайний демонстрував Мигалеві якийсь призначений до того вжитку годинниковий механізм, який був в малій валізці, однак тому твердженню Підгайний перечить.

На кілька день перед атентатом, той же Сеньків, на доручення Мигалю, переробив якусь університетську виказку, змазуючи з неї записи і прикріплюючи знимку Лемика доставлену Косівною, опісля цю виказку Підгайний — що сам признає — передав Бандері. Як опісля виказалось, Лемик цю виказку вжив у зв'язку з атентатом. (XIII 2410, 2452–3, 2456–60)

Переслуханий в цій справі Роман Сеньків потвердив щодо своєї ролі повищі устійнення, додаючи, що був Мигалем остережений, щоб був обережним.

Врешті, Підгайний вияснив, що перед атентатом Бандера мав з Лемиком довшу розмову і дав йому інструкції щодо виконання вбивства і як поводитися по вбивстві. (XII 2523)

Треба додати, що ОУН в своїх пресових органах опісля вбивство це з дня 21 жовтня звеличувала, називаючи його «символічним стрілом». (XIV 2638)

В рамках антисовітської акції, ОУН, крім консуля мала замір вбити проф. Антона Крушельницького⁹², редактора філософського українського часопису «Нові Шляхи» у Львові. (XIII 2602)

Як вияснює Мигаль, Крушельницький був на приказ Бандери підданий інвігіляції, яку перевела Косівна зі своєю групою розвідочною, зложеною з 4–5-х дівчат, а Мигаль висліди обсервації переказував Підгайному і Бандері. (XIII 2391, 2419)

Повище підтверджує Підгайний, додаючи, що в задумі інструкцій Бандери, Крушельницький мав бути вбитим через одного з боєвиків Підгайного, безпосередньо по атентаті в консуляті. До вбивства не дійшло, бо Підгайний, який вже почав підготовку і призначив боєвика, дезорієнтований пресовими повідомленнями, ніби атентат не вдався і, що тільки поранено возного консуляту, приказ вбиття Крушельницького в останній хвилині відкликав, відкладаючи вбивство на пізніше. Остаточо ці пляни зійшли нанівець, бо цей боєвик, який мав це завдання виконати, був у зв'язку зі справою Лемика арештований, натомість Крушельницький перестав видавати свій часопис й опісля виїмігував до Росії Совітської.

ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНИХ О ЗАМАХАХ З УЖИТТЯМ ПЕТАРД

В слідуючих бойових виступах, брав також участь обвинувачений Євген Качмарський. (XII 2341–2, 2345)

З вияснень Качмарського і Підгайного виходить, що по виході з тюрми на волю дня 4 липня 1933 року в Равічу, Качмарський звернувся до Підгайного з дорученням в'язнів Атаманчука⁹³ і Вербицького⁹⁴, засуджених за участь у вбивстві куратора Собінського і які відбувають кару в Равічу. Вербицький і Атаманчук просили Качмарського, щоб він виклопотал в ОУН перевірки їх процесу. Вони уважали, що винними вбивства куратора Собінського є Роман Шухевич і Богдан Підгайний й домагалися, щоби вони, виїхавши за кордон, звіттам призналися до того вбивства і щоб спричинилися в цей спосіб до звільнення Вербицького і Атаманчука з тюрми. (XIII 2550)

Підгайний і Роман Шухевич, до яких Качмарський звернувся з тим проханням, відмовили, твердячи, що вони є невинні. Тоді Качмарський звернувся до Юрія Онишкевича⁹⁵ /який опісля був схоплений в часі збройної виправи під Надвірною і був засуджений за приналежність до ОУН на 13 літ тюрми/, і при його допомозі стрінувся з незаним собі представником Організації, якому повторив прохання згаданих товаришів з Равіча. По двох місяцях в часі повторного контакту, цей сам незнайомиць заявив Качмарському, що «закордон» Організації не хоче піти на зустріч проханням Атаманчука і Вербицького і доручив повідомити їх про це в Равічу, а також запевнити, що ОУН про них пам'ятає і буде старатися про злагіднення їхньої кари. Качмарський, одержавши на кошта подорожі 80 злотих, це завдання сповнив. В току слідства, Качмарський, на підставі конфронтації ствердив, що тим представником, який виступав в імені ОУН, був Степан Бандера. (XII 2278, 2297, 2336, XXIV 4411, XIII 2550)

Богдан Підгайний зізнає, що Бандера в цій справі звертався до нього. Підгайний заявив йому, що адв. Степан Шухевич /стрий Романа Шухевича/, який в справі вбивства Собінського був оборонцем, вважає, що «відновлення процесу є неактуальне, а виїзд Підгайного і Романа Шухевича, і зголошення закордоном жаданої декларації, не мали би ніякого сенсу». Цю заяву

Бандера прийняв довідома, а опісля, що Підгайний признає, в цій справі мав розмову з Качмарським. (XII 2301)

Переслуханий в характері свідка адвокат Степан Шухевич потвердив, що з Підгайним і Качмарським говорив на тему бажань зголошених в цій справі через Атаманчука і Вербицького. Такі розмови Качмарський мав з другим оборонцем з цього процесу, адвокатом Володимиром Старосольським⁹⁶. (XVII 3086, XII 2359)

Треба додати, що знайдені в архіві Сеника звіти Провідника КЕ «Лиса», які є з липня 1933 року, дійсно згадує про вислання до Вербицького і Атаманчука, Генка Качмар.[ського] в цілі повідомлення їх, а також в цілі розвідки. (XXIII 4239, XXII 4041)

Як вияснює Качмарський, до вступлення до ОУН намовив його в липні 1933 року згаданий Онишкевич. Зв'язок з Качмарським нав'язав Підгайний, делегований в цій цілі через Бандеру. (XIII 2579, XII 2301)

Перша спільна боєва акція звернена була проти підкомісара тюремної сторожі у Львові, Владиславові Коссобудзкому, якого в кругах ОУН за зле обходження з арештованими українцями. Після згідних вияснень Мигалья і Підгайного, Бандера в листопаді або в грудні 1933 року дав їм наказ розгорнення над Коссобудзким обсервації в цілі підготовки атентату на нього. Інвігіляцію під наглядом Мигалья перевела група розвідочна Марії Косівної; між іншим в цій обсерваційній акції, як твердять Підгайний і Мигаль, активні були Віра Свенцічка і Катерина Зарицька. Розвідка жіноча була в контакті з розвідкою мужеською /з відділом/, якого членів слідство однак викрити не змогло. (XII 2308, XII 2325, XIII 2403, XIII 2392, XII 2325-6)

Катерина Зарицька, яка не призналася до приналежности до ОУН, однак потвердила, що дійсно, на доручення Косівної і Мигалья, кількаразово слідила Коссобудзкого під тюрмою. Однак не знала до чого це зміряє, а щонайбільше додумувалася, що тут ходить про це, щоб когось викрасти з тюрми. Крім неї, обсервацію переводила також Віра Свенцічка, а також Роман Сенків. (XVII 3103, 3118)

Коссобудзкого мали намір вбити з револьвера, в таких умовах, аби винуватець міг бути незловленим. Тому що інвігіляція не заповідала шансів виконання такого саме замаху, Бандера постановив використати колись присутність Коссобудзкого в кіні та підложити під його крісло петарду, однак не таку сильну, щоб могла грозити небезпеці особам які сиділи біля. Бандера говорив, що одержав дві ідентичні петарди, з яких одну вже випробував і переконався, що в п'ять хвилин, по підложенні її під заїмпровізоване крісло, наступив вибух, від якого це крісло було цілком знищене, інші натомість, зложені близько крісла нічого не потерпіли. Для всякої обережности Бандера здецидував, що плян належить виконати тільки тоді, коли в сусідстві не буде жінок й дітей. Цю петарду Бандера дав Підгайному, рівночасно визначаючи йому чоловіка до виконання атентату. Ця петарда була ручної роботи, і як Підгайний думає, походить з краківської лабораторії.

В тому однак часі адвокат Степан Шухевич в розмові з Підгайним представив йому, що ОУН повинна залишити терористичні акції, щоби не унеможливити урядові застосування, плянованої, як чув, амністії для політичних зло-

чинців українських. Тому що Бандера віднісся до тої сугестії скептично і настоював на своєму наказі, Підгайний постановив замах ударемнити і в цій цілі автентичну петарду заховав у себе вдома, а на її місце виконав фікційну петарду і цю дав чоловікові визначеному до атентату, крім того відіслав його до Мигалья, який, якби був до думки замаху дуже запалений. (XII 2308, 2325)

Мигаль зі своєї сторони вияснює, що противно, власне він зміряв до унеможливлення атентату в кіні і з тої причини кількакратно затаїв перед Підгайним, коли й де Коссобудзкі є в кіні. (XIII 2392)

Остаточо, в квітні 1934 року Бандера відкликав наказ щодо виконання атентату в кіні і відібрав від Підгайного петарду, потому видав інші диспозиції. Новий наказ зміряв до виконання замаху на видавців українських часописів «Праця» і «Рада», які виступали проти ОУН. Спочатку задумали побити палками редактора «Ради» Стахіва, опісля — доконати нападу на друкарню Яськова, де часопис «Праця» було друковане, оба ці проекти однак не були зреалізовані. Остаточо, постановлено підложити в згаданій друкарні петарду, однак сильнішу від тої, яка була призначена проти Коссобудзкого. На доручення Підгайного «розвідка» Мигалья збадала через обвинувачену Зарицьку розміщення друкарні, потому, дня 2 мая 1934 року, невиявлена молодая жінка, зложила там в передсінку, бомбу, яка по 20-х хвилинах експлодувала. Дяка збігові обставин, в хвилині вибуху друкарський персонал був в третій кімнаті і експлозія не могла нікого ранити, але саме приміщення і його урядження, були вибухом дослівно знищені. (XII 2329, XII 2357, XIII 2409, 2450, 2458, XVII 3105, XII 2329, 2337, 2339, 2346, 2357, XIII 2506-2513, XIII 2518)

Повзяті в току цього слідства спроби ствердження, чи ця бомба походить з лабораторії Карпинця, не дали висліду, з причини браку достаточного матеріалу порівнюючого, який вцілів при експлозії. Визначний знаток, піротехнік лише ствердив, що в цім розривнім приряді були застосовані бездимний порох і годинниковий механізм і що, судячи по знищенні викликаним експлозією, цей приряд — без огляду та це чи був петардою чи бомбою — був здібний спричинити смерть людей, які знаходилися з кімнаті де наступив розрив. (XIII 2520-22, XIII 2511, VI 1127)

Підгайний вияснює, що на пересторогу Бандери виробив собі дня 2 мая «алібі» і перестеріг Мигалья. Цей останній тому твердженню перечить, натомість виявляє, що Підгайний оповідав йому вже по вибуху, що жінка, яка мала підложити в друкарні бомбу, була поучена Підгайним, як належить викликати діяння бомби, і що по виконанні завдання, до нього зголосилася. Тому зізнанню Підгайний перечить. (XII 2330, XIII 2350, XII 2346)

Зі згідних вияснень Підгайного і Мигалья виходить, що в тому самому часі, коло квітня 1934 року Мигаль закупив для Організації пів кіля ртуті, яку Бандера радо прийняв, говорячи, що для неї «має місце», одночасно Мигаль доробив різні частини до кількох пістоль автоматичних системи «Ортгіес», призначених для другого бойового відділу у Львові. Взагалі, Мигаль мав довірено набування для Організації, середників бойових й хемічних, і у зв'язку з тими функціями діставав від ОУН, як твердить Підгайний, сталу пенсію в сумі 85 зл. місячно. (XIII 2400, XII 2302, 2310, 2354)

ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНИХ В СПРАВІ ВБИВСТВА ЯКОВА БАЧИНСЬКОГО.

Заки розпочато нову підготовку до виконання замаху на Коссобудзкого, Бандера дав наказ підготувати вбивство Якова Бачинського, щодо якого, нібито одержав дані, що є поліційним інформатором. На доручення Бандери, Мигаль — який з Бачинським дружив — запізнав Бачинського з Косівною в цілі улегшення її розвідки, потому Підгайний дав Качмарському наказ, щоб той підшукав собі якогось товариша і приготувався до вбиття Бачинського. Качмарський, як сам признає, погодився, і в порозумінні з Підгайним запевнив собі поміч свого знаомого, члена ОУН Івана Яроша⁹⁷. На пропозицію Качмарського, постановлено вжити до вбивства, затроєних штилетів, яких від Бандери доставив Підгайний; рівночасно Підгайний узброїв Качмарського й Яроша в револьвери, даючи їм ін. автоматичну пістоль «Гішпан» кал. 7,65 мм — ту саму, яка опісля була вжита до повторного атентату на Бачинського і, дня 15 червня, до вбиття міністра Перацкогo. (XII 2314, XIII 2396, 2446, XIII 2554)

Напад на Бачинського даконаний був дня 31 березня 1934 року в цей спосіб, що спочатку Мигаль показав напасникам, а опісля під претекстом розмови, задержав його на вулиці аж до умовленої з Качмарським години, потому, коли Бачинський, попросившись з Мигалем, попрямував в напрямі свого дому, на вулиці Декарта, Качмарський і Ярош допали його в темноті й завдали йому кілька ударів штилетами. Удари однак були слабі і Бачинський, не втраючи свідомості, почав кликати о поміч, після чого напасники втекли, покидаючи в дорозі штилети. Того самого вечора, Качмарський стрінувся з очікуючим його Підгайним і віддав йому револьвери, що Підгайний признає.

Як виказалось, рани не були тяжкі й Бачинський вже по кількох днях залишив шпиталь. (XII 2316)

Тому що поліція почала доходження і Бачинський мав бути переслуханий, Мигаль налякався, що може кинути на нього підозріння, тому зажадав від Підгайного, щоб негайно замах повторити і Бачинського вбити. У зв'язку з тим, на приказ Підгайного, Качмарський і Ярош, узброєні через Підгайного в револьвери урядили засідку на Бачинського вечером в городі Єзуїтським /Косьцюшкі/. Натомість Мигаль і Сеньків /який деталі ці потверджує/ стягнули Бачинського до ресторану «Вінда» недалеко вулиці Коперника й звідтам, на умовлену годину, перепроводили його через той город, в тій цілі, щоб Качмарський і Ярош могли своє завдання виконати. До вбивства однак не дійшло, бо обі сторони з невияснених причин не стрінулися. (XII 2316, XIII 2571, 2576, XIII 2463, 2523)

Дальші спроби вбиття були вже повязані з участю «трійки» Мирона Королишина, яку Качмарський в тому часі через того ж Королишина дістав до боевого відділу. /В склад тої «трійки» входили, як відомо: Королишин, псевдо «Хмара», Григорій Мацейко — «Гонта» і якийсь мужчина незнамого прізвища — «Залізник»/. (XIII 2556-7, XII 2335)

У висліді кількох спроб затягнути Бачинського у відлюдне місце, між іншим уряджено таку засідку: Качмарський і його відділ, узброєні в револьвери, засілися на вулиці Кадецькій /в Стрийським Парку/, а Зарицька і

Сеньків на доручення Мигалья пішли до Бачинського і представили йому брехливо, що Мигаль захворів на серце і закликає його негайно до себе. Бачинський, в добрій вірі пішов з ними на вулицю Кадецьку, де згідно з плянами, спочатку відлучився Сеньків, а після мала відступити Зарицька, щоб уможливити акцію боївки. Однак й тим разом наміри неповелися, бо непорозуміння щодо терміну стрічі на вулиці Кадецькій, Качмарський розпустив свій відділ ще заки Зарицька вспіла там привезти Бачинського. (XII 2318, XIII 2553, XVII 3104, 3115, XIII 2524, 2436)

В цій справі обвинувачена Зарицька вияснює, що була Мигалем попереджена, що Бачинський є «чоловіком непевним», з чого прийшла до висновку, що він є поліційним конфідентом; провадячи Бачинського на вулицю Кадецьку, подумувалася, «що йому хочуть зробити там щось злого», зрештою, знала, що вже раз був поколений ножами. Також знала, що справа має «тло політичне» й хоча сама до ОУН формально не вступила, проте була свідомо, що ці функції сповняє для тої Організації. (XVII 3104, XVII 3115)

Щодо Сеньківа, він зізнає навпаки, що, коли разом зі Зарицькою дістав доручення заманити Бачинського на вулицю Кадецьку, було відомим, що там буде на Бачинського доконаний атентат. (XIII 2524)

Зі згідних зізнань Підгайного, Мигалья і Сеньківа виходить даліше, а саме: (XII 2319, XIII 2437-45)

По невдалій засідці в Стрийським Парку, Мигаль і Сеньків піднялися самі вбити Бачинського. Підгайний, якого Бандера все натискав, піддержав Мигалья в його намірах й заосмотрив його в револьвери, а саме в пістоль «Маусер» кал. 6,35 і згаданий «Гішпан» кал. 7,65. Мигаль дав меншу пістоль Сенькові, а собі натомість задержав пістоль «Гішпан». Дня 9 мая, вечером оба запросили Бачинського до ресторану, почастивали його горілкою, потому випроводили до Стрийського Парку, де, спочатку Мигаль, а за ним Сеньків, віддали до нього зненацька ряд стрілів, вбиваючи його на місці. (XIII 2523)

Втікши з місця вбивства, стрінулися на умовленому пункті з Марією Косівною, якій віддали револьвери, опісля в ресторані зійшлися з Підгайним, який на них чекав, і дали йому звіт з перебігу замаху. (XVII 3118)

По вбиттю Бачинського, Мигаль попав в нервову депресію і, коли поліція його візвала до переслухання в справі тої смерті, Бандера казав йому заховатися, й заповідав йому, що за кілька місяців відправить його до Кракова. Остаточно однак виказалось, що поліція щодо Бачинського є на фальшивому сліді, й Мигаль, склавши її брехливі зізнання, залишився у Львові, тим більше, що Організація підготовлялася до дальших бойових виступів. (XIII 2406)

ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНИХ ПРО ДАЛЬШІ ПРИГОТУВАННЯ БОЙОВІ

Підгайний і Мигаль зізнають, а саме, що весною 1934 року, почато обдумувати доконання якогось більшого грабункового нападу, який посилив би фонди Організації. В гру входили напади на старшину кошар артилерії, який виплачував гроші, на інкасента Польського Банку, на грошового листоноша,

а навіть був, Ярошом висунений, але Бандерою відкинений, проект оброблення, наспілку з якимсь вломником ювелірського склепу. Були також опрацьовані пляни збройні, і, що згори передбачувано, кровавих, нападів на касу в Моршині, на потяг між Львовом а Стриєм, і на амбулянс грошевий копальні коло Студника.

Одночасно — почавши вже від осені 1933 року, пороблено приготування вбити воеводу Юзефського в Луцьку. Ці наміри виявлені в слідстві, між інший через Малюца і Підгайного, мали такий перебіг: (XII 2312, 2329, 2335, XIII 2463)

Як вияснює Малюца, почавши вже від вересня 1933 року, він їздив до Луцька кількакратно і порозумівся там з якимсь Куцим, даючи йому доручення устійнити розвідкою спосіб життя воеводи й евентуально умов виконання замаху. Розвідка ця була переведена, однак, внаслідок арештування заангажованого в цій справі іншого члена ОУН Скупяка, був перерваний. В зимі їздив там з подібними дорученнями Підгайний, однак в результаті, мимо приготування зброї і людей, ця справа затягнулася на цілий рік й зійшла нанівещь, з тої причини, як твердить Малюца, що Куц і Скупяк або були арештовані, або поліцією інвігільовані. (XVI 2995)

Підгайний вияснив, що до Луцька їздив на фальшиву виказку, яку доставив йому в тій цілі Бандера від Пашкевича. В Луцьку порозумівся з Куцим, який йому представив наміченого до виконання замаху боєвика. Однак, в току розмови з Підгайним, цей боєвик свою згоду вицофав, і внаслідок браку інших умовлених кандидатів, Підгайний повернувся до Бандери зі звітом, що замах ще є не приготований. Підгайний більше тою справою не займався. (XII 2338)

Також й Мигаль зізнає, що колись чув від Підгайного, що «на Волині має бути схоплена якась риба». (XII 2456)

По замаху на друкарню Яськова в маю 1934 року, Бандера відновив наказ вбиття підкомісара Коссобудзкого, з тим, що тим разом до вбивства мав бути вжитий відділ Качмарського, озброєний в цій цілі в 4 револьвери, а між інший в згадану автоматичну пістолу «Гішпан» кал. 7,65 мм — ту саму, яка була вжита на Бачинського. Рівночасно Бандера, заосмотрив той відділ, за посередництвом Підгайного, в шість ручних гранат, привезених невиясною жінкою, потягом від сторони Кракова. Як зізнає Підгайний, ці гранати були ідентичні з показаними йому в току слідства і які дня 14 червня 1934 року знайдено в Віслі, поза межами Кракова. (XII 2330, XII 2363, 2372)

Зі згідних зізнань Підгайного, Качмарського і Мигалья виходить, що Підгайний вишколив відділ Качмарського, це є Королишина, Мацейка і «Залізняка», як обходитися з тими гранатами, а також перевів з ними навчання стріляння з револьверів. Крім того Підгайний зізнає, що одержав від Бандери і дав Качмарському для його відділу аршенік /миш'як/ який належить прийняти на випадок арештування на гарячому вчинку по замаху.

Щодо того замаху, було зрештою застережено, що має бути dokonаний на умові вішуючій надію втечі винуватця. Відповідний плян уложено з участю Підгайного, Качмарського і Мигалья, який жіночою розвідкою /м. ін. через Зарицьку/ ствердив, що Коссобудзкий часто буває на перегонах і що

можна його безпечно вбити в околицях перегонової площі або недалеко площі Східних Торгів. (XII 2323, 2332, 2334, 2331, XIII 2551, 2572, 2445, XII 2332)

Треба додати, що Качмарський, приступаючи до того завдання застеріг, що відсиджуючи кару в Равічу, стрінувся з урядуючим там тоді комісаром Коссобудзким, однак, принайменше не ствердив, щоб Коссобудзкий зле обходився з в'язнями. Мимо того, як твердить Качмарський, Підгайний настоював на виконання вбивства. (XIII 2558)

З другої сторони, Підгайний вияснює, що вбивство організував на категоричний наказ Бандери, однак, сам постановив до стрілів недопустити, а це у зв'язку з попередньо цитованими поголосками на сподівану амністію. (XII 2330–33)

Врешті Мигаль твердить, що старався приготування паралізувати й навмисне давав фальшиві звіти о рухах Коссобудзкого. (XIII 2394, 2421)

В світлі актів однак, випливаючих з зібрання вияснень Підгайного, Качмарського, Мигалья, а також Зарицької, кількакратно намагано вбивства того доконати. Розвідка Косівної, з участю Зарицької, наглядала Коссобудзкого на перегоновій площі, доносячи о його присутності, через Мигалья, Підгайному, натомість боївка Качмарського, на наказ того ж Підгайного, кількакратно підходили до Коссобудзкого на близьку віддаль, однак, за кожним разом попереджені перешкоди внеможливіювали доконати вбивства в умовах — як було сказано — які бдавали шансу втечі. (XVII 3104, 3119, XII 2330–34, XIII 2394, 2421, 2558–61)

В тих справах головну роллю відігравав Мацейко, який добровільно піднявся вбити Коссобудзкого й по вбивстві відслонити відворот відділу. Треба додати, що вже тоді, Мацейкові стало приділювано найкращий з роздаваних револьверів, — «Гішпан» кал. 7,65 мм., /той сам, з якого опісля вбив міністра Перацкого/, з тим, що по кожній випраці, револьвери зверталися Підгайному до переховання. (XII 2332–33, XIII 2560)

Як вже зазначено, Бандера, внаслідок даремних спроб вбиття Коссобудзкого біля перегонової площі, наказав виконати замах на вулиці Казимирівській, під будинком тюрми, де однак, вбивник не мав перспектив втечі. Підгайний цей плян представив боївці Качмарського, застерігаючи, що внаслідок небезпеки, яка грозить в цій ситуації, як хтось добровільно не зголоситься, це нікому не буде взяте за зле. Мимо того, Мацейко завдання піднявся, але опісля, як відомо, Бандера накази змінив і Мацейко був висланий до Варшави. (XII 2434)

Що до Коссобудзкого, Бандера повернувся до попередньої концепції замаху, і дальші спроби були кількакратно поновлювані, однак вже без участі Мацейка й без револьвера «Гішпан» кал. 7,65 мм. (XIII 2561)

Врешті, по арештуванні Підгайного і Бандери, пробувано ще раз в серпні 1934 року виконати атентат, причому в даному випадку, наказ був даний Малюцою який з кінцем червня 1934 року заявив Мигалеві, що він обіймає провідництво й доручає боєві акції поновити. (XIII 2395, 2423, 2561)

У зв'язку з дальшими арештуваннями, dokonаними тимчасом поліцією, Малюца наказ атентату опісля відкликав, а проти Мигалья й Качмарського розпочато слідство організаційне, в яким взаємно приписували собі вину невдачі акції. (XIII 2595)

Переслуханий в часі слідства, свідок підкомісар Коссобудзкі потвердив щодо себе, обставини виявлені обинуваченими й зізнав, що нераз відчував, що є інвігільований через незнаних мужчин і жінок. (XII 2599)

Щодо бойової діяльності Бандери і Підгайного треба додати, що на два дні перед своїм арештуванням, Бандера наказав Підгайному зорганізувати вбивство одного гімназійного учня-українця, запідозреного в контакті з поліцією. Підгайний, всупереч переконанню, поробив приготування і визначив як вбивника Королишина, однак вступні кроки перервало придер- жання Підгайного поліцією. (XII 2336, 2357, XIII 2572)

При обшуку у Підгайного знайдено кількадесят револьверових набоїв, виказку Романа Шухевича, «Інструкцію Саперську про нищення» й записку, яка відносилася до якогось організаційного контакту на провінції. (XII 2260-66)

В цій справі Підгайний вияснив, що набої й цю записку отримав для органі- заційного вжитку від Бандери. Щодо записки, спочатку Підгайний твердив, що мала йому служити до підготовки грабункової виправи коло Стрия. Однак опіс- ля Підгайний зізнав, що цю записку отримав від Бандери для Степана Долин- ського і, що не зміг йому перед арештуванням доручити. (XII 2312, XII 2313, XII 2881)

Степан Бандера, заарештований у Львові, намагався порозумітися з іншими арештованими, виписуючи на менажах і кубках тюремних пересто- роги аби нікого не сипати і не признаватися.

ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНИХ ПРО ВБИВСТВО БАБІЯ.

Доконані арештування дня 14 червня, тільки хвилино загалюмували теро- ристичну діяльність ОУН у Львові. (XII 2249, 2250)

З виясненнь Мигалія і Малюци виходить, що в липні 1934 на доручення Малюци, Мигаль почав підготовку до побиття посла Михайла Матчака з Укра- їнської Соціалістично-Радикальної Партії за критику ОУН, висловлену в ча- сописі «Громадський Голос». В тому напрямі Мигаль провів розвідку щодо способу життя Матчака та особисто зробив боксери, призначені для ужиття в нападі, який мав виконати незнаний йому боївкар. До побиття не дійшло, у зв'язку з заповіданням тоді вбивством Івана Бабія, директора Державної Гімназії у Львові з українською мовою навчання. (XIII 2398, 2400, 2430, 2464, 2572, XVI 2996, XII 2206)

Цей атентат, висловлений опісля в виданнях ОУН, як вже згадано, був заповіданий дня 25 липня 1934 року Михайлом Царем, фальш. Павло Савчук, який стрілив до Бабія на вулиці Св. Петра і Павла з револьвера системи Ортгієс, сам, у втечі з місця вбивства, не маючи змоги втекти від погоні, по- стрілювався, й опісля, ще того самого дня 14 серпня помер в тюремній лічниці.

В справі того вбивства, обвинувачені Підгайний, Мигаль, Малюца і Кач- марський признали свою участь, а саме: (XII 2206, XVI 3051)

Як зізнає Підгайний і Малюца, підготовка до атентату була розпочата ще на приказ Бандери. Той же Малюца й Мигаль виявили, що по арештуванні

Бандери й обняття провідництва боєвих дій Малюцою, цей останній доручив Мигалеві зорганізувати це вбивство і дав йому в цій цілі на швидку руку нари- сований шкід ситуючий визначуючий місце для вбивника й для помічника, який мав стояти у відводі і прикривати втечу. Атентат мали виконати боєвики, які підлягали Качмарському. Як твердить Мигаль, револьвер доставив Малю- ца, натомість Качмарський придержується, що дістав його від Мигалія. Перед- ше атентат мав бути виконаний перед заповіданням на 6 липня процесом Ле- мика й ін. перед судом присяглих, в якій то справі Бабій мав з рамени обвину- вачення виступити як свідок. Мигаль обговорив з боєвиками /як Качмарський вияснює – з Королишином – «Залізником»/ подробиці акції, розділив ролі, оглянув терен й забезпечив боєвиків в отрую ціянкалій, яку мали прийняти якби грозила небезпека зловлення їх. Качмарський додає, що коли цей «Залізник» був змушений виїхати зі Львова, він сам заступав його і разом з Королишином зробив засідку, до атентату однак не дійшло, з причини невідповідних умов. (XII 2335, 2339, XVI 2996-8, XIII 2398, 2406, 2431, 2446, 2486, XIII 2566, 2573)

Другу, успішну спробу повзято вже по процесі, /який тривав до дня 14 липня/. І тим разом до зорганізування атентату призначено Мигалія, а ролю вбивника приділено Царові, який в цій цілі пов'язав з Мигалем, на приказ Малюци, згаданий передше Адриян Горницький, – що він сам при- знає. Мигаль вияснює – згідно з Качмарським – що револьвер Ортгієс, з якого опісля Бабій був вбитий, доставив Цареві Мигаль, відібравши його від Качмарського. (XVIII 3334, XVII 3165, 3168)

Мигаль придержується, що був проти вбивства і, маючи приділену ролю помічника Цара, навмисне не приходив на означений час й тому не був свідком й помічником у вбивстві. Тим виясненням перечають зізнання Малюци та члена ОУН Юзефа Машака⁹⁸, який був Малюцою іменованій зверхником Мигалія. З зізнань Малюци і Машака виходить, що Мигаль був не помічником Цара, але організатором вбивства, й не мав бути присутнім при вбивстві, а тільки мав по- ділити ролі між Цара й його товариша /яким був хтось інший, а не Мигаль/, та видати їм зброю і накази. Як твердить той же Машак, всі ці функції Мигаль ви- казав й, взагалі належно вив'язався зі свого завдання, що Машак ствердив на підставі власних звітів й рапортів Мигалія й того помічника. (XIII 2584, 2586)

Щодо того ж Машака, Мигаль вияснює, що, коли розійшлася чутка, що арештовані в «краківській справі» /це є дня 14 червня/ «сиплять», Машак відгрожувався, що пішле їм до тюрми в їді отруту.

На тому – внаслідок арештів – закінчилася організаційна діяльність обви- нувачених в цій справі, членів бойової референтури ОУН у Львові. (XIII 2406, 2444)

При обшуку у Качмарського знайдено набої й револьвер. Ця зброя похо- дила від Підгайного, про що оба згідно зізнали. Обшук в Малюци й Мигалія не дав вислідів. (XIII 2335-6, XIII 2413, 2443, XII 2312-12)

Обвинувачений Роман Мигаль, зложивши вищезгадані зізнання на тему своєї ролі й діяльності в ОУН, заявив Судді Слідчому до протоколу, що зізнав широ, сумління має чисте, з охотою прийме кару смерті, коли своїми зізнаннями причиниться до ліквідації ОУН і до відчинення очей молоді українській на правдивий стан справи.

Належить додати, що всі повищі, на підставі власних вияснень обвинувачених, описані подробиці виступу злочину Бандери, Підгайного, Малюца, Мигалія, Качмарського і Зарицької, є піддані під особнє слідство, яке почалося супроти них й інших осіб у Львові.

ГНАТКІВСЬКА. РАК. МАЛЮЦА.

Щодо решта обвинувачених, слідство устійнило що слідує: (XIII 2465)

В світлі зізнань передше згаданого Евгена Онищука, Марія Гнатківська в 1934 році завідувала кольпортажею літератури ОУН в Косівським повіті. /Гнатківська стало мешкає в Смонднім коло Косова/. В справах тої кольпортажі, Онищук мав з нею в Коломиї в квітні і маю 1934 року кілька разів організаційну стрічі. В маю, Гнатківська виїхала до Львова, ніби на двотижневий курс організаційний, і більше вже до Косова і Коломиї не повернулася. (XVII 3177)

В справі Ярослава Рака, цитований передше Адріян Горницький, зізнав в часі слідства, що на два тижні по арештованню Спольського, це з дня 14 червня 1934 року, Малюца віддав його в справах кольпортажі під накази Рака, очеркненого прізвиськом «Мортек». Рак дійсно обняв керівництво, обговорив з Горницьким подробиці кольпортажі і визначив контакти, клички й відзови, стрінувся з організаційними діячами з провінції, яких опісля, рівночасно з Горницьким арештовано з обтяжуючими матеріялами. (XVII 3168)

Треба додати, що обшук переведений в Горницького дня 21 серпня 1934 року, виявив значну частину організаційної літератури, а між іншим ряд примірників ідентичних з тими, які, після вияснень свідка Хомранського, були парепачковані з Чехословаччини і перевезені Климишиним до Кракова. (XVII 3161–64)

Горницький, переслухуваний в цім слідстві, свої вияснення на тему Рака відкликав, однак пшодовнік сл. сл. Антоні Фіц, який Горницького переслухував в часі дожджень, зізнав, що Горницький свої вияснення зложив з розвагою й категорично, що перед підписом цього протоколу, особисто свої зізнання відчитав й щодо певних подробиць — справив. Той же Фіц рівнож устійнив, що працює в слідчій службі ПП, знав вже Ярослава Рака як члена ОУН. (XVII 3165, XVII 3174)

Дійсно, Ярослав Рак був вже два роки — в 1932 і 1933 — придержаний під закидом приналежности до ОУН. (XVII 3250)

Крім того, обвинувачений Іван Малюца в своїх виясненнях потвердив, що дійсно в липні 1934 року, по арештуванні Спольського, пов'язав Горницького з Ярославом Раком, бо, як твердить, Горницький в роботі був безрадний й не виказував ініціативи. Доручив Горницькому піти на стрічу з Раком, Малюца заявив йому, що відтепер Рак буде давати директиви в обсягу кольпортажі видань ОУН. (XVI 3000, 3089д)

Щодо самого Малюца, треба до попередньо наведених устійнень додати, на підставі його власних зізнань й на підставі актів Сеніка, що слідує: до Організації притягнув Малюца в грудні або в січні 1932 року, Іван Габрусевич /псевдо «Іртен»/, сповняючи тепер пост організаційного референта ОУН.

Спочатку Габрусевич вишколював його ідеологічно, потому доручив йому керівництво організаційного референта, натомість сам в червні 1933 року виїхав настало до Чехословаччини.

В липні 1932 року, на доручення Ярослава Барановського — переказане Бандерою, Малюца виїхав через Цешин до Праги, де протягом трьох-денного побуту стрінувся, як твердить — з Мартинцем, Ярославом Барановським, Габрусевичем, Анною Чемеринською, а також, з полк. Коновальцем і обговорив з ними організаційні проблеми. (XVI 3032, 3037, XXI 3849)

Хоча, в світлі актів Сеніка, в тому власне часі відбулася в Празі цитована вже передше конференція ОУН, в якій взяли участь вищезгадані діячі організаційні. Малюца придержується — правдоподібно щоб не виявити інших делегатів Бази, — що в цій Конференції не брав участі і нічого про неї тоді не знав.

МИКОЛА ЛЕБЕДЬ ОРГАНІЗАТОРОМ НАПАДУ В ГОРОДКУ ЯГЕЛЛОНСЬКИМ.

Врешті, що відноситься організаційної діяльності Миколи Лебеда, слідство зібрало ряд даних, які в консеквенції послужили також до висвітлення генези вбивства з дня 15 червня 1934 року. (XVI 3089д)

Передусім виказалося, що подібно як Бандера, також Лебедь виступає багато разів в документах знайдених у Сеніка. А саме, в тому архіві часто повторяється псевдо «Марко». Власне це псевдо очеркає Лебеда, про що свідчать зізнання Малюца і листівка Лебеда переслана з Праги і з Німеччини до Зофії Кшивей. В актах Сеніка це псевдо вживається два рази з додатком «Проклятий», з зіставлення однак суті, виходить, що й в тому випадку мова йде про одну й ту саму особу — пс. Марка. Треба додати, що в архіві Сеніка знайдено навіть знимку, яка представляє Лебеда, як він іде вулицею в якомусь місті на Чехословаччині, на що вказують чеські вивіски склепові.

Крім того ролю Лебеда в ОУН висвітлено в часі слідства в справі Майлова в совітському консуляті; врешті ряд дійсних устійнень внесло бадання на тему участі Лебеда в підготовці нападу на пошту в Городку Ягеллонським дня 30 листопада 1932 року.

На підставі всіх повищих даних стверджено що слідує: (XVI 2978, IX 1749, XXII 4283)

В току слідства в справі вбивства Майлова, один з арештованих Ярослав Штойко, признає, що належав до ОУН і що з рамени тої Організації займав пост інструктора «Юнацтва», виясвив, що до тої роботи втягнув його, восені 1931 року, Микола Лебедь, якого запізнав за посередництвом свого приятеля й співмешканця, Олександра Сокола. Лебедь пояснив Штойці завдання і методи «Юнацтва», потому доручив йому функції інструктора тої організації та пов'язав його з Дмитром Мироном⁹⁹, який був делегатом ОУН від справ «Юнацтва», і з Володимиром Маєвським, який займав в «Юнацтві» пост коменданта звен на терені гімназії державної філії у Львові з українською мо-

вою навчання. /Директора тої гімназії, Івана Бабія ОУН вбила з пімсти за неприхильне відношення до тої Організації/.

Належить додати, що Штойко признався крім того, що він-то власне навчив Лемика, як обходитися зі зброєю. (XVIII 3343, 3348)

Переслуханий в часі цього слідства як свідок, Ярослав Стойко, засуджений вже законним присудом на 5 літ тюрми, попередні свідчення відкликав, твердячи, що з Лебедем ніколи в жадних організаційних відносинах не був. (XVIII 3357)

Однаковож слідство ствердило, що Лебедь дійсно в 1931 році в першій половині 1932 року діяльний був як організатор «Юнацтва» у Львові й у зв'язку з тим замішав пост підреферента КЕ ОУН від справ того ж «Юнацтва». Повище виникає з вияснень Івана Малюци, а також з інформацій змісту в актах Сеніка, які навіть свідчать, що на тому пості Марко-Лебедь виказався супроти Організації особливою енергією й доскональними вислідами праці.

Під кінець 1932 року Лебедь перейшов до бойового відділу ОУН й у зв'язку з тим відіграв активну роллю в нападі на Уряд пошти в Городку Ягейллонським. (XVI 3032, XXI 3861, XXII 4047, XXIII 4296)

Напад той, до авторства якого опісля Організація призналася в своїх виданнях /про це вже була мова/, доконаний був дня 30 листопада 1932 року, в годинах пополудневих, 10–11-ма озброєними бойовиками. Напасники вдерлися до б'юра поштового і скарбового, які містилися в будинку Суду Гродзкого, стрілами засипали персонал і присутну в б'юрах публіку, потому, забравши з каси поштової 3.232,15 зл., почали втікати. Від стрілів боївки було поранено 8 осіб, яка одна з них на другий день померла, крім того перед будинком знайдено тіла двох бойовиків, як опісля виказалось: Мирослава Юрія Березинського¹⁰⁰ /швагра Романа Шухевича/ і Володимира Старуха¹⁰¹, оба члени ОУН.

У висліді погоні, слідуючого дня, 1 грудня, зловлено двох учасників нападу, Василя Біласа і Дмитра Данилишина, які в часі втечі з Городка по дорозі вбили урядника ПП., й тяжко поранили двох інших мужчин, які брали участь в погоні за ними.

Біласа і Данилишина – які призналися до участі в нападі, а крім того виявили, що це власне вони дня 29 серпня 1930 року вбили посла Голувку¹⁰² – поставлено разом з іншим винуватцем нападу, Маріяном Жураковським¹⁰³, якого залапано в Станиславові, під Наглий Суд у Львові і присудом з дня 22 грудня засуджено на кару смерті, яку-то кару на Біласа і Данилишина виконано, Жураковському натомість президент Польщі замінив кару на 15 літ тюрми.

У відношенні до інших, опісля виявлених винних в нападі почато слідчі дослідження доказів, потому дня 6–24 червня 1933 року відбулася у Львові, перед судом присяглих розправа, яка закінчилася засудженням 5-х обвинувачених, а м. ін. Степана Машака¹⁰⁴, на кару тюрми від 5 до 2 років. (XVIII 3270, 3281)

Жураковський і Машак, бадані в цій справі, в току доходження й слідства /Жураковський дворазово – в негайних дослідженнях, а опісля в дослідженнях звичайних як свідок/ зізнав згідно, що в підготовці нападу на Городок Ягеллонський, брав участь названий їм молодий мужчина, якого вже тоді описали разуче згідно з виглядом Лебеда. /«Ясний блондин, середнього росту, високе чоло й рідке волосся, на висках лисавий»/. Після тепе-

рішних зізнань Жураківського, цей чоловік, на два дні перед нападом, представившись як «Максим», дав Журавському доручення, щоб він подався до Станиславова й в його імені викликав до Львова Миколу Ясінського¹⁰⁵, члена ОУН. Дня 29 листопада /вже по повороті Жураковського зі Станиславова/, «Максим», після згідних зізнань Жураковського і Машака, відбув в коспіративним помешканні Мирослава Березинського, «відправу» з прибулими боевиками; повчав їх, яке чекає на них завдання, заявив, що на пошті в Городку є сума пів-мільйона зл., показав й пояснив плян будинку в Городку, поділив ролі напасникам, роздав револьвери і маски, врешті – забезпечив Березинського в готівку для учасників виправи. Коли вечером боевики виїздили зі Львова на місце нападу, /який після першого пляну мав відбутися ще того самого дня/, «Максим» прощав їх на двірці, однак сам участі в нападі не брав.

Належить додати, що вияснюючи повищі дані, Жураковський і Машак призналися до закиненого їм злочину й дали вияснення згідні з іншими устійненнями в цій справі. Машак крім того причинився ще до знайдення 5-ть револьверів, захованих при втечі напасниками.

Внаслідок їх зізнань, власти безпеки, досмотруючися Лебеда в описанім через Жураковського і Машака «Максими», вже в грудні 1932 року почали за ним розшуки, які не дала висліду, тому, бо як виказалось, Лебедь на кілька день перед нападом випровадився зі свого помешкання у Львові на вулиці Тарнавського 14, опісля переховувався в місті, а в день нападу, правдоподібно в цілі «алібі» показався в Кривих, врешті в грудні 1932 року втік, повідомляючи батька, що їде заховатися в гори. (XVIII 3279, 3308, 3305, 3306)

Переведений дня 11 січня обшук 1933 року в помешканні батьків Лебеда в Стріліських Нових, допровадив до викриття обширного підручника о характеристі, який належав, як признав сам батько Лебеда, до Миколи Лебеда. Подібна інструкція о характеристі знайдено опісля у члена ОУН Івана Рудакевича. (IX 1786–1802)

В току цього слідства, Машака та Жураковського переслухано повторно, показуючи їм знимку схопленого Лебеда. Машак, який закінчив вже кару за участь в нападі – признався, що Лебеда знає ще з 1930 року, зі шкільної лавки й заявив, що чоловік, який давав у Березинського диспозиції щодо нападу був до Лебеда дуже подібний, однак він – Машак, «керуючися етичними поглядами, не може на своє сумління брати твердження, що цим чоловіком з цілою певністю був Микола Лебедь». (XVIII 3321, 3315)

Натомість Маріян Жураковський категорично розпізнав Лебеда, як власне того «Максима», який дня 28–29 листопада 1932 року організував напад в Городку. Крім того Жураковський вірно повторив своє теперішнє зізнання й додав, що Лебедь вже по нападі стрінувши його у Львові, радив йому повернутися до Станиславова /звідки Жураковський до нападу був стягнений/, запевняючи його, що там нема арештувань й що Жураковський може бути за себе спокійний. (XVIII 3318, 3311)

Повищі устійнення є згідні з виясненнями обвинувачених Підгайного і Малюци, які також вказали на участь Лебеда в підготовці повищого нападу, Малюца навіть в тому випадку покликався на слова Лебеда.

В світлі повищеного, втеча Лебеда з Польщі до Чехословаччини спричинена була чимсь іншим ніж тим, що твердить Лебедь в цьому слідстві. Інший також характер і перебіг мав його побут за кордоном, а також згадані ним, тайні відвідини в Польщі літом 1933 року. (XII 2344, 2374, XVI 3039, 30446)

Виданий передше Володимир Маєвський, один з обвинувачених в справі Лемика за вбивство Майлова, переслуханий в слідстві в 1933 році, потвердив зізнання Стойка та признався до приналежности в ОУН, вияснив, що Лебеда пізнав у Сокола восени 1932 року, опісля стрінувся з ним в липні 1933 року. Між іншим, в часі ферій 1932 року Маєвський брав участь в довшій прогульці членів «Юнацтва», яку уряджував Стойко в цілі переведення практичних вправ теренознавства й добре володіти зброєю і т. п. На цю прогульку Маєвський взяв зі собою револьвер, який передтим дав йому Сокіл і зазначив, що це є власність Лебеда і що по нього до Маєвського зголоситься сам Лебедь. Дійсно, коли по цій прогульці Маєвський подався до Микуличина, де стрінувся з Нидзею, біля 29 липня 1933 року, прийшов там на зв'язок з Нидз[о]ю Лебедь, і Маєвський на його бажання повернув йому згаданий револьвер. Появою Лебеда Маєвський, як твердить, був здивований, бо знав, що по нападі в Городку, Лебедь втік закордон, а потвердив йому цю вістку Сокіл, який, виїхавши з початком 1933 року до Женеви, писав Маєвському в березні або квітні 1933 року, що Лебедь перебуває в Празі. Маєвський тоді запитав Лебеда, як йому ведеться на Чехословаччині й як можна туди дістатися. Лебедь неохоче й дуже лаконічно пояснив йому, що перейшов через Чорногору, що, як вже перейдеться «зелену границю», то треба заплатити 300 чеських корон, або відсидіти кару в тюрмі, і що він, Лебедь, мешкає в Празі. По цій стрічі Маєвський залишив Микуличин, Лебедь і Нидза або там залишилися, або як твердить Маєвський — пішли до Ямної, де мешкає студентка Катерина Зарицька, знайома Нидзи. (XVIII 3334, 3342, 3345, 3348)

Переслуханий в цій справі як свідок, Маєвський, відбуваючий кару 10 літ тюрми за участь в ОУН, подібно як Стойко, відкликав всі свої попередні зізнання, запитаний натомість про стрічу з Лебедем в Микуличах, прямо відмовився від відповіді.

Однак в світлі інших даних достовірність попередніх вияснень Маєвського, не може підлягати сумнівам. (XVIII 3356)

Побіт Лебеда в тому часі в Галичині є також підтверджений його власними виясненнями, як також зізнанням Гнатківської, яка виявила, що Лебедь — з кінцем липня або до початку серпня 1933 року був у неї через два дні в Смонднім біля Косова. (IX 1545, XI 2006)

Також Зарицька підтвердила, що літом 1933 року відвідав її — згаданий Маєвським, Володимир Нидза, в якого товаристві був якийсь щуплий блондин літ біля 20, Зарицька однак твердить, що це не був Лебедь. (XVII 3102)

Врешті й Ярослав Стойко, в току своїх попередніх зізнань ствердив, «весною 1933 року» батько Лебеда одного разу пошукував Миколу Лебеда в Українським Академічним Домі у Львові, та, що восени 1933 року Стойко «завважив на вулиці мужчину /у Львові/ цілком подібного до Лебеда і мав вражіння, що це був Лебедь, хоча певний не є». Накінець треба додати, що

літом 1933 року бачила Лебеда у Львові також й Кляра Пфортнер, про що вже була мова вище.

Всі повищі дані, а також щодо участі Лебеда в підготовці виправи на Городок, як й до пізнішої судьби Лебеда, знаходять додаткове потвердження і вияснення в актах Сеника. (XVIII 3345)

Згідно зі згаданими устійненнями, ці акта свідчать передусім, що з кінцем 1932 року, коли Баба-Бандера був заступником Крайового Провідника, Марко-Лебедь займав пост заступника бойового референта КЕ. Письмо Крайової Екзекутиви, яке згадує його з тим титулом організаційним, також відслоняє наради і підготовку, які попередили напад в Городку Ягеллонським, причому багато подробиць з тої підготовки стисло згодяться з устійненнями слідства і судових присудів в цій справі. Згідно з зізнаннями Жураковського, Марко-Лебедь є в тому письмі згаданий, як учасник «відправи», яка відбулася два дні перед нападом. Той же документ стверджує крім того, що Марко-Лебедь брав участь в стислій нараді, яка відбулася з участю найвизначніших членів очеркених псевдами: Новий¹⁰⁶, Льолько, Ромовські і Шух. На нараді, коли думки поділилися щодо влаштування нападу і «Ромовський» навіть заявив, що зі своєю групою відступає, Лебедь-Марко висказався за виконання нападу, потім Новий поручив акцію «робити». (XXII 3967)

Належить додати, що з зізнань Жураковського, з цитованого справоздання КЕ та з інформації Слідчого Уряду в Станиславові, виходить безперечно, що псевдо «Льолько» відносилось до згаданого Миколи Ясінського, який в тому часі займав пост бойового референта й як свого заступника мав Миколу Лебеда. Натомість що до «Нового», акта Сеника виявляють, що він в тому часі був Краєвим Провідником і, що саме в тому часі його заступником був, в 1932 році, Степан Бандера. Прізвища Нового не виявлено. (XXIV 4423)

Після даних архіву Сеника, Лебедь недовго по городоцьким нападі дійсно втік до Чехословаччини. В одному з листів Сеника до Коновальця знаходимо згадку, а саме:

«Нині, це є 25 лютого /1933 року/, приїхав Марко-Проклятий, /один з тих, який виконав при нагоді останнього випадку ролю «генералштеблера» як заступник Льолька і, який є до певної міри одним з «спіритус мовенс»: пошукуваний є через шершенів*»/.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ СУД. ДЕЦИЗІЯ ВИКОНАННЯ АТЕНТАТУ В ВАРШАВІ.

Приїзд Лебеда до Праги та його роля «шефа штабу» в нападі дня 30 листопада 1932 року, потягли за собою важливі наслідки, які в прямій лінії є пов'язані з атентатом на міністра Перацкоґо.

В світлі актів Сеника, справа мала слідуєчий перебіг:

* Поліцію.

Грабунковий напад в Городку Ягеллонському був виконаний на доручення Коновальця. (XXI 3845)

Вже згадано, що в листі з дня 29 вересня 1932 року, він наказав Сенікові перепроводити в Базі «акцію», обчислену на ефект в Америці. У виконанні цього доручення, Сенік стрінувся з пс. Новим в Гданську, і дав йому відповідні інструкції. (XX 3760, XXIII 4308)

Як прийшли вістки з краю про напад з дня 30 листопада й виказалось, що замість сподіваний багатотисячних сум, бойовики забрали лише 3.232 зл. і 15 гр. /з тої суми відібрано їм що 90* зл. і 12 гр./ і до того є, що напад був окуплений поважними для УВО втратами в людях, Коновалець з обуренням писав до Сеніка: (XXVIII 3270, XXI 3800)

Згаданий випадок, з точки зору відповідальності КЕ., його підготовки, вибору об'єкту, Ваших розмов й доручень даних Новому і т. д. – є безумовно злочинний і каригідний. Нічого спільного з тим не може мати поведінка тих, які внаслідок доручення брали в нім участь; справжній героїзм, виказаний Д.[анилишиним] і Б.[іласом] на процесі, тим більше обтяжує тих, які давали доручення виконати того роду акт. Після того, прошу Вас, через викликання відповідних людей з Базі і переведення з ними слідства, або вислання з Вашої сторони когось до Базі з виразним дорученням на місці зібрати відповідний матеріал, остаточно устійнити того або тих, які безпосередньо або посередньо несуть відповідальність за згаданий випадок». (XXIII 4188)

«Ми мали до діла не тільки зі злим підготуванням справи, але й з виразним невиконанням доручень, які Ви дали КЕ в імені Проводу Організації». (XXII 4191)

Згідно з дорученням Коновальця, розпочато організаційне слідство, Новий був завішений в діяльності й керівництва КЕ обняв – провізорично – його заступник Лис-Бандера.

Як виказують акта Сеніка, слідство – переведене Ярославом Барановським аж до мая 1933 року, спочатку було звернене лише проти Нового, однак опісля, у зв'язку з виявленням обставин, Коновалець наказав поширити його також на Марка-Лебеда. Слідство було переведене переважно в дорозі писемній. Переслухано ряд свідків, зроблено плян ситуаційний виправи і т. д. Лебедь спочатку переслуханий як свідок, потому на бажання Коновальця був переслуханий повторно, як обвинувачений. По закінченні слідства, Коновалець, повторно збадавши справу, покликав організаційний суд, в склад якого увійшли: Головний Суддя Макар Кушнір, як голова та спеціально дібрані судді: Ярослав Барановський й інж. Евген Вжецьона¹⁰⁷ /псевдо Ганді/, оба «спілчане». Прокуратором в цій справі Коновалець назначив Олександра Сокола, /пс. Птах/, того власне, про якого зізнали Штойко і Маєвський, врешті оборонцем – Івана Габрусевича.

Судова розправа, після диспозицій Коновальця мала відбутися /й після всяких правдоподібностей відбулася/ в Берліні, в перших днях червня 1933 року, з нагоди нарад конференції, в якій, як відомо, м. і. брав участь Лис-Бандера.

* У польському оригіналі: "900".

В архівах Сеніка не знайдено протоколу з того суду: про вислід розправи можна лише робити висновок з оповіщення Коновальця. (XXII 4126, 1432-35)

«Що до самого присуду – писав Коновалець – то після моєї думки, узглядняючи цілий ряд обставин злагіднюючих, треба за невиконання доручення й за злу підготовку замірів, звільнити його /Нового/ з Провідництва КЕ. Рівночасно, щодо дальшого ужиття його в Організації, суд може цю справу передати до моєї децизії.» (XXII 4134)

Знова в іншому листі Коновалець писав:

«Що до того, що дальше робити з Новим, то треба буде виконати дану йому свого часу обітницю і по вакаціях стягнути до Карпата* на рік, як степендиста». (XXII 4133)

Після всяких даних, організаційний присуд у відношенні до Нового, здійснив передбачення, а радше бажання, Коновальця, бо, як виказують акта Сеніка, Новий дійсно вже в вересні 1933 року знайшовся в Гданську – їдучи до Берліна, без легальних документів, значить, на голову «Карпата», як про це писав з Берліна Роман Сушко. (XXII 4150-1)

Що відноситься до Марка-Лебеда, він через цілий час слідства перебував в Чехословаччині і Німеччині. Дня 14 липня той же Роман Сушко писав в його справі з Берліна, до Сеніка в Празі, пропонуючи:

«Коли не маєте для Марка нічого з проєкту на довший час, то висилайте його тут. Накоротко не варто, бо буде клопіт з легалізацією».

Для Лебеда, однак, вже була передбачена інша місія, напевно не без зв'язку з результатами організаційного суду, бо оскільки, на думку Коновальця, «Новий» стратив право виконання відповідальних функцій організаційних і був з Базі відтягнений, Лебедь, мимо «помилко» зроблених в справі Городка, правдоподібно визнали його за здібного до обняття завдання, яке дало би йому нагоду до повної реабілітації супроти Організації. Цим завданням було – виконання атентату дня 15 червня 1934 року.

В документах Сеніка ця справа представляється так: (XXII 4146)

Краєві власті ОУН вже в 1931 році задумали поширити терористичну акцію на Варшаву. В червні 1931 року, тодішній краєвий Провідник пс. Лісовик, Лівик¹⁰⁸, доручив одному з членів, тимчасово замешкалому в Варшаві – названому в Організації «Кавка». (XX 2698, XXII 4083, XXIV 4418)

«... довідатися про слідуєчі речі: а/ які є можливости висадження або підпалення варшавських залізничних станцій, б/ об'єктів або магазинів військових, в/ чи не можна зібрати інформацій щодо ген. Складковського, п. Бека, Наконечнікова».

Однак, цей плян скоро залишено, натомість сам «делегат» дотла завів довір'я і був з Організації усунений.

Думка улаштування атентату в Варшаві, віджила в 1933.

В тому самому часі, коли Коновалець признав, що вину трагічних наслідків виправи в Городку Ягеллонським поносять самі автори, База виступила з концепцією цілком відмінною. (XXII 4083)

* Піка Ярого.

Дня 26 лютого 1933 року, другого ранку по приїзді Лебеда до Праги, з'явився там представник КЕ, пс. Юх, і здав Сенікові звіт з перебігу випадків в краю та з плянів КЕ. Як писав Сенік до Коновальця «Юх» заявив:

«Коли ходить про ліквідацію, згідно закінчення чи «вендетту» з причини останнього випадку, то КЕ пропонує один вчинок в Кавці. На це я заявив — пише Сенік, що до часу конференції не можна поважно тої справи розв'язати». (XXI 3845)

Перша конференція, яка відбулася по одержанні тої пропозиції з краю, мала нараду з кінцем квітня 1933 року в Берліні. Серед документів з архіву Сеніка, не знайдено протоколу ані також звіту з її нарад, однак склад учасників свідчить, що предметом її були справи найважливішої ваги організації. З краю був присутній п. о. Провідника Лис-Бандера, а з-за кордонних представників: Коновалець, Сенік, Ярій й Ярослав Барановський, значить, самі члени «Нач-Колегії», й то навіть з виключенням Мартинця.

Архів Сеніка не виявляє протоколу з тих нарад Конференції, однак, дальший розвій випадків вказує, що без сумніву обговорювала вона, й то з позитивним вислідом, пропозицію Крайової Екзекутиви щодо влаштування «одного вчинку в Кавці».

Доказує це факт, що в половині липня 1934 року, КЕ зголосила внесок, прецизійний плян діяння. (XXII 4122-26)

Відносний документ, який, судячи по стилю, є напевно переложений з шифрового тексту, і в даному відділі звучить слідує:

«Акти терор. На Базі і Кавці приготовані — в Кавці через 2 місяці.

Освіта або внутр. спр. Вислати 2-х людей — до Кавкі.

Кавка підготовка.

База — підготовка Курат.

На терені — інспек.

На Вол. — б. з воєв. —

На розвідку —

Курс боєвиків відбувається на краєвим ґрунті тими силами, які там є до диспозиції. До уваги береться 3 трійки.

Марко їде до Базі — підготовляє терен — а опісля бере участь у вишкільній акції.

Револьвери купити через Грицька!»

Повище письмо без сумніву відноситься до планованого атентату в Варшаві /в Кавці/, на міністра визнань релігійних і освіти суспільства, або на міністра справ внутрішніх. Котрий з тих міністрів мав бути вбитий, мали рішити, правдоподібно закордонні чинники ОУН.

Намічені пляни в тому письмі, опісля були зреалізовані в цілій тягlostі. Сповіщений атентат на шкільного куратора був виконаний дня 28 вересня 1933 року /намагане вбивство куратора Гадамського у Львові/, підготовка вбиття волинського воєводу Юзевського, дійсно перші кроки були вжиті — про що свідчать згадані зізнання Малюци, Підгайного і Мигалья, врешті, під Надвірною був влаштований згаданий курс краєвих бойовиків, що виявило арештуванням дня 18 серпня ряд озброєних членів ОУН з Юрієм Онишкевичем на чолі.

Ролю Марка-Лебеда відзеркалюють слідує далі документи: (XXII 4041)

Дня 8* липня 1933 року, Федина писав до Сеніка з Гданська в Празі: «Лис переказує з краю слідує питання й просить, оскільки можливо негайно відповісти на це: ... 4/ Подайте остаточну дату стрічі, яка домовлена була в горах 10.7. 5/ На цій стрічі буде боє. /вий/ рент /референт/, тому, нехай конечно приїде там Марко, щоб ці справи обговорити докладно». (XXII 4143)

В серпні 1933 року, Лебеда, як виказалось, вже був в Польщі. Письмо з Базі з дня 20 серпня доносить:

«Арештування на шляху Ворохта, це двох бойовиків. Припадок викрутив Марка».

На тому кінчаться уривки з архіву Сеніка, які відносяться до підготовки атентату в Варшаві й ролі Лебеда. /Належить вияснити, що цей архів переважно сягає тільки до осені 1933 р./.

Дальший перебіг випадків вже є виявлений безпосередніми устійненнями слідства.

Від дня 6 вересня 1933 року, Лебеда був, як вже відомо в Варшаві. Переведення розвідки перетягнулося понад передбачення в цьому письмі, 2 місяці, й на доручення Бандери, заповіджене телеграфічно через Малюцу, тривало до грудня. З Варшави Лебеда безпосередньо повернувся до Праги, звідки негайно дня 7 грудня пішов до Ярого в Берліні — безсумніву в цій цілі, аби дати звіт з підготовки і аби дістати дальші директиви.

Арештування, переведені навесні 1933 року серед діячів ОУН в Чехословаччині, напевно спинили, на якийсь час, дальшу підготовку до атентату. В тому часі, зрештою, як пізніше Лебеда оповідав Малюці, їздив до Женеви, а також до табору «Усташі». (XXII 4148)

В квітні 1934 року Лебеда з Берліна попередив Гнатківську про свій приїзд й визначив її стрічу, безсумніву з тим наміром, щоб узяти її зі собою до Варшави.

Безпосередньо по атентаті, Лебеда назад попрямував через Гданськ — до Берліна, придержаний натомість в Свінемінде, покликався на Федину і Ярого, всказуючи їх адреси.

Всі повищі дані свідчать понад всякий сумнів, що атентат був постановлений й організований закордонними властями ОУН, в першій мірі — особами Евгена Коновальця, Еміліяна Сеніка і Ришарда Ярого. (XI 2020)

На підставі повищих устійнень, Суддя Слідчий, який провадив слідство в цій справі, постановленням з дня 22 липня 1935 року розіслав за Коновальцем, Сеніком і Ярій гончі листи. (XXIV 4429)

Також були розіслані гончі листи за Андрієм Фединою, Анною Чемеринською і Ярославом Барановським. Судочинство у відношенні всіх вищезгаданих шість осіб, як також у відношенні до Григорія Мацейка, внаслідок незловлення їх — буде відстрочене.

Організація Українських Націоналістів, в своїх пресових виданнях призналася до виконання обговорюваного вбивства. (XVII 3232-3)

Дня 5 жовтня 1934 року, обшук переведений у Мирона Богуна в канцелярії адвоката Степана Шухевича у Львові, виявила примірники ч. 4-7 «Бю-

* У польському оригіналі: "6".

летеню Краєвої Екзекутиви ОУН на 33У», публікуючи між іншим в довшій вступній статті, слідує заяву:

«Боевик Української Військової Організації виконав дня 15 червня 1934 року в Варшаві атентат на одного з катів народу українського. Бойовик УВО вбив міністра справ внутрішніх польського окупаційного уряду на землях західно-українських, Броніслава Перацкого». (XVI 3050, 3064–3089, XVI 3051)

Аналогічні декларації оголосили українські часописи американські: «Наш Клич», орган Української Стрілецької Громади в Аргентині та «Вісник ОДВУ», з Нью Йорку. (XV 2941–47)

Той же «Вісник» рівночасно помістив відозву «Від Провідника Української Національної Революції до Українського Суспільства в Америці». В цій відозві, Євген Коновалець, апелює до вської свідомої української спільноти в Америці, та до всіх Відділів і членів тих організацій, які стали на революційно-визвольному ґрунті», аби «в цій історичній хвилині», «для піддержки національно-революційного фронту» виказали «усильну працю і жертвенність». (XV 2952–70)

ВІДНОШЕННЯ МІНІСТРА ПЕРАЦКОГО ДО УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ.

Вбитий дня 15 червня 1934 року Броніслав Перацкий, займав становище міністра справ внутрішніх від дня 27 червня 1931 року. Начальник відділу національного в тому міністерстві, Генрик Ян Суханек-Сухецкі, переслуханий в характері свідка, зізнав, покликуючися на реальні факти й на статистичні дані, що відношення вбитого міністра до українського суспільства було наскрізь позитивне й щире. Поляків і українців Перацкий нарівні трактував як автохтонів одної й тої самої землі, які мусять дійти до згідної співпраці й братнього співжиття. (XIX 3419)

Своє становище в українській справі, міністр Перацкий очеркнув в засадничій декларації, зложеної в Сеймі дня 16 січня 1932 року. Міністр тоді заявив що слідує:

«Наш уряд керується прагненням витворення раціональних підстав гармонійного співжиття всіх громадян Польщі, опертого на рівності обов'язків і прав для всіх.

Підчеркую засаду рівності прав й обов'язків тому, що вона повинна стати підставою системи громадянського думання й відчуття, як рівнож суспільства польського, так суспільств, які становлять національну меншість в нашій Державі.

Виявлена тенденція через деякі групи меншости до витягання з факту їх відрубности етичної, внеску о правах до привілеїв, а також фальшива, як склонність неkotрих відламів суспільства польського до витягання факту тої відрубности, сутесті в напрямі ділення громадян держави на дві кляси.

Рація стану держави сучасности не може толерувати подібних теорій, а тим більше, не може їх реалізувати.

Оце причина, для якої уряди помайові уважали за доцільне й кінцеве заспокоювати, в міру слухности й можливости, економічні і культурні потреби суспільств меншости, під скромною умовою — додержування тими суспільствами правдивої лояльности громадянської супроти держави. Коли натомість хтось захоче покликатися на рішучість Міністерства Справ Внутрішніх супроти явних проявів ламання тої засади і спроб годження в безпечности публично і правний лад, мусить прещінь признати, що виказує вам рівну рішучість, коли ходить про оборону безпеки громадян, які належать до національної меншости. Ми керуємося засадою слухности й інтересів Польщі. Лояльна меншість національна все може бути певна повної опіки й помочі зі сторони держави».

«... в імені цілого Уряду стверджую, що ані в дійсности, ані у внутрішньому переконанні Уряду, завдання держави у відношенні до трьох воевідств полудневих, обнятих спільною назвою Малопольські Виходней, не є інші, як перед цілою територією Польщі, чи поодиноким її земель.

Які це є погляди?

Головним буде безсумніву це, що в спробі сформулювання схопити можна в цей спосіб, що завданням держави є дбати про безпеку громадян, з залишення їм права діяння під умовою, що це діяння не принесе шкоди іншим громадянам.

То сформулювання дозволяє нам установити виразні й непереступальні границі для діяльности громадянської, коли та діяльність не знищить самої суті держави. Але знищення з черги такої діяльности є одним з найважливіших завдань уряду, усправедливлюючи своє існування через таке нормування, а на випадок потреби й огранічення, діяльности одиниць або груп суспільних, щоб не наважували вони на інтереси цілоти або інших груп суспільности.

Коли тепер цей перебіг думання перенесемо на терен Галичини, де серед двох етнічних груп громадян, певні відлами української групи ставлять собі за ціль діяльности систематичне заподіяння шкоди групі польській, стає ясним, що така діяльність означає замах на саму ідею держави і вивоз під адресою цілої сили Польської Держави, яка такої діяльности толерувати не може.

Якби хто небудь в державі вдавався до актів злочину, до замахів на чуже життя і посілостей, на безпеку осіб і річей, які є під опікою права публичного, мусить понести консеквенції, пропорційні до розмірів заподіяного зла.

Тому, що в демократичній державі можна кожному громадянину своїм вільно думати, судити й діяти, під умовою, що буде вчити і боронити свої погляди розумом, не вдаючися до насильства, сили і підступу».

«Не може бути і не буде толерований стан, в якому нарід польський почував би загрозу свого життя, в стані володіння і вільно провадження своїх справ національних і громадських, а також, в яким розважна і яка віддається продуктивній праці спільнота українська залишалася під терором насильства.

«Уряд не вважає за властиве і відповідаюче слухності, робити зі злочинної акції певних — як вже вияснено, небагатьох зрештою — організацій українських на терені Галичини — національної української справи на тих землях». «Конечність застосування в менших моментах сильніших середників для оборони безпеки, не спихає нас принайменше з нашої засадничої політичної дороги діяння, як з другої сторони, ціль політичної діяльності не присипляє нашої чуйности.

Зрозуміло, не потребує доказувати, що атмосфера боротьби пожирає в кожному випадку на довший протяг часу можливості психологічні, а навіть моральні, продовжування політики повинностей».

Говорячи опісля на тему відносин Уряду до господарських потреб українського народу, міністр заявив:

«Стверджую, що так як в минулому не були, так й в майбутньому не будуть ставлені перешкоди в розвої тої галузі інтересів громадян воевідств полуднево-східних, як поляків так й українців».

Противно. Уряд є готов — в міру можливости, що є в диспозиції держави — якнайбільше причинитися до розвою господарського життя в тих воевідствах, але з тим, що мусять бути придержувані загально обов'язуючі засади співпраці держави з господарством приватним.

Коли ходить про товариства господарського виробництва і українські кооперативи, мусять вони піддати ревізії відношення до фактора державного, а це передусім через витягнення консеквенції з засади, що держава, уділяючи господарчим організаціям грошевої допомоги, мусить мати можливість контролю над властивим зужиттям напозичених сум. Є також само собою зрозумілим, що на податкові полегші можуть претендувати тільки ті організації, які будуть співпрацювати з державними чинниками».

В дальшому тягу міністр говорив:

«Уряд мав повне розуміння до прагнень української молоді в управлюванні спорту і виховання фізичного в рамках спортових товариств. Погоджуючися на легалізацію таких товариств, Уряд висловлює надію, що вони дійсно будуть працювати над піднесенням культури фізичної і спортової молоді, яка буде триматися здалека від чинників, які захочуть кожній спортовій організації накинути тло і ціль політичну. Того рода містифікація не буде толерована. Натомість організації, які будуть розвивати свою діяльність в рамках статуту, можуть числити на цілковите попертя.»

«Уряд — не зражуючися перешкодами — континує без перерви політику заспокоювання дозріваючих потреб Галичини, в спосіб угляднюючий нарівні інтереси народу польського як й українського.

Всяка бо нерівність виключає порозуміння, а там, де нема порозуміння, до голосу мусить прийти сила.

Тимчасом хочемо вірити, що по болючій стадії тертя і часто штучно викликаних вибухів українського націоналізму, візьмуть гору інстинкти історичні і розум політичний, що розпочнеться там довга ера кооперації польсько-української, яка в майбутньому для обох народів мусить видати якнайблаготворніші овочі.» (XIX 3424)

Конструктивна політика міністра Перацкого у відношенні до проблем кордонів полуднево-східних Польщі, цілила, про що міністр Перацкий знав — в українські шовіністичні елементи. Для Українських Націоналістів зреалізованню програми міністра Перацкого було рівночасно упадком її значення і впливів, томуто та Організація, використовуючи несвідомість частини українського народу, впоювала при помочі всякої агітації, ненависть до його особи, поширюючи неправдиві і суперечні з безспірними фактами закиди, ніби він був ліквідатором українського шкільництва і українських освітніх інституцій та спортових, що він полонізував українську Церкву, організував погроми і т. д.

Міністр Перацкий залишився вірний засадам, висказаним на початку свого урядування. На 4 місяць перед смертю, дня 15 лютого 1934 року, в останній своїй промові заявив в Сеймі: (XIX 3419)

«... дух активности і господарности, змисл організації і видержання, розуміє відчуття у суспільстві його мети завдань в польській державі, може доконати великого діла культурного видвигнення тих земель та з всіми тої відміни добродійними наслідками. Воно дало б також сильнішу платформу вспівжиття того суспільства зі суспільствами, які належать до національної меншости, — яких повнота прав громадянських є засадничим постулятом нашої внутрішньої політики».

В днях 3—9 червня 1934 року, міністр Перацкий відбув інспекційну подорож на терени воевідства львівського і станиславівського. Безпосередні обсервації доконані в часі тої подорожі, розмови відбулі з різними представниками українського суспільства, а передусім з митрополитом Шептицьким і з делегатами укр. [аїнських] господарських діячів, врешті не одне, негайно на місці видане розпорядження, давали найкращі надії на дальше поліпшення відносин і зробили, що подорож могла потягнути за собою реальні висліди.

Кілька день пізніше, міністр був позбавлений життя. (XIX 3560)

¹ Бандера Степан – “Баба”, “Сірий”, “Бийлихо” (1.І.1909, с. Угринів Старий Калушського повіту – 15.10.1959, Мюнхен, Німеччина) – визначний суспільно-політичний діяч, один із лідерів українського національно-визвольного руху 1930–1950 рр. У 1919–27 навчався в Українській гімназії у Стрию. У 1928–33 – студент агрономічного відділення Львівської політехніки. Член “Пласти”, належав до керівного ядра ОВКУГ та СУНМ. З 1928 – в УВО у відділі розвідки, пропаганди. З 1929 – в ОУН. З 1931 – референт пропаганди КЕ ОУН, у 1932–33 – заступник, у 1933 – Крайовий провідник. Був заарештований у 1928 (в Калуші і Станіславові), 1932 і червні 1934 (у Львові). Ув’язнення відбував у Львові, Кракові, Варшаві. На Варшавському (1935–36) і Львівському (1936) процесах за атентат на Перацького та діяльність в ОУН був засуджений до смертної кари з заміною на довічне ув’язнення. Покарання відбував у тюрмах “Свенти Кшиж” біля Кельц, Вронки біля Познані, Берестя. У тюрмі залишався провідником, через о. Кладочного підтримував зв’язок із підпіллям (ґрипси заклеювали в олівці). Спроба втекти з тюрми у Вронках була невдалою. Звільнився у вересні 1939, з початком Другої світової війни. У жовтні 1939 перебрався зі Львова до Кракова. 10.ІІ.1940 очолив Революційний Провід ОУН. У квітні 1941 на Другому ВЗ ОУН був обраний Головою Проводу. 5. VII. 1941 заарештований нацистськими окупантами у зв’язку з проголошенням незалежності України. Ув’язнення відбував у концтаборі Саксенгаузен. Звільнений 27. IX. 1944. У лютому 1945 на крайовій нараді Проводу ОУН на ЗУЗ разом із Р. Шухевичем і Я. Стецьком обраний до Бюро Проводу. Вибір підтвердила конференція ЗЧ ОУН (1947). У 1950 залишив пост Голови Проводу ЗЧ ОУН та планував перейти в Україну. 22. VIII. 1952 залишив пост Голови Проводу ОУН, але конференції 1953, 1955 років відставку не прийняли. Був убитий агентом КГБ Богданом Сташинським. Речі Бандери були передані в Лондонський музей національно-визвольних змагань. С. Бандера – автор багатьох праць, у яких ґрунтовно розроблено засади українського націоналізму. Окремі статті вийшли у збірнику “Перспективи української революції” (Мюнхен, 1978).

² Лебедь Микола – “Чорт”, “Ігор”, “Скиба”, “Вільний”, “Максим Рубан”, “Ярополк” (23. XI. 1910, с. Нові Стрілища Жидачівського р-ну Львівської обл. – 18. VII. 1998, Пітсбург, США) – відомий військово-політичний діяч. Закінчив гімназію у Львові в 1930. Член УВО з 1926 р., один із засновників ОУН. Керував молодіжними вишкільними таборами в Карпатах. У 1932 – підреферент Юнацтва в КЕ ОУН. У 1932–34 рр. – зв’язковий між КЕ ОУН і ПУНОм. Розробив план нападу на пошту в Городку. Брав участь в організації атентату на Перацького (15. VI. 1934). За це був засуджений до смертної кари, яку замінили на довічне ув’язнення. Член Революційного Проводу ОУН, другий заступник С. Бандери. Увійшов до створеного 10. III. 1940 у Кракові повстанського штабу ОУН як начальник військової розвідки. У 1941 – член Українського Державного Правління (міністр державної безпеки). Випадково врятувався від масових арештів гестапо у липні 1941. У 1941–1943 рр. – урядуючий провідник ОУНСД. Організатор і керівник першої (вересень 1941), другої (квітень 1942) і третьої (лютий 1943) конференцій ОУН. У 1941–1944 рр. вів переговори з польською Армією Крайовою про спільну боротьбу проти нацистської Німеччини. Коли 13. V. 1943 в ОУН було запроваджено колегіальне керівництво – 3-членне бюро (Шухевич, Матла, Маївський), М. Лебедь відмовився від участі у Проводі. Після III НВЗ став референтом зовнішніх зв’язків, очолив Головну Раду ОУН. У 1944 – учасник Великого Збору УГВР. Тоді ж обраний генеральним секретарем закордонних справ УГВР. Вийхав на Захід для встановлення дипломатичних стосунків. Протягом 1945–1947 рр. перебував в Італії, упродовж 1947–1949 рр. – у Західній Німеччині. Після війни – член ЗЧ ОУН, керівник СБ. Після переходу в опозицію був виключений із ЗЧ ОУН на Надзвичайній Конференції (серпень 1948). Очолив ЗП УГВР. У 1949 переїхав до США. У 1952 – 1974 очолював дослідницько-видавниче бюро “Пролог” (Нью-Йорк), з 1974 – член ради директорів бюро, а в 1982–1985 – заступник директора бюро. Член видавничого комітету “Літопис УПА” з 1975. Автор книги “УПА” (1946).

- ³Гнатківська Дарія – “Ода” (22.X.1912, с. Сморно Косівського повіту – 24.IV.1989, м. Йонкерс, США) – відома діячка ОУН. Закінчила львівську гімназію “Рідної школи”. Член “Пласту” та ОУН (з 1930), зв’язкова КЕ ОУН. На Варшавському процесі була засуджена на 15 років. У мокотівській тюрмі (Варшава) одружилася з Миколою Лебедем. Відбувала покарання в жіночій тюрмі у Фордоні біля м. Бидгоща. У вересні 1939 при транспортуванні в’язнів утекла. У січні 1944 разом з дочкою була заарештована гестапо та відправлена до концтабору Равенсбрюк. Від 1950 разом із М. Лебедем проживала у США. Похована на кладовищі Саут Баунд Брук.
- ⁴Карпинець Ярослав – “Циган”, “Лиздор” (10.IV.1905, Станіславів (Івано-Франківськ) – 28.IV.1944, ???) – пласту, один із керівників ОВКУГ, член ОУН. Студіюючи хімію в Ягеллонському університеті (Краків), влаштував у своєму помешканні хімічну лабораторію КЕ ОУН для виготовлення вибухівки. Арештований 14.VI.1934 та засуджений до смертної кари, яку замінили довічним ув’язненням. Ув’язнення відбував у тюрмі “Свенти Кшиж” біля Кельць. У 1939 сидів у тюрмі в м. Гродно. Загинув у боротьбі з більшовиками.
- ⁵Климишин Микола – “Недобитий”, “Непоборний” (25.II.1909, с. Мостища Калуського повіту – 4.X.2003, Детройт, США) – провідний діяч ОУН. Навчався у Станіславській та Львівській гімназіях, з 1929 – студент класичної філології в Кракові. Був членом “Пласту”, УВО, в ОУН – з часу утворення. 14.VI.1934 заарештований у справі Перацького, засуджений на досмертне ув’язнення. Покарання відбував у Сельцах у камері-одиночці. У 1939–41 рр. перебував у Кракові. Закінчив старшинську школу ім. Коновальця (1-й випуск). У квітні 1941 на II ВЗ ОУН був обраний членом Головного Проводу. Очолив Північну похідну групу. У вересні прибув у Житомир розслідувати вбивство Сеніка і Сціборського. Там його заарештували, згодом засудили на рік тюрми та 2,5 роки концтабору Освенцім. Звільнений 19.XII.1944. У 1945 – фінансовий референт Проводу ОУН. За наказом Бандери організував і очолив тереновий провід Німеччини. У 1946 перед американською владою захищав утікачів з радянської армії, яких хотіли видавати як дезертирів. Навчався в УВУ, захистив докторську дисертацію з української літератури. У 1949 переїхав до США. У Проводі ОУН – референт з виховання молоді. Був секретарем, головою Головної Ради ОУН. Автор спогадів “В поході до Волі” (1975), публіцистичних і виховних статей у періодичних виданнях “Гомін України”, “Терем”, “Вісник”, “Визвольний шлях”, “Шлях перемоги”. Похований на місцевому цвинтарі Слівед.
- ⁶Підгайний Богдан – “Бик” (2.I.1906, ??? – 1.IX.1980, Торонто, Канада) – провідний діяч ОУН. Активний член ОВКУГ та УВО (з 1923). 19 жовтня 1926 року разом з Р. Шухевичем виконав атентат на польського шкільного куратора Я. Собінського за переведення українських шкіл на польську мову навчання. 1933 року став референтом бойової референтури Крайової Екзекутиви ОУН. 14 червня 1934 року був заарештований і під впливом інформації з організаційних збірок ОУН (так званою “архів Сеніка”) підтвердив дані поліції. На Львівському процесі ОУН (1936) був засуджений до 15 років ув’язнення. 1940 року за дорученням Р. Шухевича вступив до куреня “Роланд” (ДУН), 1943 року – в дивізію “Галичина” (поручник, згодом сотник). Інтернований англійськими військами у травні 1945 в Австрії та перебував в таборі для переміщених українських вояків в Белларії (Італія). Після звільнення проживав в Німеччині. Член Проводу ЗЧ ОУН в 1940 рр. та керівник референтури краєвих зв’язків. З 1954 року – член Політради ОУН-з. З 1956 проживав у Канаді. Інженер, співвласник фірми в Торонто. Громадський діяч, активіст Братства Першої Дивізії УНА. Один із співавторів збірника “Броди” (Мюнхен, 1951).
- ⁷Малоюца Іван – “Чорний”, “Крук” (21.IV.1909, с. Токи Зборівського повіту – ???, 1942, ???) – провідний член ОУН. Пласту. Навчався у Львівській політехніці з 1927. В ОУН з весни 1932 був заступником організаційного референта, а після арешту Зенона Коосака (у зв’язку з нападом на пошту в Городку 30.11.1932) – оргреферентом. Учасник Празької конференції ОУН (1932). 10.VIII.1934 заарештований у зв’язку з убивством директора гімназії Бабя, звинувачений у причетності до організації атентату на Перацького. Добровільно дав зізнання через убивство члена ОУН Марії Ковалюк. На Варшавському процесі єдиний з підсудних співпрацював із владою та погодився говорити на суді по-польську. Свідчив проти Бандери і Лебеда. На Львівському процесі (1936) засуджений на 15 р. Покарання відбував у Сельцах (Польща), бойкотований іншими в’язнями. Після 1939 року відійшов від українського суспільно-політичного життя. Був мобілізований до німецької армії перекладачем. Загинув під Сталінградом.
- ⁸Чорний Яків – “Ударник”, “Куля”, “Мушка” (15.XI.1907, с. Хишевичі Городоцького р-ну Львівської обл. – 24.XII.1944, с. Ліщини, Старосамбірський р-н, Львівська обл.) – член ОУН. У 1928 закінчив гімназію у Львові, освіту продовжив у Люблінському університеті. Служив у польській армії. Член ОУН з 1929. У 1934 у зв’язку з убивством Перацького був заарештований: у Любліні в кімнаті, де Я. Чорний жив разом із В. Куком (в помешканні міського прокурора), деякий час переховувався Г. Мацейко. На Варшавському процесі був засуджений на 7 років. Покарання

відбував у тюрмі “Свенти кшиж”. Під час німецької окупації за дорученням ОУН перебував в українській поліції в селах Витотичі (1940–1941), Пікуличі (1941–1942) біля Перемишля, у Добромилі (1942). 1943 ув’язнений гестапо як член ОУН. Після звільнення у 1944 очолив ВО 6 “Сян” УПА-Захід у званні хорунжого. Загинув у бою з НКВД при переході кордону. Похований на цвинтарі в Ямній Долішній. Посмертно підвищений УГВР до майора.

- ⁹Качмарський Євген (22.IX.1910, Львів – 17.V.1942, Львів) – відомий бойовик УВО й ОУН. З.XII.1928 засуджений на 5 років ув’язнення за напад на пошту на вул. Глибокій (Львів). Відбувши покарання у м. Равіч (Польща), далі був у бойовому званні КЕ ОУН. На Варшавському процесі (1935) засуджений на 12 років. Звільнився з початком Другої світової війни у вересні 1939. У 1941 – заступник комісара української поліції на Жовківщині. Похований на Янівському кладовищі.
- ¹⁰Мигаль Роман (???), 1910, Коломия – вересень 1939, ???) – член ОУН. Закінчив Заліщицьку семінарію, навчався у Львівському та Ягеллонському університетах. У 1932 був заарештований унаслідок провалу заліщицької повітової сітки ОУН (процес А. Прокопчука і товаришів, 24 підсудних). Очолював відділ бойової розвідки крайового проводу ОУН. Підсудний у справі вбивства міністра внутрішніх справ Перацького (організував втечу Г. Мацейка за кордон). На Львівському процесі (1936) засуджений на пожиттєве ув’язнення. Загинув на початку Другої світової війни, повертаючись з поліційною в’язничною охороною м. Тарнова. Можливо був розстріляний з іншими в’язнями у м. Сераджа або м. Мелца.
- ¹¹Зарицька Катерина – “Монета”, “Маня”, “Орися”, “Калина”, “Легенда” (3.XI.1914, Коломия, Івано-Франківська обл. – 29.VIII.1986, Львів) – відома діячка ОУН. Освіту здобувала у львівській гімназії сестер Василіанок, а 1932 вступила на факультет міриництва Львівської політехніки. Належала до “Пласту”, Юнацтва ОУН, входила в жіночу п’ятірку на чолі з Марією Кос у складі відділу розвідки, очолюваного Р. Мигалем. 1934 заарештована у справі вбивства Перацького, звинувачена у сприянні втечі Г. Мацейка. Ув’язнена на 8 років. У 1934–35 відбувала покарання в Чорткові та Станіславові. Звільнена в травні 1939 внаслідок амністії. Одружилася з М. Сорокою. У березні 1940 вагітну Зарицьку разом із чоловіком заарештували. 2.IX.1940 у Бригідках вона народила сина. З початком війни втекла з тюрми. Продовжила навчання, здобула диплом інженера. У 1943 призначена головою УЧХ та провідницею жіночої сітки ОУН. Співпрацювала з журналом “Ідея і чин” (літературне псевдо У. Кужіль). Була зв’язковою головнокомандувача УПА Р. Шухевича. У вересні 1947 була схоплена на залізничній станції в Ходорові. У 1952, після п’ятирічного ув’язнення у камері-одиночці в тюрмі на вул. Лонцького, була засуджена на 25 р. позбавлення волі. На свободу вийшла 21.IX.1972. 28.IX.1991 перепохована у спільній могилі з М. Сорокою, прах якого привезли з Мордовії. У Львівській СШ № 4 відкрито меморіальну кімнату К. Зарицької.
- ¹²Рак Ярослав – “Мортек” (1908, с. Винники Львівського повіту – 11.XI.1989, Нью-Йорк, США) – провідний діяч ОУН. Закінчив Сокальську гімназію. Член “Пласту”, голова Українського студентського спортивного клубу, член Українського спортивного союзу. Зв’язковий між КЕ ОУН та ПУН, доставляв зброю та нелегальну літературу. На Варшавському процесі був засуджений на 7 років. У 1939–40 – керівник відділу молоді ЦКК в Кракові. Брав участь у роботі штабу похідних груп, очолюваному В. Куком. У 1941–44 рр. – в’язень Освенціма, в 1945–48 рр. – керівник відділу молоді ЦПУЕ в Німеччині, в 1945–1953 – член Головної пластової старшини. З 1970 очолює Координаційну виховно-освітню раду при УККА і Головну раду ЗЧ ОУН. У 1980 рр. був членом Теренового проводу ОУН в США.
- ¹³Мацейко Григорій – “Гонта” (7.VIII.1913, смт. Щирець Пустомитівського р-ну Львівської обл. – 11.VIII.1966, Буенос-Айрес, Аргентина) – бойовик ОУН, член “Луги”. Працював у друкарні “Унія” у Львові. Зголосився виконати атентат на Перацького, бо хотів спокутувати провини – 16.VI.1931 допоміг поліції зловити Івана Мицка. Замах здійснив 15.VI.1934 у Варшаві. Утік до Любліна, переховувався у Львові, потім в Карпатах перейшов польсько-чеський кордон. Згодом із Чехо-Словацчини емігрував до Аргентини з литовським паспортом на прізвище Петра Книша. Працював висотним будівельником. За організаційним наказом проживав відсторонено від українського суспільно-політичного життя. Похований в Ланусі, біля Буенос-Айреса.
- ¹⁴Перацький Броніслав (28.V.1885, Горліца, Польща – 51.VI.1935, Варшава, Польща) – польський військово-політичний діяч, посмертно генерал бригади Війська Польського. З 1911 р. член “Союзу чинної боротьби” та “Стрілецького союзу”. В 1913 закінчив офіцерську школу. Під час Першої світової війни служив в Польських легіонах – хорунжий, поручник, капітан. У 1918 р. член Польської військової організації. В 1918–19 рр. брав участь в українсько-польській війні: в ранзі майора в боях за Львів. У липні 1920 отримав наказом підполковника, 1924 – полковника. В 1921 р. вступив до організації “Честь і Батьківщина”. Входив до найближчого оточення маршала Пілсудського. З 1926 став одним із основних діячів “Санаційного режиму”. З 1928 депутат

- Сейму. Виступав за проведення політики сильної руки. Очолював деякий час тасмну поліцію, в 1929–30 рр. віце-міністр, з 27.VI.1931 – міністр внутрішніх справ. В 1930 р. керував паціфікацією в Галичині, а згодом видав розпорядження про застосування сили проти українців в Льському повіті (1931), на Волині і Поліссі (1932). Під тиском світової громадськості пішов на поступки в економічних і культурно-освітніх сферах для українців у Польщі. В 1931 р. провів переговори з УНДО та митр. Шептицьким з метою українсько-польського примирення.
- ¹⁵ Барановський Ярослав – “Лімицький”, “Макар”, “Фіялка”, “Фіялкович”, “Президент” (7.VII.1906, с. Темерівці Галицького р-ну Івано-Франківської обл. – 11.IV.1943, Львів) – громадсько-політичний діяч. Закінчив українську гімназію в Станіславові. Юридичну освіту здобув у Українському вільному університеті в Празі, захистив докторську дисертацію. У 1922–1925 рр. – член “Летючої бригади” УВО під командуванням сотника Юліана Головінського. Брав участь у нападі 28.03.1925 р. на головну пошту у Львові. У 1926 р. у Львові на процесі “поштовців” засуджений до 3 років ув’язнення. На Конгресі 1929 р. був представником УВО від Галичини, працював у культурно-освітній комісії. Учасник конференції УВО-ОУН (травень 1930 р., Львів). З 1930 р. – в еміграції. Кооптований член ПУНу, референт зв’язку з Галичиною. З 1933 р. – секретар ПУНу. У 1933–1939 рр. – президент ЦЕСУС. Після розколу ОУН був прихильником А. Мельника. Убитий у Львові за нез’ясованих обставин. Похований на Личаківському кладовищі.
- ¹⁶ Федина Андрій – “Мойсей”, “Сак”, “Саків”, “Саковський”, “Смок” (10.XII.1902, с. Черневе Мостиського р-ну Львівської обл. – 8.IX.1958, Торонто, Канада) – член УВО і ОУН. Середню освіту здобув в українській гімназії в Перемишлі. Навчався на кораблебудівному факультеті політехніки в Гданську, отримав фах інженера. У 1927–1934 рр. – керівник експозитури УВО-ОУН у Гданську. Один із керівників окремої рефератури для зв’язків зі США, Канадою та Південною Америкою. Отримував кошти від української еміграції, які надходили для ОУН, зокрема, на потреби ЗУЗ. Подальша доля достеменно не відома. Після Другої світової війни мешкав у Німеччині, а з 1951 в Канаді.
- ¹⁷ Ярій Ріхард – “Карпат”, “Річенька”, “Ріко” (14.IV.1898, Ряшів, Польща – 20.V.1969, Відень, Австрія) – військовий та громадсько-політичний діяч. Закінчив військову академію у Відні. Офіцер австро-угорської розвідки, сотник УГА та Армії УНР, член УВО і ОУН. У 1920 перебував в Ужгороді в таборі для інтернованих. З 1927 р. входив до редакційної колегії місячника “Сурма” (відповідав за військову тематику). На 2-ій Конференції Українських Націоналістів (3–9.IV.1928, Прага) представляв Головну команду УВО. Під час Конгресу брав участь у роботі військової комісії та виступив із доповіддю “Закарпаття”. Після Конгресу був кооптований до складу ПУНу як зв’язковий до Головної команди УВО. Був представником ОУН в Німеччині, очолював місцевий Союз українських старшин. Разом з Я. Барановським та О. Сеніком входив у “Вужчий Провід”. Під час розколу Організації підтримав Степана Бандеру. У квітні 1941 організував батальйон “Роланд”. У 1942 проживав у Бассарабії. Наприкінці 1943 заарештований гестапо, ув’язнений у концтаборі. Після звільнення відійшов від активної діяльності в ОУН. Проживав на віллі Глогніц біля Відня.
- ¹⁸ Петрушевич Євген (3.VI.1863, Буськ, Львівська обл. – 29.VIII.1940, Берлін, Німеччина) – адвокат і доктор права, відомий український політичний діяч. Закінчив юридичний факультет Львівського університету. У 1907–1918 рр. – посол до австрійського парламенту. Проголосив створення на українських землях Австро-Угорщини ЗУНР. 4.I.1919 був обраний президентом ЗУНР. Унаслідок гострих політичних розходження з Симоном Петлюрою щодо державотворчої політики у 1920 у Відні створив екзильний уряд диктатора, який припинив своє існування 15.III.1923. Є. Петрушевич поставив собі за мету відновити незалежність ЗУНР дипломатичними засобами. Сподіваючись на допомогу Москви, почав орієнтуватися на СРСР і перейшов на радянське політичне позиції. Відійшов від них після згорання українізації в УРСР. Похований на цвинтарі катедри Св. Ядвіги.
- ¹⁹ Кравців Богдан (5.V.1904, с. Лоп’янка Долинського повіту – 21.XI.1975, Нью-Йорк, США) – провідний діяч ОУН, відомий український поет, журналіст. Навчався у філії Академічної гімназії у Львові, студіював філософію у Львівському тасмному університеті та право в університеті Яна-Казимира (1928–30). Голова Української студентської громади. Належав до керівного складу ОВКУГ. У 1927–29 рр. – голова Союзу Української Націоналістичної Молоді, перший провідник KE ОУН. У 1930 був засуджений на 3 роки. Після звільнення став заступником політичного референта KE ОУН В. Яніва. У 1934 заарештований та ув’язнений у концтаборі Берега Картузья. Після звернення митрополита Шептицького був звільнений із побитими нирками. На початку Другої світової війни емігрував до Берліна. Зустрічався з Бандерою, їздив до Рима на переговори з Мельником. Після війни жив у Західній Німеччині, відійшов від політичної діяльності. У 1949 оселився у Філадельфії (США). Від 1955 – заступник головного редак-

тора газети “Свобода”. Автор поетичних збірок “Дорога” (1929), “Промені” (1930), “Сонети і строфи” (1933), “Остання осінь” (1940), “Кораблі” (1948), а також перекладів, численних публіцистичних та наукових праць.

- ²⁰ Цар Михайло (???) , Радехів, Львівська обл. – 17.VII.1934, Львів) – виконавець атентату 25 липня 1934 на Бабя. Щоб не потрапити в руки агентів поліції, вистрелив собі в рот. Помер від ран через три тижні.
- ²¹ Івахуєв Казімеж (???) – українець за походженням. На початку 1920 рр. – комісар поліції. Проводив слідство на Святоюрському процесі (22.XI.1922–11.I.1923) щодо комуністів. Згодом працював радником, а потім – заступником начальника воеводського відділу безпеки. На вимогу сеймової комісії був переведений до Варшави за свою надто активну антиукраїнську діяльність.
- ²² Кук Василь – “Василь Коваль”, “Юрко Леміш”, “Ле”, “Медвідь” (11.I.1913, смт. Красне Буського р-ну Львівської обл.) – відомий військово-політичний діяч, полковник, генерал-хорунжий УПА з датою старшинства від 14 жовтня 1952 року. У 1923–1932 навчався у Золочівській гімназії. З 1927 належав до “Пласту”, з 1929 р. – член Юнацтва ОУН, а з 1932 р. – член Золочівської повітової езекутиви ОУН. Після закінчення гімназії навчався у Люблінському університеті на юридичному факультеті, де очолив студентську групу членів ОУН. У 1932–1934 виконував завдання Крайової езекутиви: був зв’язковим до Кракова та на Волині, перевозив нелегальну літературу, зброю, вибухові матеріали. За революційну діяльність у 1933–1936 польська поліція неодноразово арештовувала В. Кука. У 1934 був засуджений на 2 роки ув’язнення. У 1936 вийшов на волю й очолив Золочівський повітовий провід ОУН. У травні 1937 р., щоб уникнути нового арешту, перейшов у підпілля. У Львові проводив нелегальні вишколи для ремісничої молоді, а восени у Підгаєцькому повіті організував підпільну друкарню KE ОУН “Мандоліна”, якою керував до жовтня 1939. У 1940 р. за дорученням KE ОУН на ЗУЗ перебрався до Кракова і разом із референтом зв’язку ПУН Р. Шухевичем організував нелегальні переходи кур’єрів і зв’язкових ОУН через німецько-радянський кордон. Був учасником нарад Проводу ОУН у лютому 1940 р. і делегатом II Великого Збору ОУН у квітні 1941 р. Після II ВЗ ОУН за призначенням Провідника революційної ОУН С. Бандери В. Кук став членом Проводу, у якому очолив організаційну рефературу. У 1940–41 рр. В. Кук брав участь у військових курсах ОУН у Кракові та діяльності військового штабу, де проходив старшинські вишколи. Навесні 1941 очолив Центральний штаб похідних груп ОУН, що мали перейти у східні області України (близько 5 тисяч осіб). У червні очолив Львівську похідну групу ОУН (близько 20 осіб), яка 28 червня прибула до Львова й 30 червня 1941 р. скликала Народні збори, на яких було проголошено Акт відновлення Української держави. У липні – серпні 1941 р. з метою проголошення Акту відновлення Української державності в Києві організував Київську похідну групу ОУН, до якої увійшло близько 30 осіб переважно зі східних областей та Волині. 31 серпня 1941 у м. Васильків В. Кука й частину групи заарештувала німецька поліція. При відправленні групи до Львова у м. Луцьку В. Кук, Дмитро Мирон – “Орлик” та зв’язковий Тарас Онишкевич утекли з-під варті і добралися до Львова. З весни 1942 р. В. Кук очолив Провід ОУН на південно-східних українських землях із центром у Дніпропетровську. Після загибелі Д. Мирона в липні 1942 р. та арешту його заступника П. Сака В. Кук перебрав на себе керівництво діяльністю ОУН на центрально-східних і південних українських землях. Весною 1943 р. очолив також УПА – Південь. З 1947 р. – заступник Р. Шухевича на всіх його посадах, а після його загибелі 5.V.1950 р. обраний Головою Проводу ОУН в Україні, Головним Командиром УПА та Головою Генерального Секретаріату УГВР. 23 травня 1954 р. під час подорожі на Волинь був схоплений провокаторами КГБ. До 1960 р. перебував у слідчих тюрмах Києва і Москви без суду. Коли почалася “відлига”, був звільнений з метою компрометації. Відтоді проживає у Києві. Сьогодні Василь Кук – громадський діяч, член Головної булави Всеукраїнського братства ОУН–УПА та голова наукового відділу Братства УПА.
- ²³ Усташі (з хорватської – повстанці) – назва членів хорватської націоналістичної організації заснованої А. Павелічем у 1929. У 1930-х рр. виступали за здобуття незалежності Хорватії, вели боротьбу проти режиму югославського короля Олександра І, застосовуючи політичний терор й диверсії. У жовтні 1934 в Марселі вбили Олександра І та міністра закордонних справ Франції Луї Барту. Шукали підтримки своїх незалежницьких позицій у Італії та Німеччині. Під час Другої світової війни воювали у складі Хорватського легіону проти СРСР. У повоєний період діяли в еміграції, здійснили низку терактів проти комуністичних представників Югославії.
- ²⁴ Кос Марія (???) – ???, 1934, Львів) – провідна діячка ОУН. Освіту здобувала у львівській гімназії сестер Василіянок. Пластунка, гурток “Пічка” куреня ч. II ім. Марти Борської. Навчалася на факультеті мірництва Львівської політехніки. Очолювала дівочу розвідувальню-бойову п’ятірку KE ОУН до середини 1930-х рр., до якої входили: Віра Свенціцька, Дарія Гнатківська, Катери-

на Зарицька, Ганна Недзвєцька. Можливо померла у Львові 12 серпня від важкої форми пневмонії (за іншою версією у жовтні від туберкульозу).

²⁵ Білевич Казімеж (??? – ???) – керівник поліційного відділу слідчої служби у Львові з кінця 1928 року. Під час проведення слідства відновив залякування, тортури та побої. Активно насаджував в УВО та ОУН свою агентуру. На нього працював Роман Барановський.

²⁶ Мицик Іван – “Аскольд” (??? 1910, с. Верхнє Синьовидне Сколівського р-ну Львівської обл. – ??? 1941, ???) – провідний діяч ОУН. 1930 закінчив Львівську гімназію. Отримав доручення вбити Євгена Березницького, провокатора, який діяв у гімназії. 16.VI.1931 біля аптеки-музею І. Мицик виконав завдання, але був схоплений поліцією. Г. Мацейко допоміг правоохоронцям його затримати, вважаючи злочинцем. На суді 19.XI.1931 І. Мицик був засуджений на 15 років. Вийшовши на волю восени 1939, став організаційним референтом Головного Проводу ОУН-м. У червні 1941 під іменем Бориса Заревича І. Мицик перейшов в Україну. З рідного села вирушив у напрямку Поділля. По дорозі був схоплений НКВД і розстріляний.

²⁷ Долинський Степан – “Комар” (???, м. Заліщики, Тернопільська обл. – ???) – пластун, студент медицини в Граці (Австрія). Член УВО і ОУН, командант бойків Юнацтва ОУН в Академічній гімназії у Львові. Керував нападом на пошту в Городку 30.XI.1932. У 1935–36 рр. арештований і засуджений за приналежність до ОУН. Звільнився у вересні 1939 року. Наприкінці 1939 зарештований НКВД в м. Заліщиках та відправлений в 1940 р. у Тернопіль. Подальша доля невідома.

²⁸ Шухевич Роман – “Тарас Чупринка” (30.VI.1907, Львів – 5.III.1950, с. Білогорща біля Львова) – Головний командир УПА (1943–1950), генерал-хорунжий (1946), член Українського Державного Правління (1941), Голова Бюро Проводу ОУН (1943–1950), Голова Генерального Секретаріату УГВР і Генеральний Секретар військових справ (1944–1950), лицар найвищих нагород УПА – Золотого хреста бойової заслуги І кляси та Золотого хреста заслуги. У 1917–1925 навчався у філії Львівської академічної гімназії, у 1926–1934 – у Львівській політехніці на дорожно-мостовому відділенні. У 1928–29 відбував військову службу в польській армії. У роки навчання в гімназії та Політехніці був активним членом “Пласту” та різних спортивних товариств. У 1925 вступив до УВО. 19.XI.1926 за дорученням Крайової команди УВО Шухевич разом із Богданом Підгайним здійснив замах на польського шкільного куратора у Львові Собінського, який проводив антиукраїнську політику в галузі шкільництва. З 1929 – член ОУН, у 1930–34 – бойовий референт КЕ ОУН. 21.X.1933 під керівництвом Шухевича бойовик ОУН Микола Лемик убив в радянському консульстві у Львові – спецуповноваженого НКВД О. Майлова. Цей атентат був знаком протесту проти голодомору в Україні, штучно організованого більшовиками. Остання акція Шухевича як бойового референта – підготовка замаху на організатора пацифікації міністра внутрішніх справ Б. Перацького, який було скоєно 15.VI.1934 у Варшаві. У червні 1934 р. Шухевич був заарештований і відправлений до концентраційного табору у Березі Картузькій. 19.I.1935 переведений на слідство до Львова, де сидів у тюрмі Бригідки. На Львівському процесі над членами ОУН (травень–червень 1936) був засуджений на три роки ув’язнення з урахуванням слідчого арешту. У січні 1937 р. на підставі проголошеної у 1935 р. амністії вийшов на волю, пробувши півроку в концтаборі та два роки в тюрмі. Після звільнення проживав з родиною у Львові й працював у рекламній фірмі “Фама”, яку, власне, й заснував. У жовтні 1938 р. організував фінансову допомогу для уряду Карпатської України, вислав членів ОУН для діяльності в Карпатській Січі. Наприкінці грудня 1938 р. разом з Іваном Бутковським нелегально перейшов польський кордон й добрався до м. Хуст. Тут разом із провідними членами ОУН створив Генеральний штаб національної оборони Карпатської України. Під час нападу угорської армії на Карпатську Україну брав активну участь у боях. У 1939 Провід ОУН доручив Шухевичу справи зв’язку із Західною Україною, зокрема – конспіративний зв’язковий пункт у Данцігу. 10 лютого 1940 р. у Кракові Р. Шухевич був обраний членом Революційного Проводу й призначений Крайовим Провідником ОУН на західно-українських землях. У Військовому штабі ОУН керував підготовкою провідних кадрів, брав активну участь у нарадах II Великого Збору ОУН, що відбувся у квітні 1941 р. Весною 1941 р. Провід ОУН домовився з німецьким командуванням про вишкіл ДУН, які мали воювати на території України проти більшовицьких окупантів. Від ОУН його очолив Р. Шухевич. Та вже за кілька місяців Український легіон відмовився від подальшої служби в німецькій армії, протестуючи проти арешту Голови Проводу ОУН С. Бандери та Голови Державного Правління Я. Стецька. У серпні легіонери зняли з фронту, інтернували й відправили до Німеччини, реорганізувавши в Охоронний батальйон № 201. Воєки змушені були погодитися ще на один рік служби за індивідуальним контрактом. 16 березня 1942 р. Легіон прибув у Білорусь, в околиці м. Боровки, для охорони об’єктів та боротьби проти радянських партизанів. Коли термін контракту закінчився, воєки на

чолі з Шухевичем відмовилися продовжувати службу. 6 січня 1943 р. їх відправили під конвоєм до Львова. Шухевич, знаючи, що старшин арештують, утік з-під німецької охорони. У травні він став членом Бюро Проводу ОУН, а в серпні 1943 р. на III Надзвичайному Великому Зборі ОУН був обраний Головою Бюро Проводу і призначений Головним командиром УПА. Під час німецької окупації України Шухевич перебував переважно в лісах, а після приходу в серпні 1944 р. радянської влади – у селах: спочатку в Улашківцях біля Чорткова, восени 1944 – улітку 1945 рр. – у Бережанському та Козівському районах Тернопільщини в околицях сіл Бишки–Потік–Конюхи–Августівка–Жуків–Рай. Узимку 1945–46 рр. жив у с. Пуків, а з жовтня 1946 р. до 21.IX.1947 р. – у с. Княгиничі Рогатинського району (Івано-Франківська обл.). Звідси перебрався у с. Грімне Комарнянського району (Львівська обл.). Ця кривка проіснувала до осені 1947 р. Зиму 1947–1948 р. Р. Шухевич провів у Львові, у будинку на вул. Кривій. Від весни 1948 р. до загибелі перебував у с. Білогорща. За керівництва Р. Шухевича відбулася подальша еволюція ідейно-програмних засад діяльності ОУН, що відображено в Постановах III Великого Збору ОУН. 11–15 липня 1944 р. з ініціативи ОУН та особисто Шухевича створено УГВР. Виконавчим органом УГВР став Генеральний Секретаріат. Головою якого обрали Р. Шухевича – “Лозовського”. Його ж затвердили на посаді Секретаря військових справ і Головним командиром УПА. Проведені за керівництва Р. Шухевича організаційні та політично-програмні зміни значно зміцнили ОУН і УПА й дали можливість успішно продовжувати боротьбу до кінця 1950-х рр. З метою увіковічення пам’яті про генерал-хорунжого УПА Романа Шухевича 23 жовтня 2001 було створено меморіальний музей при Львівському історичному музеї (м. Львів, вул. Білогорща 76а).

²⁹ Чермеринська Анна (Ганна) (13.I.1907, Станіславів (Івано-Франківськ) – ???) – провідна діячка ОУН. Навчаючись у гімназії, належала до пластунаського куреня ім. 22 січня 1918. Переїхала за батьками до Львова, вступила в університет. Член УВО, згодом ОУН. Зв’язкова між крайовим проводом і Проводом ОУН. Вийшла за кордон услід за Я. Барановським, там побралися. В 1941 обоє повернулися до Львова. По війні певний час перебувала в таборах для переміщених осіб, згодом емігрувала до США. Вийшла заміж за П. Герасименка. Брат Ярослав, священник та член ОУН, був розстріляний нкаведистами у Львові в Замарстинівській тюрмі у 1941 р.

³⁰ Королишин Мирон – “Залізник” – “Хмара” – “Старий” (??? – ???) – бойовик ОУН. Подальша доля невідома.

³¹ Шухевич Степан (1.I.1877, с. Серафимці Городенківського повіту – 6.VI.1945, Амберг, Німеччина) – визначний політичний та військовий діяч, адвокат, письменник. Навчався в Академічній гімназії у Львові та університеті на юридичному факультеті (1895–1899). Дядько Р. Шухевича. Під час Першої світової війни – командир куреня легіону УСС. У 1918 році – комендант Одеси й член Начальної команди УГА. На багатьох політичних процесах 1920-х – 1930-х рр. захищав учасників українського національно-визвольного руху, палко обстоюючи ідею, за яку вони боролися. С. Шухевичу вдалося врятувати життя десятима українських політ’язнів. Найвідоміші процеси, на яких він виступав, – над Степаном Федаком (1921), Д. Данилишиним та В. Біласом (1932), Львівський процес (1936), процес над гімназистами Волині (серпень 1939). У вересні 1939 С. Шухевич емігрував до Кракова. Автор декількох книг спогадів, зокрема “Моє життя”, “Велика історія українських політичних процесів у Галичині і Волині від 1922 до 1939” та “Невідомі герої” (дві останні не опубліковані).

³² Військові вишколи проводили інструктори ОУН на чолі з М. Колодзінським – “Генералом” в Італії разом із хорватськими усташами. З 1934 року у вишкільних таборах своє військово навчання проходили у м. Данцигу і в Італії члени ОУН – Григорій Купецький, Григорій Файда, Михайло Гнатів – “Чорний”, Олекса Бандера – “Тарасик”, Михайло Мужинський, Лев Крисько – “Кріс”.

³³ Свенціцька Віра (28.VIII.1913, Львів – 21.V.1991, Львів) – відомий науковець, громадський діяч. Закінчила гімназію Василянок. Вищу освіту здобула на філософському факультеті Львівського університету. Член НТШ з 1939. Член ОУН, входила у дівочу розвідувальну п’ятірку, очолювану Марією Кос. Виступала як свідок на Варшавському процесі (1935–36), як підсудна на Львівському (1936). Звільнена за браком доказів. У 1940 була заарештована, 5.XI.1948 – удруге. Засуджена ОСО на 25 років. Звільнена в 1956. Продовжила працю в Львівському музеї українського мистецтва, керувала відділом давньоукраїнського малярства. Один з ініціаторів створення музеїв О. Кульчицької, І. Труша, Л. Левицького. Автор понад 60 праць і статей, лауреат Державної премії ім. Тараса Шевченка.

³⁴ “Архів Сеника” – близько 2 тис. документів (особисті облікові картки 2 тис. функціонерів ОУН, листування членів ПУНУ, звіти про фінансову допомогу від уряду Литви), які переховувалися у Празі під наглядом членів Проводу О. Сеника і Я. Барановського. Одержані на початку листопада 1934 копії з “Архіву Сеника” дали змогу польській поліції викрити 62 членів ОУН та їхні зв’язки. З допомогою матеріалів “Архіву” вдалося обдурити підслідних Варшавського про-

цесу Макарушку, Малюцу, Мигалья, Качмарського, Підгайного, які зізналися у належності до ОУН і дали необхідні для поліції свідчення. Решта заарештованих – Бандера, Лебець, Карпинець, Климишин, Гнатківський, Зарицька – на провокації не піддалася.

³⁵ Сеник Омелян – “Грибівський”, “Канцлер”, “Урбан” (19.I.1891, Яворів, Львівська обл. – 30.VIII.1941, Житомир) – сотник УГА, співзасновник УВО, член Крайової, згодом Начальної команди. Крайовий командант УВО у 1928–1929 рр. Член “Летючої бригади”, очолюваної сотником Ю. Головинським. Арештований після нападу на головну пошту у Львові. З 1927 в еміграції, співредактор журналу “Сурма”. З 1927 – член ПУН. Перший крайовий провідник ОУН (березень–вересень 1929). Після бомбового вибуху на “Таргі Вскодне” (7.IX.1929) влаштованого УВО, був змушений залишити Галичину. В ОУН відповідав за внутрішню політику і організаційну роботу. У 1930 рр. здійснив ряд організаційних поїздок до США, Канади, Аргентини та Бразилії. Восени 1934 року, через не обачність О. Сеника, який на той час був канцлером Проводу, до чеської, а потім до польської поліції потрапив архів ОУН з списками членів та документами про організаційну діяльність. У ході слідства, проведеного Революційним трибуналом ОУН, виправданій. Після смерті Коновальця (1938) став членом “Вужчого Проводу”. У 1941 разом з М. Сціборським очолював групи ОУН-м на сході України, які мали у Києві проголосити державність України. Обоє вбиті агентом НКВД в Житомирі, щоб тим самим загострити відносини з між ОУН-м та ОУН-б й звинувативши останніх у вбивстві.

³⁶ Забавський Володимир – “Влодко” – “Щасний” (??? – ???) – член ОУН, адміністратор “Розбудови Нації” у Празі в 1930-тих роках. Підтримував тісні зв’язки з КЕ ОУН. Подальша доля невідома.

³⁷ Мартинець Володимир – “Волянський”, “Я. Полянський”, “Сокирка”, “Трубович”, “Тур”, “Туратті”, “Маруся” (15.VII.1899, Львів – 27.XI.1960, Вінніпег, Канада) – громадсько-політичний діяч, журналіст, редактор. Середню освіту отримав в Академічній гімназії у Львові. Навчання продовжив у Львівському таємному університеті (1920–1923, право), Вищій торговельній школі у Празі (1923–1926, економіка), Берлінському університеті (1927–1929, політологія і журналістика), Сорбонні (1934–1936, філософія). Підчас національно-визвольних змагань 1917–1920 рр. був вояком корпусу Січових Стрільців, пізніше – секретарем губернського комісара Холмщини, Полісся і Підляшшя. Перебував у таборах для інтернованих у Каліші, Шидлиорно. З 1920 р. – економічний референт Української крайової студентської ради у Львові. Один з організаторів Таємного українського університету у Львові. У 1921–1925 рр. – член кураторії українських вищих шкіл. У 1926–1927 рр. – віце-президент ЦЕСУС. З 1925 р. – член ГУНМ. У 1927 – 1933 – референт пропаганди в Начальній команді УВО. Брав участь у 1-ій та 2-ій Конференціях Українських Націоналістів (1927; 1928). На 1-ій Конференції був обраний до ПУН як керівник секретаріату та референт преси й пропаганди. На Конгресі виконував обов’язки головного секретаря Президії, брав участь у роботі соціально-економічної комісії, виголосив доповідь “Соціальна політика”. Обраний референтом пропаганди ПУН (обіймав цю посаду до 1954). У 1929–41 – прокурор ОУН. У 1934 р. у зв’язку з атентатом на міністра внутрішніх справ Польщі Б. Перацького був депортований із Чехо-Словаччини. У 1934–40 рр. проживав у Франції. Після розколу в українському національно-визвольному русі приєднався до ОУН під проводом А. Мельника, був провідником ОУН-м на ЗУЗ (1941–42). У січні 1944 був заарештований гестапо. Ув’язнення відбував у львівській тюрмі на вул. Лонцького, потім у концентраційному таборі в Бретц (філія Саксенгаузен). Звільнений 21.X.1944. У 1949 р. емігрував з Німеччини у Канаду. Редагував часописи: “Наш шлях” (1922–1923; Львів), “Національна думка” (1926–1927; Прага), “Розбудова Нації” (1928–1934; Прага), “Сурма” (1927–1933), “Українське слово” (1934–1940; Париж). Очолював Спілку українських журналістів (1941–44). Автор 18 книжок, понад 4 тис. статей. Написав спогади “Українське підпілля: від УВО до ОУН” (1949).

³⁸ Равич Дмитро (??? 1900, ??? – ??? 1942, Відень, Австрія) – член ОУН, довірена особа Є. Коновальця. Родом з Наддніпрянщини. Один із чільних діячів українського студентського руху на еміграції, з 1939 голова ЦЕСУС. Асистент в Українському високому педагогічному інституті у Празі та голова Української академічної громади. Інженер і музиколог. З 1934 р. проживав у Відні.

³⁹ Пінсудський Юзеф (5.XII.1867, Вільнюс, Литва – 12.V.1935, Варшава, Польща) – польський військово-політичний діяч. Навчався в Харківському і Вільнюському університетах. В 1892 р. співзасновник Польської соціалістичної партії. На початку 1900 років проживав у Львові, Лондоні. В Токіо намагався встановити контакти з японською розвідкою. В 1905–07 рр. під час російської революції займався нападами на банки, визволенням в’язнів та навчанням бойовиків. Встановив тісні зв’язки з австро-угорським та німецьким генеральними штабами. Під час Першої світової війни командував польською бригадою на Східному фронті. У листопаді 1919 стає тимчасовим керівником Польщі та веде агресивну політику щодо ЗУНР. Уклав Вар-

шавський договір у 1920 р. з С. Петлюрою проти Радянської Росії. У 1922–26 рр. відійшов від активної політичної діяльності. В травні 1926 р. здійснив державний переворот та встановив “режим санації”. Він нічого не зробив, щоб припинити антиукраїнську політику польської адміністрації у Західній Україні. У вересні–жовтні 1930 р. його уряд провів жорстокі репресивні заходи з метою придушення українського національно-визвольного руху.

⁴⁰ Федак Степан-Ярослав – “Смок” (??? – ???) – навчався у військової академії у Вінер-Нойштадті. Воював у лавах УГА (чотар) та Армії УНР. Член Начальної команди УВО, бойовий референт (1921). 25.IX.1921 у Львові стріляв у Пінсудського, але поранив лише воеводу Грабського. Атентат був знаком протесту проти перепису населення в Східній Галичині, бо таким чином стверджувалась її належність до Польщі. 18.XI.1922 за вироком суду отримав 6 років ув’язнення, але 12.VIII.1924 звільнений згідно з урядовою амністією. У 1930-х рр. працював в українських кооперативах. У березні 1937 року заарештований польською поліцією. У 1945 безслідно зник.

⁴¹ Коновалець Євген – “Віра” (14.VI.1891, с. Зашків Львівського повіту – 23.V.1938, Роттердам, Голландія) – визначний український військовий і політичний діяч. Закінчив Українську академічну гімназію, потім навчався на юридичному факультеті Львівського та Віденського університетів. Член Студентського союзу, товариства “Січ”, УНДП. Разом з о. Андрієм Бандерою, А. Мельником співпрацював із журналом “Молода Україна”. У 1915 під час боїв на горі Маківка потрапив у російський полон, перебував у таборі для військовополонених біля Царицина. У 1917 в Києві сформував корпус Січових Стрільців, полковник Армії УНР. У серпні 1920 скликав у Празі з’їзд українських старшин, на якому було створено УВО та був обраний Командантом Організації. У 1923 внаслідок конфлікту з Петрушевичем Є. Коновалець відмовився від керівництва УВО, проте в 1924, після трагедії з О. Басараб, повернувся в Україну на заклик членів УВО. Розірвав стосунки з урядом ЗУНР та усунув з УВО “советофілів” на чолі з О. Думінім. У 1929 на I Конгресі ОУН був обраний Головою Організації. Від 1926 жив у Берліні, 1930 із сім’єю оселився в Женеві, прийняв литовське громадянство. У 1936 через інтриги радянської влади був змушений перебраться в Рим. Його активна діяльність щодо розбудови ОУН, намагання порушити українську проблему в Лізі Націй, постійні спроби налагодити підпілля в Радянській Україні викликали занепокоєння в Москві. 25.V.1938 Є. Коновальця підступно вбив агент радянських спецслужб П. Судоплатов – “Павлусь”. Похований у Роттердамі на кладовищі Кросвік. У 1991 в Зашкові, в родинному домі Коновальців, було відкрито музей і встановлено пам’ятник.

⁴² Атентат на Сидора Твердохліба організував М. Дзиковський, а виконали бойовики УВО Іван Пасіка та Володимир Садовський. С. Твердохліб був журналістом, видавав полонофільську газету та очолював Українську хліборобську партію.

⁴³ “Сурма” – підпільний друкований орган УВО. Виходив із 1 січня 1927 р. до середини 1934 р. один раз на місяць. Видавався спочатку в Німеччині, а пізніше в Литві (Каунас) накладом 10000 примірників. До редакційної колегії входили: Володимир Мартинець (відповідальний за збір матеріалів та хроніку подій), Євген Коновалець (ідеологічно-програмні теми), Ріко Ярій (військовий відділ), Сидір Чучман (політичний відділ), Омелян Сеник (національно-визвольна боротьба народів). Розповсюдженням займався Іван Рев’юк – “Бартович”.

⁴⁴ Має бути “Група української національної молоді”. Вона була створена в таборі інтернованих вояків УГА в чеському м. Ліберці на початку 1921 р. Її засновниками були З. Петрів, М. Коновалець, І. Ольховий, В. Бас, І. Гіжа та ін. Згодом провідними членами стали О. Черкавський, О. Бойдуник, М. Козак, Ю. Вассиян, С. Нижанківський. Восени 1922 р. створено центральний осередок у Празі. Від квітня 1924 р. ГУНМ почала видавати у Празі свій журнал – місячник “Національна думка”. Редактором став Мирон Коновалець, а помічником – Іван Гіжа. У 1925 р. створено редакційну колегію у складі Степана Нижанківського, Іллі Ольхового, Осипа Бойдуника й Олесь Бабія. Згодом головним редактором став Олесь Бабій, а технічним – Володимир Мартинець. Співробітниками “Національної думки” були Дмитро Андрієвський з Брюсселя, Роман Сушко зі Львова, Остап Грицай і В. Галан із Філадельфії. Видання “Національної думки” припинено в січні 1928 р., коли замість неї почала виходити “Розбудова нації” як орган ПУНу. Осередки ГУНМ були на території Чехо-Словаччини, Австрії (Відень, Леобен, Грац) та в Берліні. ГУНМ перебувала у тісному зв’язку із Союзом української націоналістичної молоді, що діяв у Західній Україні. Особливу роль ГУНМ відіграла у поширенні націоналістичних ідей серед українського студентства в еміграції. Зокрема її ініціатор і голова С. Нижанківський був провідним студентським діячем і деякий час очолював ЦЕСУС. Головами ГУНМ, а від весни 1924 Екзекутиви ГУНМ були: Степан Нижанківський, Петрів, Любомир Макарушка, Мирон Коновалець, Іван Гіжа, Снігурович, Осип Бойдуник. Навесні 1924 р. у Празі

з'їзд представників ГУНМ схвалив ідеологічно-політичні засади організації та висунув ідею об'єднання всіх націоналістичних організацій.

⁴⁵ Легія Українських Націоналістів – організація, утворена на базі “Українського національного об'єднання” (Микола Сціборський, Дмитро Демчук), “Союзу українських фашистів” (Леонід Костарів, Петро Кожевников) та “Союзу визволення України” (Юрій Коллард, Григорович). 12 листопада 1925 р. у Празі з'їзд представників цих трьох організацій схвалив постанову про злиття в єдину формуцію. Головою ЛУН обрали М. Сціборського. В організації було запроваджено обов'язковий ідеологічно-політичний вишкіл членів. Головними ідеологічними засадами ЛУН були: “визнання нації, а не класу; інтереси нації понад інтереси класу, груп і партій; змагання до відновлення самостійної соборної української держави; органічна єдність та солідарність усіх частин нації”. Відзнакою членів Легії був щит у національних кольорах із тризубом та написом: “Думка – думкою, меч – мечем”. Легія плекала традицію визвольної боротьби УНР, репрезентантом якої вважала Симона Петлюру. На надзвичайному делегатському з'їзді ЛУН 17–18 березня 1928 р. була створена Генеральна рада, до якої ввійшли представники всіх секцій ЛУН, обравши свій Центральний Комітет із таким складом: М. Сціборський – голова, Ю. Руденко – генеральний секретар, Л. Костарів – політичний референт, П. Кожевников – референт преси й пропаганди, Кордонський – фінансовий референт, Я. Герасимович – секретар. Найбільші осередки були в Подєбрадах, Празі, Берліні, Відні, Парижі (Г. Калужний, сотн. М. Антоненко, сотн. П. Василів), Люксембурзі (О. Твардовський, Чуб). Більшість членів ЛУН становили наддніпрянці: Микола Сціборський, Дмитро Демчук, Євген Маланюк, Юрій Руденко, проф. М. Вікул, Леонід Мосендз, Григорович, Леонід Костарів, Петро Кожевников. Але багато було вихідців із західноукраїнських земель: Ярослав Герасимович, П. Вигнанський, В. Виноградник, Р. Минів, М. Селешко та ін. У 1927 р. ЛУН видавала свій місячник “Державна нація”. Редагувала його колегія у складі М. Сціборського, П. Кожевникова, Д. Демчука.

⁴⁶ На початку 1927 р. розпочалися переговори між представниками ГУНМ і ЛУН щодо об'єднання. Опрацьований проект статуту “Союзу організацій українських націоналістів” у червні 1927 р. був схвалений зборами ГУНМ та Генеральною радою ЛУН. 12 липня 1927 р. відбулися установчі збори Союзу, на яких було обрано Управу у складі М. Сціборського (голова), Козака (заступник голови), С. Нижанківського (секретар), С. Чернявського (організаційний референт), Н. Нововірського (політичний референт). Перший крок у напрямку об'єднання зробили осередки обох цих організацій у м. Брно (Чехо-Словаччина) 28 січня 1928 р. На зборах обрано Управу Союзу у такому складі: Микола Байко – голова, Осип Яхницький – заступник голови, Володимир Пеленський – секретар, Дмитро Мачай – пресовий референт, Остап Буринський – скарбник, Андрій Швець і Андрій Шкварок – виділові. Тим самим шляхом пішли українські націоналісти й у Берліні, де 25 червня 1928 р. відбулися установчі збори Союзу Українських Націоналістів у Німеччині. До складу Управи були обрані: С. Чучман (голова), С. Тимчук (заступник голови і скарбник), П. Кожевников (секретар), М. Селешко (запасний член). Завданнями організації було: вести націоналістичну пропаганду серед українців та інформативно-політичну роботу серед іноземців в Німеччині; розповсюджувати націоналістичну пресу; проводити періодичні дискусійні збори; вести підготовку до запланованого Конгресу Українських Націоналістів.

⁴⁷ Сціборський Микола – “Житомирський”, “Органський”, “Місько”, “Богдан” (28.IV.1897, Житомир – 30.VIII.1941, Житомир) – військовий та громадсько-політичний діяч, публіцист. Під час національно-визвольних змагань 1917–20 рр. воював в армії УНР, полковник. З 1920 р. перебував у польських таборах для інтернованих. У 1922 р. емігрував у Чехо-Словаччину. У 1929 р. закінчив Українську господарську академію за фахом інженер-економіст. У 1925 як керівник Українського національного об'єднання ініціював установчі збори Легії українських націоналістів, на яких був обраний головою Легії. У 1926–1927 рр. входив до складу редакційної колегії друкованого органу ЛУН “Державна нація”. Учасник 1-ої та 2-ої Конференції Українських Націоналістів (1927; 1928). На 1-ій Конференції був обраний політичним референтом ПУНу. На Конгресі виконував обов'язки голови президії, виголосив реферати “Аграрна політика” та “Торгівельна політика”. Був обраний організаційним референтом нового ПУН. На початку 1930-х жив у Парижі, пізніше – у Відні та Кракові. Після розколу в українському націоналістичному русі приєднався до ОУН під проводом А. Мельника. З початком німецько-радянської війни разом з О. Сеніком керував групами ОУН-м на сході України. Загинув за нез'ясованих обставин. Автор праць “ОУН і селянство” (1933), “Робітництво і ОУН” (1935), “Націократія” (1935).

⁴⁸ Кожевников Петро (??? .1896, ??? – ???) – громадсько-політичний діяч, журналіст. Родом з Київщини. Навчався у Берлінській політехніці. На установчих зборах ЛУН у 1925 р. представ-

ляв Союз українських фашистів. У 1927 р. входив до редакційної комісії друкованого органу ЛУН “Державна нація”. На з'їзді ЛУН у 1928 р. був обраний референтом преси й пропаганди Центрального комітету. Учасник 1-ої та 2-ої Конференції Українських Націоналістів (1927, 1928). 25.VI.1928 на установчих зборах Союзу українських націоналістів у Німеччині був обраний секретарем. На Конгресі Українських Націоналістів був представником осередку ЛУН у Берліні. Брав участь у роботі ідеологічної, організаційної комісії та комісії міжнародної політики й державного устрою, виступив із доповідями “Організація Українських Націоналістів” та “Проект Устрою ОУН”. Обраний членом ПУН без референтури, був призначений редактором “Розбудови нації”. Рішенням Суду ОУН від 3.XI.1929 р. був позбавлений посади в ПУН та виключений з Організації за порушення дисципліни, інтриги всередині організації та співпрацю з ворогами. Активний діяч Центрального союзу українського студентства. Друкувався в часописах “Літопис політики, письменства та науки” (Берлін), “Діло”, “Час” (Львів), “Розбудова нації” (Прага), “Державна нація” (Подєбради). Після 1945 р. арештований радянськими спецслужбами і засуджений. Подальша доля невідома.

⁴⁹ Костарів Леонід – “Меленець” (6.II.1888, Санкт-Петербург, Росія – ??? .1973, Прага, Чехія) – громадський і військовий діяч. Навчався на економічному факультеті політехнічного інституту у Петербурзі до 1912 р. З 1912 р. – на військовій службі у російському флоті. З 1919 р. – в українській армії. Інтернований у Польщі. У 1928 р. закінчив економічний відділ Української господарської академії у Подєбрадах за фахом інженера-економіста. На установчих зборах ЛУН (1925 р.) разом з П. Кожевниковим представляв Союз українських фашистів. У 1928 р. – політичний референт Центрального комітету ЛУН. Брав участь у 2-ій Конференції Українських Націоналістів (1928, Прага) як представник ЛУН. На Конгресі Українських Націоналістів очолював організаційну комісію, виголосив реферати “Промислова політика України”, “Проблема морської оборони України”, “Національна революція на західних землях України”, “Уваги до статуту ОУН”. Був обраний членом ПУНу без референтури. На початку 1933 р. був заперечений і співпраці з радянською розвідкою і за рішенням Надзвичайного суду ОУН виключений з організації.

⁵⁰ Моралевич Яків (30.V.1878, ??? – 1.XI.1961, Денвер, США) – громадський діяч. Родом з Поділля. Випускник Подільської духовної семінарії. У 1908–1911 рр. – студент психо-неврологічного інституту, у 1911–1915 рр. – студент економічного факультету Київського комерційного інституту. У 1917–1918 рр. працював у міністерствах торгівлі та промислу і народного господарства УНР. Після евакуації українських установ до Польщі був викладачем Українського народного університету в Ченстохові, пізніше – професор, викладач бухгалтерії та економічної географії в комерційній школі в м. Познань. З 1923 р. – лектор, а пізніше професор Української господарської академії, згодом Українського технічно-господарського інституту. Член ЛУН. Друкувався в “Державній нації”. На Конгресі Українських Націоналістів був головою соціально-економічної комісії, виголосив реферат “Фінансова політика”. Був обраний Головним контрольним ОУН. З 1949 р. проживав у США.

⁵¹ Андрієвський Дмитро – “Ідеаліст”, “Стобар” (27.X.1892, с. Будки, Полтавська губ. – 30.VIII.1976, Дорнштадт, Німеччина) – громадсько-політичний діяч, публіцист. Середню освіту здобув у гімназії в м. Лубни. Навчався у Харківському університеті та Інституті цивільних інженерів у Петербурзі. З початком революції 1917 р. повернувся до Києва. За дорученням Української Центральної Ради займався пропагандистською діяльністю на Волині та в Криму. Восени 1918 р. – на дипломатичній службі в Берні (Швейцарія). У 1918–1920 рр. здобув вищу освіту за спеціальністю інженер-архітектор в університеті в Генті (Бельгія). У 1920-х роках дописував до друкованих органів Групи української національної молоді “Національна думка” (Прага) та Легії українських націоналістів “Державна нація” (Подєбради). Очолював президію 1-ої Конференції Українських Націоналістів (3–7.XI.1927, Берлін), на якій був обраний ідеологічно-статутарним референтом Проводу Українських Націоналістів (ПУН) і виголосив доповідь “Дві концепції”. Як член ПУНу брав участь у 2-ій Конференції Українських Націоналістів (8–9.IV.1928). На Конгресі Українських Націоналістів (1929, Відень) виголосив реферати “Український націоналізм” та “Державний устрій України”, працював в ідеологічній комісії Конгресу. Обраний політичним референтом ПУНу. Був представником ОУН в Бельгії та керівником Українського Пресового Бюро в Брюсселі. Брав участь у конференціях ОУН у Празі (серпень 1932 р.) та в Берліні (червень 1933 р.). Після розколу ОУН працював під проводом А. Мельника як референт зовнішньої політики. 1943 р. в Берліні був заарештований, а в січні–грудні 1944 р. перебував у концтаборах Саксенгаузен, Бретч, Ораніенбург. З 1948 р. – член Виконавчого органу Української Національної Ради, референт преси та інформації. З 1974 р. – почесний голова Сенату ОУН. Друкувався у виданнях “Тризуб” (Париж), “Розбудова Нації”, “Студентський вісник”, “Національна думка” (Прага),

“Державна нація” (Подєбради), “Українське слово” (Париж), “Самостійна Україна” (Чернівці). Похований у Мюнхені на кладовищі Вальдфрідгоф.

⁵² Капустянский Микола – “П. Низоля” (1.ІІ.1879, с. Чумаки, Катеринославська губ. – 19.ІІ.1969, Мюнхен, Німеччина) – військово-політичний діяч. У 1912 закінчив Академію Генерального штабу в Петербурзі. Під час Першої світової війни служив на Північно-Західному фронті. У 1917 р. – начальник штабу дивізії в 34-му стрілецькому корпусі під командуванням Павла Скоропадського. Отримав звання генерал-хорунжого Армії УНР. Перебував у польських таборах для інтернованих у Ченстохові, Пйотркуві, Тарнуві. З 1923 р. в еміграції у Франції. Засновник Українського народного союзу. На Конгресі представляв УВО з Парижа, був обраний заступником голови президії, працював у військовій комісії, виголосив реферати “Військова політика України” і “Справа інтервенції”. Обраний військовим референтом ПУНу. З 1930 р. видавав у Парижі часопис “Військове знання”. Учасник конференції ОУН у Берліні (червень 1933 р.). Після розколу ОУН приєднався до А. Мельника. Під час Другої світової війни перебував у Києві (у 1941 обраний членом УНРАди) та Львові, потім емігрував до Німеччини. Військовий міністр УНР в екзилі, генерал-полковник. Автор праці “Похід українських армій на Київ – Одесу в 1919 р.” (Львів, 1921).

⁵³ Демчук Дмитро (??? – ???) – громадсько-політичний діяч. Родом зі Східної України. Закінчив учительську семінарію. Служив в Армії УНР. Працював учителем в гімназії у Чехо-Словаччині. Провідний діяч ЛУН. На установчих зборах цієї організації представляв Українське національне об’єднання. У 1926–1927 був членом редакційної колегії друкованого органу ЛУН “Державна нація”. На Конгресі працював в ідеологічній комісії та комісії міжнародної політики і державного устрою, виголосив доповідь “Основи українського націоналізму”. Обраний фінансовим референтом ПУНу. У 1945 р. був вивезений з Чехо-Словаччини радянським СМЕРШем. Подальша доля невідома.

⁵⁴ Кушнір Макар – “Б. Дніпрянський”, “Я. Дуб”, “Богуш”, “Якименко” (10.VIII.1890, Черкаси – 16.VIII.1951, Помероль, Бельгія) – громадсько-політичний діяч, журналіст. Освіту здобув у черкаській гімназії та на історико-філологічному факультеті Санкт-Петербурзького університету. У 1917 р. – член Української центральної ради як делегат Української партії соціалістів-федералістів. У 1919–1920 рр. – член дипломатичної місії УНР на Паризькій мирній конференції. Дописував до київських видань “Рада”, “Нова рада”, “Трибуна” та “Український студент” (Петербург). З 1920 р. – в еміграції у Франції, Австрії, Швейцарії та Бельгії. У 1923 р. – учасник установчих зборів Ліги української культури у Відні. На Конгресі ОУН працював у соціально-економічній комісії та комісії міжнародної політики та державного устрою, виголосив доповідь на тему “Економічні взаємини між Україною і Росією в ССРСР”. Обраний головним суддею ОУН та членом ПУНу (виконував ці обов’язки до 1938 року). Наприкінці 1920-х – на початку 1930-х був керівником Українського бюро в Женеві, яке видавало місячники французькою та англійською мовами. Через втрату зору в 1937 р. відійшов від активної громадської діяльності.

⁵⁵ Курманович Віктор – “Терк” (26.ІІ.1876, с. Вільшана, Золочівщина – 18.X.1945, Одеса) – відомий військово-політичний діяч. Навчався в золочівській гімназії, кадетській школі в Лобозові біля Кракова, Військової академії у Відні. Під час Першої світової війни – командир бригади на італійському фронті, полковник. В УГА у листопаді 1918 командував групою “Північ”. У січні 1919 на базі групи було створено Перший галицький корпус. 12.ІІ.1919 В. Курманович призначений начальником штабу УГА, а в квітні – секретарем військових справ ЗОУНР. Після відходу за Збруч – генерал-квартирмейстер штабу Головного отамана, генерал-хорунжий. Після поразки визвольних змагань опинився серед інтернованих у Чехо-Словаччині, виконував обов’язки комбрига у таборі Йозефів. У 1923 поселився у Відні. У міжвоєнні роки – член УВО-ОУН. Був членом Проводу ОУН. Навесні 1943 став почесним головою Військової управи, яка керувала формуванням дивізії “Галичина”. Навесні 1945 у Відні був схоплений СМЕРШЕМ, перевезений до Одеси, де невдовзі помер у тюрмі.

⁵⁶ Бойків Олександр (Олекса) (28.VIII.1896, с. Іспас, Коломийський повіт – 29.IX.1968, Париж, Франція) – журналіст, визначний діяч ОУН. В УСС хорунжий. З 1926 – член УВО, у 1928 керував УВО у Празі. Адміністратор часопису “Розбудови нації”. Учасник Віденського Конгресу ОУН, у 1930–31 рр. – секретар Є. Коновальця в Женеві. З 1931 мешкав у Парижі. Заснував там тижневик “Українське слово”. Голова УНС, представник ОУН у Франції. Після розколу ОУН став на бік А. Мельника. 26.І.1944 був заарештований за організацію переправ членів ОУН через Піреней до Іспанії. Ув’язнений у концтаборі Саксенгаузен. Звільнений у жовтні 1944. У 1945 арештований французькою поліцією через доноси, через 3 місяці реабілітований. Член ПУН (1954–1964), від 1964 – член сенату ПУН. Під час візиту М. Хрущова французький уряд вислав його на о. Корсику. Співредактор “Національної думки”, “Розбудови нації”, “Держав-

ної нації”, редактор “Бюлетеня УНС”, “Вістей”, “Українського слова”. Автор спогадів “Моя співпраця з Коновальцем”.

⁵⁷ Сушко Роман – “Сич”, “Кіндрат”, “Кібіч” (9.III.1894, с. Ременів Кам’яно-Бузького р-ну Львівської обл. – 14.І.1944, Львів) – відомий військово-політичний діяч. Закінчив гімназію і правничий факультет Львівського університету. Один із засновників “Пласту” (1911); поручник, сотник УСС. Командував сотнею в бою на Лисоні (1916), потрапив у російський полон. Брав участь в організації корпусу Січових Стрільців у Києві, полковник Армії УНР. Командував дивізією в поході на Київ (1920), брав участь у Другому зимовому поході (1921). Крайовий комендант УВО (1927–30), крайовий референт ПУНу. За завданнями Є. Коновальця працював серед українських емігрантів Південної Америки. З початком війни у 1939 був відкликаний в Галичину. Займався організацією підпілля на Закарпатті. Був представником ПУНу в Краківському центрі ОУН, керував підготовкою повстання проти ССРСР. Очолював Український легіон (т. зв. ВВН) в вересневій кампанії 1939 року. Брав участь в організації УЦК та підтримував кандидатуру В. Кубійовича на посаду голови. Після розколу ОУН увійшов до Проводу ОУН-м. Убитий за нез’ясованих обставин. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

⁵⁸ Селешко Михайло (4.X.1901, с. Витвиця Долинського повіту – ???, Канада) – громадсько-політичний діяч. Освіту здобував у долинській гімназії, в Українській господарській академії в Подєбрадах і Берлінському університеті (журналістика). Під час визвольних змагань воював у лавах УГА. Провідний член УВО, ОУН в Україні. Переслідувався польською поліцією. Як політичний емігрант жив у Чехо-Словаччині, Берліні. Головний секретар УНО в Німеччині, перекладач і писар у штабі Боровця – “Бульби”. Арештований гестапо, сидів у потсдамській тюрмі, у концтаборі. 1948 емігрував до Канади. Співпрацював з “Новим шляхом” та іншими українськими виданнями.

⁵⁹ Онацький Євген – “Тарас”, “Домотенко” (13.І.1894, Глухів, Сумська обл. – 27.X.1979, Буенос-Айрес, Аргентина) – громадсько-політичний діяч, журналіст. Закінчив Подільську гімназію, Київський університет. Секретар Центральної Ради, член Президії Малої ради. Іздив у складі делегації УНР на Паризьку мирну конференцію (січень 1919) і на Генуезьку конференцію (1922), працював в українській дипломатичній місії в Римі. Член ОУН (з 1929), один із її теоретиків та ідеологів; представник ОУН в Італії. У міжвоєнний час співпрацював із виданнями “Розбудова нації”, “Український голос”, “Свобода”, “Новий шлях”, “Новий клич”. У 1936–1940 рр. викладав у Вищому східному університеті в Неаполі, у 1940–43 рр. – в Римському університеті. Очолював українську громаду в Римі. 29.X.1943 був заарештований німцями, сидів у в’язницях Італії, Німеччини. Звільнившись 18.X.1944, повернувся до Рима. У 1947 переїхав у Буенос-Айрес. Співзасновник і голова Української центральної репрезентації в Аргентині (1953–1960). Голова, пізніше почесний голова Спільки українських науковців, митців, літераторів. Редактор тижневика “Наш клич”, альманахів “Відродження”, “Просвіта”, місячника “Дзвін”. Дійсний член НТШ. Автор 52 книжок (надруковано 38). Найголовніші спогади – “У вічному місті: записки українського журналіста” та “По похилій площі: записки українського дипломата 1919–21”.

⁶⁰ Шиманський Іван (???X.1908, с. Вигнанці, Чортківський повіт – 4–6.V.1933, Софія, Болгарія) – провідний член ОУН. Отримав середню освіту. Через часті переслідування польською поліцією був змушений виїхати закордон. Навчався на філософських факультетах університетах Німеччини. В 1930 р. у Празі працює в Управі протестаційного комітету проти проведення пацифікації польським урядом. В 1931 р. направлений ПУНом у Болгарію представником ОУН. На місці нав’язує тісні зв’язки з українськими емігрантами, працює секретарем “Українського Культурного Об’єднання” та продовжує своє навчання. Помер при нез’ясованих обставинах в одному із парків Софії.

⁶¹ Лахович Євген – “Окей” (??? – ???) – провідний член ОУН. У 1933–35 рр. працював у Лондоні за дорученням Є. Коновальця, очолював Бюро ОУН у Великобританії. Згодом за доручення ПУН був представником ОУН в Америці. Редактор газети “Свобода”, головний радник УНС. Переїшов на бік С. Бандери став першим головою ООЧСУ. Автор книги “Форма і зміст”, спогадів “Діяльність ОУН у Лондоні в 1933–1935 роках”. Проживав у штаті Флорида, США та з кінця 1950 рр. відійшов від активної організаційної діяльності.

⁶² Рев’юк Іван – “Бартович” (??? – ???) – сотник УГА, член Начальної команди УВО. Постійний представник УВО, згодом ОУН у Литві. Проживав в м. Кавнасі та мав повну підтримку від литовського уряду. З 1935 р. перебував в Берліні. Помер (можливо загинув) у 1945 р.

⁶³ Чучман Сидір (1.VI.1889, Буськ, Львівська обл. – 18.VII.1942, Львів) – провідний член УВО і ОУН. Навчався в Академічній гімназії та на факультеті права Львівського університету. Однокласник Є. Коновальця. Під час Першої світової війни під Перемишлем потрапив у російський полон. Разом із Коновальцем організував корпус Січових Стрільців у Києві. У листопаді 1918 р.

перебував у Львові у штабі Д. Вітовського. Після війни – правник. Один із організаторів ОУН та член Проводу. Представляв ОУН у країнах Прибалтики та Скандинавії. Похований на Личаківському цвинтарі.

⁶⁴ Згорлякевич Олександр – “Вуйко” (11.IX.1897, с. Криве, Лиський повіт, Польща – 8.V.1979, Варшава, Польща) – громадський діяч. Середню освіту здобув в українській гімназії в Перемишлі. Вищу освіту за фахом будівництво мостів отримав у Гданській політехніці. Сотник УГА. У 1924 р. виступив співзасновником студентської корпорації “Чорноморе”. Член експозитори УВО і ОУН в Гданську та інструктор на військових вишколах. На Конгресі Українських Націоналістів працював у військовій комісії.

⁶⁵ “Розбудова нації” – ідеологічно-політичний орган ПУНу. Заснований у січні 1928 р. Легально виходив один раз на місяць у Празі до середини 1934 р. за редакцією Володимира Мартинця (окрім 1 і 2 номера, які редагував Петро Кожевников). У міжвоєнній Польщі за зберігання й розповсюдження “Розбудови нації” карали ув’язненням від 2 років.

⁶⁶ Лемик Микола – “Сенишин” (4.IV.1914, с. Соловій Перемишлянського повіту – жовтень 1941, Миргород, Полтавська обл.) – провідний діяч ОУН. Навчався в Академічній гімназії у Львові, а з жовтня 1933 – на математично-природничому відділі Львівського університету. 21.X.1933 у радянському консульстві у Львові виконав атентат на Олексія Майлова – спецуповноваженого ГПУ, який прибув із Варшави придушити акції проти голодомору в УРСР й ознайомитися з діяльністю ОУН. За дорученням Сталіна О. Майлов перевіряв діяльність радянських представництв. Убивство мало засвідчити протест проти організованого голоду на сході України. Польська влада не бажала зайвого розголосу, тому вже 30.X.1933 М. Лемика засудили на довічне ув’язнення (смертної кари unikнув завдяки неповноліттю). Відсидів 6 років. У вересні 1939, з початком війни, вийшов на волю. Став заступником крайового провідника ОУН. У 1941 очолив Середню похідну групу на Харків. У жовтні 1941 в Миргороді був схоплений і розстріляний гестапо.

⁶⁷ “Бюлетень КЕ ОУН на ЗУЗ” – циклоstileве видання, присвячене проблемам визвольної боротьби, ідеології і тактики ОУН на ЗУЗ. Виходив у 1930–1934 рр. як місячник, але часто були спарені номери. Редакторами видання були Степан Охримович, Іван Габрусевич, Ярослав Стецько, Дмитро Мирон – а основними співробітниками – Володимир Янів, Дмитро Штокало, Зенон Коссака, Степан Ленкавський.

⁶⁸ Автор цієї брошури провідний член ОУН Осип Буйдуник – “Діброва”.

⁶⁹ “Український націоналіст” – журнал, який виходив за кордоном із 1934 року (у 1934–1935 рр. видавався у Відні) та нелегально розповсюджувався на західноукраїнських землях. Друкував переважно статті на ідеологічно-політичні теми.

⁷⁰ Мада Северин (??? – ???) – член ОУН, робітник. Родом з Калуша. Мав виконати атентат на шкільного куратора Гадомського під час шкільної акції у 1933. При спробі затримання смертельно поранив поліцейського агента. Пізніше був затриманий і засуджений на 15 років. Подальша доля невідома.

⁷¹ “Юнак” – циклоstileве видання, присвячене ідеологічно-політичному та військово-бойовому вишколові Юнацтва ОУН. Виходив у 1930–1934 рр. як місячник, але часто були спарені номери. Редакторами були Іван Габрусевич, Ярослав Стецько, Дмитро Мирон.

⁷² Протестаційна акція ОУН проти національної політики Польщі, економічної дискримінації та колонізації західноукраїнських земель. “Частиний виступ УВО” за даними поліції спровокував спалення 62 будинків, 78 господарських будівель, 87 столів і 112 скирд збіжжя. Урядовий табір пілсудчиків намагався послабити позиції легальних українських партій та забезпечити собі максимальний успіх у листопаді 1930 р. на виборах у Сейм. В ході каральної операції – “Пацифікації” (від латинського слова – умиротворення, успокоення) з 14 вересня до кінця листопада 1930 було використано понад тисячу поліцейських та 10 ескадронів кавалерії. За цей період було проведено понад 5 тисяч обшуків, які супроводжувалися зриванням підлоги, дахів, нищенням меблів і посуду, накладанням великих контрибуцій на села, заарештовано 1739 осіб та вбито сімох, охоплено територію 30 повітів Галичини із населенням 5 мільйонів. Складовою пацифікації стали напади місцевої поліції, бойовиків “Стшельца” та інших шовіністичних груп на українські організації та свідомих громадян. Характерними наслідками пацифікації стало велике зростання серед українського населення національної свідомості та поширення настроїв ворожості і неґації до польської держави.

⁷³ Білас Василь (17.IX.1911, Трускавець, Львівська обл. – 23.XII.1932, Львів) – член п’ятірки бойовиків ОУН. Брав участь у нападі на Банк Людовий у Бориславі (31.VII.1931), на поштовий уряд у Трускавці (8.VIII.1931). Був одним із виконавців смертного присуду над таємним агентом поліції Якубом Буксою (24.VIII.1931) і замаху на посла до сейму Т. Голувку (28.VIII.1931).

30.XI.1932 разом із Данилишином і Куспісем вчинив напад на пошту в Городку. Разом з Данилишином і Куспісем добралися до Глинної Наварії, де мали сісти на потяг до Трускавця. Але Білас і Данилишин на станції зіткнулися з поліцією, що перевіряла документи. Данилишин убив коменданта Коята, поранив поліцейанта Слугоцького. Уночі бойовики добралися до с. Черкаси, де їх прихистив у своїй хаті Панько Бобеляк. Далі залізницією доїхали до с. Розвадів. Залізничник, що бачив Біласа й Данилишина в дорозі, повідомив ніби вони пограбували українську кооперативу. На них накинулася юрба селян. Данилишин пострілами в повітря розігнав натовп, а потім разом із Біласом подався до с. Веринь. Там їх побили і передали в руки поліції. 17–22.XII.1932 відбувся наглий суд, на якому обох засудили до смертної кари через повшення. Вирок було виконано вдосвіта 24.XII.1932, на саме польське Різдво, у тюрмі Бригідки. Героїчна поведінка й смерть Біласа і Данилишина сприяла поширенню і зміцненню позицій ОУН на ЗУЗ та викликала спонтанний бойкот польських монополій.

⁷⁴ Данилишин Дмитро (2.IV.1907, Трускавець, Львівська обл. – 23.XII.1932, Львів) – бойовик УВО і ОУН. Див. *Білас Василь*.

⁷⁵ Буній Лесь (??? – ???) – двірник у пансіонаті сестер-служебниць у Трускавці. Член ОУН, співучасник атентату на Т. Голувку 28.VIII.1931. Допоміг Біласові й Данилишину дістатися в кімнату Голувки. У 1938 сидів у тюрмі м. Равічі в одній камері з Миколою Лемиком, Володимиром Макаром.

⁷⁶ Мотика Микола (???; 1912, ??? – ???) – член п’ятірки бойовиків ОУН, яка 28.VIII.1931 у Трускавці виконала замах на депутата сейму Т. Голувку. У жовтні 1933 заарештований, засуджений на 6 років тюрми. Став донощиком поліції. Розкрив трускавецьку мережу Організації. На суді (процес Біласа, Данилишина, Коссака, Жураківського) заявив, що діяв в ОУН в стані галюцинації, психозу. Після звільнення з тюрми зобов’язався інформувати поліцію про членів ОУН.

⁷⁷ Барановський Роман – “Беатик” (12.VI.1904, ??? – 193?) – бойовик УВО, член “Летючої бригади” під командуванням Ю. Головінського. Брат Я. Барановського. Брав участь у нападі на голловну пошту у Львові (28.III.1925). У 1926 р. у Львові на процесі “поштовців” засуджений до 3 років ув’язнення. Згодом став провокатором і донощиком поліції; для маскування організував бойові акти. З моменту утворення ОУН Р. Барановського на вимогу багатьох членів КЕ ОУН усунули від діяльності в Організації, але він і далі допомагав поліції. Разом з іншими зрадниками видав З. Коссака, за що одержав 1500 зл. За співучасть у вбивстві Голувки був засуджений на 10 років. Зрада Р. Барановського виявилася шойно на Самбірському процесі в жовтні 1933 р. Батьки й уся рідня публічно від нього відреклася. В’язні постійно його бойкотували. Можливо, помер від сухот у тюрмі “Свенти Кшиж” 8 липня 1935 р.

⁷⁸ Гнатів Михайло – “Чорний” (??? – ???) – командир п’ятірки бойовиків УВО та ОУН (В. Білас, Д. Данилишин, О. Буній, М. Мотика), організованої З. Коссаком; учасник багатьох ексів і атентатів, виконаних за наказом КЕ ОУН. У 1931 під керівництвом М. Гнатіва було вчинено замах на депутата сейму Т. Голувку. Наказ про це віддали Провідник КЕ ОУН І. Габрусевич та бойовий референт Р. Шухевич. Після нападу на пошту в Городку (30.XI.1932) утік за кордон. У 1937 разом з Григорієм Купецьким і Григорієм Файдою прибув до Маньчжурії з завданнями поширювати вплив ОУН на українців і нав’язати співпрацю з японцями на випадок радянсько-японської війни. Зі вступом в Маньчжурію радянських військ діяльність ОУН на Далекому Сході припинилася. Після 1949 року постійно проживав в Аргентині. Підтримував зв’язки з М. Лебедем.

⁷⁹ Кучак Роман (бл. 1913, ??? – ???) – бойовик ОУН. 31.VII.1931 разом з братом Юзефом, В. Терешком, Цебеляком напали на поштовий диліжанс, що курсував між Бірчею і Перемишлем, убили жандарма і викрали 50 тис. злотих. Цебеляка заарештували, а інші троє втекли в Чехо-Словаччину. Польща вимагала видати втікачів, але чеська влада допомогла їм перебратися в Німеччину.

⁸⁰ Габрусевич Іван – “Іртен”, “Джон” (???; 1902, с. Вільховець Бережанського повіту – 16.V.1944, Саксенгаузен, Німеччина) – провідний діяч ОУН. Закінчив філософський факультет Львівського університету (1932). Активний діяч СУНМ. Крайовий референт Юнацтва ОУН. Редагував для молоді “Юнак”. Із січня 1931 до середини 1932 – Крайовий провідник. У зв’язку з атентатом на Чеховського був ув’язнений. Після звільнення опинився за кордоном. Близький співробітник Є. Коновальця. З 1934 – референт ідеологічного вишколу у Проводі ОУН. Співробітник Націоналістичної Пресової Служби (НПС) у Берліні та Відні. У 1937 важко захворів, півтора року лікувався. У 1940 обраний членом Революційного Проводу ОУН на чолі з С. Бандерою. Улітку 1940 – в УЦК. Після проголошення Акта відновлення Української держави (1941) обійняв пост міністра УДП в уряді Я. Стецька. 15.IX.1941 був заарештований гестапо. Ув’язнення відбував у берлінській тюрмі на Александерплац, у концтаборі Саксенгаузен. Помер від

- туберкульозу костей і залоз. Смерть прискорила ін'єкція "для зменшення температури". Автор праці "Місце України в світі" (1930-ті рр.).
- ⁸¹ Николишин Осип – "Голота" (??? – ???) – навчався в стрийській гімназії. Член ОУН, заступник референта пропаганди в КЕ ОУН у 1933–1935 рр. Подальша доля невідома.
- ⁸² Спольський Ярослав – "Бір" (10.I.1912, с. Лавочне Стрийського повіту – ???, Канада) – референт пропаганди в КЕ ОУН, очолюваної Бандерою. На Варшавському процесі виступав як політичний свідок. На Львівському процесі (1936) був засуджений на 7 років. Під час німецької окупації – заступник голови Львівської обласної управи. Емігрував до Канади. Один із керівників Ліги Визволення України. Деякий час голова Видавничої спілки "Гомін України".
- ⁸³ Івасик Володимир – "Скілла" (10.XI.1910, с. Ставчани Городоцького повіту – ???) – член ОУН. На Львівському процесі (1936) був засуджений на 5 років. Подальша доля невідома.
- ⁸⁴ Стецько Ярослав – "Карбович", "Е. Орловський", "Б. Озерський" (19.I.1912, Тернопіль – 5.VII.1986, Мюнхен, Німеччина) – визначний громадсько-політичний діяч. Випускник Тернопільської української гімназії. У 1932 з ініціативи Бандери був введений у Крайову Екзекутиву ОУН як ідеологічно-політичний референт. Редактор підпільних видань ОУН. 1934 ув'язнений у Бригідках. На Львівському процесі (1936) засуджений на 5 років. У 1938 році за дорученням Коновальця брав участь у роботі комісії з підготовки II Великого Збору ОУН, який відбувся в Римі. У 1939–41 рр. працював у Кракові. У 1940 – у Проводі ОУН-б, заступник С. Бандери. 30.VI.1941 у Львові проголосив Акт відновлення Української держави і очолюв уряд. 12.VII.1940 заарештований, вивезений до Берліна. 24.I.1942 перевезений у концтабір Саксенгаузен. 27.IX.1944 звільнений. Як і Бандера, виступав проти намагання німецької влади залучити українців до антибільшовицької боротьби під керівництвом Власова. У лютому 1945 на крайовій нараді обраний членом бюро Проводу ОУН. Очолив створений 1946 Антибільшовицький Блок Народів. У 1951–1953 – голова Проводу ЗЧ ОУН (у той час Бандера відмовлявся від головування), з 1968 – голова Проводу ОУН-р. Після війни агенти КГБ здійснили кілька безуспішних замахів на його життя. Похований на цвинтарі Вальдфідгоф у Мюнхені. У родинному селі Стецька Великого Глибочку Тернопільської області відкрито меморіальний музей-садибу.
- ⁸⁵ Горницький Андрій (??? – ???) – студент Львівського університету; член ОУН, підлеглий Ярослава Старуха. У 1934 заарештований. Сидів у львівських Бригідках. Подальша доля невідома.
- ⁸⁶ Макарушка Ярослав-Ігнатій (24.VI.1908, с. Сівка Войнилівська Калушського повіту – ???) – член УВО та ОУН. У 1926 закінчив гімназію у Львові. У 1933 увійшов до складу очолюваної Бандерою Крайової Екзекутиви як референт розвідки у Львові. На Львівському процесі (1936) засуджений на 6 років. У червні 1938 звільнений. Влаштувався на роботу у Української народної лічниці. З приходом радянської влади у вересні 1939 виїхав. 1941 отримав диплом Берлінського університету. Працював лікарем у Львові, керував лікарнею в Бібрці. Переходив і лікував поранених членів ОУН. У 1944 виїхав до Відня. Після війни працював лікарем у таборі для переміщених осіб (DP). У 1947 перебрався до США, відкрив медичну практику в Нью-Йорку. У 1958 переїхав до Еванс-Міллс, штат Нью-Йорк, працював психіатром. З 1988 на пенсії. Проживав в Мейлвуді, штат Нью-Джерсі.
- ⁸⁷ Янів Володимир (21.X.1908, Львів – 19.XI.1991, Мюнхен, Німеччина) – відомий український науковець і суспільно-політичний діяч. Закінчив Академічну гімназію (1927), навчався у Львівському і Берлінському університетах. Належав до керівного ядра ОВКУГ та "Пласту". Член ОУН з 1929. Співредактор журналу "Юнак", політичний референту КЕ ОУН. За свою політичну діяльність неодноразово позбавлявся громадянських прав, відбував ув'язнення в Бригідках, Березі Картузькій (був одним із перших в'язнів). На Львівському процесі (1936) засуджений на 5 років. Під час розколу ОУН підтримав позицію С. Бандери. Брав активну участь у підготовці проголошення у Львові Акта 30-го червня 1941. Арештований німцями і ув'язнений в концтаборі. Після 1945 проживав у Німеччині. Професор, історик, психолог, поет. Ректор УВУ (1968–1986). Член-кореспондент Іспанської академії наук, член УВАН. За наукову і громадську діяльність нагороджений папським орденом св. Григорія Великого. Автор збірки поезій "Псалми Картузької Берези".
- ⁸⁸ Пашкевич Олександр – "Том", "Гіз" (5.IV.1908, Тернопіль – між 24 і 28.VI.1941, Львів) – член ОУН. Пластун. У 1930 закінчив Львівську політехніку. У КЕ ОУН, очолюваної Бандерою, виконував обов'язки референта розвідки у провінції. У зв'язку з існуванням Перацького був заарештований. Засуджений на Львівському процесі (1936) на 5 років. Після звільнення пішов в опозицію до КП ОУН Лева Рибета. Заарештований НКВД, розстріляний у в'язниці "Бригідки".
- ⁸⁹ Бандера Андрій (11.XII.1882, Стрий, Львівська обл. – 10.VII.1941, Київ) – громадсько-політичний діяч, священник УГКЦ у с. Старий Угринів і Бережниця Калуського повіту (1913–19, 1920–33), Волі Задеревацької (1933–37) та Тростянця (1937–41). Співпрацював із журналом "Молода

- Україна". У 1918 організатор встановлення української влади у Калуші, формував військові загоны з селян. Депутат Української національної ради ЗУНР у Станіславові. У 1919 був військовим капеланом 9 полку 3 Бережанської бригади II корпусу УГА. Разом з військами відступив за Збруч. У 1920 повернувся. Член УВО. У 1928 і 1930 був заарештований разом із сином Степаном. 22.V.1941 за звинуваченням у переховуванні члена ОУН В. Стефанишина був заарештований разом із доньками Володимирою і Оксаною, вивезений до Києва. На слідстві визнав себе націоналістом, прихильником збройної боротьби проти радянської влади. 8.VII.1941 засуджений до страти. Розстріляний у Києві. 8.II.1992 реабілітований прокуратурою України. Діти: Марта-Марія (1907–1982), Степан (1909–1959), Олекса (1911–1942), Володимира (1913–2001), Василь (1915–1942), Оксана (1917), Богдан (1919–???), Мирослава (померла немовлям).
- ⁹⁰ Нидза Володимир (22.V.1914, с. Войткова Добромільського повіту – 11.VII.1938, Равич, Польща) – студент Львівської політехніки, член ОУН. За участь у нападах на консульство СССР у Львові та на куратора Гадомського відбував 14 років ув'язнення у м. Равич. У тюрмі був заступником провідника групи українських політв'язнів Володимира Макара. Трагічно загинув під час голодування політичних в'язнів: був підвищений тюремними наглядачами.
- ⁹¹ Сеньків Роман (15.IV.1909, Львів – ???) – член ОУН. Розвідував план приміщення радянського консульства, відтворив портрет Майлова, якого пізніше вбив Лемик. На Львівському процесі (1936) засуджений на 15 років, зізнався у вбивстві 1934 у Львові конфідента поліції Я. Бачинського. Сидів у тюрмі м Равичу, де виконав в тюрмі портрет Зенона Матли.
- ⁹² Крушельницький Антін (4.VIII.1978–23.X.1937) – відомий громадсько-політичний діяч. Належав до провідних членів Української радикальної партії в Галичині. У 1929–1933 рр. редагував журналі радянського спрямування "Нові шляхи", "Критика". У травні 1934 отримав запрошення від радянського уряду на постійне проживання у Харкові. Переїхавши туди, у листопаді був арештований разом із синами Іваном та Тарасом за звинуваченням у зв'язках з ОУН. Пізніше всіх трьох розстріляли. Інші члени родини загинули у концтаборах.
- ⁹³ Атаманчук Василь (??? 1901, ??? – ???) – бойовик УВО. Засуджений до страти за атентат на польського шкільного куратора Собінського (1926). Пізніше смертний вирок замінено на 10 років в'язниці. Подальша доля невідома.
- ⁹⁴ Вербицький Іван (??? – ???) – член УВО. Був засуджений до страти за атентат на Собінського в 1926. Під час слідства (Процес 17-ти) поліція шантажувала його, арештувавши батька, брата, сестру і наречену. Коли шантаж не допоміг, у І. Вербицького відібрали ліжко, сніник, покривало (була зима, і келія не опалювалася); удень не давали їсти, уночі – спати. Згодом смертну кару замінили на довічне ув'язнення, пізніше – на 15 років ув'язнення. Покарання відбував у Равичу разом із В. Атаманчуком. Подальша доля невідома.
- ⁹⁵ Онишківчюк Юрій (??? 1909, с. Угнів Рава-Руського повіту – ???) – член УВО та ОУН. Був неодноразово суджений, зокрема за атентати на "Таргі Вскодне" у вересні 1929. Службовець страхового товариства "Дністер". Заарештований у 1939 або 1940 році НКВД. Подальша доля невідома.
- ⁹⁶ Старосольський Володимир (8.I.1878, Ярослав, Польща – 25.II.1942, Маріїнськ, Казахстан) – громадсько-політичний діяч, юрист і соціолог. Навчався у Львівському, Краківському та Віденському університетах. У 1903 захистив докторську дисертацію з права. Член Закардонного комітету РУП. Один із засновників УСС. З 1914 – член ГУР та Бойової управи УСС, його участь в діяльності СВУ. У 1918 – член Військового комітету у Львові, що організував проголошення ЗУНР. У 1918–1919 – в'язень польського табору у Домб'є біля Кракова. У 1919–1928 проживав в Австрії та Чехо-Словаччині. Викладав в Українському вільному університеті у Празі та в УГА в Подєбрадах. У 1928 повернувся у Львів, де зайнявся адвокатською практикою. Виступав захисником членів УВО та ОУН на політичних процесах проти М. Січинського (1908), С. Мельничука і П. Шеремети (1921), В. Мартинця, Д. Шумика (1936). Засуджений радянською владою до 10 років ув'язнення. Покарання відбував у Казахстані, де й помер. Автор праці "Теорія нації" (1922).
- ⁹⁷ Ярош Іван (14.IV.1907, Львів – ???) – член ОУН. Секретар кооперативу "Зоря". На Львівському процесі (1936) був засуджений на 5 років ув'язнення. Подальша доля невідома.
- ⁹⁸ Машак Осип – "Мак" (22.XII.1908, с. Смольниця Добромільського повіту – ???) – провідний член ОУН. Краєвий провідник після С. Бандери, арештований у 1934. На львівському процесі 1936 засуджений на 15 років, в'язень тюрми в Сельцах (Польща). Автор відомої молитви серед членів ОУН "Україно, свята мати героїв...". Звільнений з ув'язнення 9.IX.1939. У 1940 член Краківського проводу ОУН. В 1942 перебував на сході України. Подальша доля невідома.
- ⁹⁹ Мирон Дмитро – "Орлик", "Роберт", "Андрій", "Піп" (5.XI.1911, с. Рай Бережанського р-ну Тернопільської обл. – 25.VII.1942, Київ) – один із провідних ідеологів і публіцистів ОУН. До

1928 року навчався в бережанській гімназії, у 1930 закінчив Малу духовну семінарію у Львові та вступив до Львівського університету на юридичний факультет. У 1932–33 рр. – провідник Юнацтва при КЕ ОУН, друкувався в підпільних виданнях. У жовтні 1933 заарештований за належність до ОУН та розповсюдження нелегальної літератури; засуджений на 7 років. Відбував покарання в тюрмах Равича, Вронок. Звільнений за амністією. Від лютого 1939 – політичний референт КЕ ОУН. Учасник II Великого збору Українських Націоналістів у Римі (27.VII.1939). Автор праці “Ідея і чин” (1940) та 44 правил життя українського націоналіста. Член Револьюційного Проводу ОУН на чолі зі С. Бандерою. Один із організаторів та учасників II Великого збору ОУН у Кракові (1–4. IV.1941). Крайовий провідник північно-східних українських земель (1941–1942). Загинув у Києві під час перестрілки з гестапо.

¹⁰⁰ Березинський Мирослав-Юрій (??? .1912, с. Оглядів Радехівського повіту – 30.XI.1932) – бійовик ОУН, брат дружини Р. Шухевича. Виконавець замаху на комісара Чеховського (22.III.1932). Разом із С. Долинським керував боївкою (В. Білас, Д. Данилишин, М. Жураківський, Г. Купецький, С. Куспів, П. Максимців, С. Мащак, В. Старик, Г. Файда, С. Цап, М. Ясінський) під час нападу на пошту в Городку. Поранений, застрелився біля пошти. Похований у Городку.

¹⁰¹ Старик Володимир (23.III.1910, ??? – 30.XI.1932, Городок, Львівська обл.) – пластун, бійовик ОУН. 30.XI.1932 під час нападу на пошту в Городку був смертельно поранений. Добігши до будинку адвоката С. Біляка, упав. В. Старика занесли до помешкання, де він, не приходячи до тями, помер. Разом із Березинським був похований у Городку між січовими стрільцями і воєками УГА. У ніч на 25.VII.1933 поляки сплюндрували могили В. Старика та Ю. Березинського: труни і вінки порозкидали, а тіла викрали. Пізніше тіла знайшли у старому гробіці.

¹⁰² Голуфко Тадеуш (??? .1877, Ташкент, Узбекистан – 28.VIII.1931, Трускавець, Львівська обл.) польський громадсько-політичний діяч. Депутат Сейму від “Безпартійного блоку співпраці з урядом”, який підтримував санацийний режим маршала Ю. Пілсудського. Керівник Східного відділу МЗС Польщі. Прихильник окупації Східної України більшовицькою Росією, бо це найкращим розв’язанням української проблематики. Виступав за налагодження співпраці з українськими партіями та “санацийним урядом”. Вважався одним із авторів та прихильників проведення “пацифікації”. Вбитий дрогобицькою бойовою п’ятіркою ОУН, яку очолював Михайло Гнатів – “Чорний”.

¹⁰³ Жураківський Мар’ян (??? .1907 – ???) – бійовик ОУН, родом з Станіславщини. Учасник нападу на пошту в Городку 30.XI.1932. Засуджений “Наглим судом” у Львові 22 грудня 1932 р. на смертну кару, яку замінили на 15 років. Подальша доля невідома.

¹⁰⁴ Мащак Степан (??? – ???) – бійовик ОУН, учасник нападу на пошту в Городку 30.XI.1932. Подальша доля невідома.

¹⁰⁵ Ясінський Микола – “Льольо” (??? – ??? .1944, ???) – бійовик УВО та ОУН, родом з Станіславщини. Член “Летючої бригади” Ю. Головинського, бойовий референт КЕ ОУН. У 1932 брав участь у нападі на пошту в Городку. Подальша доля невідома.

¹⁰⁶ Кордюк Богдан – “Дік”, “Новий”, “Юх” (17.I.1908, Львів – 26.II.1988, Мюнхен, Німеччина) – публіцист, геолог, професор УВУ і Українського технічно-господарського інституту (Мюнхен); в’язень польських і німецьких тюрем і таборів. Від середини 1932 – провідник КЕ ОУН. У 1933 постановою суду ОУН був звільнений з посади у зв’язку з провалом ексу в Городку. Переведений до Берліна на навчання. Після війни на еміграції. Незважаючи на недугу, бере активну участь у громадсько-політичному житті: є членом ЗП УГВР, очолює ОУН-з, працює головним редактором “Українського самостійника”, входить до редколегії “Сучасності”.

¹⁰⁷ Врецьона Євген – “Волянський”, “Турчин”, “Беран” (1.X.1905, с. Винники Львівського повіту – 4.II.1975, Базель, Швейцарія) – член УВО і провідний діяч ОУН. Журналіст, вивчав хімію у Вищій технічній школі у Празі. У 1930 очолив військововишкільну референтуру КЕ ОУН. У другій половині 1930-х рр. влаштував у Львові нелегальну лабораторію з виготовлення вибухівки для ОУН. У 1938–39 рр. нелегально перебував на Закарпатті, входив до штабу Карпатської Січі. Потрапив у полон до угорців, зазнав катувань. У 1941 очолював тимчасову команду поліції Львова. Член Проводу ОУН. Виконував важливі доручення за кордоном. У липні 1944 виступив одним із засновників УГВР. У жовтні 1944 з метою встановлення зв’язків із західними посольствами перебрався нелегально до Швейцарії, де був затриманий поліцією до кінця війни. Після 1945 проживав у Мюнхені. Друкувався в “Сучасній Україні”. Активний діяч ЗП УГВР.

¹⁰⁸ Мабуць це Гнатевич Богдан (4.III.1894 м. Кольбушова, Польща – ???) – член військового комітету по підготовці Листопадового чину в 1918. Перший начальник штабу Начальної команди УВО у Львові в 1921. Крайовий командант УВО 1926–27, 1931. На Львівським процесі ОУН 1936 засуджений на 4 роки. Після приходу радянської влади перейшов на Захід. Подальша одля невідома.

СВІДКИ

- 1) Зайоц Йозеф, Варшава, вул. Джерельна 3, м. 2. (I 17, 74, 76)
- 2) Вітульський Станіслав, Варшава, вул. Новий світ 67. (I 24, 223, XI 2149)
- 3) Давда Адам, Варшава, вул. Микотівська 49, м. 30. (I 9, 77, 102, 130, XI 2148)
- 4) Дадас Ян, Варшава, вул. Перацького 3. (I 13, 87, 209)
- 5) Вивроцкий Франціжек, Варшава, вул. Перацького 10. (I 14, 211)
- 6) Багінський Станіслав, Варшава, постерунковий Х Команди ПП. (I 6, 106, XI 2148, XVII 3229)
- 7) Обремський Владислав, Варшава, старший постерунковий Х Команди ПП. (I 46, 135, II 227, XI 2150, XVII 3230)
- 8) Кусьмерський Станіслав, Варшава, вул. Королівська 1, м. 31. (I 7, 214, XI 2149)
- 9) Кухарський Вінценти, Варшава, вул. Окульнік 5, м. 29. (I 11, 213, XI 2147, XVII 3230)
- 10) Кухарський Казімеж, Варшава, вул. Окульнік 5, м. 29. (I 10)
- 11) Філіпюк Болеслав, Варшава, постерунковий пішого резерву. (II 264, XVII 3229)
- 12) Бандурска Софія, Варшава, вул. Окульнік 5а. (II 228, XI 2151)
- 13) Бартель Кароль, розвідка, Слідчий Відділ. (I 48, 167)
- 14) Норкевич Теодор, постерунковий пішого резерву. (I 166)
- 15) Кузміч Казимир, Варшава, постерунковий Х Команди ПП. (I 89)
- 16) Підполк., д-р Соколовські Тадеуш, Варшава, вул. Топольова 17. (I 39)
- 17) Вевюра Владислав, Цитадель, будинок 47. (VI 1044)
- 18) П’яткевіч Жозеф, інспектор ПП, Головна Команда. (I 78)
- 19) Сендур Антоні, Краків, вул. Топольова 33, м. 8. (V 945, VI 1123)
- 20) Копальські Жозеф, Краків, старший дільничий, Слідчий Відділ. (V 940)
- 21) Мацьол Кароль, Краків, керівник Слідчої Служби, Слідчий Відділ. (XIV 2688)
- 22) Козьол Ігнаці, Краків, керівник V Команди ПП. (V 860)
- 23) Манек Андрій, Краків, старший постерунковий II Команди ПП. (V 951)
- 24) Мудляк Владислав, Краків, Краків, постерунковий, вул. Твардовського 45. (VI 1079)
- 25) Чижевіч Адам, Краків, старший постерунковий, Слідчий Відділ. (V 949, VIII 1334, XIV 2678, 2687)
- 26) Капуста Францішек, Краків, старший постерунковий, Слідчий Відділ. (VIII 1332, XIV 2699)
- 27) Шкарадек Максимільян, Краків, старший постерунковий, Слідчий Відділ. (VIII 1343, 1348, XIV 2690, 2757)
- 28) Сордиль Францішек, Краків, старший постерунковий, Слідчий Відділ. (VIII 1343, 1348, XIV 2705)
- 29) Маршалік Кароль, Краків, Ринок Дембіцькі 3. (VIII 1343, 1347, XIV 2705)
- 30) Білевіч Казімеж, Краків, Команда ПП, Слідчий Відділ. (V 930, XIV 2673)
- 31) Назар Богдан, Львів, вул. Св. Софії 25. (VI 1063)
- 32) Савчинський Євстахій, Стрий, вул. Крашавського 4. (VI 1112)
- 33) Гольштаттер Йозеф, Краків, вул. Повісля 2, м. 5. (V 862, 936)
- 34) Гузік Йозеф, Краків, вул. Грамалика 2, м. 1. (V 865)
- 35) Горшковські Йозеф, Краків, Ринок Дембіцькі 3. (V 894, 936)
- 36) Ройовські Стефан, Краків, вул. Крашевського 28, м. 5. (V 868)
- 37) Слюсарчик Генрик, Краків, вул. Баторія 21. (V 869)
- 38) Шпатц Александр, Краків, вул. Довга 23. (V 870)

- 39) Шпатц Зигмунд, Краків, вул. Медова 11. (V 902, 935)
 40) Овсянка Петро, Краків, вул. Варшавська 7, м. 7. (V 903)
 41) Гольдштейн Роман, Краків, вул. Сирокомля 16, м. 8. (V 889)
 42) Каспшик Михайло, Краків, вул. Ремісничка 5, м. 6. (V 920, 936)
 43) Мусінські Францішек, Краків, вул. Славковська 6, м. 19. (V 874, 936)
 44) Сировецькі Антон, Краків, вул. Радзівіловська 27, м. 16. (V 886)
 45) Ромпала Марян, Краків, вул. Велічка 50, м. 1. (V 887)
 46) Яньо Антоні, Прокоцім, вул. Краківська 48. (V 888)
 47) Фельдман Роза, Краків, вул. Барска 17, м. 3. (V 890)
 48) Гіршберг Соломон-Йозеф, Краків, вул. Муравського 4, м. 4. (V 891)
 49) Брейт Юліан, Краків, вул. Любіч 24, м. 8. (V 896)
 50) Чекайова Броніслава, Краків, вул. Майданського 18. (V 897)
 51) Вітковські Роман-Марян, Краків, вул. Студентська 2, м. 5. (V 925)
 52) Крупфелова Яніна, Краків, вул. Пулаского 15а. (V 915)
 53) Северин Анна, Краків, Ринок Дембіцкі 13, м. 2. (V 909)
 54) Фігнер Гела, Краків, вул. Конфедерацка 27, м. 17. (V 913)
 55) Тишковска Ірена, Краків, вул. Рожана 25. (V 926)
 56) Лорек Якоб, Краків, вул. Рожана 25. (V 954)
 57) Брахель Алоїзи, Краків, вул. Рожана 25. (V 956)
 58) Влодек Ян, Краків, вул. Сенатська 3. (V 9926)
 59) Бехр Марія, Варшава, вул. Житня 40. (VII 1154, 1164, 1172, 1265, X 1807)
 60) Мегль Фенікс, Краків, вул. Ягейлонська 9, м. 10. (VII 1157, 1165, 1264, X 1809)
 61) Зайонц Йозеф, Лодзь, вул. Городна 26. (VII 1160, 1176, X 1808)
 62) Жолодек Блажей, Варшава, вул. Баліцка 9, м. 25. (VII 1185, 1264, XVII 3191)
 63) Бубен Дмитро, Варшава, аспірант ПП, Слідчий Відділ. (VII 1156)
 64) Будни Йозеф, Львів, керівник ПП, Слідчий Відділ. (X 1921, 1925)
 65) Штарк Геліодор, консул, Міністерство Закордонних Справ. (VIII 1350, 1352)
 66) Каліновска Яніна, Варшава, вул. Собеского 85. (VIII 1422, 1426, 1428, X 2016)
 67) Кашерова Емілія, Варшава, вул. Кошикова 19, м. 7. (VIII 1442, 1449)
 68) Гліцейштейнова Роза, Варшава, вул. Кошикова 19, м. 7. (VIII 1445, 1449, 1609, XI 2018)
 69) Кушевська Юзефа, Варшава, вул. Кошикова 19, м. 7. (VIII 1452)
 70) Шиманська Ванда, Варшава, вул. Слушевська 3, м. 5. (VIII 1489, XI 2019)
 71) Яромолківна Люба, Варшава, вул. Слушевська 3, м. 5. (VIII 1484, 1487, XI 2014)
 72) Воштинський Обух Ян, Варшава, вул. Жоравя 43, м. 8. (VIII 1498, X 1867, 1870)
 73) Кошик Александр, Варшава, вул. 3-го Травня 9, м. 8. (VIII 1656–8)
 74) Ставіцкі Єжи, Варшава, вул. 6-го Серпня 43/45. (XI 2119)
 75) Бенковські Александр, Рембреттов, вул. Александровська 28. (XI 2106, 2113)
 76) Тржинські Станіслав, Варшава, постерунковий І Команди ПП. (XI 2115, 2117)
 77) Вронцберг Хая Сура, Варшава, вул. Злота 59, м. 28. (X 1853, 1855)
 78) Вронцберг Генрик, Варшава, вул. Злота 59, м. 59. (X 1856–7, 1869)
 79) Кузьмінська Маріяна, Варшава, вул. Грибовска 6, м. 5. (X 1862, 1863)
 80) Куцковна Юзефа, Варшава, вул. Ломшиська 16, м. 35. (X 1864, 1865)
 81) Захарські Алоїзи, Варшава, вул. Раковска 37. (X 1920)
 82) Єдлінські Албін, Косів, керівник ПП, Команда Повітова. (XI 2061)
 83) Чайковська Гелена, Перемишль, вул. Владича 16. (XI 2065, 2073)
 84) Мацієвська Катерина, Люблін, вул. Весола 10, м. 1. (X 1824)
 85) Дугейло Йозеф, Львів, підкомісар ПП, Слідчий Відділ. (V 855, XII 2204, XVI 3071)
 86) Цесельчук Єжи, Варшава, аспірант ПП, Слідчий Відділ. (XII 2190, XV 2792, 2844, 2845)
 87) Жигала Войцех, Львів старший постерунковий резерву ПП. (XII 2249)
 88) Фіц Антоні, Львів, керівник ПП, Слідчий Відділ. (XII 2251, XVII 3174)

- 89) Борські Францішек, Краків вул. Судова 4. (XIV 2603, 2604)
 90) Хомранські Маріян, Катовіце, підкомісар ПП, Слідчий Відділ. (XIV 2605)
 91) Грабовські Станіслав, Цешин, керівник ПП, Команда Повітова. (XIV 2646–8)
 92) Суга Ян, Бельско, старший розвідки ПП, Команда Повітова. (XIV 2649, 2652)
 93) Кондерла Ян, Цешин, керівник ПП, Команда Повітова. (XIV 2653, 2656)
 94) Сікора Кароль, Цешин, старший розвідки ПП, Команда Повітова. (XIV 2657, 2660)
 95) Печ Андрій, Бельско, вул. Коперніка 7. (XIV 2662, 2664)
 96) Бялек Йозеф, Бельско, вул. Перацкого 62 (XIV 2665, 2667–8)
 97) Войцік Антоні, кам'яниця № 216 біля Бельска, вул. Бельска. (XIV 2669, 2671, 2672)
 98) Томала Францішек, Львів, постерунковий VI Команди ПП. (XV 2796)
 99) Тземзальські Казімеж, Львів, старший постерунковий, Слідчий Відділ. (XV 2797)
 100) Панек Ян, Львів, старший постерунковий, Слідчий Відділ. (XV 2797)
 101) Бабяж Францішек, Львів, старший постерунковий, Слідчий Відділ. (IX 1734, XV 2802)
 102) Івасик Володимир, Львів, в'язниця. (XV 2799)
 103) Спольський Ярослав, Львів, в'язниця. (XV 2849, 2852, 2855)
 104) Яляниця Емілія, Львів, в'язниця. (XV 2868)
 105) Хомяк Ірена, Львів, в'язниця. (XV 2877)
 106) Шінагель Леонія, Краків, вул. Собеского 136. (VI 1088)
 107) Хомяк Володимир, Львів, керівник ПП, Слідчий Відділ. (XV 2863)
 108) Шесний Тадеуж, Львів, старший постерунковий, Слідчий Відділ. (XV 2864)
 109) Макарушка Ярослав, Львів, в'язниця. (XV 2915)
 110) Пашкевич Александр, Львів, в'язниця. (XV 2898)
 111) Бегей Яніна, Львів, в'язниця. (XVI 3009)
 112) Цьонка Єжи, Львів, вул. Декарта 4. (XVI 3012)
 113) Свінціцька Віра, Львів, в'язниця. (XVII 3131)
 114) Коцінська Броніслава, Львів, в'язниця. (XVII 3141)
 115) Горницький Андріан, Львів, в'язниця. (XVII 3165)
 116) Онишук Євген, Гланськ, Ланфурж Рінгштрассе 10. (XVII 3177–84)
 117) Беланув Томаж, Коломия, підкомісар ПП. (XVII 3186)
 118) Чучман Марія, Львів, вул. Кохановського 3. (XVII 3193)
 119) Чучман Євген, Львів, вул. Цлова 6. (XVII 3195, 3199)
 120) Чучман Анна, Львів, вул. Цлова 6. (XVII 3200, 3203)
 121) Адлер Макс, Львів, вул. Театинська 33. (III 639, XVII 3207)
 122) Гірні Ян, Львів, керівник Слідчої Служби, Слідчий Відділ. (XVII 3218)
 123) Книш Олекса, Острів, Львівський повіт. (XVII 3226)
 124) Жураківський Маріян, Львів, в'язниця. (XVIII 3311, 3314, 3318)
 125) Машак Стефан, село Баківці, Бібрський повіт. (XVIII 3315, 3321)
 126) Стойко Ярослав, Равіч, в'язниця. (XVIII 3357)
 127) Маєвський Володимир, Равіч, в'язниця. (XVIII 3356)
 128) Томков Ян, Львів, старший постерунковий, Слідчий Відділ. (IX 1735, 1765)
 129) Пфортнер Клара, Львів, вул. Яблонських 12. (IX 1738, 1765)
 130) Крива Марія, Львів, вул. Яблонських 12. (IX 1743, 1754)
 131) Маєр Картін, Нові Стрілиська, Бібрський повіт. (IX 1762)
 132) Бенковські Йозеф, Бібрка, керівник слідчої служби ПП. (IX 1780)
 133) Сеньків Роман, Львів, в'язниця. (XIII 2471, 2523)
 134) Коссобузкий Владислав, підкомісар воеводського староства, Львів, в'язниця. (XIII 2599)
 135) Машак Осип, Львів, в'язниця. (XII 23816, XIII 2584)
 136) Шухевич Роман, Львів, в'язниця. (XII 2381ц, XIII 2582)
 137) Шухевич Степан, Львів, вул. Сикстутська 58а. (XII 2366, XVI 3086)

- 138) Старосольський Володимир, Львів, вул. Кражевського 19. (XII 2359)
139) Дунас Йозеф, старший постуренковий слідчої служби, Слідчий Відділ. (XVI 3072-3)
140) Полінські Францішек, Львів, керівник слідчої служби, Слідчий Відділ. (XVI 3087)
141) Майор Кжимовські Єжи, Варшава, вул. Маршинська 39. (XXIV 4373)
142) Банко Тадеуж, Комісар ПП, Слідчий Відділ. (VII 1255, XXIV 4418)
143) Жиборські Вацлав, Варшава, начальник відділу Міністерства Внутрішніх Справ. (XX 3579)
144) Сухенек-Сухенські Генрик-Ян, начальник відділу Міністерства Внутрішніх Справ. (XX 3419)

ЕКСПЕРТИ

- 1) проф. Гживо-Домбровські – Варшава, Судовий Медичний Заклад, вул. Очки 1.
- 2) капт. Дугонь Степан – Краків, V Шефовство Узброєння (вул. Раковського 22, м. 7).
- 3) Пор. Вайс Ян – Варшава, Школа Зброярів, Цитадель, будинок № 26.
- 4) Ігнатовські Францішек – Варшава, вул. Коперніка 33.
- 5) Ярославські Леон – Варшава, Міністерство Внутрішніх Справ.

СПИСОК ОСІБ, ЯКИХ СЛІД ВИКЛИКАТИ НА СУДОВІ ЗАСІДАННЯ

ОБВИНУВАЧУВАНІ (у в'язницях Варшави)

XX 2208, 2213, 2217, 2221, 2225, 2225а, 2230, 2231, 2237, 2238, 2244, 2247	1) Бандера Степан
VIII 1340, IX 1544, 1545, 1599, 1600, 1603, 1672, X 1975	2) Лебедь Микола
XI 2006, 2020, 2033, 2075, 2078	3) Гнатківська Дарія
IV 717, V 959, 968, 978-9, VI 1030, 1129,	4) Карпинець Ярослав
IV 719, V 962, 970, VI 1037, IX 1670	5) Климишин Микола
XII 2268, 2270, 2272, 2273, 2278, 2285, 2286, 2288, 2290, 2292, 2294, 2296, 2298, 2299, 2300, 2302, 2305, 2307, 2308, 2309, 2320, 2323, 2326, 2330, 2334, 2338, 2340, 2340а, 2345, 2349, 2352, 2356, 2363, 2373, 2374, 2381г	6) Підгайний Богдан
XVI 2971, 2974, 2978, 2982, 2985, 2985а, 2989, 2991, 2994, 2996, 2998, 2999, 3000, 3032, 3036, 3038, 3041, 3089д, 3089е	7) Малюца Іван
X 1827, XVI 3017, 3019, 3089	8) Чорній Яків
XIII 2410, 2413, 2527, 2538, 2539, 2542, 2543, 2545, 2546, 2547, 2549, 2551, 2556, 2560, 2570, 2575, 2542, 2579, 2602д	9) Качмарський Євген
XII 2382, 2388, 2390, 2401, 2403, 2409, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2421, 2425, 2430, 2434, 2437, 2442, 2446, 2453, 2457, 2458, 2462, 2463, 2486, 2586, 2602ц	10) Мигаль Роман
XVII 3090, 3102, 3104, 3109, 3110, 3111, 3113, 3114, 3115, 3119, 3120, 3121, 3124, 3120, 3127, 3235д	11) Зарицька Катерина
XVII 3144, 3152, 3153, 3154, 3156, 3157	12) Рак Ярослав

ІНШІ ДОКАЗИ

1) Зброя, амуніція, матеріали і прилади лабораторні та піротехнічні, кореспонденція, видання і інші описані в протоколах:

Том	Карта
I	43, 55, 56, 57, 59, 61, 62, 68, 71, 73, 75, 80а, 82, 84
III	654, 657, 658, 659
IV	679, 691, 704, 706, 731, 748, 795, 849
V	904, 966
VI	1053, 1061, 1068, 1071, 1084, 1122, 1152–3
VII	1161
VIII	1375, 1385, 1387, 1388, 1419, 1431, 1433, 1454, 1458, 1461
IX	1686, 1690, 1698, 1749, 1788, 1802, 1804а
X	1847, 1851, 1858, 1868, 1871, 1891, 1888, 1893, 1899, 1901, 1910, 1911, 1912, 1913, 1918, 1926
XI	2038, 2040
XII	2190, 2250, 2265
XIII	2387, 2482, 2489, 2520, 2526, 2536
XIV	2613, 2735, 2769д
XV	2785, 2789, 2791, 2805, 2838, 2846, 2944, 2955
XVI	3025, 3051
XVII	3097, 3162, 3198, 3204, 3212, 3222
XVIII	3270, 3281, 3334, 3363, 3368, 3381, 3393, 3404, 3406
XX	3610, 3631
XXII	4116, 4121
XXIII	4187
XXIV	4375, 4400, 4475

2) До відчитання на судовому засіданні:

а) Різні протоколи оглядин, тлумачення та експертизи:

I	1, 30, 41, 54
II	665, 672
IV	694, 711, 822, 827
VI	1138, 1147, 1153–4
VII	1163
VIII	1377, 1381
XI	1701, 1750, 1802, 1803
X	1908
XI	2154, 2156а
XII	2171/1, 2171/12
XIII	2602б
XIV	2758, 2764, 2767

XVI 3026
XVII 3228

б) Різні документи:

I 36, 49, 52, 58, 60, 63, 65, 67, 60–70, 72, 83, 90–96, 127
II 389
III 459, 464, 465, 474–6, 500, 534, 675, 677
IV 681, 723, 725
V 850, 852, 923, 971
VI 1067, 1130–34, 1150, 1153, 1153/1
VII 1168, 1171, 1174, 1182, 1184, 1189, 1210, 1231, 1242, 1194, 1254, 1275
VIII 1295, 1297, 1299, 1302, 1304, 1305, 1306, 1317–19, 1320, 1368–75, 1308–1316,
1355, 1329–1331, 1420, 1434–41, 1460, 1463, 1469, 1470, 1472, 1475, 1482–3,
1505–1510, 1514, 1515, 1518–23, 1527–9, 1510/14
IX 1605, 1608, 1688, 1689, 1697, 1710–11, 1719, 1776, 1784–1787, 1799
X 1805, 1813, 1832, 1833, 1835, 1836, 1838, 1839–1840, 1841, 1843, 1844, 1852,
1879a, 1882, 1885, 1890, 1892, 1894, 1897, 1914, 1917, 1930, 1931, 1932,
1933–1956, 1957–1999
XI 2000, 2034, 2060, 2124, 2125, 2135, 2136–2146
XII 2171/3, 2171/4, 2171/5, 2171/8, 2171/9, 2195, 2196, 2198, 2199, 2211, 2257,
2258, 2211, 2260, 2263, 2358, 2361, 2364, 2377, 2380, 2381, 2381r
XIII 2386, 2476, 2477, 2478, 2483, 2484, 2488, 2492, 2497, 2506, 2511, 2515, 2600,
2601, 2602
XIV 2706–8, 2711, 2712, 2717, 2718, 2769a, 27696, 2769b
XV 2770, 2782, 2783, 2786, 2804, 2834, 2941–2, 2943, 2948–51, 2952
XVI 2980, 3013, 3014, 3020, 3023, 3030, 3031, 3043, 3050, 3064–65, 3075–6, 3079
XVII 3095, 3130, 3140, 3143, 3149, 3150, 3161, 3175, 3176, 3185, 3189, 3190, 3208–9,
3216
XVIII 3245–6, 3249, 3250, 3251, 3252, 3255, 3257, 3259–66, 3317, 3327, 3365, 3370,
3378–9, 3384, 3386, 3389, 3390, 3391, 3396, 3401, 3408, 3409, 3417
XIX 3423
XX 3609a, 3629, 3630
XXIII 4152–4184
XXIV 4371, 4410–17, 4419, 4421–22, 4423, 4424–25, 4426, 4427–28, 4439

Крім цього до вказаного акта додаються для відчитання:

- 1) Лист Слідчого уряду у Львові від 19 вересня 1935 р.
- 2) Лист начальника львівської в'язниці від 23 вересня 1935 р.
- 3) Лист Слідчого відділу з Познані від 26 вересня 1935 р.
- 4) Лист Слідчого відділу з Варшави від 19 вересня 1935 р.

Варшава, 2 листопада 1935 р.

Віце прокурор Округного суду
Владислав Желенський

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

А. П. – Америка Північна
адв. – адвокат
ал. – алея
арт. – артикул
В. М. – Вільне Місто
ген. – генерал
гр. – грам
гр. – кат. – греко-католик
ГУДМ – Група Української Державницької Молоді
ГУНМ – Група Української Національної Молоді
дол. – долар
др. – доктор
ДУН – Дружини Українських Націоналістів
заг. – заголовок
зл. – злотий
ЗУЗ – Західно Українські Землі
ЗУНР – Західно Українська Народна Республіка
ЗЧ ОУН – Закордонні Частини Організації Українських Націоналістів
інж. – інженер
К.К. – Кримінальний кодекс
К.П.К. – Кримінально - процесуальний кодекс
кал. – калібер
КГБ – Комітет Государственої Безопасності
КЕ – Крайова Екзекутива
КП – Крайовий Провідник
кпр. – капрал
Л. Н. – Ліга Народів (Нації)
ЛУН – Ліга Українських Націоналістів
м. – мешкання
м. ін. – між іншим
мін. – міністер
мм. – міліметр
напр. – наприклад
Нач. – Начальна
НВЗ – Надзвичайний Великий Збір
НКВД – Народний Комісаріат Внутреніх Дел
НТШ – Наукове Товариство ім. Шевченка
ОВКУГ – Організація Вищих Кляс Українських Гімназій
ОДВУ – Організація Державного Визволення України
ОЕ – Округна екзекутива
ООЧСУ – Організація Оборони Чотирьох Свобод України
оск. – оскаржений
ОСУЗ – Осередньо Східні Українські Землі
ОУН-з – Організація Українських Націоналістів закордоном
ОУН-м – Організація Українських Націоналістів мельниківців

п. заг. – під заголовком
 ПЕ – Повітова екзикутива
 ПЗУЗ – Північно Західні Українські Землі
 п.о. – пелньонцей обовйонзкі (виконувач обов'язків)
 пов. – повіт
 полк. – полковник
 пор. – поручник
 пост. – постерунковий
 ПП – поліція паньствова (державна поліція)
 прем. – прем'єр
 прим. – примірників
 проф. – професор
 пс. – псевдо
 ПУН – Провід Українських Націоналістів
 сл. сл. – слідча служба
 СОУН – Союз Організації Українських Націоналістів
 ст. пост. – старший постуренковий
 СУЗ – Східно Українські Землі
 СУНМ – Союз Української Націоналістичної Молоді
 т. д. – так далі
 т. зв – так званий
 т. зн. – це значить
 тов. – товариство
 У. Я. – Університет Ягейлонський
 УВО – Українська Військова Організація
 УГА – Українська Галицька Армія
 УГВР – Українська Головна Визвольна Рада
 УДП – Українське Державне Правління
 УНДО – Українське Національно-Демократичне Об'єднання
 УНО – Українське Національне Об'єднання
 УНР – Українська Народна Республіка
 ур. – уроджений(на)
 УЦК – Український Центральний Комітет
 УЧХ – Український Червоний Хрест
 фал. – фальшивий
 фірм. – фірма(и)
 ц. р. – цього року
 ц. з. – це значить
 ЦЕСУС – Центральний Союз Українського Студентства
 ч. – число

ПОЯСНЕННЯ СЛІВ

Абсольвент – випускник
 Амбулянс – карета
 Анальфабет – неграмотний
 Апель – заклик, подання
 Аплікант – заявник
 Аспірація – змагання до чогось, втягнення
 Атракційний – привабливий
 Атут – козир

Бадати – досліджувати, вивчати
 Бібула – тонкий папір; нелегальна література
 Боксер – кастет

Варштан – майстерня
 Виказка – посвідчення
 Виказуватися – виявлятися
 Викид – тут: докір
 Виміняти – тут: називати, згадувати
 Виповідати – відмовлятися, скасовувати
 Випожичати – винаймати
 Вицофатися – відійти
 Відвід – відмова
 Відгрожуватися – погрожувати
 Віце презес – віце президент
 Всипа – зрада
 Вспівлокатор – співмешканець
 Второпний – всеміючий
 Вуйко – дядько (брат матері)

Галя – зала
 Герархічний – має бути ієрархічний
 Глорифікація – вихваляння, звеличення

Гміна – сільська рада
 Грипс – підпільна записка

Дворець – вокзал
 Децизія – рішення
 Диспонувати – розпоряджатися

Доривочний – частковий
 Доходження – розслідування
 Дрогерія – аптека

Евентуальний – імовірний, можливий
 Евиденція – облік, реєстрація
 Експлозія – вибух
 Емерит – пенсіонер

Забіг – намагання
 Завісити – тимчасово відсторонити
 Заки – доки
 Заосмотрити – забезпечити
 Засяг – обсяг, межі
 Зброймістер – знавець зброї
 Здепонувати – заощадити, зберегти
 Здецидувати – вирішити
 З рамена – від імені
 Зірвати (зв'язок) – розірвати (стосунки, зв'язки)
 Зміряти – прагнути, бути спрямованим

Інвігіляція – слідкування
 Інкасант – інкасатор
 Інтерв'ювати – втрутитися

Кавція – застава
 Квестіонар – запитальник, перелік питань
 Коля – залізниця
 Кольпортувати – розповсюджувати
 Конклюдія – висновок
 Консеквенція – наслідок
 Конфідент – таємний агент поліції
 Конфронтація – в тексті очна ставка
 Концип'єнт нотаріальний – помічник нотаріуса
 Курація – опікування

Лічниця – лікарня
 Локаль – приміщення
 Люфа – дуло
 Ляпідарний – лаконічний, стислий

Магазинок – магазин до пістолета	Рабунок – пограбування
Мапа – карта (географічна)	Рамено – рука
Мельдунок – звіт	Редикувати – скорочувати
Мельдуватися – з’являтися; пропису- ватися	Резигнувати – відмовлятися, зрікатися
Менажка – казанок	Ресорт – відомство
Мосяжний – латунний; мідний	Рурка – трубка
Надмінений – поданий	Сальон – зал
Наглий – раптовий, несподіваний; швидкий, терміновий	Середник – засоби
Негувати – заперечувати	Сестрінок – небіж
Нездевальвований – не знецінений	Сипати – виказувати товаришів
Нездецидований – нерішучий, не вирі- шений	Скаля – масштаб; на велику скалю – у великому масштабі
Нотований – записаний	Стрий – дядько (брат батька)
Нутро – середина	Субвенція – дотація
Обоятний – байдужий, нейтральний	Сугестія – пропозиція, наведення на думку
Обсервація – нагляд	Таний – дешевий
Опінія – думка	Толерувати – терпіти
Опускати – покидати, залишати	Трангуляційний – витягнутий
Осібний – окремих	Трвалий – постійний
Особовий – особистий; пасажирський	Узгляднення – з огляду
Осяг – досягнення	Улатвити – полегшити
Плин – рідина, розчин	Урльор – відпустка
Плитко – мілко	Устійнити – встановити
Попирати – підтримувати	Ферії – канікули
Поручати – доручати	Цера – шкіра
Претекст – привід	Ціха – риса
Прецензійний – точний	Хвилевий – митевий
Прецінь – все таки, чейже	Шильд – вивіска
Принайменше – принаймні	Шкіц – план
Припадок – випадок	Шрубок – шуруб
Провізоричний – тимчасовий, попе- редній	
Прокламація – заклик	
Пуделко – коробка	
Пушка – банка (не скляна)	
Пшеленч – перевал	

ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАЦІЙ

Адвокати членів ОУН

Ганкевич Лев, Горбовий Володимир, Старосольський Володимир, Шухевич Степан	11

Листівки ОУН з нагоди Варшавського процесу

Ярослав Стецько, Лебідь Микола, Климишин Микола, Гнатківська Дарія	14
Обвинувачені у Варшавському процесі, Бандера Степан	15

Сторінка оригіналу «Акта обвинувачення»	18

Підсудні

Климишин Микола, Бандера Степан, Рак Ярослав, Гнатківська Дарія, Карпинець Ярослав	20
Лебедь Микола, Зарицька Катерина, Чорний Яків, Качмарський Євген	21

Перацький Броніслав	25

Микола Лебедь з невідомим у Празі (?), Микола Лебедь з невідомим у Празі (?), Поліційне фото Миколи Лебеда	37

Провід українських націоналістів

Коновалець Євген, Кушнір Макар, Сенік Омелян	77
Ляхович Євген, Онацький Євген, Барановський Ярослав, Сушко Роман	78
Вассиян Юліан, Мартинець Володимир, Капустянський Микола	79

Члени КЕ ОУН 1930-х рр.

Головінський Юліан, Спольський Ярослав, Шухевич Роман, Габрусевич Іван, Янів Володимир, Стецько Ярослав	85

Видання ОУН 1930-х рр.

«Сурма», Додаток «Сурми», «Розбудова нації»	90
«Український націоналіст», «Бюлетень» КЕ ОУН, «Юнак»	91

Бойовики УВО та ОУН

Данилишин Дмитро, Федик, Степан, Мацейко Григорій, Березинський Юрій	94
Білас Василь, Лемик Микола, Старик Володимир, Долинський Степан	95

Зустріч Євгена Коновальця з Управою Української Стрілецької Громади у Вінніпезі (Канада), червень 1929; Зустріч Євгена Коновальця з Українською Стрілецькою Громадою в Едмонтоні (Канада), червень 1929	99

ПОКАЖЧИК ІМЕН

- Абрагам Роман 25
Адлер Макс 71, 177
Адріаневич Теодозія 121, 123
“Александрович” – див. Капустянський Микола
Андрієвський Дмитро – “Ідеаліст”, “Стобар” 80, 87, 165, 181
Антоненко М., сотн. 165
Архів Сеника 4, 5, 87, 89, 96, 97, 104, 106, 115–117, 128, 129, 132, 140, 144, 146–151, 154, 159, 163
Атаманчук Василь 133, 134, 173
- “Баба” – див. Бандера Степан
Бабій Іван 6, 10, 55, 93, 94, 140, 141, 144, 158, 161
Бабій Олеся 165
Бабяж Францішек 177
Багінський Станіслав 25–27, 73, 175
Байко Микола 166
Банасувна Яніна 116
Бандера Андрій 22, 129, 165, 175
Бандера Василь 169
Бандера Володимира 173
Бандера Марта-Марія 173
Бандера Мирослава 22
Бандера Мирослава, сестра 173
Бандера Оксана 173
Бандера Олекса – “Тарасик” 163, 173
Бандера Степан – “Баба”, “Сірий”, “Лис”, “Бийлихо” 3–10, 12, 17, 19, 20, 22, 23, 55–64, 67, 72, 118, 123–140, 144–148, 150, 151, 153, 157–162, 164, 165, 169–173, 176, 183
Бандурска Софія 27, 175
Банко Тадеуш 178
Барановський Роман – “Беатик” 93, 94, 162, 171
Барановський Ярослав – “Лімницький”, “Макар”, “Фіялка”, “Фіялкович”, “Президент” 24, 66–68, 74, 78, 81, 87, 105–107, 119–122, 129, 143, 150, 151, 159, 160, 163, 171, 183
Бартель Кароль 28, 175
Барту Луї 7, 161
- Бас В. 165
Басараб О. 165
Бачинський Яков 6, 10, 55, 60, 61, 93, 94, 136–138, 173
Бегей Яніна 66, 177
Бегрова Марія 31–33, 45
Беліна Празмовскі Владислав 25
Бережницький Євген 59, 64
Березинський Мирослав-Юрій 94, 144, 145, 174, 183
Бехр Марія 176
Беланув Томаш 177
Бенковскі Александр 176
“Бик” – див. Підгайний Богдан
Бенковські Йозеф 177
Білас Василь 89–95, 144, 163, 166, 170, 171, 174, 183
Білас Оксана 203
Білевіч Казімеж 158, 162, 175
Більовський Володимир Михайлович 203
“Бір” – див. Спольський Ярослав
“Богдан” – див. Сціборський Микола
Бобеляк Панько 171
Бобовска 50
Богдан Назар 110, 120, 175
Богун Мирон 66, 151
“Богуш” – див. Кушнір Макар
Боднар Олег 203
Бойків Олександр (Олекса) – “Дубчак”, “Ігор”, “Граніт” 80, 81, 168
Бойко Володимир 203
Борецька Марта, курінь ім. 161
“Борис” – див. Сушко Роман
Борскі Францішек 119, 176
Брахель Алоїзи 109, 111, 176
Брейт Юліан 176
“Брошак” – див. Сеник Омелян
Бубен Дмитро 176
Будни Юзеф 33, 34, 48, 49, 52, 176
Буйдуник Осип – “Діброва” 170
Букса Якуб 170
Буній Олександр 93, 171
Бурак Володимир 45, 46
Буринський Остап 166

Бутковський Іван 162
Бялек Йозеф 177

Вайс Ян 29, 30, 178
Василів П., сотн. 166
Вассиян Ю. 79, 165, 183
Васюта Іван 203
Вахула Мар'ян 203
Великопольська Уляна 203
Величковський Микола 96
Вербицький Іван 133, 134, 173
Вевюра Владислав 29, 175
Вивроцкі Францішек 25, 175
Вигнанський П. 166
“Винар” – див. Онацький Євген
Виноградник В. 166
Висоцький Роман 4, 7, 203
Вишневецький 8
“Віра” – див. Коновалець Євген
“Вірські” – див. Коновалець Євген
“Вірленко” – див. Коновалець Євген
Вікул М., проф. 166
Вітковські Роман Марян 176
Вітовський Дмитро 169
Вітульський Станіслав 24–26, 175
Власов, ген. 172
Влодек Ян 176
“Волянський” – див. Мартинець Володимир
Войцеховський, президент 75
Войцік Антоні 119, 177
Волошак Марко – див. Лебедь Микола
Волошин Михайло 53
Воштинський Обух Ян 39, 176
“Вуйко” – див. Згорлякевич Олександр
Врецьона Євген – “Волянський”, “Турчин”, “Беран” 148, 174
Вронцберг Генрик (Хенрик) 47, 48, 56, 57, 176
Вронцберг Хая Сура 176
В'ятрович Володимир 203

Габрусевич Іван – “Іртен”, “Джон” 85, 107, 143, 148, 170, 171, 183
Гадомський, куратор 30, 50, 89
Ганкевич Лев 7, 11, 183
Гебера Кароль 72
Гельштайн Роман 175
Герасименко П. 163
Герасимович Я. 166
Герман 100

Гживо Домбровські 27, 178
“Гіполіт” – див. Сушко Роман
Гірні Ян 177
Гіршберг Соломон Йозеф 176
Гітлер А. 6
Глинявська Мирослава 53
Гліцейштейнова Роза 176
Гнатевич Богдан 174
Гнатів Михайло – “Чорний”, 93, 106, 163, 171, 174
Гнатківська Дарія – “Ода”; Зажецка Галина, Квещінська, Солецка Ірена 4, 8, 9, 12, 17, 19, 20, 22, 23, 38, 40, 48–54, 58, 65, 66–68, 73, 106, 107, 142, 146, 151, 157, 161, 164, 183
Гнатківський Омелян 22
Годлевські 38
Головінський Юліан 85, 160, 164, 170, 171, 174, 183
Голувко Тадеуш 92, 95, 106, 144, 171
Гольдштейн Роман 176
Гольштаттер Йозеф 175
Гомзяк Ігор 203
Горбовий Володимир 8, 11, 183
Горницький Андріян 10, 123, 124, 140–142, 172, 177
Горшковські Йозеф 35, 112, 175
Гошко Олена 203
Грабовські Станіслав 74, 92, 120, 177
Грабський, воєвода 74, 165
“Грибівський” – див. Сенік Омелян
“Грибаускас Омелян ” – див. Сенік Омелян
Григорович 166
Гринчак Альфонс 113
Грицай Остап 165
Грицьків Роман 203
Гузик Юзеф 112, 175
Гук 92

Галаджун Григорій 4
Галан В. 161
Гебельс Й. 7
Гижа Іван 161
“Гонта” – див. Мацейко Григорій

Давда Адам 24–27, 175
Дадас Ян 25, 27, 175
Данилишин Дмитро 90–92, 94, 144, 163, 170, 171, 183
Дацко Юзеф – див. Лебедь Микола

Дембіцький 8, 54, 175
Демська Ірина Володимирівна 203
Демчук Дмитро – Д.Д. 80, 81, 161, 166, 168
Дем'ян Григорій 203
Джугай 93, 129, 131
Дзеванський Кароль 115
Дзіковський М. 165
Дигонь Стефан 30
Долинський Степан – “Комар” 63, 95, 137, 174, 183
Дугейло Йозеф 176
Дужий Петро 7
Думін Осип 165
Дунас Йозеф 178

Ельяшевська Ольга 203

Єдлінські Албін 53, 176
Єнджевіч 55

Желенський Владислав 4, 6–8
Жиборські Вацлав Станіслав 74, 81, 89, 178
Жигала Войцех 176
“Житомирський” – див. Сціборський Микола
Жолодек Блажей 176
Жураківський Маріян 144, 145, 147, 171, 174, 177

Забавський Володимир – “Влодко”, “Щасний” 74, 107, 164
Забілий Руслан 203
Зажецка (Зажицка) Галина – див. Гнатківська Дарія
Зайонц Йозеф (Юзеф) 24, 25, 28, 31, 32, 45, 176
Зайонц Францішка 31
Зайцев Юрій Дмитрович 203
Замойські 24, 44
Заревич Борис 162
Зарицька Катерина – “Монета”, “Маня”, “Орися”, “Калина”, “Легенда”, “Кужіль У.” 4, 8, 9, 12, 17, 19, 21–23, 59, 66–70, 73, 134–139, 142, 159, 161, 164, 183
Зауніус, др. 101
Захарські Алоїзи 176
Згорлякевич Олександр (Александр) – “Вуйко” 81, 131, 170

Зеленський В. 4, 6, 8, 9, 12
Зельде, майор 6
Зерман 49, 52–53
Зошук Степан 56, 58

“І. Дуб” – див. Кушнір Макар
Івасик Володимир – “Скілла” 113–114, 120–124, 172, 177
Івахув Казімеж 56, 59, 157
Івонюк Григорій 109, 119, 118
Ігнатовські Францішек 39, 72, 178
“Ідеаліст” – див. Андрієвський Дмитро
“Ізидор” – див. Карпинець Ярослав
Ісаєвич Ярослав Дмитрович 203
“Італ” – див. Онацький Євген

Казанівський Богдан – “Щетина” 4, 203
Каліновська Яніна 50, 176
Калінський Степан – див. Мацейко Григорій
Калюжний Г. 166
“Канцлер” – див. Сенік Омелян
Капуста Францішек 35, 111, 113, 123
Капустянський Микола – “П. Низоля”, “Александрович” 79, 80, 81, 168, 183
“Карпат” – див. Ярій Ріхард
Карпинець Ярослав – “Циган”, “Ізидор” 4, 8, 9, 12, 17, 19, 20, 22, 23, 30, 31, 36, 43, 54, 55, 73, 108–125, 128, 135, 183
Каспшик Микола 112
Каспшик Михайло 176
Качмарський Євген 4, 8, 9, 12, 17, 19, 21–23, 55–66, 72, 73, 130–139, 141, 142, 159, 163, 183
Кашерова Емілія 39–42, 46, 51, 52, 176
Квельбе Шарльота 49
Квещін Ванда – див. Гнатківська Дарія
Квещінська – див. Гнатківська Дарія
Кентій А. 3
“Кінь” – див. Онацький Євген
“Кієвський” – див. Сушко Роман
“Кіндрат” – див. Сушко Роман
Кжимовські Єжи, майор 178
Кладочний Йосиф, отець 157
Клемпуш 67, 107, 129
Климишин Микола – “Недобитий”, “Непоборний” 5, 8, 9, 12, 17, 19, 20, 22, 23, 31, 35, 43, 73, 108–112, 116–128, 142, 158, 161, 183

Климів Євген – “Мармаш” 5
 Клодніцкі Тадеуш 109
 Ключевіч Домінік 118, 119
 Книш Зиновій 6, 8–10, 12
 Книш Олекса 72, 177
 Книш Петро – див. Мацейко Григорій
 Ковалюк Марія 158
 Коваль Люба 203
 Кожевніков Петро 76, 166, 167, 170
 Козак М. 165, 166
 Козловські Леон 28
 Козловські Чеслав 38
 Козьол Ігнаці 175
 Коллард Юрій 166
 Колодзінський Михайло – “Генерал” 163
 Кондерла Ян 120, 177
 Коновалець Євген – “Віра”, “Вірські”,
 “Вірленко”, “Полковник” 3, 57, 74–82,
 87, 92, 98–105, 107, 129–131, 143,
 147–149, 150–152, 164, 165, 167, 168,
 171, 172, 183
 Коновалець Мирон 166
 Копальські Жозеф 175
 Копистіянський Андронік 41
 Кордонський 166
 Кордюк Богдан – “Дік”, “Новий”,
 “Юх” 174
 Корінець Марта 53
 Королишин Мирон – “Залізник”,
 “Хмара”, “Старий” 58, 64, 65, 136–138,
 163
 Кос Марія 59, 64, 65, 132, 134, 136–139,
 140, 141, 161, 163
 Косик Володимир 203
 Косніцова Т. 57
 Коссак Зенон 158, 170, 171
 Коссобудзкі Владислав 59, 60, 134–136,
 138–140
 Костарів Леонід 80, 166, 167
 Кость Яна Володимирівна 203
 Коцінська Броніслава 70, 177
 Кочергіна Світлана 203
 Кочик Адам 43, 44
 Кочик Александр 176
 Коят 171
 Кравців Богдан 52, 160
 Крепель 92
 Крива Зофія 48, 49, 145
 Крива Марія 48, 49, 145, 177
 “Крук” – див. Малюца Іван
 Крипфельова Ядвіга 118
 Крисько Лев – “Кріс” 163
 Крупфелова Яніна 172
 Крушельницький Антін 132, 133, 173
 Крушельницький Іван 173
 Крушельницький Тарас 173
 Кузьмінські Казимир 175
 Кузьмінська Маріяна 176
 Кук Василь – “Василь Коваль”, “Юрко
 Леміш”, “Ле”, “Медвідь” 56, 57, 161
 Кулик Роман 203
 Кульчицька О. 163
 Кульчицький Богдан 203
 Кульчицький Євген 74
 Купецький Григорій 163, 171, 174
 Курманович Віктор – “Торк” 80, 81, 97,
 168
 Куспів С. 170, 171, 174
 Кусьмерські Станіслав 27, 28, 175
 Кухарський Вінценти 26, 45, 73, 175
 Кухарський Казімеж 27, 175
 Куц 138
 Куцак Йосиф 107
 Куцак Роман 107, 171
 Кушкова Юзефа 176
 Кучерук Олександр 7
 Кучинда В’ячеслав Іванович 203
 Кушевська Юзефа 39, 176
 Кушнір Макар – “Б. Дніпрянський”,
 “І. Дуб”, “Богуш”, “Якименко” 76,
 77, 80, 81, 87, 148, 168, 183

Лебедь Микола – “Чорт”, “Ігор”,
 “Скиба”, “Вільний”, “Максим Ру-
 бан”, “Ярополк”; Волошак Марко,
 Дацко Юзеф, Сваричевські, Скиба
 Євген 4, 6, 8, 9, 12, 17, 19, 21–23, 33–58,
 61–63, 65, 66, 71, 72, 80, 81, 106, 112,
 143–151, 157, 158, 164, 183
 Левицький Л. 163
 Левітукс Генрик Юльюш 27
 Лемик Микола – “Сенишин” 86, 93, 95,
 119, 130–133, 144, 146, 162, 170, 171, 183
 Ленкавський Степан 6, 170
 Леще (Лескі) Богдан 47
 Литвин Микола Романович 203
 Литвинишин Катерина 203
 “Лис” – див. Бандера Степан
 “Лімницький” – див. Барановський
 Ярослав

Ліниця Емілія 122, 124, 125, 177
 Лозинський А. 3
 Лопадчак Федір 203
 Лорек Якоб 176
 Лотоцька Євгенія 123
 Лущкий Олександр Іванович 203
 Ляхович Євген – “Окей” 78, 81, 169, 183
 Льорка Якуба 111

Магденко Василь 55, 56
 Мада Северин 89, 170
 Маєвський Володимир 131, 143, 146,
 148, 177
 Маєр Каргін 49, 177
 Маївський Дмитро 157
 Майлов Олексій (Алексей) 86, 93, 119,
 131, 143, 146, 170, 173
 Макар Володимир 171, 173
 “Макар” – див. Барановський Ярослав
 Макарушка Ярослав-Ігнатій 4, 6, 10,
 126–128, 163, 172, 177, 183
 Максимців П. 174
 Маланюк Євген 166
 Малюца Іван – “Чорний”, “Крук” 4, 5,
 8, 9, 12, 17, 19, 22–24, 55–58, 63–69,
 72, 73, 107, 122–130, 138–145, 150,
 151, 158, 163
 Мальчевський Олег Миколайович 203
 Манек Андрій 175
 Манзуренко Віталій 203
 Мартиневський Володимир – “Волян-
 ський”, “Я. Полянський”, “Сокирка”,
 “Трубкович”, “Тур”, “Туратті”, “Ма-
 руся” 3, 74, 76, 79, 80, 89, 100, 105, 107,
 143, 150, 164, 165, 170, 173, 183
 Маршалік Кароль 35, 175
 Матла Зенон – “Дніпровий”, “Львів-
 ський О.” 5, 157, 173
 Матла Олександр 4
 Матчак Михайло 143
 Мацейко Агафія 71
 Мацейко Василь 71
 Мацейко Григорій – “Гонта”; Калін-
 ський Степан, Ольшанські Володи-
 мир, Петро Книш 6–10, 12, 17, 22–24,
 44, 45, 49, 54, 59–62, 64–71, 94, 107,
 136–139, 151, 158, 162, 183
 Мацейко Іван 71
 Мацейко Ярослав 71
 Мацеевська Катажина 45, 46, 176

Мацеевські Францішек 45
 Мацьол Кароль 120, 175
 Мачай Дмитро 166
 Машак Осип 10, 141, 144, 145, 173, 177
 Машак Степан 141, 145, 173, 177
 Мегль Фенікс 32, 33, 44, 176
 Мельник Андрій 160, 165–168
 “Мельничук Микола” – див. Сушко
 Роман
 Мельничук С. 173
 Мигаль Роман 4, 8, 9, 12, 17, 19, 22, 23,
 55, 59–66, 68, 72, 72, 124, 129–142,
 150, 159, 163
 Микитій Люба 203
 Минів Р. 166
 Мирон Дмитро – “Орлик”, “Роберт”,
 “Андрій”, “Піп” 10, 143, 161, 163, 170
 Мищик Іван – “Аскольд” 60, 64, 71, 159,
 162
 “Мілько” – див. Сенік Омелян
 Мірчук Петро 6, 7, 10, 12, 13, 16
 “Місько” – див. Сціборський Микола
 Міхаловські 56
 “Мойсей” – див. Федина Андрій
 Моралевич Яків 80, 167
 Мороз Володимир 203
 Мосендз Леонід 166
 Мотика Микола 93, 171
 Мудляж Владислав 175
 Мужинський Михайло 163
 Муравський Володимир 203
 Мусінські Францішек 176

Наконічноф-Клюковський 59
 Науменко Кім Єлісейович 203
 “Недобитий” – див. Климишин Микола
 Недзвезька Гелена 123
 Недзвезька Ганна 161
 Нидза Володимир 131, 146, 173
 Нидза Осип 10
 Нижанківський Степан 165, 166
 Николишин Осип – “Голота” 109, 123,
 125, 172
 Никорак Юрко 53
 “Непоборний” – див. Климишин Ми-
 кола
 Нішкевич Микола 81
 Нововірського Н. 166
 Норкевич Теодор 176

Обребські Владислав 25–27, 176
 Овсянко Петро 112, 176
 Олександр I, король 7, 161
 Ольховий Ілля 165
 Ольшанська Софія 125
 Ольшанські Валеріяні 33
 Ольшанські Володимир (Влодзімеж) – див. Мацейко Григорій
 Оनाцький Євген – “Тарас”, “Домотенко”, “Кінь”, “Італ”, “Винар” 78, 81, 169, 183
 Онішкевич Тарас 161
 Онішкевич Юрій 97, 133, 134, 150, 173
 Онішко Леся 7
 Оніщук Євген 128, 142, 177
 Опольські Генрік 25
 “Органський” – див. Сціборський Микола
 “Орко” 87
 “П. Низоля” – див. Капустянський Микола
 Павеліч А. 57, 161
 Павенцький Олександр 8, 9
 Панка Ян 113
 Пасіка Іван 165
 Патер Іван Григорович 203
 Пацьборковські Єжи 28
 Пашкевич Олександр – “Том”, “Гіз” 10, 124–126, 135, 168, 173
 Пеленський Володимир 162
 Петлюра Симон 156, 160, 162
 Петрів З. 165
 Петрушевич Євген (Євген) 36, 73, 74, 156, 161
 Перацький Броніслав 4, 5, 7–9, 12, 22–25, 27, 28, 39, 42–45, 55, 58, 62–64, 70, 71, 72, 74, 100, 121, 136, 139, 147, 152, 154, 157–159, 162, 164, 172, 183
 Печ Андрій 177
 Підгайний Богдан – “Бик, 4, 8, 9, 12, 19, 22, 23, 54, 55, 57–64, 73, 124, 128, 131–145, 150, 158, 162, 163
 Пілсудський Юзеф 74, 159, 164, 165, 174
 Полінські Францішек 178
 “Полковник” – див. Коновалець Євген
 Полянський Ярослав – див. Мартинець Володимир
 Посемкевич В. 8, 10
 Посівнич Микола 4

Потічний Петро Й. 203
 “Президент” – див. Барановський Ярослав
 Присяжна Богдана Степанівна 203
 Прокопчук А. 159
 Прушинський Ксаверій 13
 Пфортнер Клара 48, 147, 177
 Пшеничний Степан 4
 П’яткевич Жозеф 175
 Равич Дмитро 74, 164
 Равлик Іван 4
 Рак Ярослав – “Мортек” 4, 8, 9, 12, 17, 19, 20, 22–24, 67–73, 142, 159, 183
 Расевич Василь Васильович 203
 Рев’юк Іван – “Понас”, “Іван Бартович”, “Йонас Бартовіціюш” 81, 101, 105, 165, 169
 “Ріко” – див. Ярій Ріхард
 “Річенька” – див. Ярій Ріхард
 Ройовські Стефан 175
 Романські Юзеф 111, 112
 Романюк Михайло 203
 Ромпала Марян 176
 Рудакевич Іван 145
 Руденко Юрій 166
 Рудніцький Казимир 4
 Рутковська Ядвіга 72
 Савчинський Євген 110
 Савчинський Євстахій 112, 120, 122, 175
 Садовський Володимир 165
 “Сак П.” – див. Федина Андрій
 “Саковський” – див. Федина Андрій
 Сваричевські – див. Лебедь Микола
 Свенціцька (Свінціцька) Віра 10, 68–70, 134, 161, 163, 177
 “Стобар” – див. Андрієвський Дмитро
 Свьотек Ф. 4
 Северин Анна 176
 Селешко Михайло – “Оброку” 80, 81, 92, 97, 166, 169
 Сендур Антоні 30, 177
 Сеник Омелян – “Грибівський”, “Канцлер”, “Урбан”, “Кашук”, “Брошак”, “Мілько”, “Урбан”, “Омелян Грибавускас” 74, 80, 81, 97, 100–106, 131, 143, 148–151, 158, 164–166, 183
 Сеньків Роман 55, 132, 136, 137, 173, 177

Середа Остап Володимирович 203
 Сировецькі Антон 176
 “Сич” – див. Сушко Роман
 “Сичевський” – див. Сушко Роман
 Сікора Кароль 177
 Січинський М. 173
 Скиба Євген – див. Лебедь Микола
 Скоцько 100
 Скропка Олекса 113
 Скупяк 138
 Сливка Юрій Юрійович 203
 Слуген Яна 120
 Слугоцький 171
 Слюсарчик Генрік 175
 Смірнов 118
 Снігурович 165
 Собінський 75, 92, 130–133, 158, 173
 Сокол Олександр 41, 143, 148
 Соколовські Тадеуш 27, 175
 “Сокирка” – див. Мартинець Володимир
 Солецка Ірена – див. Гнатківська Дарія
 Соляр Ігор Дмитрович 203
 Сордиль Францішек 35, 112, 175
 Сорока М. 159
 Сосенко Марія 121
 Спац Олександр 111, 112
 Спольський Ярослав – “Бір” 4, 6, 10, 85, 112, 113, 122–128, 142, 172, 177, 183
 Ставіцькі Єжи 44, 176
 Старик Володимир 93, 144, 174, 183
 Старосольський Володимир 11, 134, 173, 178, 183
 Стасюк Олександра Йосипівна 203
 Сташинський Богдан 157
 Стецько Ярослав – “Карбович”, “Є. Орловський”, “Б. Озерський” 85, 123, 125–128, 157, 162, 170, 172, 183
 Стойко Ярослав 144, 144, 177
 Столяр Богдан 203
 Суга Ян 177
 Судоплатов П. – “Павлусь” 165
 Сухенек-Сухенські Генрік-Ян 177
 Сушко Зеновія-Мирослава 53
 Сушко Микола – Вінтер 80, 81
 Сушко Роман – “Сич”, “Сичевський”, “Микола Мельничук”, “Гіполіт”, “Борис”, “Кієвський”, “Кіндрат” 78, 80, 81, 97, 98, 101, 102, 107, 149, 165, 183

Сціборський Микола – “Житомирський”, “Органський”, “Місько”, “Богдан” 17, 76, 80, 81, 105, 107, 118, 110, 158, 164–166

Твардовський О. 166
 Твердохліб Сидор 75, 165
 Терешко Володимир 107, 171
 Тибуліус, прем’єр-міністр Литви 101
 Тимчук С. 166
 Тишківська Ірена 176
 Томала Францішек 177
 Томков Ян 177
 “Трубкович” – див. Мартинець Володимир
 Тржинські Станіслав 177
 Труш І. 163
 Турула Павло 129
 “Тураггі” – див. Мартинець Володимир
 “Тур” – див. Мартинець Володимир
 Тушинська Ірени 109, 110
 Тшемзальські (Тземзальські) Казімеж 110, 111, 112, 177

“Урбан” – див. Сеник Омелян

Файда Григорій 163, 171, 174
 Федак Степан-Ярослав – “Смок” 74, 94, 163, 165
 Федина Андрій – “Мойсей”, “Сак”, “Саків”, “Саковський”, “Смок” 33, 34, 43, 49, 53, 58, 80, 81, 97, 104–106, 117, 131, 151, 160
 Фединський Олександр 121, 127
 Фединський Михайло 53
 Фельдман Роза 176
 Феник Юзеф 113
 Фешин Оксана Володимирівна 203
 Фігнер Гела 176
 Філіпюк Болеслав 26, 27, 73, 175
 Фіц Антоні 142, 176
 “Фіялка” – див. Барановський Ярослав
 “Фіялкович” – див. Барановський Ярослав

Хімко Ярослав 203
 Хімьяк Владислав 123
 Хомранські (Хомранські) Марян 116–121, 139, 177
 Хомьяк Володимир 173

Хомяк Ірена (Ірина) 10, 121, 123, 124, 126, 173
Хрушов М. 164

Цар Михайло – “Павло Савчук” 55, 93, 140, 141, 161
“Циган” – див. Карпинець Ярослав
Цесельчук Єжи 93, 176
Цьонка Єжи 66, 177

Чайківська Галина 49, 53, 54
Чайківська Олена 10
Чайковська Гелена 176
Чайковський Богдан 203
Чайковський Д. 6
Чарнецька Іванна 121
Чекайова Броніслава 176
Чемеринська Анна (Ганна) 50, 57, 63, 66–68, 108, 122, 123, 126, 127, 143, 148, 163
Чемеринський Ярослав 163
Черкавський О. 165
Чернявського С. 166
Чеховський Юзеф 93, 100, 129, 171, 174
Чижевїч Адам 35, 111–112, 120, 123, 175
Чорна Рома 10, 70
Чорний Яків – “Ударник”, “Куля”, “Мушка” 4, 8, 9, 12, 17, 19, 21–23, 44–46, 56, 58, 70, 73, 158, 183
Чуб 166
Чучкевич Остап 74
Чучман Анна 70–72, 177
Чучман Євген 70–72, 92, 177
Чучман Марія 177
Чучман Маріян 70
Чучман О. 36
Чучман Сидір 80, 81, 165, 169, 169

Шафар Тадеуш 6
Швець Андрій 166
Шевченко Тарас 16
Шептицький Андрей, митр. 155, 160
Шеремета П. 173

Шиманкевіч, інж. 38, 41, 47, 48, 52, 57, 58, 119, 125
Шиманська Ванда 40, 51–52, 176
Шиманський Іван 81, 105, 169
Шінагель Леонія 125, 126
Шкарадек Максиміліан 35, 112, 120, 175
Шкварек Андрій 166
Шлапак Ярослав 8
Шпатц Александр 175
Шпатц Зигмунд 176
Штарк Геліодор (Гелійодор) 34, 176
Штойко Ярослав 143, 143, 148
Штокало Дмитро 170
Шумик Д. 173
Шуст Роман Мар’янович 203
Шухевич Роман – “Тарас Чупринка” 10, 63, 64, 85, 124, 126, 130–133, 144, 153–155, 157–162, 171, 174, 177, 183
Шухевич Степан 4, 11, 66, 134, 149, 151, 153, 169, 173, 183
Шчесни Тадеуш 125

Щінагель Леонія 177

Юзевський, волинський воєвода 150
Юрис Роман 6

Якимович Богдан Зіновійович 203
Янів Володимир 85, 126, 127, 160, 170, 172, 183
Яньо Антон 176
Ярий Ріхард – “Карпат”, “Річенька”, “Ріко” 7, 34, 36, 57, 80, 81, 91, 97, 106, 131, 149–151, 160, 165
Ярмолківна Люба 40, 43, 50, 176
Ярмолковський Михайло Петрович 203
Ярославські Леон 178
Ярош Іван 59, 136, 138, 173
Ясінський Микола – “Льолько” 29, 145, 147, 174
Ястшемска Магдалена 121
Яхницький Осип 166

ПОКАЖЧИК ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ

Августівка, с. 163
Австрія 81, 154, 162, 165, 168, 173
Австро-Угорщина 160
Авшвіц, концтабір 5
Амберг, м. 163
Англія 81
Аргентина 16, 154, 159, 164, 171

Базель, м. 174
Баківці, с. 177
Бассарабія 160
Беллярія, м. 158
Бельгія 57, 81, 167, 168
Бельско, м. 118–120, 177
Бережани, м. 5, 172
Бережанський повіт 173
Бережанський р-н 163, 173
Бережниця, с. 172
Береза Картузька, концтабір 7, 160, 162, 172
Берестя – див. Брест
Берлін (“Карпатівка”, “Оберша”) 3, 34, 36, 43, 48, 49, 50, 52, 57, 80, 81, 92, 97, 106, 129, 149–151, 160, 164–169, 171, 172, 174
Берн, м. 167
Бетезда, м. 4, 203
Бидгош, м. 106
Бишки, с. 163
Бібрка, м. 36, 92, 177
Бібрський повіт 36
Бібрці, с. 172
Білогорща, с. 162, 163
Білорусь 162
Бірча, с. 92, 107, 172
Богородчани, смт. 75
Богумін 118
Болгарія 81, 105, 169
Борислав, м. 92, 170
Боровка, м. 162
Бразилія 164
Брест (Берестя), м. 157
Бретц, концтабір 164, 167
Бригідки, тюрма 159, 162, 172
Брно, м. 166
Брюкселя – див. Брюсель

Брюсель (Брюкселя, “Стобарівка”) 81, 167
Будки, с. 167
Буенос-Айрес 159, 169
Буськ, м. 160, 169
Буський р-н 161

Варшава 4, 8, 10, 12, 22–24, 29, 30–34, 36, 38–66, 72, 73, 81, 106, 121, 131, 139, 147–152, 157–164, 170, 175–178
Васильків, м. 161
Великий Глибочок, с. 172
Великобританія 173
Веринь, с. 171
Верхнє Синьовидне, с. 162
Вигнанці, с. 169
Вільно – див. Вільнюс
Вільнюс (Вильно) 100, 164
Винники, с. 4, 159, 174
Витвиця, с. 169
Витотичі, с. 159
Відень 160, 165, 168, 173
Вільховець, с. 171
Вільшана, с. 168
Вінніпег, м. 99, 101, 110, 164, 183
Вісла, річка 32, 44, 110, 113–119, 138
Войткове, с. 173
“Володівка” – див. Прага
Воля Задеревацька, с. 172
Вороненка, с. 69, 70
Ворохта 67–70, 151
Вронки, тюрма 157
Вроцлав, м. 48

Галицький р-н 160
Галичина 24, 27, 36, 59, 62, 64, 74, 75, 86, 97, 101, 126, 146, 153, 154, 158–165, 166, 168–171, 173
Гамільтон, м. 2, 203
Гданськ (“Мімосівка”, “Саківка”, “Пристань”) 35, 49–54, 81, 97, 100, 104–107, 117, 129–131, 148–151, 177
Гдиня, м. 38, 40–3, 49, 51–54, 106
Гель, м. 36, 51
Глина Наварія, с. 170
Глогніц, віла 164

Глухів, м. 169
 Говерля, гора 68
 Голландія 165
 Горліца, м. 159
 Городенківський повіт 163
 Городок, м. 6, 49, 83, 89, 144, 174, 203
 Городоцький р-н 159
 Городоцький повіт 168
 Грімне, с. 163
 Гродно, м. 157

Грац, м. 162, 165
 Гент, м. 167

Далекий Схід 171
 Детвер, м. 167
 Детройт, м. 158
 Дзялдово, м. 106
 Добромилів, м. 158
 Добромилівський повіт 173
 Долина, м. 48, 75
 Долинський повіт 164, 168
 Дорнштатт, м. 171
 Дрогобич, м. 5
 “Дубівка” – див. Париж
 Дунаїв, с. 75

Еванс-Міллс, м. 172
 Європа – див. Європа

Європа (Європа) 7, 98, 102

Женева (“Зеннія”) 57, 81, 92, 106, 131, 146, 151, 165, 168
 Жидачівський р-н 157
 Житомир, м. 157, 167, 166
 Жовківщина 159
 Жуків, с. 163

Закарпаття 87, 106, 160, 174
 Заліщики, м. 162
 Заппот, м. 34
 Західна Україна 7, 12, 13, 82, 158, 162, 165, 167
 Зашків, с. 165
 Зборівський повіт 157
 Збруч, р. 167, 172
 Звінемінде, м. 34
 “Зеннія” – див. Женева
 Зіттау, м. 48

Золочів 5
 Золочівщина 168
 ЗСРСР – див. ССССР
 ЗУНР 160, 164, 165, 172, 173

Івано-Франківськ (Станіславів), м. 157–160, 163, 172
 Івано-Франківська обл. 159, 160, 163
 Іспанія 28, 168
 Іспас, с. 168
 Італія 32, 57, 81, 157, 158, 161, 163, 169

Йозефів, табір 172
 Йонкерс, м. 161

“Казань” – див. Каунас
 Казахстан 173
 Каліш, м. 168
 Калуський повіт 162, 176
 Калущ, м. 75, 157, 170, 172
 Кам’янка-Бузький р-н 168
 Канада 2, 98, 99, 101, 102, 118, 158, 160, 164, 169, 172
 Карпати 41, 107, 157, 159
 “Карпатівка” – див. Берлін
 Карпатська Україна 162
 Картузи 52, 106
 Катеринославська губ. 171
 Катовіце, м. 4, 52, 116, 176
 Каунас (Ковно, “Казань”, “Ленівка”), м. 81, 100–104, 106, 165, 169
 Кельци, тюрма 161, 162
 Київ 3, 168, 169, 172, 173
 Київщина 170
 Княгиничі, с. 163
 Ковно – див. Каунас
 Козівський район 163
 Коломийський повіт 168
 Коломия, м. 52, 142, 158, 159, 177
 Комарнянський р-н 163
 Конюхи, с. 163
 Коропуж, с. 203
 Корчин, с. 93
 Косів, м. 176
 Косівський повіт 50, 142, 157
 Косьцежине 106
 Краків, м. 23, 30, 35–37, 43–59, 65, 106–128, 137, 138, 142, 157–163, 172, 173, 175–179
 Красне, смт. 165

Криве, с. 174
 Крим 172

Лавочне, с. 172
 Ланус, м. 159
 “Ленівка” – див. Каунас
 Литва 2, 5, 80, 81, 101–104, 164, 165, 169
 Ліберці, м. 165
 Ліський повіт 170
 Ліщини, с. 158
 Лобозов 168
 Лондон 6, 92, 169
 Лоп’янка, с. 164
 Лубни, м. 167
 Луцьк 135, 161
 Люблін 8, 23, 45, 46, 55–58, 65, 158, 159, 176, 203
 Люксембург 166
 Лясковіце, м. 106
 Львів 2, 4–6, 16, 38, 40, 57, 71, 75, 109, 122, 155–161, 168–174, 172–178, 203
 Львівська обл. 4, 157, 158, 160–172, 203
 Львівський повіт 163, 169, 174–178

Маківка, гора 165
 Малополяща Вєходня – див. Галичина
 Маньчжурія 171
 Маріїнськ, м. 173
 Марсель, м. 7, 161
 Мейлвуд, м. 172
 Меріленд, штат США 203
 Мелца, м. 159
 Микуличі, с. 67, 146
 Миргород, м. 170
 “Мімосівка” – див. Гданськ
 Містки, с. 5
 Млаву, м. 106
 Монтелюпіх, концтабір 5
 Моравській Острове, м. 118
 Мордовія 159
 Мостиський р-н 160
 Мостиша, с. 157
 Мюнхен, м. 10, 157, 158, 167, 172, 174

Надвірна, м. 67, 97, 133, 150
 Неаполь, м. 169
 Нивиці, с. 4
 Німеччина 2, 4, 5, 7, 34, 35, 41, 47, 48, 66, 81, 141, 149, 157–166, 168–170, 174

Нові Стрілища (Стрілиська), с. 36, 41, 49, 145, 157, 177
 Нью-Джерсі, штат. 172
 Нью-Йорк, м. 4, 12, 16, 101, 152, 157, 159, 160, 172

“Оберша” – див. Берлін
 Оглядів, с. 174
 Одеса 163, 167
 Оліве, м. 49–52
 Ольза, річка 118
 Оранієнбург, м. 167
 Освенцім, концтабір 16, 158, 159
 Острів, с. 177

Париж (“Дубівка”) 81, 97, 160, 166–168, 203
 Перемишлянський повіт 170
 Перемишль, м. 5, 157, 160, 169, 171, 176
 Печеніжин, с. 92
 Північна Америка 3, 5, 97, 100–104, 160
 Підгаєцький повіт 161
 Підляшшя 164
 Пікуличі, с. 158
 Піренеї, гори 168
 Пітсбург, м. 157
 Подебради, м. 166, 167, 169, 173
 Поділля 162
 Познань, м. 23, 36, 55–57, 105, 153, 165
 Полісся 160
 Полтавська губ. 167
 Полтавська обл. 170
 Польща 2, 3, 5, 8, 12, 22, 24, 28, 33–36, 40, 41, 74, 75, 82–84, 86–88, 92, 96–106, 118, 121, 122, 124, 126, 127, 128, 144, 146, 151–154, 157–160, 164–167, 169, 170, 203

Помероль, м. 168
 Потік, с. 163
 Прага (“Володівка”) 36, 41, 48, 81, 100, 106, 118–120, 143, 150, 151, 160, 164, 167
 Прибалтика 169
 “Пристань” – див. Гданськ
 Пуків, с. 163
 Пустомитівський р-н 4, 159

Рава-Руський повіт 173
 Равенсбурюк, концтабір 158
 Равіч, тюрма 5, 133, 139, 159, 171, 172, 174, 177

Радехів, м. 165
 Радехівський повіт 178
 Радехівський р-н 4
 Радехівщина 4
 Рай, с. 163
 Ременів, с. 168
 Рим (“Ромка”) 81, 160, 165, 173, 174
 Рогатинський район 167
 Розвадів, с. 172
 “Ромка” – див. Рим
 Росія 167
 Роттердам, м. 165
 Ряшів, м. 160

 “Саківка” – див. Гданськ
 Саксенгавзен, концтабір 5, 164, 167, 168, 172
 Санкт-Петербург 167, 168
 Саут Баунд Брук, кладовище 158
 Сельци, м. 158, 173
 Серафимці, с. 163
 Сівка Войнилівська, с. 172
 Скандинавія 169
 Сколівський р-н 166
 Славськ, м. 66, 67
 Сводно, с. 50–52, 68, 157
 Смольниця, с. 173
 Смондне – див. Сводно
 Соловій, с. 170
 СССР (ЗССР) 87, 130, 160, 161, 168, 169, 173
 Ставчани, с. 172
 Сталінград, м. 157
 Станіславів – див. Івано-Франківськ
 Старосамбірський р-н 158
 “Стобарівка” – див. Брюсель
 Стрий, м. 172, 175
 Стрийський повіт 172
 Сумська обл. 169
 США 2, 5, 16, 98, 101, 157–160, 163, 164, 167, 169, 172, 203

 Тарнув, м. 168
 Ташкент, м. 174
 Темерівці, с. 160
 Тернопіль 5, 172
 Тернопільська обл. 163, 172
 Тернопільщина 163
 Токи, с. 158

Токіо 164
 Торонто 5, 6, 8–10, 12, 16, 158, 160, 203
 Тростянець, с. 172
 Трускавець, м. 92, 94, 170, 171, 174
 Тчев, м. 106, 129

 Угнів, с. 173
 Угринів Старий, с. 157, 172
 Узбекистан 178
 Україна 2–4, 7, 12, 13, 16, 17, 75–77, 83, 84, 86, 87, 157, 161–162, 164, 165, 169, 173

 Філадельфія, м. 5, 160, 165
 Флорида, штат 169
 Франція 5, 7, 47, 48, 81, 161, 165, 169, 203

 Харбін 92
 Харків 174
 Хишевичі, с. 158
 Холмщина 4, 83, 84, 164
 Хуст, м. 162

 Цешин, м. 107, 118–122, 129, 143, 177
 Цюріх 101

 Ченстохов, м. 171, 172
 Черкаси, м. 172
 Черневе, с. 164
 Чехословачина 2, 4, 5, 23, 24, 41, 48, 50, 66–69, 74, 82, 86, 87, 106–109, 117, 118, 124, 127, 139, 142, 146, 147, 149, 151
 Чортків, м. 159, 163
 Чортківський повіт 169
 Чумаки, с. 167

 Швейцарія 81, 103, 167, 169, 174

 Щецін, м. 34, 35
 Щипйорно, м. 164
 Щирець, смт. 33, 159

 Югославія 7, 161

 Яворів, м. 164
 Ямна Долішня, с. 159
 Ямна, 23, 67–69, 72, 146
 Яремче, смт. 67
 Ярослав, м. 174

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ	19
ОБҐРУНТУВАННЯ ОБВИНУВАЧЕННЯ	24
БОМБОВИЙ ЗНАРЯД	29
«ВЛОДЗІМЄЖ ОЛЬШАНСЬКІ»	31
«ЕВГЕНІЮШ СКИБА» МИКОЛА ЛЕБЕДЬ	33
«СВАРИЧЕВСЬКІ» – ЛЕБЕДЬ І «КВЕЦІНЬСКА» В ВАРШАВІ	38
ПЕРША ВІСТКА ПРО ГРИГОРІЯ МАЦЕЙКА. ЯКІВ ЧОРНИЙ	44
ЛЕБЕДЬ ЯК «ДАЦКО» І «ВОЛОШАК» В 1933 РОЦІ	46
«СОЛЕЦКА» – ДАРІЯ ГНАТКІВСЬКА	49
ВИЯСНЕННЯ КАРПИНЦЯ, ЗНАРЯДЛЯ ЗЛОЧИНУ	54
ЗІЗНАННЯ МАЛЮЦИ ПРО РОЛЮ ЛЕБЕДЯ В ВАРШАВІ	55
ЗІЗНАННЯ ПІДГАЙНОГО ПРО РОЛЮ ЛЕБЕДЯ І ПРО МАЦЕЙКА	58
ВИЇЗД МАЦЕЙКА ДО ВАРШАВИ І ВБИВСТВО	60
ПОВОРОТ МАЦЕЙКА ДО ЛЬВОВА	64
ВТЕЧА МАЦЕЙКА ДО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ	67
ГРИГОРІЙ МАЦЕЙКО ВБИВНИК МІНІСТРА ПЕРАЦКОГО	71
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ /УВО/	73
ПОСТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ /ОУН/	76
ІЇ УСТРІЙ І ЗАКОРДОННЕ КЕРІВНИЦТВО	76
ОУН В ПОЛЬЩІ	82
ЗАВДАННЯ ОУН	84
ПРОПАГАНДА	88
ТЕРОР ВІЙСЬКОВИЙ ВИШКІЛ	92
ДОПОМОГА АМЕРИКАНСЬКИХ ЕМІГРАНТІВ	98
ДОПОМОГА ЛИТОВСЬКОГО УРЯДУ	100
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФІНАНСИ	104
«ЕКСПОЗИТУРИ» ОУН В ГДАНСЬКУ І ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ	106
ОБШУК В КРАКОВІ	108
ЛАБОРАТОРІЯ КАРПИНЦЯ	111
ЕКСПЕРТИЗИ ПІРОТЕХНІЧНІ І ХЕМІЧНІ	113
ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ПАЧКАРСТВО З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ ДО КРАКОВА	117
КРАКІВСЬКА ЕКСПОЗИТУРА ОУН	121
ЗІЗНАННЯ ЯРОСЛАВА СПОЛЬСЬКОГО	123
ЗІЗНАННЯ ЯРОСЛАВА МАКАРУШКИ	126
СТЕПАН БАНДЕРА КРАЄВИЙ ПРОВІДНИК	128
ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНИХ О «АКЦІЇ АНТИСОВІТСЬКІЙ»	130
ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНИХ О ЗАМАХАХ З УЖИТТЯМ ПЕТАРД	133
ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНИХ	133
В СПРАВІ ВБИВСТВА ЯКОВА БАЧИНСЬКОГО	136
ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНИХ ПРО ДАЛЬШІ ПРИГОТУВАННЯ БОЙОВІ	137
ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНИХ ПРО ВБИВСТВО БАБІЯ	140

ГНАТКІВСЬКА. РАК. МАЛЮЦА	142
МИКОЛА ЛЕБЕДЬ ОРГАНІЗАТОР НАПАДУ В ГОРОДКУ ЯГЕЛЛОНСЬКИМ	143
ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ СУД. ДЕЦИЗІЯ ВИКОНАННЯ АТЕНТАТУ В ВАРШАВІ	147
ВІДНОШЕННЯ МІНІСТРА ПЕРАЦЬКОГО ДО УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ	152
ПРИМІТКИ	157
СВІДКИ	175
СПИСОК ОСІБ, ЯКИХ СЛІД ВИКЛИКАТИ НА СУДОВІ ЗАСІДАННЯ	179
ІНШІ ДОКАЗИ	181
ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	183
ПОЯСНЕННЯ СЛІВ	185
ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАЦІЙ	187
ПОКАЖЧИК ІМЕН	189
ПОКАЖЧИК ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ	197

Упорядник висловлює ширю подяку всім тим, без чияї допомоги та участі не вдалося б підготувати це видання до друку:

Українському культурному центру в м. Гамільтоні (Канада) та його голові Богдану Кульчицькому.

Провідному науковому працівникові Інституту Народознавства НАН України, к.і.н. Дем'яну Григорію та проф. ЛНУ ім. І. Франка Косикові Володимирі (Париж, Франція).

Учаснику національно-визвольного руху Богдану Казанівському (м. Бетезда, Мерленд, США).

Працівникам Львівського історичного музею: директору – Чайковському Богдану, заввідділу ІВЗУ – Бойкові Володимирі, Вахулі Мар'яну, Коваль Любі, Коцегіній Світлані; Хімку Ярославу, Гошко Олені, Литвинишин Катерині (Музей ген. – хор. УПА Романа Шухевича).

Науковим співробітникам Центру досліджень визвольного руху – В'ятровичу Володимирі, Грицьківу Роману, Морозу Володимирі, Романюку Михайлові, Забілому Руслану.

Муравському Володимирі – молодшому науковому працівнику відділу історичних колекцій ЛНБ ім. В. Стефаніка НАН України, науковий співробітник Центру досліджень визвольного руху.

Проф. Зашкільняку Леонідові Опанасовичу (ЛНУ ім. І. Франка).

Працівникам Державного архіву Львівської області – директору Кучинді В'ячеславу Івановичу, Боднару Олегу, Великопольській Уляні, Білас Оксані.

Працівникам Інституту Українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України – акад. Ісаєвичу Ярославу Дмитровичу, к.і.н. Зайцеву Юрію Дмитровичу, Науменку Кіму Єлісейовичу, проф. Литвини Миколі Романовичу, к.і.н. Луцькому Олександрі Івановичу, проф. Сливці Юрію Юрійовичу, к.і.н. Соляру Ігорю Дмитровичу, м.н.п. Середі Остапу Володимировичу, к.і.н. Стасюк Олександрі Йосипівні, д.і.н. Патеру Івану Григоровичу, к.і.н. Расевичу Василю Васильовичу.

Директорів Наукової бібліотеки ЛНУ ім. І. Франка, к.і.н. Якимовичу Богдану Зіновійовичу.

Дослідникам історії Васюті Івану та Манзуренку Віталію (Львів), Лопадчаку Федору (с. Коропуж Городоцького р-ну Львівської обл.).

Завкабінетом літератури української діаспори ЛНУ ім. І. Франка – Присяжній Богдані Степанівні та аспіранці філологічного факультету Ельшишевській Ользі.

Усім моїм вчителям, а особливо – Кость Яні Володимирівні, Демській Ірині Володимирівні, Фецині Оксані Володимирівні, Ярмолівському Михайлу Петровичу, Мальчевському Олегу Миколайовичу, а також Більовському Володимирі Михайловичу (м. Городок) та декану історичного факультету ЛНУ ім. І. Франка Шусту Роману Мар'яновичу.

Працівникам Літопису УПА у м. Львові – Гомзяку Ігорю, Микитій Любі, Столяру Богдану та проф. Петрові Й. Потічному і Кулику Роману (Торонто, Канада).

Особлива подяка рідним та товаришам.

Документальне видання

**ВАРШАВСЬКИЙ АКТ ОБВИНУВАННЯ
СТЕПАНА БАНДЕРИ ТА ТОВАРИШІВ**

*Упорядник
Микола Посівнич*

Центр досліджень визвольного руху
м. Львів, вул. Козельницька, 4 (кім. 406)
e-mail: cdvr@ukr.net.ua
<http://www.cdvr.org.ua>
тел. 8 (0322) 99-45-15

Львівський історичний музей
Музей ген. – хор. УПА Романа Шухевича
м. Львів, вул. Білогорща, 76а
тел. 8 (0322) 98-17-74

Літературна редакція:
Ольга Ельяшевська,
Віктор Мартинюк

Макет, комп'ютерна верстка:
Віктор Мартинюк